

Nordlandsutvalget

Ta hele Nordland i bruk!

Nordlandsutvalget

Ta hele Nordland i bruk!

27. januar 2010

Innhold

Sammendrag	11
1. Innledning	13
1.1 Utvalget.....	13
1.1.1 Oppnevning av utvalget.....	13
1.1.2 Utvalgets sammensetning.....	13
1.1.3 Sekretariatet	13
1.1.4 Møter.....	13
1.2 Mandat	14
1.2.1 Mål	14
1.2.2 Oppgaver	14
1.2.3 Varighet og forutsetninger	15
1.3 Utvalgets tolking av mandatet	15
1.3.1 Perspektiv	15
1.3.2 Økonomiske rammer	16
2. Bakgrunn og kontekst	17
2.1 Statlig politikk for høyere utdanning	17
2.1.1 Formålene med høyere utdanning.....	17
2.1.2 SAK (samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon)	18
2.1.3 Desentralisert og fleksibel utdanning	19
2.2 Nordlands behov for kompetanse	20
2.2.1 Kompetansebehovet i offentlig sektor.....	20
2.2.2 Næringslivets behov for arbeidskraft	24
2.2.3 Det fremtidige kompetansebehovet i Nordland	28
2.2.4 Behovet for FoU-miljøer.....	30
2.2.5 Fylkets bosettingsstruktur og geografi	32
2.3 Utviklingstrekk og samfunnstrender.....	32
2.3.1 Endringer i organiseringen av høyere utdanning	32
2.3.2 Studentenes preferanser	33
2.3.3 Endringer i organiseringen av høyere utdanning internasjonalt.....	34
2.3.4 Stjernø-utvalgets forslag.....	35
3. Høyere utdanning og forskning i Nordland	37
3.1 Generell oversikt og historikk.....	37
3.1.1 Høgskolereformen - utviklingen i Nordland	37
3.2 Høgskolen i Bodø	38
3.2.1 Styring og organisering	38
3.2.2 Utdanning	39
3.2.3 FoU.....	40
3.2.4 Formidling	42
3.2.5 Budsjett og økonomi	42
3.2.6 Universitetet i Nordland.....	42
3.3 Høgskolen i Narvik.....	43
3.3.1 Styring og organisering	43
3.3.2 Utdanning	43
3.3.3 FoU.....	44

3.3.4	Formidling	45
3.3.5	Budsjett og økonomi	45
3.4	Høgskolen i Nesna	45
3.4.1	Styring og organisering	45
3.4.2	Utdanning	46
3.4.3	FoU.....	48
3.4.4	Formidling	48
3.4.5	Budsjett og økonomi	48
3.4.6	Bjelle-utvalget.....	48
3.5	Samarbeidstiltak mellom høyskolene.....	50
3.5.1	Samarbeid mellom alle de tre institusjonene i Nordland	50
3.5.2	Råd for høgre utdanning i Nord-Norge (RHU)	51
3.5.3	Partnerskapsavtaler i Nordland.....	51
3.5.4	Nordområdesatsingen.....	52
3.6	Fleksibel tilgjengelig høyere utdanning.....	54
3.6.1	eCampus Norge: Forslaget fra UNINETT	54
3.6.2	Fleksible tilbud ved høyskolene i Nordland	54
4.	Utvalgets vurderinger	57
4.1	Dagens situasjon sett i forhold til statlige mål for høyere utdanning	57
4.1.1	Faglig robusthet.....	57
4.1.2	Høyskolenes bidrag til innovasjon i næringsliv og forvaltning	60
4.2	Dagens situasjon sett i forhold til Nordland fylkes behov.....	61
4.2.1	Nordland fylkeskommunes analyse omkring utviklingstrekk.....	61
4.2.2	Nordlands muligheter som utdanningsfylke	62
4.3	Fleksible Nordland	63
4.3.1	Voksne studenter som bor hjemme.....	63
4.3.2	Avstander i Nordland	65
4.3.3	En satsing på fleksible desentraliserte tilbud	66
4.4	Utvalgets kontakt med høyskolene og Universitetet i Tromsø	66
4.4.1	Universitetet i Tromsøs brev til utvalget.....	66
4.4.2	Høgskolen i Bodøs brev til utvalget.....	67
4.4.3	Høgskolen i Narviks brev til utvalget	67
4.4.4	Høgskolen i Nesna	68
4.4.5	Utvalgets vurdering av kontakten med institusjonene	68
4.5	Utvalgets vurdering av nåsituasjonen.....	69
5.	Alternative organisasjonsmodeller	71
5.1	Nettverksmodeller	71
5.1.1	Hva menes med samarbeid i nettverk?	71
5.1.2	Generelle erfaringer med samarbeid i nettverk	72
5.1.3	Konsortium.....	73
5.1.4	Føderasjon	74
5.2	Fusjon.....	75
5.2.1	Hva menes med fusjonsmodellen?.....	75
5.2.2	Generelle erfaringer med fusjoner i høyere utdanning	75
5.2.3	En mulig fusjonsløsning.....	77

6.	Utvalgets forslag.....	78
6.1	Klarere arbeidsdeling og bedre samarbeid mellom høyskolemiljøene	78
6.2	Bedre distribusjon av utdanningstilbudene	80
6.3	Organisering av desentraliserte tilbud i form av studiesentra.....	82
6.4	Avsluttende drøftinger og anbefalinger.....	84
6.4.1	Drøfting av alternativene føderasjon og fusjon.....	84
6.5	Studenter og ansatte.....	86
6.5.1	Studentsamskipnader og studentvelferd.....	86
6.5.2	Medvirkning fra studenter og ansatte	86
6.6	Forutsetninger for sterkere samling.....	86
6.7	Utvalgets anbefaling	87
6.7.1	Utvalgets flertall.....	87
6.7.2	Utvalgets mindretall	87
7.	Økonomiske og administrative konsekvenser	88
8.	Litteraturliste	90
8.1	Internettsider.....	92
9.	Vedlegg	93
9.1	Tabeller	93
9.1.1	Demografi.....	93
9.1.2	FoU-tall.....	96
9.1.3	Utdanningsnivå	98
9.1.4	Studenter i tall	99
9.1.5	Utveksling.....	110
9.1.6	Desentraliserte utdanningstilbud.....	112
9.2	Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008.....	115
9.3	Brev fra institusjonene	138
9.3.1	Brev fra Universitetet i Tromsø datert 30. oktober 2010.....	138
9.3.2	Brev fra Høgskolen i Bodø datert 7. desember 2009	142
9.3.3	Brev fra Høgskolen i Narvik datert 7. desember 2009.....	146
9.3.4	Brev fra Høgskolen i Nesna datert 1. desember 2009	148
9.3.5	Samarbeid mellom Nordlandshøyskolene	150

Oversikt over figurer og tabeller

Figur 1.	Fremskrevet folkemengde i Nordland etter alder og år	20
Figur 2.	Fremskrevet folkemengde i ulike regioner Nordland etter alder og år ...	21
Figur 3.	Sysselsetting i Norge etter utdanningslengde, 1986-2025.....	24
Figur 4.	Sysselsetting i 1000 personer i Norge, høyere universitetsnivå	25
Tabell 1.	Virksomhetens behov for å rekruttere personer med teknisk naturvitenskapelig kompetanse et år frem i tid etter bransje, 2009	26
Figur 5.	Personer 16 år og over i Norge etter utdanningsnivå, 2008.....	28
Figur 6.	FoU-utgifter i 2007 fordelt på fylker. Samlede utgifter og per innbygger.	30
Tabell 2.	Søkertall til HiBo i hovedopptakene fra 2006 til 2009	39
Tabell 3.	Søkertall til HiNa i hovedopptakene fra 2006 til 2009	43
Tabell 4.	Høgskolen i Nesna, studenter møtt i forhold til budsjetterte studieplasser, flerårige studier påbegynt høsten 2009	46
Tabell 5.	Søkertall til HiNe i hovedopptakene fra 2006 til 2009	47
Tabell 6.	Desentraliserte gradsutdanninger i Nordland.....	55
Figur 7.	Aldersmedian og heltidsstudenter per student, statlige høyskoler 2008..	63
Figur 8.	Prosentvis fordeling av ulike aldersgrupper i 2010.....	64
Tabell 7.	Avstander i Nordland	65
Figur 9.	Forslag om ansvarsfordeling	79
Figur 10.	Skisse til desentraliserte utdanningstilbud i Nordland.....	82
Tabell V-1.	Fremskrevet folkemengde i Nordland og Norge, etter alder og år, statistikkvariabel "høy nettoinnvandring"	93
Tabell V-2.	Fremskrevet folkemengde i Nordland, etter alder og år, statistikkvariabel "lav nettoinnvandring"	93
Tabell V-3.	Fremskrevet folkemengde i 2010.....	94
Tabell V-4.	Fremskrevet folkemengde i Nordland og Norge, etter alder og år	94
Tabell V-5.	Fremskrevet andel av ulike aldersgrupper i Nordland og Norge	95
Tabell V-6.	FoU-årsverk etter utdanningstype og fylke i 2007	96
Tabell V-7.	Næringslivets FoU-virksomhet etter fylke og økonomisk region i 2007 ..	96
Tabell V-8.	Fordeling av Forskningsrådets prosjektmidler etter sektor og fylke, 2008...	97
Tabell V-9.	Prosent personer 16 år og over, etter utdanningsnivå og bostedsfylke 2008	98
Tabell V-10.	Antall studenter i heltidsekvivalenter per registrerte studenter	99
Tabell V-11.	Aldersmedian og heltidsstudenter per registrerte student 2008.....	99
Tabell V-12.	Registrerte studenter fra 2002 til 2009 ved de statlige høyskolene	100
Tabell V-13.	Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Bodø 2008-09.....	101
Tabell V-14.	Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Narvik 2008-09	104
Tabell V-15.	Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Nesna 2006-08	105
Tabell V-16.	Registrerte studenter per studieprogram, medianer og gjennomsnitt ...	106
Tabell V-17.	Foreløpige opptakstall ved Høgskolen i Nesna, høsten 2009	107
Tabell V-18.	Søkere til Høgskolen i Bodø.....	109
Tabell V-19.	Søkere til Høgskolen i Narvik	109
Tabell V-20.	Søkere til Høgskolen i Nesna	109
Tabell V-21.	Utteksling av studenter	110
Tabell V-22.	Andel utenlandske statsborgere av registrerte studenter	111
Tabell V-23.	Utteksling ansatte	111
Tabell V-24.	Desentraliserte utdanningstilbud i Nordland	112

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet oppnevnte 30. juni 2009 et utvalg med oppdrag å utrede samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyskolesektoren i Nordland (Nordlandsutvalget).

Utvalgets analyser viser at videre vekst i verdiskapingen i Nordland er avhengig av større tilgang på personer med høy utdanning. Næringslivet vil få et økende behov for ingeniører og andre med realfagsutdanning. I offentlig sektor vil særlig helse- og sosialfaglige utdanninger bli viktige i årene fremover. Nordland har dessuten lav FoU-innsats per innbygger. Utvalget mener at høyskolene i Nordland må videreutvikle og styrke de forskningsområdene der de allerede har kompetanse eller der de har særskilte fordeler. Utvalget mener dessuten at den høyere utdanningssektoren i Nordland bør ha ambisjoner om å bli nasjonalt og internasjonalt ledende på områder hvor naturgitte eller faglige forutsetninger ligger til rette for slik satsing.

Det er store behov for endringer i den høyere utdanningssektoren i Nordland, ikke bare for å heve kompetansenivået i forhold til dagens nivå, men også for at fylket og dets utdanningsinstitusjoner skal stå godt rustet til fremtidens behov. For å sikre kompetanseheving i Nordland må desentraliserte tilbud være en sentral del av løsningen på hvordan høyere utdanning organiseres i fylket. Spesielt vil Nordland ha behov for fleksible tilbud som treffer den voksne delen av befolkningen, som er lite mobil. Avstandene i Nordland er så store at man er nødt til å tenke nytt for å ta hele Nordland i bruk. Utvalget foreslår derfor økt satsing på studiesentra i de enkelte regionene.

Det er behov for en sterkere styring og samordning av utdanningstilbudene i fylket, både på grunn av et manglende overordnet perspektiv på behovene i næringslivet, i offentlig sektor og for den enkelte innbygger, og på grunn av usunn konkurranse mellom høyskolene.

Utvalget har kommet frem til at status quo i organiseringen av høyere utdanning i Nordland vil få langt større negative konsekvenser enn kostnadene med en sterkere samling. Både Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Nesna er i en utsatt situasjon og har hatt rekrutteringsproblemer de siste årene. Dette har også ført til at særlig Høgskolen i Nesna økonomisk har balansert på en knivsegg. Etter utvalgets syn vil en sterkere samling være bra for både Nordland og Nord-Norge. En styrket organisasjon vil også være bra for høyskolemiljøene. Det vil gi miljøene en større faglig og administrativ robusthet. En sterkere samling vil i langt større grad enn i dag dessuten kunne sikre Nordlandsbefolkningen utenfor Salten et tilstrekkelig bredt tilbud om høyere utdanning.

Utvalget mener det er behov for endringer i måten høyere utdanning i Nordland er organisert og styrt på. Det er behov for en tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon mellom de ulike utdanningsmiljøene i Nordland. En felles organisasjon vil gjøre det lettere å satse ut fra en overordnet strategi, bygge opp studietilbud og FoU tilpasset søkergrunnlag, geografi og arbeidsliv og bruke ressursene på en mer effektiv måte. En

tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon innebærer at institusjonene på enkelte områder der man har gode forutsetninger, får et større ansvar. Det betyr også at de nåværende høyskolene på enkelte områder må gi fra seg ansvar. En tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon dreier seg i første rekke om en endring i den faglige organiseringen og styringen. Utvalget ønsker ikke en løsning som innebærer storstilt sentralisering av utdanninger og der all utdanningsvirksomhet innen et fag flytter til ett sted. Utvalget mener at det er viktig at det også i fremtiden er sterke akademiske miljøer både nord og sør i fylket.

Utvalget foreslår en modell hvor:

- ansvaret for styring og ledelse av all lærerutdanning legges til Nesna,
- mens styring og ledelse av helse- og sosialfag som helhet legges til Bodø,
- styring og ledelse for alle teknologiutdanninger legges til Narvik.

Øvrige fagtilbud bør styres fra Bodø. Modellen skal bidra til at en unngår ressurs-sløsende konkurranse og at det enkelte høyskolemiljø kan konsentrere ressurser og oppmerksomhet til områder med spesielle fortrinn. Utvalget foreslår opprettelse av sentra innenfor fornybar energi og anvendt matematikk i Narvik og et senter for fleksibel læring i Nesna.

Det er en forutsetning for en vellykket utvikling at høyskolene er økonomisk i stand til å kunne håndtere transaksjonskostnadene forbundet med organisatoriske endringer. I en fase vil høyskolene ha behov for omstillingsmidler. En annen forutsetning for en vellykket utvikling er at Nordland over tid får styrket finansiering for å utvikle nye tilbud.

Utvalget mener at forslaget innebærer en styrking av utdannings- og forskningssektoren i hele Nord-Norge og er viktig for nordområdesatsingen. Utvalgets forslag vil også styrke grunnlaget for nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Utvalgets flertall, bestående av åtte av ni utvalgsmedlemmer, anbefaler at høyskolene i Nordland fusjoneres. Dette flertallet mener at fusjon er den eneste organiseringen som over tid vil sikre den nødvendige utviklingen av høyere utdanning i Nordland. I tillegg legger flertallet vekt på den merverdien fylket kan få i en slik løsning dersom søknaden fra Høgskolen i Bodø om universitetsstatus fører frem og alle fagmiljø i fylket dermed vil bli del av et universitet. Utvalgets mindretall deler flertallets syn på at det er viktig med en sterkere samling, der en følger utvalgets innstilling med hensyn til arbeidsdeling og fagportefølje. Mindretallet foreslår primært at Nordlandshøyskolene samarbeider i nettverk gjennom en føderasjon. Sekundært støtter mindretallet flertallets anbefaling.

1. Innledning

1.1 Utvalget

1.1.1 Oppnevning av utvalget

Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland oppnevnte 30. juni 2009 et utvalg med oppdrag å utrede samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyskolesektoren i Nordland. Oppdraget ble gitt etter en dialog med Nordland fylkeskommune.

1.1.2 Utvalgets sammensetning

Utvalget har bestått av

- Inger Østensjø, rådmann i Stavanger kommune (leder)
- Torunn Klemp, høgskolelektor ved Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Svein Kyvik, forsker NIFU-STEP
- Rita Lekang, LO Nordland
- Jann-Arne Løvdahl, KS Nordland
- Eivind Sommerseth, Forskningsrådet, regionalkontakt
- Edel Storelvmo, NHO Nordland
- Øistein Ø. Svelle, studentrepresentant
- Søren Fr. Voie, Nordland fylkeskommune

1.1.3 Sekretariatet

Kunnskapsdepartementet har bistått utvalget med sekretariat. Sekretariatet har bestått av:

- seniorrådgiver Sissel Djupvik
- seniorrådgiver Jorunn Nakken
- seniorrådgiver Bjørn R. Stensby

1.1.4 Møter

Utvalget har møtt 18. august, 15. september, 2. oktober, 2. november, 17. november, 10. til 11. desember og 17. desember.

På møtet 15. september deltok høyskolene, i totimers bolker satt av til hver høyskole.

Fra Høgskolen i Bodø møtte:

- Pål A. Pedersen, rektor
- Stig Fossum, høyskoledirektør
- Magne Rasch, plan- og utviklingsdirektør
- Tina Tednes Jacobsen, student og styremedlem

Fra Høgskolen i Narvik møtte:

- Arne Erik Holdø, rektor
- Kjetil Kvalsvik, administrasjonsdirektør

- Arne Lakså, prorektor
- Espen Bondestad, studentleder

Fra Høgskolen i Nesna møtte:

- Helge O. Larsen, rektor
- Margrete Norheim, prorektor
- Sven Erik Forfang, direktør
- Anette Smedseng, student og høyskolestyrerepresentant

På deler av møtet 2. november deltok Jarle Aarbakke, rektor ved Universitetet i Tromsø.

1.2 Mandat

1.2.1 Mål

Det overordnede målet med utredningen er å utrede hvordan struktur, samhandling og arbeidsdeling i høyskolesektoren i Nordland best kan sikre at regionen har et attraktivt høyskoletilbud preget av effektiv ressursutnyttelse og høy faglig kvalitet.

I dette skal det fokuseres på forhold som sikrer fortsatt vekstkraft og positiv utvikling i Nordland fylke:

- Høyne utdanningsnivået i Nordland, og sikre at unge bosetter seg i fylket
- Gjøre Nordland mer attraktivt både for studenter og ansatte
- Være et konkurransedyktig utdanningsfylke
- Sikre tilgang på internasjonalt, nasjonalt og regionalt forankret forskning

1.2.2 Oppgaver

Utvalget skal legge frem en rapport som omfatter følgende elementer:

1) Nåsituasjon og fremtidsbilde av sektoren

- Overordnet oversikt over høyskolesektoren i Nordland
- Beskrive eksisterende samarbeidsrelasjoner mellom høyskolene
- Beskrive de regionale kompetansebehov
- Nasjonale trender – hva skjer i høyskolesektoren i Norge som vil påvirke utviklingen i Nordland
- Nasjonale rammebetingelser – hva betyr disse for høyskolene i Nordland og deres robusthet

2) Analyse

Sett i lys av prosjektets bakgrunn, målsetning for prosjektet og gjennomførte kartlegginger, skal prosjektet kartlegge om høyskolene i Nordland vil være tjent med endringer i sitt samarbeid, eventuelt en endring av struktur.

Det skal vurderes ulike fremtidige modeller som kan variere i omfang fra samarbeid i nettverk til full integrasjon og sammenslåing.

Analysen skal inkludere både faglig og administrativt samarbeid, herunder også infrastruktur, innenfor de ulike modellene som vurderes.

3) Tilrådning

Utvalget skal gi en tilrådning ut fra de analyser som er gjennomført. Det forutsettes at eventuelle løsninger kan gjennomføres innenfor den til enhver tid eksisterende finansielle ramme som gjelder i sektoren.

1.2.3 Varighet og forutsetninger

Utvalget hadde frist til årsskiftet 2009/2010 til å ferdigstille sin utredning. Det har vært en forutsetning for arbeidet at høyskolene skulle involveres i utredningen.

1.3 Utvalgets tolking av mandatet

1.3.1 Perspektiv

Utvalget har fått i oppdrag å vurdere tiltak som på lang sikt tjener Nordland fylke og dets befolkning med hensyn til høyere utdanning og FoU for å sikre bosetting og velferd. De høyere utdanningsinstitusjonene har en sentral rolle med hensyn til å løse disse samfunnsutfordringene og sikre velferd og verdiskapning gjennom å utvikle og formidle kunnskap. Det er likevel ingen automatikk i at det som er i Nordland fylkes og dets befolknings interesse nødvendigvis er identisk med det som er i den enkelte høyskoles interesse. Utvalgets tolkning av mandatet er at hverken Nordland fylkeskommune eller Kunnskapsdepartementet synes at det nåværende utdanningstilbudet i fylket er tilfredsstillende for å imøtekomme regionens kompetansebehov, og at den høyere utdanningssektoren i fylket ikke er optimalt organisert for å møte disse utfordringene. Utvalget er derfor blitt bedt om å utrede to mulige modeller for fremtidig organisering av denne sektoren; (a) samarbeid mellom de tre høyskolene i et nettverk, og (b) sammenslåing av de tre institusjonene.

Utvalget vil påpeke at det tilbys høyere utdanning en rekke andre steder i Nordland fylke enn i Bodø, Narvik og Nesna. Utvalget tolker derfor mandatet slik at det er nødvendig å utrede i hvilken utstrekning de nåværende desentraliserte utdanningsstilbudene er tilstrekkelige for å imøtekomme behovene i de enkelte regionene i Nordland, og at det er nødvendig å vurdere hvor godt disse tilbudene er organisert på det enkelte studiested for å tilfredsstille kravene til faglig kvalitet og utgjøre attraktive utdanningstilbud for ungdom og voksne i regionen.

Utvalget er innforstått med at oppdraget er avgrenset til situasjonen i Nordland fylke. Utvalget vil imidlertid påpeke at det i en viss utstrekning vil være nødvendig også å trekke inn samarbeid med utdanningsinstitusjoner både nord og sør for Nordland fylke.

For det første samarbeider de tre høyskolene i dag med universiteter og høyskoler utenfor fylket. For det andre tilbyr utdanningsinstitusjoner i andre fylker høyere utdanning i Nordland. Og for det tredje vil de nåværende høyskolene i fylket heller ikke i fremtiden kunne dekke regionens samlede behov for høyere utdannet arbeidskraft.

Samtidig innebærer målet om at Nordland skal være et konkurransedyktig utdanningsfylke at Nordland også må kunne tiltrekke seg studenter fra andre deler av landet og fra utlandet. Høyere utdanningssektor i Nordland må utvikles slik at den blir nasjonalt og internasjonalt ledende på fagområder der Nordland har særlige forutsetninger. Regjeringens mål om større grad av samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyere utdanning kan derfor ikke kun avgrenses til fylkesnivået.

Mandatet legger opp til løsninger av strukturell karakter. Utvalget vil peke på at flere av utfordringene i mandatet handler vel så mye om hvilke strategier institusjonene velger som hva slags struktur de er plassert i. Strategiene påvirkes av strukturene, men det er ikke alle strategiske spørsmål som kan løses med strukturelle grep.

1.3.2 Økonomiske rammer

Mandatet fastslår at utvalgets forslag skal løses innenfor rammene for den høyere utdanningssektoren, men avgrenser ikke dette til den nåværende rammen for høyere utdanning i Nordland fylke. Med de helt spesielle utfordringene denne regionen står overfor med å heve utdanningsnivået til befolkningen og øke kompetansen i næringslivet i et langstrakt fylke med spredt bosetting, har utvalget tatt som utgangspunkt at eksisterende bevilgninger til høyere utdanning i Nordland fylke ikke kan utgjøre den økonomiske rammen for utvalgets forslag.

2. Bakgrunn og kontekst

2.1 Statlig politikk for høyere utdanning

2.1.1 Formålene med høyere utdanning

Universitets- og høyskolelovens § 1-1 angir formålet til universiteter og statlige og private høyskoler. Loven har som formål å legge til rette for at

- universiteter og høyskoler tilbyr høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå
- institusjonene utfører forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå
- at universiteter og høyskoler formidler kunnskap om virksomheten og utbrer forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv

Koblingen til høyt internasjonalt nivå reflekterer den økende internasjonaliseringen innen høyere utdanning og understreker at institusjoner som tilbyr høyere utdanning i Norge må holde et faglig nivå som er i stand til å møte den internasjonale konkurransen.

Institusjonenes formidlingsansvar inngår også som en del av den sentrale kjernevirksomheten. Formidling av forskningsbasert kunnskap både til studenter, allmennheten og til arbeids- og samfunnsliv er et av de viktigste elementene i det overordnede "samfunnsoppdraget". I formidlingsansvaret ligger det også at institusjonene skal samarbeide med andre virksomheter regionalt og nasjonalt, og bidra til at næringslivet og samfunnet generelt kan ta del i de resultater som frembringes og den kompetanse som eksisterer ved institusjonene.

Universitets- og høyskolelovens § 1-3 presiserer formålsbestemmelsen i § 1-1, hvor det heter at: universiteter og høyskoler skal arbeide for å fremme lovens formål ved å:

- "a) tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.
- b) utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- c) forvalte tilførte ressurser effektivt og aktivt søke tilføring av eksterne ressurser.
- d) bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- e) bidra til innovasjon og verdiskapning basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- f) legge til rette for at institusjonens ansatte og studenter kan delta i samfunnsdebatten.
- g) bidra til at norsk høyere utdanning og forskning følger den internasjonale forskningsfronten og utviklingen av høyere utdanningstilbud.
- h) samarbeide med andre universiteter og høyskoler og tilsvarende institusjoner i andre land, lokalt og regionalt samfunns- og arbeidsliv, offentlig forvaltning og internasjonale organisasjoner.
- i) tilby etter- og videreutdanning innenfor institusjonens virkeområde."

2.1.2 SAK (samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon)

Regjeringen har det siste året lagt stadig mer vekt på at de høyere utdanningsinstitusjonene må utvikle bedre og mer robuste fagmiljøer. Begrepet faglig robusthet blir brukt i forbindelse med diskusjoner omkring kvalitetsutvikling innen høyere utdanning og FOU og omfatter både god kompetanse og størrelse. Regjeringen ønsker mer samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK¹). I statsbudsjett for 2010 er SAK viet mye oppmerksomhet. Stjernø-utvalgets arbeid og den seneste utviklingen innen høyere utdanning er også fylldig beskrevet. Regjeringen skriver blant annet:

”Regjeringa meiner det er behov for meir profilerte institusjonar og meir robuste fagmiljø. Det er behov for meir samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon. Det er viktig at dette skjer i prosessar godt forankra i både fagmiljøa og leiinga ved institusjonane.

<...>

Regjeringa meiner som Stjernø-utvalet at det er behov for ei klarare arbeidsdeling og eit meir forpliktande samarbeid i sektoren. Samarbeidet skal likevel ikkje utvikle seg gjennom politisk styrte strukturreformer. Dei strukturelle utfordringane må løysast med frivillige prosessar som følgje av at fagmiljø og institusjonsleiingar ser kva sektoren kan oppnå gjennom samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon.

<...>

Regjeringa forslår å auke løyvinga til sektoren med om lag 50 mill. kroner for å stimulere til og støtte opp under samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK) i sektoren. Målet med dei strategiske SAK-midlane er å bidra til tydeleg profilerte institusjonar og meir robuste fagmiljø slik at institusjonane blir betre i stand til å nå sektormåla.

<...>

Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon

Stjernø-utvalet, jf. NOU 2008: 3 Sett under ett, skildra blant anna ei utvikling med stor spreiding av fagmiljøa og derav sviktande kvalitet i fleire sentrale utdanningar. For å møte desse utfordringane meinte utvalet at det var nødvendig med ei stor strukturreform som skulle ha som mål å redusere talet på høgre utdanningsinstitusjonar.

Utviklinga viser at stadig fleire lærestader institusjonaliserer samarbeidet seg imellom. Utviklinga har skjedd parallelt med arbeidet til Stjernø-utvalet og har ført til mange typar samarbeid. Institusjonane i Tromsø har fusjonert, Innlandsuniversitetet, Oslofjordalliansen og samarbeidet mellom fem av institusjonane på vestlandet gjennom UH-nett Vest er eksempel på breie institusjonssamarbeid. Noregs musikkhøgskole og Barratt Due musikkinstitut har inngått ein intensjonsavtale om tettare samarbeid og arbeidsdeling. Det er òg samarbeid mellom Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus. Dette er eksempel på prosessar som i nær framtid kan føre til omfattande endringar i institusjonslandskapet.

Universitets- og høgskolesystemet i nord er godt utbygd, og institusjonane spelar ei nøkkelrolle i kompetansebygginga i og om nordområda. På grunn av lange avstandar og relativt små fagmiljø er nettverkstankegangen, og det å stimulere til samarbeid om kunnskapsbygging snarare enn konkurranse, særleg viktig for kunnskapsmiljøa i nordområda. I 2009 har Universitetet i Tromsø og Høgskolen i

¹ Se også kapittel 4.1.

Tromsø fusjonert og høgskolane i Harstad og Finnmark har innleidd samtalar om å slutte seg til fusjonen.”

2.1.3 Desentralisert og fleksibel utdanning

I statsbudsjettet legger regjeringen også vekt på viktigheten av å sikre høgere utdanning til flest mulig. Regjeringen skriver:

”Regjeringa vil arbeide vidare for å sikre eit godt tilbod om høgare utdanning av høg kvalitet til alle som kan og ønskjer det. <...>

Desentralisert og fleksibel utdanning er viktig både for studentar i høgare utdanning og for dei som tek etter- og vidareutdanning. Regjeringa vil føre vidare arbeidet med å utvikle ein god infrastruktur knytt til fleksibel utdanning og bidra til at institusjonane aukar tilgjenge av desentralisert og fleksibel utdanning.”

En undersøkelse gjennomført av Asplan Viak for Kunnskapsdepartementet i mai 2009, viser at ”begrepsbruken i uh-sektoren ikke er entydig” og at avgrensningen mellom desentralisert høgere utdanning, fjernundervisning og fleksibel utdanning er noe uklar. Utvalget har valgt å bruke følgende definisjoner i det videre arbeidet:

- Desentralisert undervisning (fra DBH) er ”*studieprogrammer der undervisningen er lokalisert til andre steder enn institusjonens/avdelingens ordinære undervisningslokaliteter. Det er vanlig klasseromsundervisning med lærer/student, gjerne gitt i bolker, som ukesamlinger, helgesamlinger etc. Tekniske hjelpemidler blir i liten grad benyttet til formidling av lærestoff og til reell toveis fjernkommunikasjon som støtte for læringsprosessen.*”
- Fjernundervisning defineres som ”*undervisning i kurs hvor lærer og kursdeltaker er atskilt i rom og/eller tid. Tekniske hjelpemidler benyttes til formidling av lærestoff og til reell toveis fjernkommunikasjon, til støtte for læringsprosessen.*”
- Fleksibel utdanning omfatter desentralisert undervisning som gjennom bruk av IKT gjør at personer med bosted langt fra studiesteder kan ta høgere utdanning. Dette kan blant annet være personer etablert i fast stilling eller familiesituasjon som gjør at man er forhindret fra å delta i ordinær undervisning.

Desentralisert utdanning, fjernundervisning og fleksibel utdanning er begreper som vurderes som særlig aktuelle i forbindelse med utredningen om høgere utdanning i Nordland. I tillegg til at Nordland fylkes befolkning har lavt utdanningsnivå, er det et fylke med spredt bosetting, og det kan være store avstander til høgere utdanningsinstitusjoner. For å kunne høyne utdanningsnivået i fylket, vil det være av avgjørende betydning at spesielt ”voksne” studenter med omsorgsansvar eller som er i et fast arbeidsforhold/sted kan gis mulighet til høgere utdanning i nærhet til bosted. Et virkemiddel for å gi et slikt tilbud om utdanning er nettbasert undervisning.

2.2 Nordlands behov for kompetanse

De fremtidige behovene for kompetanse avhenger både av demografisk utvikling og utviklingen i næringslivet. I tillegg kan økt kompetanse i arbeidslivet i seg selv generere et økt behov for kompetanse.

2.2.1 Kompetansebehovet i offentlig sektor

Lærere og helse- og sosialarbeidere spesielt, men også førskolelærere, er i hovedsak ansatt i offentlig sektor. Den demografiske utviklingen kan særlig si noe om det fremtidige behovet for disse yrkesgruppene. En endring i antall barn i alderen 0-5 år vil føre til en endring i behovet for førskolelærere. En endring i tallet på barn og ungdom i alderen 6-19 år vil føre til en endring i behovet for lærere. Personer over 80 år er en gruppe med et særlig stort behov for helsetjenester. Endringer i antallet personer i denne aldersgruppen vil derfor i særlig grad påvirke behovet for helsearbeidere. Den demografiske utviklingen har derfor stor betydning for det fremtidige kompetansebehovet i offentlig sektor.

2.2.1.1 Den demografiske utviklingen

Statistisk sentralbyrå (SSB) beregner fremskrevet folkemengde i Norge, basert på variablene levealder, fruktbarhet og innvandring.

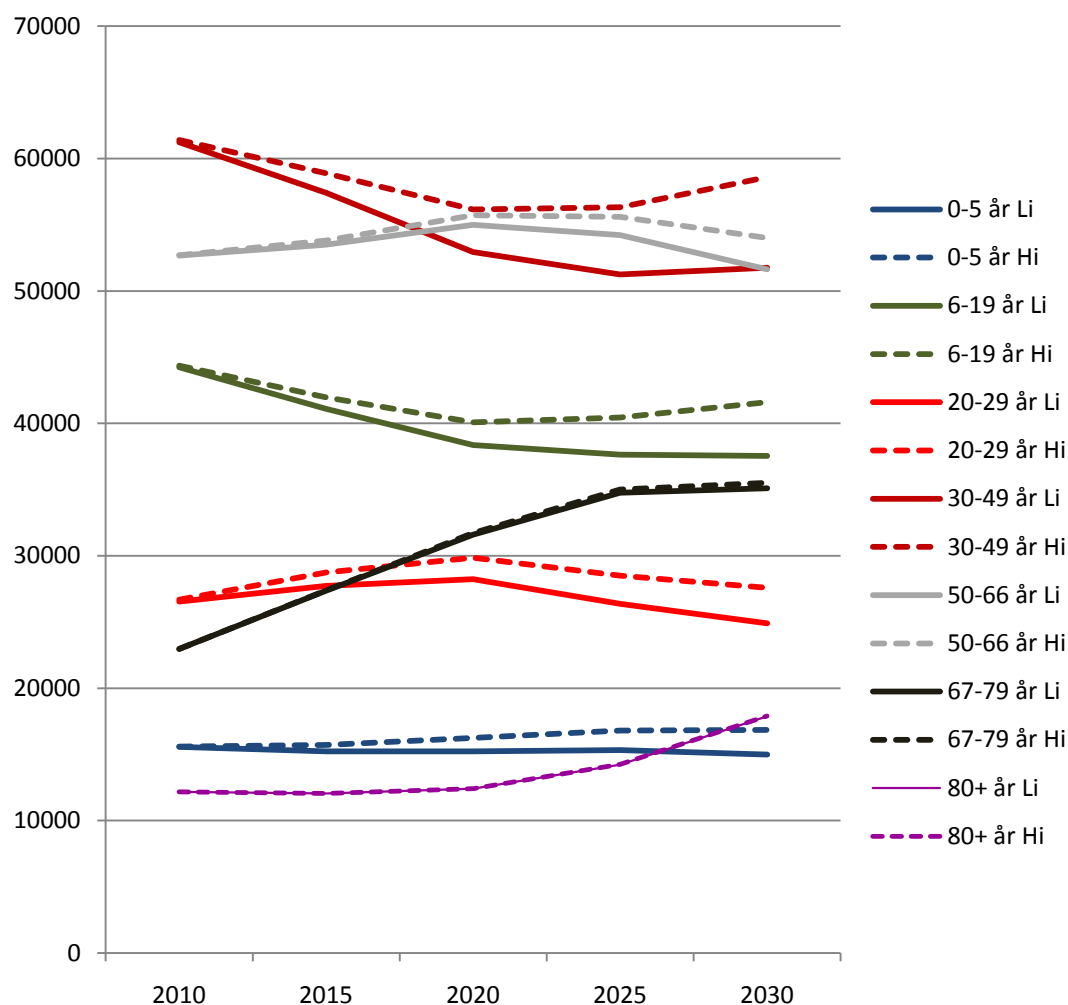
Figuren 1 nedenfor viser SSBs befolkningsfremskriving i Nordland frem mot 2030, basert på middelerverdier for levealder og fruktbarhet og lav og høy innvandring. De hele linjene markerer fremskrivingene for ulike aldersgrupper basert på lav innvandring. De stippled linjene er basert på høy innvandring. Disse linjene viser ytterpunkter. Utviklingen det er størst sannsynlighet for er middelerverdien mellom disse ytterpunktene.

Figuren viser flere interessante tendenser. Tallene figuren er basert på står i tabellene V-1 og V-2.

Antallet små barn (0-5 år) ser ut til å holde seg på et jevnt nivå i Nordland frem mot 2030. Hvis innvandringen er høy, vil det i forhold til dagens nivå være en økning på 8 % frem til 2030. Hvis innvandringen er lav, vil tallet synke med 4 %.

Tallet på barn og ungdom i skolealder (6-19 år) er prognostisert til å synke med 10-13 % frem mot 2030. Hvis innvandringen er lav, vil tendensen vedvare frem mot 2030. Hvis innvandringen er høy, vil tallet på barn og ungdom øke litt mellom 2020 og 2030. Totalt vil antallet personer i denne aldersgruppen synke med 6-15 % fra 2010 til 2030, gitt at fruktbarheten er nær SSBs middelerverdi.

Figur 1. Fremskrevet folkemengde i Nordland etter alder og år, basert på lav og høy innvandring

Kilde: SSB

I følge SSBs beregninger vil antallet personer over 80 år i Nordland være svakt økende (2 %) frem mot 2020. Fra 2020 til 2030 vil økningen nærmest være eksplosiv, slik at det i 2030 er 47 % flere personer over 80 år enn i 2010. Økingen vil være upåvirket av innvandringen.

2.2.1.2 Regionale forskjeller i den demografiske utviklingen i Nordland

Etter SSBs beregninger vil det være forskjeller mellom den demografiske utviklingen i de ulike regionene i Nordland.

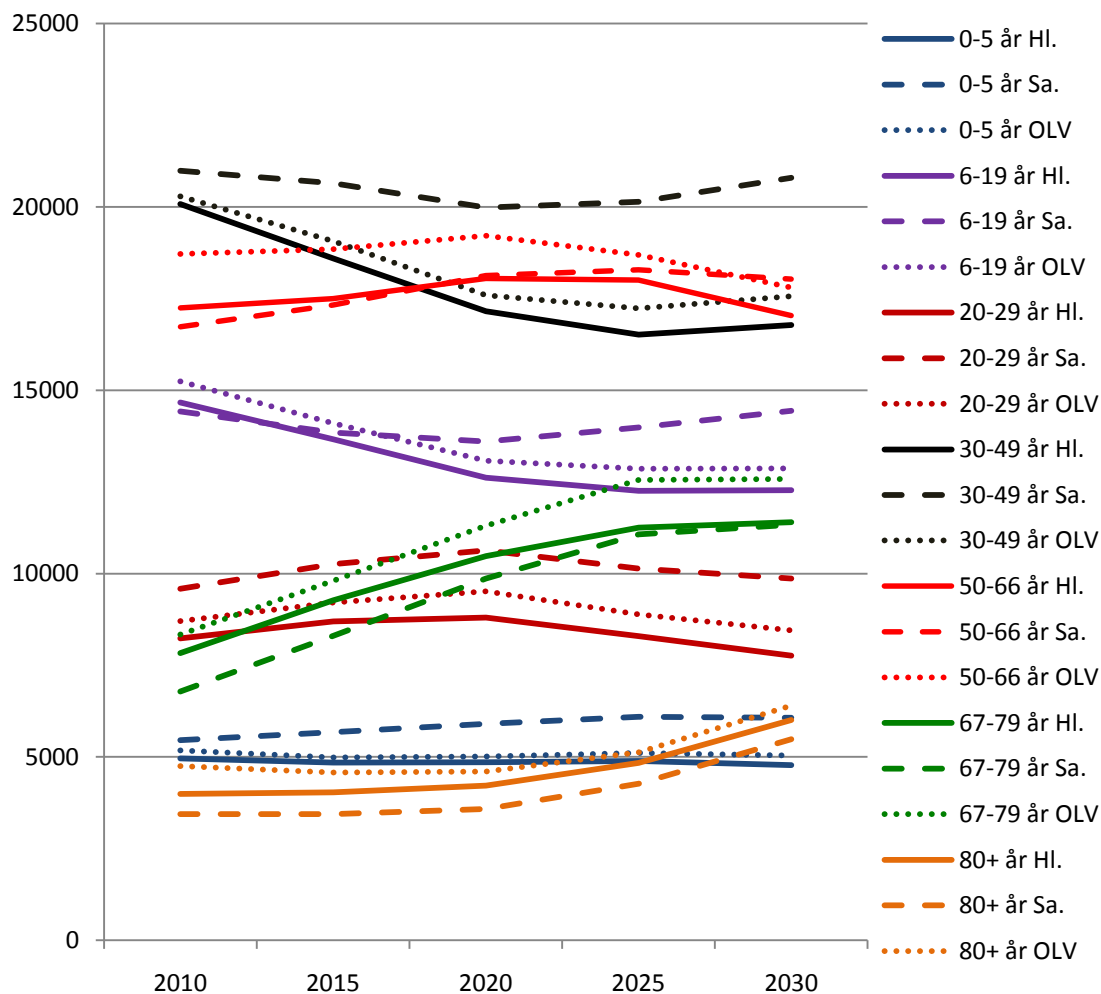
Figur 2 viser SSBs fremskrivninger for ulike aldersgrupper i Helgeland (som én region), Salten (som én region) og Ofoten, Lofoten og Vesterålen (som én region). Fremskrivningen er basert på middelveier for levealder, fruktbarhet og innvandring.

SSBs fremskrivninger viser at selv om antallet barn i alderen 0-5 år vil være nokså stabilt i Nordland frem mot 2030, vil det være en svakt synkende tendens i Helgeland, Ofoten,

Lofoten og Vesterålen. I Salten vil det imidlertid være en markant økning. Frem mot 2025 vil antallet 0 – 5 åringer (barnehagebarn) stige med cirka 11 %.

Alle regionene vil få en nedgang i antall barn og ungdom i skolealder frem mot 2020. I Salten vil imidlertid trenden snu, slik at det i 2030 er like mange barn og ungdom som i 2010. I Helgeland, Ofoten, Lofoten og Vesterålen vil utviklingen flate ut, men det vil likevel være 16 % færre barn og ungdom i 2030 sammenlignet med 2010.

Figur 2. Fremskrevet folkemengde i ulike regioner Nordland etter alder og år

Kilde: SSB

Utviklingen i antallet personer over 80 år vil også være noe forskjellig i de ulike regionene i perioden 2010 - 2030. Den totale økningen i Nordland fylke vil fra 2020 være nærmest eksplosiv. Ofoten, Lofoten og Vesterålen kan imidlertid forvente en svak nedgang i denne aldersgruppen de første fem årene. Gitt middelveidene i SSBs fremskrivninger, vil det i Salten være 59 % flere over 80 år i 2030 i forhold til 2010. Tilsvarende økning for Helgeland og Ofoten, Lofoten er 50 % og Vesterålen 35 %.

2.2.1.3 Fremtidig behov for lærere, helse- og sosialarbeidere og førskolelærere

Det er mange faktorer som kan påvirke fremtidens behov for lærere, helse- og sosialarbeidere og førskolelærere. For eksempel kan økte krav til kompetanse i barnehagene og krav om større lærertetthet øke behovet for flere førskolelærere og lærere. Hvis terskelen for å oppsøke helsetjenestene synker, vil behovet for helse- og sosialarbeidere kunne øke. Bedres befolkningens generelle helsetilstand, kan det føre til at behovet for helse- og sosialarbeidere synker.

Førskolelærere

SSBs fremskrivninger viser at den demografiske utviklingen i seg selv ikke vil føre til økt behov for førskolelærere i Nordland. Regionale forskjeller viser at det vil være behov for færre førskolelærere i Helgeland, Ofoten, Lofoten og Vesterålen. Det vil være behov for noen flere i Salten.

Lærere i barne- og ungdomsskolen

Den markante nedgangen i antall barn og ungdom vil dempe behovet for lærere i Nordland. Dette gjelder imidlertid ikke for Salten, hvis man ser 20-årsperioden under ett.

Det er ikke bare tallet på barn og ungdom som kan spille inn i forhold til det fremtidige lærerbehovet. Alderssammensetningen er en viktig faktor. Alderssammensetningen blant lærerne i grunnskolen i Nordland ligger nær landsgjennomsnittet. 27 % av adjunktene (med og uten tilleggsutdanning), lektorene (med og uten tilleggsutdanning) og lærerne i Nordland er i aldersgruppen 50 til 59 år. 11 % er over 60 år. Tilsvarende tall for hele Norge er henholdsvis 26 % og 11 %.² Behovet for erstatning av lærere på grunn av aldersavgang vil således øke, men ikke mer enn i landet for øvrig.

Regjeringen har varslet at den vil innføre en maksimumsgrense for tallet på elever per lærer på hver skole³. Dette vil antakelig ha mindre betydning for Nordland, enn for Norge som sådan. Nordland er preget av å ha små klassestørrelser, selv om fylket også har store skoler i sentrale strøk. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at det i skoleåret 2007-2008 var 14,9 elever per lærer i ordinær undervisning i grunnskolen i Nordland, mot 17,5 på nasjonalt nivå.⁴

Lærere i videregående skole

Utvalget har i sitt arbeid fått innspill som går ut på at videregående skole i Nordland er inne i en situasjon med betydelig underdekning av godt kvalifiserte lærere. Dette gjelder flere fagområder, men spesielt realfagene omtales som å være i en bekymringsfull situasjon. Utvalget har ikke hatt anledning til å gå dypt inn i problematikken, men vil peke på at dette behovet bør utredes nærmere. Her er det behov for et nært samarbeid mellom fylkeskommunen som skoleeier og høyskolene.

² Kilde: Tallene er pr. 1. 12. 2008, basert på KS' PAI-register.

³ Jamfør Soria Moria 2.

⁴ Kilde: skoleporten.utdanningsdirektoratet.no

Helse- og sosialarbeidere

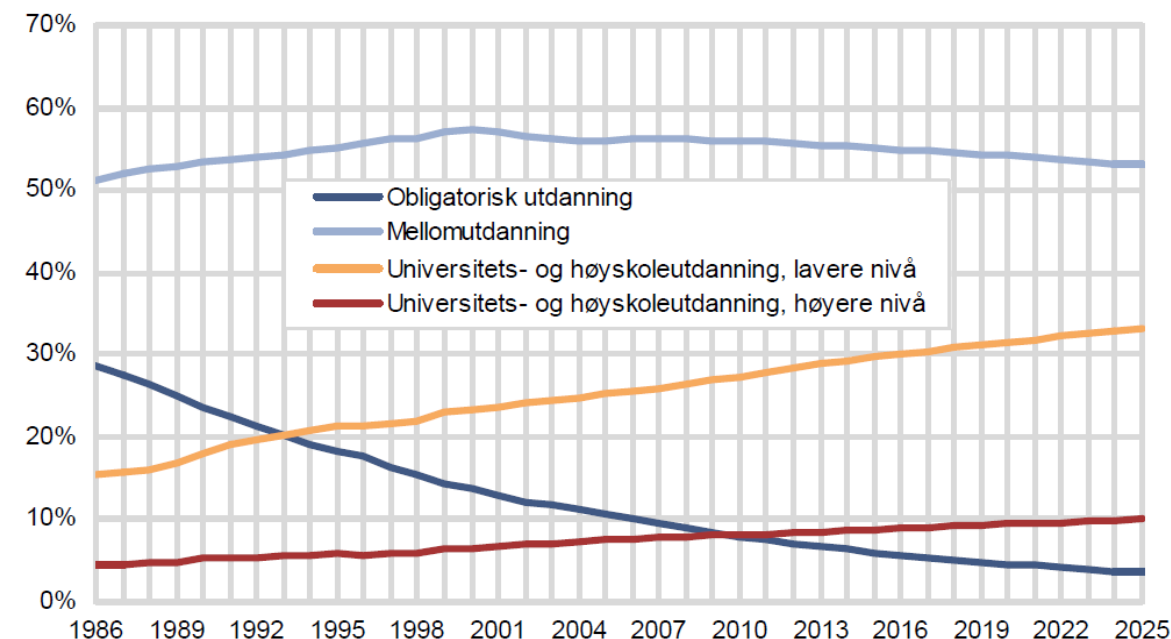
Selv om Ofoten, Lofoten og Vesterålen vil få en mindre økning av personer over 80 år enn Helgeland og Salten frem mot 2030, viser fremskrivingene for den demografiske utviklingen at det innen offentlig sektor vil være et særlig behov for flere helse- og sosialarbeidere. Dette gjelder ikke bare for Nordland. Nordland ligger litt under landsgjennomsnittet i økningen av personer over 80 år.

2.2.2 Næringslivets behov for arbeidskraft

2.2.2.1 Utviklingen på nasjonalt nivå

I følge SSBs rapport *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986-2025* (Bjørnstad, Fredriksen, Gjelsvik og Stølen 2008) vil den fremtidige arbeidsstokken i stadig mindre grad bestå av ufaglært arbeidskraft. Andelen sysselsatte med høyere utdanning fra høyskole og universitet vil i tråd med dette utgjøre en større andel av den samlede arbeidsstokken. Arbeidslivet blir som en følge av dette mer kunnskapsorientert. SSB forventer at bare 3,5 % av den samlede arbeidsstyrken i 2025 kun vil ha obligatorisk utdanning. Andelen sysselsatte med en grad fra høyere utdanning vil på samme tid utgjøre over 40 %.⁵ Figur 3 viser forventet utvikling i Norge fra 1986 til 2025.

Figur 3. Sysselsetting i Norge etter utdanningslengde, 1986-2025, andel total sysselsetting

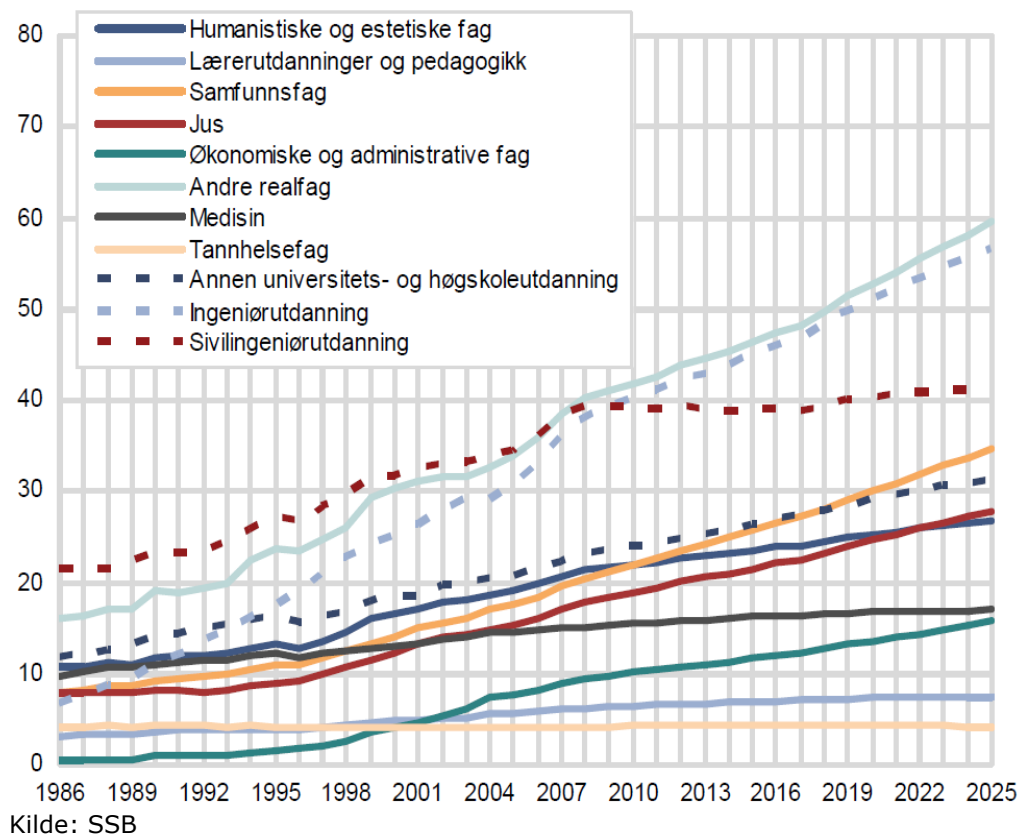
Kilde: SSB

Merknad: Med mellomutdanning menes videregående skole.

Figur 4 viser forventet utvikling på fagområder.

⁵ Kilde: www.ssb.no/emner/06/90/rapp_200829

Figur 4. Sysselsetting i 1000 personer i Norge, høyere universitetsnivå

Figur 4 viser at det er klare forskjeller i utviklingen innen ulike fagområder. Antall sysselsatte med utdanning innenfor gruppen "Andre realfag" vil fortsette den trendmessig sterke veksten frem mot 2025. Denne gruppen blir trolig den største blant de med høy universitetsutdanning i løpet av noen få år. Etter hvert som utbyggings-takten i Nordsjøen trappes ned, vil også veksten i behovet for sivilingeniører flate ut, men videre utbygging i Norskehavet og Barentshavet kan endre dette. Andelen som er sysselsatt innen olje- og gassutvinning vil synke fra 9 % i 2004 til 3 % i 2025 (Bjørnstad, Fredriksen, Gjelsvik og Stølen 2008, s. 30).

Tekna utarbeidet i 2009 rapporten *Teknisk-naturvitenskapelig kompetanse – rekruttering og behov Bedriftsundersøkelse 2009* (Tekna 2009). Tabell 1 viser ulike bransjers rekrutteringsbehov ett år frem i tid.

Tabell 1. Virksomhetens behov for å rekruttere personer med teknisk naturvitenskapelig kompetanse et år frem i tid etter bransje, 2009

	Økende behov	Uendret behov	Redusert behov	Vet ikke	Annet
Offentlig virksomhet	29 %	66 %	-	4 %	1 %
Olje og gass	32 %	45 %	17 %	6 %	-
Annen kraftproduksjon	42 %	50 %	8 %	-	-
Bygg- og anlegg	28 %	55 %	16 %	2 %	-
IT/Telekom	39 %	50 %	9 %	2 %	-
Annen leverandørindustri	21 %	61 %	11 %	5 %	2 %
Annen tjenesteyting/tjenesteleverandør	26 %	65 %	2 %	7 %	-
Annen uspesifisert	26 %	65 %	7 %	2 %	-

Kilde: Tekna, utarbeidet av Synovate

Næringslivet blir i økende grad basert på tilgang på personer med høy kompetanse. Mange studier finner at det er direkte sammenheng mellom antallet personer med lang utdanning i bedriftene og bedriftenes evne til å innovere og være nyskapende. Ofte finner en at vekstregioner har gode høyskole- og forskningsmiljøer i sin nærhet. Forskningsrådets direktør Arvid Hallén hevdet dette i et foredrag på konferansen HSS09 på Gjøvik i september 2009 og understøttet sitt synspunkt med statistikk og eksempler fra Norge. Det er klare sammenhenger mellom regioner med vekst og nærhet til universiteter og forskningsmiljøer. Dette forholdet kan forklares ved at disse miljøene har tre effekter:

1. Det utdannes personer/ungdom med stor grad av bostedspreferanse til studiestedet. Det betyr at disse i stor grad vil være aktive jobbsøkere i studiestedets nærområde. En ser også at studiestedene i betydelig grad innretter sine studier og fagmiljøer etter den næringsstruktur som finnes i området.
2. Forskningsmiljøene bringer inn kunnskapsrike personer med interesse for regionens utfordringer. Disse vil både gjennom egen forskning og ved å kjenne det internasjonale fagfeltet være ressurspersoner ved studiestedet og i regionen.
3. Universitetene inngår aktivt i innovasjonssystemer i regionen sammen med næringslivet og offentlige aktører/myndigheter. Dermed vil både bedrifter og myndigheter bli pushet videre i en dynamisk og innovativ utvikling.

2.2.2.2 Næringsstrukturen i Nordland

Ifølge en artikkel i Dagens næringsliv i oktober 2009 har kun fylkene Finnmark og Troms større offentlig sektor enn Nordland (30 %), mens prosenten på landsbasis er 25. Når det gjelder fiske, oppdrett og foredling er Nordland nest største fylke i landet (Møre og Romsdal er størst), og utviklingen viser en gradvis nedadgående tendens. Kraftproduksjon er viktig i Nordland, mens varehandel og annen privat tjenesteyting er dårligere representert i dette fylket enn i landet som helhet. Olje- og gassvirksomheten sysselsetter få. Turistnæringen har stor betydning for Nordland fylke.

Kombinasjonen landbruk og fiske har tradisjonelt vært en viktig næring i Nord-Norge. Denne kombinasjonen er nå nesten borte. Nordland har en lang kystlinje rik på fisk som gir store muligheter innen hele verdikjeden fangst, oppdrett, foredling og omsetning. I fylket finner man både moderne havfiskeflåter og en tradisjonell flåte som består av småbåter (Samuelsen 2001). Fylket har et stort potensial innen akvakultur og er landets nest største oppdrettsfylke og det største laksefylket.

Nordland er landets største bergverksfylke. Malmbasert gruvedrift er de senere år kraftig redusert både for Nordland og landet som helhet. Samtidig som malmbasert gruvedrift reduseres i Nordland, har det skjedd en betydelig økning i produksjon av industrimineraler.

Nordland er rikt på vannressurser, og tilgang på rimelig kraft har vært et fundament for deler av den eksportrettede industrien i Nordland. Nordland er ved siden av Hordaland det fylket i landet som har mest vannkraftproduksjon med nærmere 15 TWh.

Naturgass er landets største energikilde. Potensialet utenfor Nordlandskysten kan være stort. Gass vil kunne gi store muligheter til utvikling av en betydelig industri i tilknytning til ilandføringssteder både for olje og gass. Nordland fylkeskommune etablerte i 2007 Nordland olje- og gassutvalg, som skal være et felles organ for olje- og gassarbeid i fylket, Nordlands delegasjon i det nordnorske kontaktforumet for olje og gass samt Oljeindustriens landsforenings kontaktforum.⁶ En viktig oppgave for fylket er å jobbe med å legge til rette for ilandføring, videreutvikle basevirksomhetene og få nye petrorettede arbeidsoppgaver til Nordland. Formålet med satsingen på området er å bidra til strategiutvikling, ta initiativ til aktuelle saker og utredninger, samt virke koordinerende på utviklingsarbeid knyttet til flere aktører. På fylkeskommunens hjemmesider skisseres følgende strategier:

- Bidra til at de overordnede rammebetingelsene er i tråd med fylkets interesser
- Legge til rette for økte leveranser og økt sysselsetting
- Bidra til at hensynet til miljø- og fiskeinteresser ivaretas

Olje- og gassindustri er kanskje den næringen hvor det i fremtiden kan forventes sterkest vekst.

2.2.2.3 Utviklingen i Nordland

Verdiskapingen i Nordland har hatt stor vekst de siste fem-seks årene. I følge Indeks Nordland 2009 vokste økonomien i Nordland med 74 % fra 2004 til 2008. Økningen gjelder både omsetning og eksport. Økningen i Norge var 49 % i samme periode. Årsaken til veksten er sammensatt. En av faktorene er et større fokus på kompetanseheving, innovasjonskraft og effektivisering. Nordland er det nest største industri- og

⁶ Kilde: Nordland fylkeskommunes hjemmeside, www.nfk.no

eksportfylke i landet og vil ha behov for høy kompetanse hvis utviklingen fortsatt skal være positiv.

Fra Forskningsrådets indikatorrapport fra 2009 har utvalget hentet ut tabellene V-6 og V-7. Disse viser tydelig at de fleste regionene i Nordland har svært få personer med lang utdanning i bedriftene. Det rapporteres også om liten forskningsaktivitet i bedriftene i fylket (jf. SSBs FOU statistikk). Dette understrekes ytterligere ved at bedriftene i Nordland sjelden utnytter Forskningsrådets forskningsvirkemidler. I sum gir dette et næringsliv som innoverer lite (se tabell V-8), som er sårbart for endringer og som derfor lett kommer i krise når omstilling er påkrevet. Indeks Nordland for 2009 vier denne problemstillingen betydelig oppmerksomhet⁷.

I NHOs medlemsundersøkelser kommer det klart frem at mangel på arbeidskraft, spesielt fagarbeidere og ingeniører, er bedriftenes største utfordring og bekymring både på kort og på lang sikt.

Nordland fylkeskommune har sett denne situasjonen og satser nå på å føre en aktiv politikk rettet mot utdanning og forskning. Dette gjenspeiles blant annet i gjeldende fylkesplan, der en bruker betydelige midler for å støtte arbeidet med å etablere doktorgradsutdanninger og med å få etablert et universitet i Nordland.

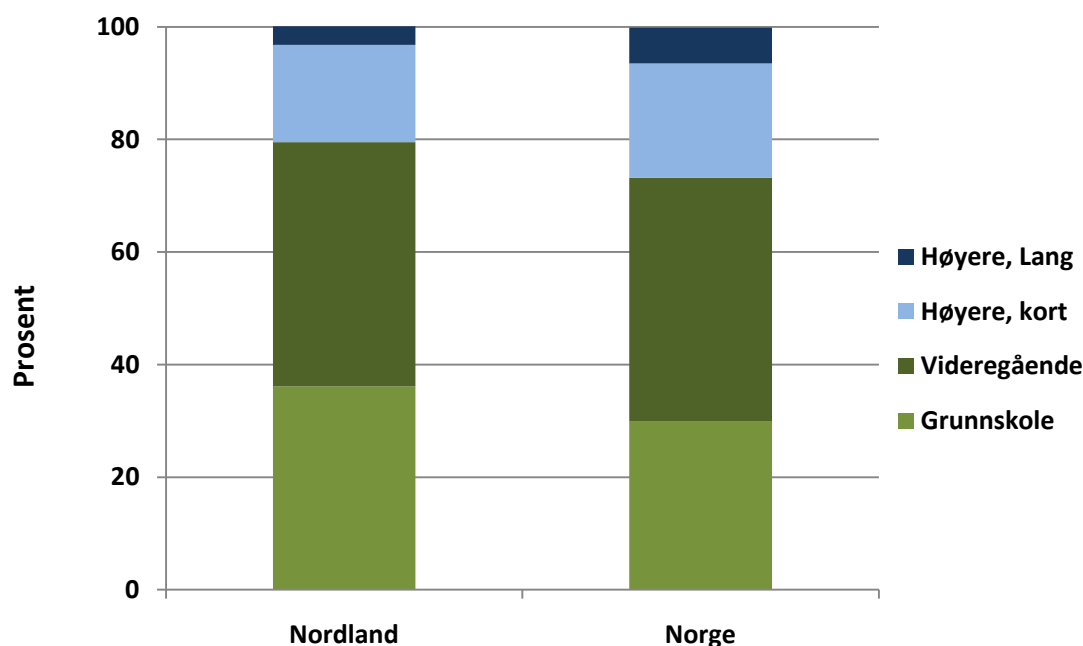
2.2.3 Det fremtidige kompetansebehovet i Nordland

Som SSBs rapport viser (punkt 2.2.2.1), vil det i fremtiden generelt sett være et stadig økende behov for kompetanse. Figur 5 viser utdanningsnivået i Nordland og Norge i 2008. Detaljerte tall for alle fylker står i tabell V-9.

Figuren viser at Nordland har et langt lavere utdanningsnivå enn landet som sådan. Over 6 prosentpoeng flere personer over 16 år har kun grunnskole i Nordland (36,1 %) enn i Norge som helhet. 3,3 % i Nordland har lang høyere utdanning, mot 6,4 % i hele Norge. 55 % av arbeidssøkerne i Nordland har i følge NAV ikke fullført videregående skole.

⁷ Indeks Nordland for 2009, s. 24.

Figur 5. Personer 16 år og over i Norge etter utdanningsnivå, 2008

Kilde: SSB

Merknader: "Høyere, kort" omfatter høyere utdanning t.o.m. 4 år.
"Høyere, lang" omfatter utdanninger på mer enn 4 år, samt forskerutdanning

I januar 2009 konkluderte Indeks Nordland:

- Det er rom for minst 6000 flere høyt kompetente i Nordland
- Det er betydelige etterslep i forståelsen av verdien av høykompetent arbeidskraft i bedriftene.
- Det er betydelig etterslep i forståelsen av hva som kreves i næringslivet av høyt kompetente for å være verdifulle nok.
- Det er betydelige avvik i holdningene ledelsen har i forhold til høyt utdannet personell.

I følge NAV (Bedriftsundersøkelsen 2009 Nordland) er det rekrutteringsproblemer i følgende yrker som krever høyere utdanning: sykepleiere, leger, ingeniører (elektro, bygg og anlegg), sivilingeniører, IT-konsulenter, grunnskolelærere, økonomer, markedsførere, tannteknikere, politibetjenter og vernepleiere.

En videre vekst i verdiskapingen i Nordland er helt avhengig av fortsatt fokus på kompetanse og større tilgang på personer med høy utdanning. Hvis man godtar konklusjonene i SSBs rapport *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986-2025*, vil Nordland ha et særlig behov for å øke kompetansen, siden befolkningen har et langt lavere utdanningsnivå enn landsgjennomsnittet.

I offentlig sektor vil særlig helse- og sosialfaglige utdanninger bli viktige i årene fremover. Hvis man i gjennomsnitt regner med at det tar fem år å utdanne en helsearbeider, må det allerede fra 2015 være en sterk økning i studenttallet i disse fagene, for å være beredt til et sterkt økende behov fra 2020.

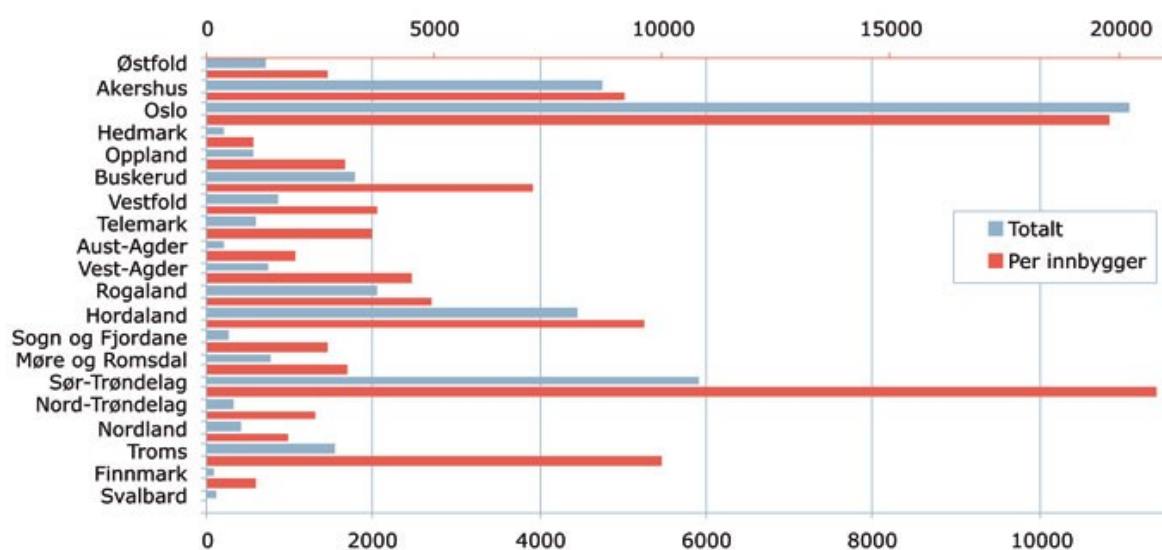
Næringslivet vil få et økende behov for ingeniører og andre med realfagsutdanning. Dette behovet er allerede til stede, og forventes å øke.

2.2.4 Behovet for FoU-miljøer

2.2.4.1 FoU og næringsutvikling

Forskning er en sentral kilde til økonomisk vekst. Kunnskap om forskning er nødvendig for å konkurrere med aktører fra andre land, og for å kunne absorbere og ta i bruk FoU-resultater fra nasjonale og internasjonale aktører.

Figur 6. FoU-utgifter i 2007 fordelt på fylker. Samlede utgifter og per innbygger

Kilde: NIFU STEP og SSB/FoU-statistikk, gjengitt i *St. meld. nr. 30 (2008-2009)*

Norge har en godt utbygd infrastruktur for forskning og kunnskapsoppbygging, og den er mer desentralisert enn i mange andre land. Som figur 6 viser, er det likevel store regionale forskjeller når det gjelder FoU-innsatsen per innbygger. Nordland har en relativt lav andel, noe som kan forklares med at fylket har få FoU-institusjoner og et lite forskningsintensivt næringsliv i forhold til resten av landet. I tillegg viser Norges næringslivsundersøkelser at norsk næringsliv i utgangspunktet har mindre engasjement i forskning enn land vi ønsker å sammenligne oss med. I forskningsmeldingen (St. meld. nr. 30 (2008-2009)) sier regjeringen at det er et mål å utløse regionalt vekstpotensial og verdiskaping i hele landet. Dette skal både gjøres gjennom å videreføre en god infrastruktur for forskning, og ved å stimulere til økt samspill mellom bedrifter og kunnskapsinstitusjoner, også i områder der næringslivet har stor geografisk avstand til FoU-miljøene.

2.2.4.2 Rekruttering og forskerutdanning

Økt rekruttering til forskning og styrking av doktorgradsutdanningen er en forutsetning for å videreutvikle Norge som kunnskapssamfunn. Satsingen skal også bidra til å

rekruttere til et næringsliv som ennå ikke er utviklet. En fortsatt økning er nødvendig for å møte samfunnets behov for høyere kompetanse, både innen kunnskapsbasert næringsutvikling og innen tjenesteyting og forvaltning. Kapasitetsutbyggingen innen høyere utdanning, og særlig på høyskolene, vil også kreve flere ansatte med forskerkompetanse. Forskerkompetanse er både nødvendig for å ivareta kravet om forskningsbasert undervisning og for å kunne tilby studier på høyere grad.

For de statlige høyskolene er det to veier til at flere av de ansatte får doktorgradskompetanse. Den ene muligheten er at faglig ansatte blir tatt opp på et doktorgradsløp og avlegger graden ved et universitet eller en annen høyskole som er akkreditert for doktorgradsutdanning. Det er den gradsgivende institusjonen som er faglig ansvarlig for doktorgraden. Den andre muligheten er at høyskolen skaffer seg tilstrekkelig kompetanse til at den selv kan akkrediteres for å kunne tilby doktorgrader på et avgrenset fagområde.

NOKUT fastsetter kriteriene for akkreditering av doktorgradsutdanninger i en egen forskrift. Høyskoler som fyller minimumskravene kan etablere doktorgradsutdanninger på de fagområdene de har fått godkjenning for. Slik etablering binder store faglige og økonomiske ressurser ved små institusjoner, og det gir betydelige føringer for videre faglig utvikling. Det er derfor viktig at slik etablering er et resultat av en klar strategi ved institusjonen, og at det skjer på fagområder der høyskolen har spesielle faglige forutsetninger.

Både universiteter og høyskoler får tildelt stipendiatstillinger fra Kunnskapsdepartementet. For de statlige høyskolene uten egen rett til å tildele doktorgrad, er hovedformålet å heve den formelle kompetansen til de ansatte ved institusjonen. Det vil si å øke andelen med førstekompetanse. I 2009 fikk HiBo tildelt 30 stipendiatstillinger, HiNa fikk 11 og HiNe fikk 6. 13 % av alle stipendiatstillingene til statlige høyskoler går til Nordland.

Utvalget antar at Høgskolen i Bodø innen kort tid vil bli akkreditert som universitet (se 3.2.6) og at dette fagmiljøet derfor selv vil kunne etablere doktorgrader innenfor sine fagområder. Dersom et nytt universitet i Nordland også omfatter fagmiljøene ved de andre to høyskolene (sammenslåing), ville Nordland bli vertsfylke for et universitet med autonomi til å opprette forskerutdanninger innenfor et enda bredere fagområde. Universitetet ville for eksempel selv kunne gjøre beslutninger om forskerutdanninger innenfor det teknologiske området, mens en i dag enten må søke akkreditering for hvert enkelt program (med de kostnader det har) eller inngå i et samarbeid med et annet universitet som har slik akkreditering. Samarbeid mellom et Bodø-basert universitet og selvstendige høyskoler i Narvik og Nesna vil ikke gi den samme effekten på dette området.

Nærings-ph.d. er et viktig grep for å øke forsknings- og innovasjonsaktiviteten i næringslivet. Ordningen innebærer at næringslivet ansetter stipendiater og betaler halvparten av utgiftene deres. Den andre halvparten finansieres av NFR etter søknad.

Bedriften må dokumentere at arbeidet er relevant, og de må ha forpliktende avtale med gradsgivende institusjon. Ved den første tildelingen i 2008 var to av de ti innvilgede søknadene fra Tromsø, og en var delvis lokalisert i Alta. Det var ingen bedrifter fra Nordland med i den runden. Kun de største universitetene var gradsgivende. Fra og med 2009 er rammen økt betydelig, og kriteriet om teknologisk forskning er tatt bort.

2.2.5 Fylkets bosettingsstruktur og geografi

2.2.5.1 Infrastruktur i Nordland

Nordland fylke, med 236 000 innbyggere, er delt inn i fem naturlige hoveddeler: Helgeland, Salten, Lofoten, Vesterålen og Ofoten. Fylkesadministrasjonen ligger i Bodø. Fylket er preget av spredt bosetting med fortetning rundt byene og større tettsteder.

Av fylkets 44 kommuner grenser 42 til kysten. Kystlinjen er 14 000 kilometer (strandlinje fastland og rundt øyene). Selv om andelen av befolkningen som bor langs kysten og lever av fiske, er gått tilbake, så er fiske fortsatt en viktig næring i Nordland. I forbindelse med "Nye byggesteiner i nord" lagt frem våren 2009, legger Regjeringen til grunn at næringsutvikling og sysselsetting i nord også i fremtiden vil omfatte ressursene i havet.

Fylket har 11 byer, hvorav Bodø, Mo i Rana og Narvik er de tre største. To av høyskolene i Nordland ligger i de to største byene. Den tredje høyskolen er lokalisert syv mil unna fylkets nest største by.

Nordland har tre helseforetak:

- Nordlandssykehuset med hovedkontor i Bodø, har lokalsykehus på Stokmarknes i Vesterålen og i Gravdal i Lofoten.
- Helgelandssykehuset har tre lokalsykehus i Mo i Rana, Mosjøen og Sandnessjøen.
- Universitetssykehuset UNN, med lokalsykehus i Tromsø, Harstad og Narvik.

Fylket har 17 videregående skoler og 5 fagskoler. De fleste fagskolene er tilknyttet videregående skoler. I tillegg har fylkeskommunen opplærings- og utviklingssentra (OPUS) som er lokalisert rundt i fylket. Kurssentrene tilbyr kurs til private og næringslivet i regionen og er for det meste tilknyttet videregående opplæring.

2.3 Utviklingstrekk og samfunnstrender

2.3.1 Endringer i organiseringen av høyere utdanning

I løpet av de siste 15 årene har norsk høyere utdanning gjennomgått store endringer, ikke minst når det gjelder organiseringen. I 1994 ble 98 profesjonshøyskoler og distriktshøyskoler slått sammen til 26 statlige høyskoler. Etter årtusenskiftet har nye reformer og reformforslag ført til nye strukturendringer. Mjøs-utvalget la med sin

innstilling NOU 2000:14 *Frihet med ansvar* grunnlaget for Kvalitetsreformen i høyere utdanning. Blant annet ble det åpnet for at statlige og private høyskoler kunne oppnå universitetsstatus etter nærmere angitte kriterier, hvorav de mest sentrale var fire godkjente doktorgradsprogrammer. Denne reformen førte til mange initiativ i sektoren for å kvalifisere seg til universitetsstatus.

Høgskolen i Stavanger og Norges landbrukshøyskole ble universiteter i 2005. Høgskolen i Agder ble universitet i 2007. I Tromsø ble den lokale høyskolen slått sammen med universitetet i 2009. Selv om forslaget fra Stjernø-utvalget (NOU 2008:3 *Sett under ett*) om å organisere all høyere utdanning i 8-10 universiteter ble lagt bort (se punkt 2.3.4), foregår det nå en rekke sammenslåingsprosesser på frivillig grunnlag. Høgskolen i Bodø har levert søknad om å få bli universitet, og høyskolene i Lillehammer, Gjøvik og Hamar samarbeider om på sikt å etablere et eget innlandsuniversitet.

Kunnskapsdepartementet har uttalt at nye sammenslåinger av utdanningsinstitusjoner skal være frivillige og ikke pålagt av staten. Det er imidlertid en forutsetning at utdanningsinstitusjonene må utvikle større grad av samarbeid seg i mellom, at det må bli en klarere arbeidsdeling mellom institusjonene og at de faglige ressursene i større grad må konsentreres i større miljøer (se 2.1.2 SAK). Disse signalene er blant annet fanget opp av høyskolene i Buskerud, Vestfold og Østfold samt Universitetet for miljø- og biovitenskap, som har gått sammen i Oslofjordalliansen. Formålet er på kort sikt å utvikle større grad av samarbeid og arbeidsdeling i en rekke profesjonsutdanninger. I tillegg utreder de tre høyskolene i alliansen om det er hensiktsmessig å fusjonere⁸.

Styrene ved høyskolene i Oslo og Akershus vedtok nylig å slå de to institusjonene sammen og arbeide for fremtidig universitetsstatus. Blant andre tilsvarende prosesser i norsk høyere utdanning vil utvalget trekke frem initiativet fra Høgskolen i Harstad om fusjonsforhandlinger med Universitetet i Tromsø, og Høgskolen i Finnmarks vedtak om å starte en prosess i forhold til fusjonsutredning mot Universitetet i Tromsø.

Utviklingen i norsk høyere utdanning frem til 2008 er for øvrig grundig dokumentert i NOU 2008:3, og utvalget viser derfor til denne innstillingen. De strukturendringer som her er nevnt, vil etter utvalgets oppfatning få konsekvenser også for organiseringen av høyere utdanning i Nordland. Utvalget drøfter dette spørsmålet i kapittel 4 og 5.

2.3.2 Studentenes preferanser

Stjernø-utvalget peker på at spesielt små institusjoner og små studiesteder vil være særlig utsatt i forhold til forventede svingninger i ungdomskullene etter 2015. Nedgangen i ungdomskullene kommer etter en lengre vekstperiode. Samtidig som utviklingen i ungdomskullene endres, forventer Stjernø-utvalget at ungdommenes preferanse for å studere i byene vil holde seg. Stjernø-utvalget antar at dette vil

⁸ Jamfør pressemelding fra Høgskolen i Østfold, datert 7. september 2009, <http://www.hiof.no/index.php?ID=165&lang=nor&displayitem=1836&module=news>

forsterke rekrutteringsproblemene for mange institusjoner. Mange studiesteder har allerede i dag svak rekruttering, noe som vil forsterkes og føre til ytterligere konkurranse om studenter, ansatte og forskningsmidler.

2.3.3 Endringer i organiseringen av høyere utdanning internasjonalt

Også internasjonalt har organiseringen av høyere utdanning gjennomgått store endringer, spesielt i høyskolesektoren. Lignende prosesser som i Norge har funnet sted i de fleste europeiske land, jf. følgende oversikt (hentet fra Kyvik 2006):

- *Storbritannia*: Opprettelse av flerfaglige høyskoler gjennom sammenslåinger av en rekke mindre, spesialiserte høyskoler i 1965. I 1992 ble skillet mellom de polytekniske høyskolene og universitetene opphevet.
- *Sverige*: Opprettelse av 14 flerfaglige statlige høyskoler i 1977.
- *Portugal*: Opprettelse av flerfaglige høyskoler i 1977. Spesialiserte yrkesutdanningsinstitusjoner ble gradvis integrert i til sammen 16 høyskoler – en i hver region.
- *Nederland*: Sammenslåing av 350 spesialiserte høyskoler til 85 flerfaglige høyskoler på 1980-tallet. Dette antallet er senere redusert til cirka 50 institusjoner.
- *Tyskland*: Opprettelse av flerfaglige høyskoler på 1980-tallet gjennom sammenslåinger av spesialiserte utdanningsinstitusjoner.
- *Belgia*: I perioden 1983-89 ble antallet høyskoler i regionen Flandern redusert fra 202 til 163, og i 1995 ble disse høyskolene ytterligere redusert til 29 gjennom omfattende fusjonsprosesser. Regionen Vallonia gjennomgikk i 1995 en tilsvarende prosess da 106 yrkesrettede institusjoner ble slått sammen til 30 høyskoler.
- *Finland*: I 1992 ble det opprettet 22 flerfaglige høyskoler ved sammenslåing av 85 mindre og spesialiserte utdanningsinstitusjoner. I 1996 ble all øvrig yrkesfaglig utdanning gjennom flere fusjoner oppgradert til høyskoler; i alt 29.
- *Hellas*: Gradvis utvikling av 14 flerfaglige høyskoler blant annet gjennom innfusjonering av spesialiserte yrkesutdanningsinstitusjoner.
- *Sveits*: I 1995 vedtok Sveits å etablere flerfaglige høyskoler ved å oppgradere tidligere yrkesutdanninger til høyere utdanninger og ved å slå sammen 68 institusjoner til 7 regionale nettverkshøyskoler.
- *Danmark*: I 2000 ble det vedtatt å slå sammen institusjoner for mellomlange yrkesutdanninger til et mindre antall *centre for videregående utdanning*. I 2007 ble det implementert en strukturreform i høyere utdanning og forskning, og antallet høyskoler er nå redusert til 7 nettverksinstitusjoner.

Det er i hovedsak fire grunner til disse fusjonsprosessene:

- a) En forestilling om at sammenslåing av mange små institusjoner til et færre antall høyskoler vil føre til mer robuste institusjoner⁹ og gi økonomiske og faglige stordriftsfordeler.

⁹ Om robuste institusjoner, se punkt 4.1.

- b) Innføring av nye prinsipper for styring av offentlig sektor. Økt delegering av beslutningsmyndighet fra sentralt nivå til underliggende etater og institusjoner har nødvendiggjort større høyskoler for å styrke administrasjonen og styringskapasiteten.
- c) Vektleggingen av høyere utdanningsinstitusjoner som viktige medspillere i regionale innovasjonsprosesser.
- d) Frivillig sammenslåing av institusjoner til større enheter for å stå sterkere i konkurransen om studenter og økonomiske ressurser.

De fleste europeiske land har i dag fortsatt et skille mellom en universitets- og en høyskolesektor, men det finnes unntak. I Spania blir treårige profesjonsutdanninger tilbudt ved universitetene, men ved egne institusjoner som ble innfusjonert i universitetene på 1970-tallet. I Storbritannia ble samtlige polytekniske høyskoler og en rekke profesjonshøyskoler oppgradert til universiteter i 1992, men det finnes fortsatt rester av en høyskolesektor som omfatter cirka 10 % av studentene. I forbindelse med og i etterkant av denne reformen, ble en lang rekke profesjonshøyskoler dessuten innfusjonert i nærliggende universiteter. Også i andre land har slike fusjoner funnet sted, men i mindre målestokk, blant annet i Sverige, Tyskland og Danmark. Resultatet er at sentrale profesjonsutdanninger som lærerutdanning, sykepleierutdanning og ingeniørutdanning tilbys både av høyskoler og universiteter i en rekke europeiske land.

Utviklingen internasjonalt har således gått i retning av å skape større utdanningsinstitusjoner dels gjennom fusjoner av en rekke mindre høyskoler i de enkelte regioner, og dels ved å slå små høyskoler sammen med nærliggende universiteter.

2.3.4 Stjernø-utvalgets forslag

Stjernø-utvalget kom i sin innstilling (NOU 2008:3) med en gjennomgripende kritikk av institusjonsstrukturen i høyere utdanning og konkluderte med at all høyere utdanning burde konsentreres i 8-10 flercampusuniversiteter. Begrunnelsen var følgende:

- Strukturen i høyere utdanning fremstår som fragmentert, med et stort antall små institusjoner og fagmiljøer som konkurrerer med et fåtall større institusjoner om studenter, personale og faglig prestisje.
- En desentralisert struktur med mange små selvstendige institusjoner kan i fremtiden vanskelig oppfylle de faglige krav som vil bli stilt nasjonalt og internasjonalt.
- Institusjonene må i høyere grad kunne forventes å bidra med FoU og delta i samarbeid med næringslivet og offentlig sektor i sin region. Dersom institusjonene skal styrkes som sentre for forskning og innovasjon, må de ha større og mer robuste faglige miljøer.
- Institusjonene må ha en størrelse og et sosialt liv som er attraktive for studentene. Institusjoner som ikke tiltrekker seg mange nok og dyktige nok studenter, vil i det lange løp ikke kunne forventes å opprettholde høye kvalitetskrav.

- Større institusjoner vil styrke styringsevnen innenfor sektoren høyere utdanning.

Den organisatoriske løsningen på disse problemene ville etter Stjernø-utvalgets oppfatning være å etablere store flercampusinstitusjoner i hver landsdel gjennom regionale fusjonsprosesser. Eksisterende studiesteder burde i det alt vesentlige opprettholdes, men de minste studiestedene kunne med fordel omgjøres til studiesentre uten permanente faglige tilsatte. Som eksempel trakk Stjernø-utvalget frem Høgskolen i Nesna (s. 120):

”Høgskolen har hatt sviktende rekruttering i lang tid og har en høy andel av desentraliserte studier og etter- og videreutdanningstilbud. Nesna er bare i begrenset grad et studiested i betydningen at det er der studentene holder til. Det bør derfor vurderes om studietilbudet for høyskolens geografiske nedslagsfelt kan organiseres annerledes, fortrinnsvis som et desentralisert tilbud knyttet til en annen institusjon. Dagens høyskole kan omgjøres til et studiesenter uten eget faglig personale.”

For Nord-Norge som helhet foreslo Stjernø-utvalget at en mulig løsning ville være å etablere et felles universitet for landsdelen bestående av Universitetet i Tromsø, høyskolene i Finnmark, Tromsø, Harstad, Bodø, Narvik og Nesna samt Samisk høyskole. Utvalget pekte imidlertid også på at enkeltinstitusjoner kunne ønske å bli slått sammen med universiteter i andre landsdeler. Høgskolen i Narvik ble trukket frem som eksempel på en institusjon som kunne ønske å bli tilknyttet NTNU av faglige grunner.

Selv om Stjernø-utvalget gikk inn for en sterk reduksjon av antall institusjoner i høyere utdanning, la utvalget til grunn at Norge skal ha et utdanningstilbud som gir befolkningen i alle landsdeler tilgang til høyere utdanning på sentrale fagområder i minst like stor grad som i dag. I innstillingen pekes det på at dette kan sikres gjennom andre organisatoriske løsninger enn å tilby slik utdanning ved mange små permanente studiesteder med fast tilsatt faglig personale, for eksempel ved bruk av IKT og/eller tilrettelegging av desentraliserte tilbud i studiesentre.

Stjernø-utvalgets situasjonsbeskrivelse av utviklingen i høyere utdanning og de problemer Norge som kunnskapsnasjon står overfor, er blitt mottatt med bred enighet. Løsningsforslagene har derimot vært kontroversielle. De mange initiativ som er foretatt i sektoren i kjølvannet av innstillingen synes likevel å gå i den retning Stjernø-utvalget anga.

3. Høyere utdanning og forskning i Nordland

3.1 Generell oversikt og historikk

3.1.1 Høgskolereformen - utviklingen i Nordland

Før høgskolereformen i 1994 hadde Nordland følgende høyskoler:

I Bodø:

- Nordland sykepleiehøgskole (den eldste av utdanningsinstitusjonene i Nordland) og Statens spesialskole i psykiatri, som ble slått sammen midt på åttitallet.
- Bodø lærerhøgskole (etablert i 1965)
- Nordland distriktshøgskole/Høgskolesenteret i Nordland (etablert i 1970).

På Nesna:

- Nesna lærerhøgskole (etablert i 1918)

I Narvik:

- Narvik ingeniørhøgskole (med røtter fra femtitallet)
- Nordland sykepleiehøgskole, avdeling Narvik.
- Sivilingeniørutdanningen i Narvik hadde eksistert noen år som en egen enhet, delvis samlokalisert med ingeniørhøgskolen.

På Stokmarknes:

- Nordland sykepleiehøgskole, avdeling Stokmarknes.

Samlet kan en si at det i 1994 var seks ulike høyere utdanningsinstitusjoner i Nordland. Av disse var det bare Høgskolesenteret i Nordland som hadde en klar forskningsstrategi. Forskningsprofilen ble klart styrket da siviløkonomutdanningen ble etablert i Bodø i 1985. Den samme utviklingen så en i Narvik etter at sivilingeniørutdanningen kom i gang på slutten av åttitallet.

Høgskolereformen ledet til at høyskolene i Bodø inkludert sykepleieavdelingen i Stokmarknes ble slått sammen til en institusjon, med navnet Høgskolen i Bodø. Som en del av prosessen ble det også vedtatt å samlokalisere all høyere utdanning i byen til nytt campus på Mørkved. Denne utbyggingen er nå gjennomført. På samme måten ble det foretatt en sammenslåing av institusjonene i Narvik. Nyskapningen i Narvik fikk navnet Høgskolen i Narvik og nybygg kom på plass. Høgskolen i Nesna ble videreført som selvstendig høyskole. Etter hvert fikk en i Nesna gjennomført en omfattende utbygging og modernisering av campus. Alle de tre høyskolene i Nordland har i dag moderne og forholdsvis nye lokaler.

Det regionale høgskolestyret i Nordland utredet sammenslåing. Hverken hos høyskolene eller i det regionalpolitiske miljøet fikk ideen om fusjonering stor oppslutning. Miljøene i Bodø og i Narvik hadde mer enn nok med de vedtatte fusjonene. På Nesna var det

heller ingen interesse for sammenslåing, men derimot en stor motstand. Store geografiske avstander ble også brukt som argument mot storfusjon. Ideen om Høgskolen i Nordland ble derfor raskt erklært som uaktuell på det daværende tidspunkt. Det ble heller ikke lagt noe sterkt press på dette fra departementet.

3.1.1.1 Nordlandsforskning og Norut Teknologi

En viktig hendelse i forbindelse med utbyggingen av nytt campus på Mørkved og ved utbyggingen i Narvik var at randsoneinstitusjonene Nordlandsforskning og Norut Teknologi ble fysisk etablert og integrert i den samlede bygningsmassen. Dette har utvilsomt styrket forskningsfokus og fagmiljø også ved høyskolene. Fra høsten 2009 eies Nordlandsforskning av Høgskolen i Bodø. Norut Narvik har også endret eierform ved at 66 % eies av Norut-konsernet og 34 % eies av Høgskolen i Narvik. Disse eierendringene er gjort for få en bedre koordinering mellom høyskolene og det hosliggende oppdragsforskningsinstitutt.

Forskningsparker, kunnskapsparker og inkubatorer er etter hvert etablert både i Narvik og i Bodø. Disse etableringene har i første rekke bidratt til å styrke miljøenes kontaktflate mot regionens næringsliv. Kunnskapsparken i Bodø har ledelsesansvar for NCE akvakultur og ARENA Beredskap.

Andre forskningsinstitutter som er etablert i Nordland, er Bioforsk med avdelinger i Bodø og på Tjøtta, samt Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning i Bodø. Det er også en privat forsøksstasjon innen havbruk på Dønna.

Nordlandsforskning, Norut Narvik og Bioforsk henter sin finansiering fra eksterne oppdragsgivere, blant annet Norges forskningsråd.

3.2 Høgskolen i Bodø

3.2.1 Styring og organisering

HiBo har styringsmodell med enhetlig ledelse med ansatt rektor, ekstern styreleder og styresammensetning etter normalmodellen.

Høgskolen er inndelt i fire fakulteter:

- Fakultet for biovitenskap og akvakultur
- Fakultet for samfunnsvitenskap
- Handelshøgskolen
- Profesjonshøgskolen

Fakultetene ledes av dekan og fakultetsdirektør. I stedet for styrer, har høyskolens fakulteter rådgivende organer. Fakultetene har ulik intern organisering og er delt inn i seksjoner, forskningsgrupper og sentre.

Administrasjonen ved Høgskolen i Bodø er delt inn i Økonomi- og virksomhetsavdeling, Personal- og organisasjonsavdeling, Studie- og forskningsavdeling, Markeds- og informasjonsavdeling, Plan- og utviklingsavdeling samt Biblioteket. IT-senteret inngår i Plan- og utviklingsavdelingen. Arkivet inngår i Personal- og organisasjonsavdelingen.

3.2.2 Utdanning

HiBo har en relativt bred fagprofil, med vekt på sykepleie og helsefag, lærerutdanning, førskolelærerutdanning, akvakultur, økonomiutdanninger, kunst- og kulturfag.

3.2.2.1 Utdanning i tall

I perioden 2002 til 2007 var antall registrerte studenter ved HiBo nokså stabilt rundt 4 000. Fra 2007 til 2009 har antallet studenter økt med hele 32 % til 5 060 (se tabell V-12). Søkertallene er økende, slik tabell 2 viser.

Tabell 2. Søkertall til HiBo i hovedopptakene fra 2006 til 2009

	Planlagte studieplasser	Antall kvalifiserte søkere	Ant. kvalifiserte primærsøkere
2006	1130	2789	783
2007	1091	2758	851
2008	1061	2912	826
2009	1126	3020	951

Kilde: Samordna opptak

HiBo har en relativt gammel studentmasse. Aldersmedianen var 30,5 år i 2008, mens gjennomsnittet for statlige høyskoler er 25,7 år. Det er en korrelasjon mellom høy alder i studentmassen og andelen deltidsstudenter (se punkt 4.3.1). Det var 0,82 heltidsstudenter per registrerte student i 2008. Gjennomsnittstallet for statlige høyskoler var 0,89 (se tabellene V-10 og V-11).

3.2.2.2 Studiesteder

Hovedcampus ligger på Mørkved, rundt 10 kilometer fra Bodø sentrum. I tillegg har høyskolen studiesteder på Mo i Rana og Stokmarknes. De fleste studentene befinner seg på campus Mørkved, hvor høyskolen tilbyr bachelorstudier, lærerutdanning, masterstudier, ph.d.-studier, siviløkonom/master, årsstudier samt etter- og videreutdanning. På campus Mo i Rana tilbyr høyskolen bachelor i sykepleie, økonomisk ledelse og sosialt arbeid. På campus Stokmarknes gis det studietilbud innen allmennlærerutdanning, bachelor i fagene sykepleie, sosialt arbeid, førskolelærer og økonomi og ledelse. Begge studiestedene har etter- og videreutdanningstilbud innen flere fag.

3.2.2.3 Studentutveksling

HiBo ligger svært nær gjennomsnittet for statlige høyskoler med hensyn til studentutveksling. Utvekslingsfaktoren¹⁰ for HiBo i 2008 var 3,0. Tilsvarende tall for statlige

¹⁰ Utvekslingsfaktor er (antall utvekslingsstudenter) / (antall registrerte studenter 1. oktober) x 100.

høyskoler var 3,1. HiBo hadde i 2008 like mange innreisende som utreisende utvekslingsstudenter. 4,9 % av studentene som tar hele grader ved HiBo har utenlandsk pass. Det er helt på linje med gjennomsnittet for de statlige høyskolene.

Kunnskapsdepartementet har i sin tilstandsrapport for høyere utdanningsinstitusjoner for 2009 vist at det er en klar sammenheng mellom tallet på utreisende utvekslingsstudenter og aldersmedian når aldersmedianen overstiger 30 år (Kunnskapsdepartementet 2009, s. 148). Generelt er det vanskeligere å få eldre studenter til å delta på utvekslingsprogram. Sett i et slikt lys kommer HiBo godt ut med hensyn til andelen utreisende utvekslingsstudenter.

3.2.3 FoU

HiBo har satset på å bygge opp forskningen og forskerkompetansen innen fire fagområder som en del av sin universitetsstrategi. På alle disse områdene har HiBo nå fått egen rett til å tildele doktorgrad, og fyller dermed et av kriteriene for å bli universitet. Disse områdene er:

- Bedriftsøkonomi
- Sosiologi (godkjent i 2005)
- Profesjonspraksis (godkjent i 2009)
- Akvakultur (godkjent i 2009)

Vitenskapelig publisering

I 2008 hadde HiBo 0,31 publikasjonspoeng per forsknings- og undervisningsstilling. Gjennomsnittet blant høyskolene lå på 0,25, mens universitetene lå på 0,88. Dette vil si at fagmiljøet i Bodø ligger i "øvre sjikt" blant høyskolene (9. plass), men et godt stykke bak universitetene. Det gjelder også de to nye universitetene UiA (med 0,49) og UiS (med 0,58).

HiBo er på 8. plass blant de statlige høyskolene med hensyn til andel finansiering fra NFR. En stor del av dette er strategiske høyskoleprogrammer, som de vil miste muligheten til å søke på når de blir universitet. HiBo hadde tre søknader om strategiske høyskoleprogrammer inne i 2009 uten å få tilslag. Det blir en utfordring for HiBo å erstatte disse midlene med annen forskningsfinansiering etter oppnådd universitetsstatus. Høyskolen sier selv at fagfeltet akvakultur er mest avhengig av ekstern forskningsfinansiering, og er dermed mest sårbart hvis denne finansieringen uteblir.

Høyskolen har satt i verk tiltak for å øke kompetansen og kapasiteten på forskningsadministrativ støtte for å bedre forskningsresultatene og øke tilslaget på forskningsfinansiering. Det er blant annet etablert en egen EU-enhet. HiBo har satt ambisiøse forskningsmål for strategiperioden 2008-2011. I 2009 har høyskolen fått tilslag på flere forskningsprosjekter i ordinære programmer i Forskningsrådet. Skolen deltar også i to EU-prosjekter.

Sentra for FOU ved HiBo

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen ble etablert 1. januar 2007. Senteret rapporterer direkte til Utdanningsdirektoratet. Senteret skal være et nasjonalt ressurs-senter for barnehager, grunnskolen, videregående opplæring og høyere utdanning. Hovedgaven er å gi barnehage- og skoleledere, lærere og førskolelærere støtte og kompetanse for å styrke arbeidet deres med estetiske fag, kunstfag og estetikk i hverdagen.

Nordområdesenteret (NOS) ved Handelshøgskolen i Bodø arbeider med å utvikle Russlands- og Nordområdekompertanse for bedrifter i Norge og andre land. Senteret ble etablert i mars 2007. Nordområdesenteret skal bistå bedrifter, organisasjoner og offentlige institusjoner som ønsker å ta del i den økte aktiviteten i Nordområdene, det være seg innen energi, handel, fiskeri, turisme, reiseliv eller andre næringer. Gjennom senteret har HiBo blant annet etablert et samarbeid med flere russiske universiteter.

Senter for Innovasjon og Bedriftsøkonomi (SIB AS) ble etablert i juni 2004 og er et kompetansesenter for anvendt innovasjons- og økonomisk forskning. SIB AS eies av Høgskolen i Bodø og Kunnskapsparken Bodø AS. De er samlokalisert med Handels-høgskolen i Bodø.

Senter for økologisk økonomi og etikk ligger under Handelshøgskolen i Bodø og er en flerfaglig arena for utvikling av forskning og undervisning i miljø- og samfunnsansvarlig økonomi. De utvikler kurs innenfor økologisk økonomi og etikk på alle nivåer ved Handelshøgskolen i Bodø og arbeider aktivt for å samarbeide med nasjonale og inter-nasjonale universiteter og høyskoler om kurs og forskning innen økologisk økonomi.

Senter for Virksomhetsarkitektur og Informasjonssystemer (SVAIS) ble åpnet i januar 2009. Virksomhetsarkitektur er en systemorientert og helhetlig tilnærming til planlegging og styring av forretningsprosesser og informasjonssystemer.

Regionalt kontor for nordlige studier er ett av tre regionale kontor innen Arktisk univer-sitet. De to andre regionkontorene er lokalisert i Saskatoon i Canada og Yakutsk i Nordøst-Russland. Kontoret skal betjene alle Arktisk universitets medlemsinstitusjoner fra Grønland i vest til Uralfjellene i øst.

Senter for Nordlige Studier er et fellessenter mellom Avdeling for samfunnsfag og Nordlandsforskning ved Høgskolen i Bodø. Senteret huser Regionalt kontor for nordlige studier under Arktisk universitet.

Senter for praktisk kunnskap (SPK) under Profesjonshøgskolen ble opprettet i 1997. Gjennom sitt mastergradsprogram i praktisk kunnskap er senteret i ferd med å bli et nasjonalt knutepunkt innen dette feltet. Fagområdet praktisk kunnskap handler om å

bevisstgjøre og videreutvikle yrkespraksis og den erfaringskunnskap som er i yrkespraksis.

Senter for prestasjonsutvikling (SPU) under Profesjonshøgskolen er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Bodø, Olympiatoppen, Nordland idrettskrets, FK Bodø/Glimt, IK Grand Bodø og Bodø Håndballklubb. Senter for prestasjonsutvikling skal være et nasjonalt og internasjonalt ledende kompetansemiljø innen praktisk kunnskap og forskning på ressurstrening i lagidretter.

3.2.4 Formidling

HiBo har registrert et høyt antall formidlingsaktiviteter, og har mål om ytterligere økning. Høgskolens rapportering til Kunnskapsdepartementet viser at de prioriterer dette feltet høyt. Det er blant annet inngått samarbeid med NRK Nordland om en ukentlig kåseriserie under navnet "Nordlandsakademiet", og høyskolen er aktiv under forskningsdagene. HiBo har en ansatt i en egen kurs- og konferansestilling ved SEVU. Høgskolen vil også utarbeide en plan for artikler og innlegg i media, og vil vurdere å innføre krav til formidlingskompetanse ved fast ansettelse.

3.2.5 Budsjett og økonomi

Høgskolen i Bodø mottok 397 mill. kroner i samlet bevilgning i 2009 fra Kunnskapsdepartementet. Total bevilgning for 2008 fra Kunnskapsdepartementet var 391 mill. kroner. Årsregnskapet for 2008 viste at driftsinntektene til sammen utgjorde 482 mill. kroner. Høgskolen har positiv avregning av tilskudd til statlig og bidragsfinansiert aktivitet på 16,115 mill. kroner for 2008. Foreløpige avsetninger per 2. tertial 2009 indikerer at Høgskolen i Bodø har en stabil driftssituasjon. Avsetning i prosent av bevilgning var i 2008 på i overkant av 8 %.

3.2.6 Universitetet i Nordland

Høgskolen i Bodø har lenge arbeidet for å bli universitet. I juni 2007 vedtok styret ved høyskolen at grunnlaget for akkreditering skulle være på plass innen utgangen av 2007, og den 8. september 2009 fremmet høyskolen søknad til NOKUT om å bli akkreditert som universitet. Høgskolen kaller sitt universitetsprosjekt for "Universitetet i Nordland".

Ifølge søknaden om akkreditering skal universitetet kunne

"være med på å fremme et bærekraftig og verdiskapende samfunns- og næringsliv, styrke den nasjonale kunnskapsallmenningen og bidra til en bedre regional fordeling av kompetanse og kunnskapsutvikling for framtida."¹¹

¹¹ Jf. "Universitetet i Nordland" -Søknad om akkreditering, av Høgskolen i Bodø som universitet, datert 11. november 2009.

Som Universitetet i Nordland vil det ifølge høyskolens søknad *"bli mulig å forvalte og foredle høyskolens særpreg bedre, videreutvikle samarbeidet med andre institusjoner regionalt, nasjonalt og internasjonalt, bli et bredere samarbeid med arbeids- og næringsliv og styrke regionale virksomheters verdiskapning ytterligere"*.

3.3 Høgskolen i Narvik

3.3.1 Styring og organisering

Høgskolen i Narvik har styringsmodell med enhetlig ledelse med ansatt rektor, ekstern styreleder og styresammensetning etter normalmodellen.

HiNa vedtok i styremøte 25. september 2009 å omorganisere faglig virksomhet fra fire institutter til følgende to avdelinger fra 1. januar 2010:

- Avdeling for teknologi
- Avdeling for helse og samfunn

Avdelingene har enhetlig ledelse og ledes av tilsatt dekan, med prodekan som stedfortreder. Hver avdeling deles inn i programområder med programområdeleder.

Administrasjonen ved Høgskolen i Narvik er delt inn i Økonomiseksjonen, Studieadministrasjonen, IT-seksjonen, Seksjon for teknisk drift og Biblioteket.

3.3.2 Utdanning

Høgskolen i Narvik kaller seg selv "Den teknologiske Høgskolen i Nord-Norge". Høgskolen utdanner sivilingeniører, ingeniører, sykepleiere, økonomer og realfagslærere (med særlig vekt på teknologiske fag).

3.3.2.1 Utdanning i tall

Siden 2002 har antall registrerte studenter variert mellom 963 (2008) og 1 138 (2003). Fra 2008 til 2009 har det vært en betydelig økning i studenttallet til 1 123 studenter, hvilket innebærer en økning på 17 %. Den gjennomsnittlige økningen fra 2008 til 2009 for statlige høyskoler var på 6 % (se tabell V-12). HiNa hadde en nedgang i tallet på kvalifiserte primærsøkere fra 2008 til 2009, slik tabell 3 viser. Høgskolen hadde samtidig en tilsvarende innstramming i antall planlagte studieplasser.

I tillegg til de registrerte studentene tok 184 personer høsten 2009 ettårig forkurs for ingeniøruddanning.

Tabell 3. Søkertall til HiNa i hovedopptakene fra 2006 til 2009

	Planlagte studieplasser	Antall kvalifiserte søkere	Ant. kvalifiserte primærsøkere
2006	-	487	136
2007	450	480	121
2008	465	475	142
2009	425	441	119

Kilde: Samordna opptak

Studentene ved HiNa er relativt unge. Aldersmedianen i 2008 var 25,5 år. Dette er i underkant av gjennomsnittet for statlige høyskoler. Tilsvarende har høyskolen en lav andel deltidsstudenter. Det var i 2008 0,91 heltidsstudenter per registrerte student (se tabellene V-10 og V-11).

3.3.2.2 Studiesteder

Høgskolen i Narvik har i tillegg til campus Narvik, forkurs og studietilbud 1. år bachelor ingeniørfag i Alta, Bodø og Hammerfest. Studieverksteder knyttet til nettbasert ingeniørutdanning er under etablering eller planlagt etablert i alle de tre nordlige fylkene.

3.3.2.3 Studentutveksling

HiNa skiller seg markant ut fra andre høyere utdanningsinstitusjoner med hensyn til utveksling av studenter. Høgskolen ligger over gjennomsnittet for statlige høyskoler i antallet utvekslingsstudenter per registrerte student. Utvekslingsfaktoren i 2008 var 4,6, mot gjennomsnittlig 3,1 blant statlige høyskoler.

Det spesielle med HiNa er imidlertid andelen innreisende utvekslingsstudenter. I 2008 var 95,5 % av alle utvekslingsstudenter ved HiNa innreisende. Det er den suverent høyeste andelen blant alle høyere utdanningsinstitusjoner i Norge (se tabell V-21).

HiNa skiller seg også ut med hensyn til andelen studenter med utenlandsk pass som tar hele studieprogrammer. Nesten 17 % av disse studentene i 2008 hadde utenlandsk pass. Gjennomsnittet for alle statlige høyskoler var knappe 5 % (se tabell V-22). Det var 161 studenter med utenlandsk pass ved Høgskolen i Narvik høsten 2008. 72 var kinesere og 42 russere. Disse utgjorde over 70 % av utlendingene (Kunnskapsdepartementet 2009).

3.3.3 FoU

HiNa arbeider med å styrke og konsentrere forskningsinnsatsen. Høgskolens førsteprioritet er å få doktorgradsrett på ingeniørutdanningen, innen teknologi for kaldt klima. På grunn av svært anstrengt økonomi de siste årene, har høyskolen måttet redusere ambisjonene på dette prosjektet. HiNa arbeider også for å få mastergrad innen helsefagene. Dette krever en styrking av forskningen og forskerkompetansen på feltet.

Vitenskapelig publisering

HiNa hadde 0,29 publikasjonspoeng i 2008, en økning fra 0,24 i 2007. Dette er litt over gjennomsnittet for høyskolene (0,25 publ.poeng).

HiNa fikk en svært høy tildeling fra NFR i 2008, men dette skyldes delvis en ekstraordinær utstyrstildeling til et visualiseringssenter. HiNa fikk et FORNY-prosjekt i 2008 og et nytt strategisk høyskoleprogram innen kaldt klima i 2009. Høyskolen er også inne i flere av de fem forskningsprosjektene i Forskningsløft i Nord som er utlyst gjennom NFR. HiNa er i tillegg inne i et nytt EU-prosjekt fra 2009.

Sentre for FOU ved HiNa

Cold Climate Technology Research Centre ble etablert i samarbeid mellom HiNa og Norut Narvik i februar 2009. Norut og Høgskolen i Narvik har samarbeidet om kaldt klima-teknologi i over 20 år innen både strukturer, infrastruktur og operasjoner i kaldt klima. Ambisjonen er å øke forskningsinnsatsen på dette feltet i Narvik.

3.3.4 Formidling

HiNa har deltatt i forskningsdagene (i samarbeid med HiBo), gjennomført konferanser, temadager (som "grønn dag" rettet mot skoleungdom) og bransjedager rettet mot næringsliv (blant annet Teknologifestivalen i Nord-Norge). Høyskolen har også vært med i regionale, lokale og nasjonale reportasjer i TV, aviser og tidsskrifter. HiNa har rapportert lite om formidling til Kunnskapsdepartementet, men har uttrykt at den har et større potensial.

3.3.5 Budsjett og økonomi

Høgskolen i Narvik mottok 156 mill. kroner i samlet bevilgning for 2009 fra Kunnskapsdepartementet. Bevilgningen for 2008 var 146 mill. kroner. Driftsinntektene utgjorde til sammen 160 mill. kroner. Høyskolen har liten negativ avregning av tilskudd til statlig og bidragsfinansiert aktivitet på - 825 000 kroner for 2008. Foreløpige avsetninger per 2. tertial 2009 indikerer at Høgskolen i Narvik har en stabil driftssituasjon. Avsetning i prosent av bevilgning var i 2008 på i overkant av 7 %.

3.4 Høgskolen i Nesna

3.4.1 Styring og organisering

HiNe har styringsmodell etter lovens normalmodell med valgt rektor som styreleder.

Høgskolen i Nesna har tre faglige avdelinger:

- Avdeling for kultur og samfunn
- Avdeling for natur- og realfag
- Avdeling for pedagogikk og sykepleie

Avdelingene ledes av tilsatt dekan som er faglig og administrativ leder. De tre avdelingene har et avdelingsråd som skal gi råd i store og vesentlige saker.

Administrasjonen består av Økonomi- og personaladministrasjonen, Studieadministrasjonen, IT-drift og Bibliotek. Fellesadministrasjonen betjener også studiestedene Mo i Rana og Sandnessjøen.

3.4.2 Utdanning

Høgskolen i Nesna var opprinnelig en ren lærerskole med røtter tilbake til 1918. Lærerutdanningen (både allmenn-, førskole- og faglærerutdanning) er fremdeles viktig. I tillegg tilbyr høyskolen blant annet sykepleieutdanning, informatikkutdanning og bachelorutdanning med fordypning i drama, musikk, idrett, informatikk/informasjons-systemer, samt spesialpedagogikk. Utdanningene er i stor grad samlingsbaserte.

3.4.2.1 Utdanning i tall

Det råder en viss usikkerhet om hvor mange studenter som studerer ved HiNe. På det offisielle telletidspunktet for høsten 2009 (1. oktober) var det registrert 907 studenter. Et av kravene for at en student skal telles i statistikken for høsthalvåret, er at studenten på telletidspunktet hadde betalt semesteravgift. I en e-post datert 7. desember 2009 opplyser høyskolen at antall semesterregistrerte studenter pr. 1. oktober var 907, antall semesterregistrerte studenter pr. 7. desember er 1 008 og at antall "reelle" studenter pr. 7. desember er mellom 1 008 og 1 110. Avhengig av hvordan man teller, er derfor antall studenter ved Høgskolen i Nesna mellom 907 og 1 110 høsten 2009.

I perioden 2002 til 2007 varierte tallet på registrerte studenter fra 927 (2003) til 1 044 (2002). I 2008 var antallet registrerte studenter 1 171. Den store økningen skyldes i hovedsak et samarbeid mellom høyskolen og GoStudy-Utenlandsstudier, som medfører at exphil- og exfac-studenter som tar sine programmer på Bali, i Brasil og i Mexico, er registrert som studenter ved høyskolen.

Selv om det kan være vanskelig å vurdere utviklingen i tallet på studenter ved HiNe, er utviklingen i antall studenter i flerårige program mer presise. Tabell 4 er en oversikt over budsjetterte studieplasser i 2009 i flerårige studier og hvor mange som møtte til studiene (basert på HiNes foreløpige beregninger per 11. september 2009, se vedlegg V-17). I en e-post datert 7. desember har høyskolen kommentert at tabellen er riktig, men at tallene for de enkelte studiene kan være noe endret da noen studenter har sluttet og noen har kommet til etter 11. september. Det kan derfor være mindre avvik i tabellen i forhold til de faktiske forhold.

Tabellen viser at HiNe har store utfordringer i å tiltrekke seg studenter til flerårige løp. Høsten 2009 startet det i overkant av 60 % av det som var budsjettert i disse utdanningene. Det er særlig heltidsutdanningene på Nesna som sliter med rekrutteringen. De samlingsbaserte tilbudene, spesielt allmennlærerutdanningen og førskolelærerutdanningen, har en langt større oppfylingsgrad.

Tabell 4. Høgskolen i Nesna, studenter møtt i forhold til budsjetterte studieplasser, flerårige studier påbegynt høsten 2009

Studium	Studenter 2008	Budsjetterte studieplasser 2009-10	Møtt 11/9 - 2009	% møtt av budsjettert	% endring 2008-09
Allmennlærerutdanning, deltid	20	25	24	96	20
Allmennlærerutdanning	12	20	8	40	-33
PELU ¹	(6)	15	10	67	67
Førskolelærer ²	8	20	0	0	-100
Førskolelærerutdanning, deltid	25	25	24	96	-4
BA Informatikk	2	10	3	30	50
BA Informasjonssystemer	2	15	12	80	500
BA spesialpedagogikk	16	25	17	68	6
BA sykepleie	30	30	17	57	-43
MA Profesjonsrettet naturfag ³	10	10	7	70	-30
MA Musikkvitenskap ³	9	10	5	50	-44
Sum	140	205	127	62	-9

Kilde: HiNes styredokument "Sak 62/08 Studieprogram 2009 – 2010" og HiNes foreløpige rapportering datert 11. september 2009.

¹ Studiene ble ikke igangsatt 2008. Opptatte studenter er oppført.

² Studiet startet ikke opp, på grunn av for få søkere (8 primærsøkere).

³ Studiet hadde ikke startet opp på telletidspunktet. Møtt-tallet er basert på antall som har takket ja.

Studentene ved HiNe er relativt gamle. Aldersmedianen i 2008 var 32,9 år. Dette er den tredje høyeste blant de statlige høyskolene. Tilsvarende har høyskolen en høy andel deltidsstudenter. I 2008 var det 0,74 heltidsstudenter per registrerte student. Det medfører den høyeste andelen deltidsstudenter blant de statlige høyskolene, bortsett fra Samisk høgskole (se tabellene V-10 og V-11).

Tabell 5. Søkertall til HiNe i hovedopptakene fra 2006 til 2009

	Planlagte studieplasser	Antall kvalifiserte søkere	Ant. kvalifiserte primærsøkere
2006	519	461	163
2007	655	404	128
2008	685	449	175
2009	280	411	139

Kilde: Samordna opptak

3.4.2.2 Studiesteder

Høgskolen i Nesna har i tillegg til campus Nesna studiesteder i Mo i Rana, Sandnessjøen, Bali, Brasil og Mexico. I tillegg tilbyr høyskolen førskolelærerutdanning i Oppdal og Askim. Det ble ikke tatt opp nye studenter til de to siste studiestedene i 2009.

3.4.2.3 Studentutveksling

Høgskolen i Nesna hadde en utreisende utvekslingsstudent og seks innreisende i 2008 i følge den offisielle rapporteringen til DBH. Dette gir en utvekslingsfaktor på 0,6, som er blant de laveste blant statlige høyskoler. Den lave andelen utreisende utvekslingsstudenter kan langt på vei forklares med den høye alderen på studentmassen. Studentene er i stor grad voksne, med ditto familiære forpliktelser. Dette vanskeliggjør et utenlandsopphold på minst tre måneders varighet.

Høgskolen har også en meget lav andel studenter med utenlandsk pass, med 1,1 %. Dette er den laveste andelen blant alle de statlige høyskolene (se tabellene V-21 og V-22). Den lave andelen av innreisende utvekslingsstudenter og studenter med utenlandsk pass kan ikke forklares direkte med studentenes høye alder. Høgskolens relative suksess med deltidsutdanninger, som er en faktor som korrelerer med høy alder, kan imidlertid spille en betydelig rolle. De fleste studenter som kommer fra utlandet til en institusjon for å studere vil vel antakelig foretrekke å være studenter på heltid.

3.4.3 FoU

HiNe har en betydelig svakere FoU-profil enn HiBo og HiNa, og de har svake resultater i forhold til andre statlige høyskoler. Kunnskapsdepartementet har uttrykt bekymring for den faglige kvaliteten på virksomheten.

Vitenskapelig publisering

HiNe hadde i 2008 en økning fra 0,14 til 0,20 publiseringspoeng per forsknings- og undervisningsstilling. Dette var en fin økning, og gjorde at høyskolen kom bedre ut på denne forskningsindikatoren i 2008. De ligger likevel noe under gjennomsnittet for høyskolene (som er på 0,25)

HiNe har ingen EU-finansiering og en ubetydelig NFR-finansiering. Høgskolen sendte ikke inn ny søknad på strategiske høyskoleprogrammer i 2009, og har nå ingen slike.

3.4.4 Formidling

HiNe har hatt en nedgang i formidlingsaktiviteter de siste fire årene og rapporterer at de har utfordringer med å motivere de ansatte til å tenke formidling i det daglige. Høgskolen arrangerer seminarer og konferanser, deltar i forskningsdagene og har løpende kontakt med lokale og nasjonale media for å få omtale av den faglige virksomheten.

3.4.5 Budsjett og økonomi

Høgskolen i Nesna mottok i 2009 til sammen 101 mill kroner i samlet bevilgning fra Kunnskapsdepartementet. Bevilgning fra KD for 2008 var 103 mill. kroner. Sum driftsinntekter utgjorde til sammen 114 mill. kroner. Høgskolen har negativ avregning av tilskudd til statlig og bidragsfinansiert aktivitet på 2,5 mill. kroner for 2008. Foreløpige avsetninger per 2. tertial 2009 indikerer at driftssituasjonen ved Høgskolen i Nesna svekkes ytterligere inneværende år. Avsetning i prosent av bevilgning var i 2008 lik 0 %.

3.4.6 Bjelle-utvalget

25. juli 2008 opprettet Kunnskapsdepartementet en arbeidsgruppe (Bjelle-utvalget) som fikk i oppdrag å gi råd om hvordan Høgskolen i Nesnas studietilbud kan gjøres mer bærekraftig over tid, herunder vurdere

- omfanget av studietilbudet i lys av søkningen

- studietilbudet i forhold til høyskolens samlede faglige kompetanse
- forholdet mellom faglig konsentrasjon og spredning.

Rapporten er vedlagt (punkt 9.2).

Bjelle-utvalget skrev i sin anbefaling:

"Arbeidsgruppen forutsetter i sin anbefaling at høyskolen får på plass et resultatbasert ressursfordelingssystem.

Arbeidsgruppen anbefaler:

- Profilendring. Høyskolen endrer profil, til å bli tydelig rettet mot lærer- og førskolelærerutdanningene og sykepleierutdanning. I tillegg bør høyskolen utvikle videre profilen med fleksible studieordninger (samlingsbasert) og en mer praksisnær studiemodell innenfor lærerutdanningen.
<...>
- Masternivå. Høyskolen endrer sine mastergradstilbud i tråd med endret profil.
<...>
- Etter- og videreutdanning. Tilbudene skal være økonomisk bærekraftige.
<...>
- Perifere tilbud. Høyskolens legitimitet er knyttet til aktivitet i Helgelandsregionen. Ut over det må HiNe ha samme muligheter som andre UH-institusjoner til å drive aktivitet der de finner det faglig forsvarlig og økonomisk bærekraftig."

Bjelle-utvalget hadde i tillegg en rekke forslag på detaljnivå (se vedlegg, punkt 9.2). Utvalget anbefalte at Kunnskapsdepartementet

- tilfører høyskolen nye studieplasser i sykepleierutdanningen, slik at årlig opptak kan økes til 40 studenter
- tilfører høyskolen omstillingsmidler til arbeidet med endring av profil og fagportefølje
- fristiller husleiemidler øremerket KULTiRana i Mo

I tillegg anbefalte utvalget at høyskolen:

- konsentrerer seg om 1. til 7. trinn i lærerutdanningen
- utvikler og søker forsøk med praksisorientert lærer- og førskolelærerutdanning, med samlinger på Nesna.
- legger ned førskolelærerutdanning med vekt på natur og friluftsliv, førskolelærerutdanning med vekt på estetiske fag, PELU, bachelortilbudene i drama, idrett, informatikk og musikkvitenskap og ingeniørutdanning på Mo.
- vurderer lønnsomheten i en rekke tilbud, som etter- og videreutdanningstilbud, forkurs for ingeniører, valgfrie tilbud innenfor lærerutdanningene

3.4.6.1 Oppfølgingen av Bjelle-utvalget

Kunnskapsdepartementet har ikke tilført nye studieplasser, slik Bjelle-utvalget anbefalte. En slik tilføring ville ikke hatt noen praktisk betydning da kun 17 studenter startet på

den aktuelle sykepleierutdanningen høsten 2009. Høgskolen hadde budsjettert med 30 studenter.

De andre anbefalingene til Kunnskapsdepartementet fra Bjelle-utvalget er langt på vei fulgt opp. HiNe fikk ikke omstillingsmidler til arbeidet med endring av profil og fagportefølje. Høgskolen fikk imidlertid tilført eksperthjelp ved at Agenda Utredning & Utvikling AS ble engasjert for å kvalitetssikre og bistå i omstillingsarbeidet ved høgskolen. Dette arbeidet ble avsluttet i juni 2009. I tillegg fristilte Kunnskapsdepartementet husleiemidlene som i 2009 var øremerket KULTiRana.

Høgskolen i Nesna har fulgt opp flere av Bjelle-utvalgets anbefalinger. Den viktigste endringen er at høgskolen nå beregner resultatgrad for hvert studium, altså at de har en oversikt over hvor mye hvert studium koster, slik at dette kan bli en del av beslutningsgrunnlaget når studieplanene bestemmes. Agenda skriver i sin sluttrapport:

"Vårt hovedinntrykk er at Høgskolen i all hovedsak legger økonomiske betraktninger til grunn ved igangsetting av studier. Men som vi har vist ovenfor, blir det fortsatt satt i gang studier som isolert sett ikke oppfyller målet om tilstrekkelig resultatgrad."

3.5 Samarbeidstiltak mellom høyskolene

Det foregår bilateralt samarbeid på det faglige området mellom høyskolene i Nordland, men også mellom høyskolene i Nordland og universiteter og høyskoler over hele landet. Høgskolen i Bodø har i et brev (se vedlegg, punkt 9.3.5.1) listet opp de aller fleste.

3.5.1 Samarbeid mellom alle de tre institusjonene i Nordland

Høyskolene i Nordland inngikk i 1997 en samarbeidsavtale som har til hensikt å styrke det faglige og institusjonelle samarbeidet mellom partene innen høyere utdanning og forskning.

Under de nasjonale forskningsdagene samarbeider høyskolene om en felles avis til innbyggerne i Nordland, om felles arrangementer i Narvik, Bodø og i Mo i Rana og om kronikker i lokalaviser.

Høyskolene har en felles satsing på pedagogisk entreprenørskap, med et stipendprogram hvor alle institusjonene har minst en doktorgradsstipendiat som i sitt forskningsarbeid fokuserer på entreprenørskap i opplæring for å styrke koplingen mellom skole, næringsliv og kreativ, nyskapende aktivitet. Satsingen er delvis finansiert av fylkeskommunen.

Det er en rekke andre eksempler på bilateralt samarbeid, eller intensjoner om samarbeid, mellom de tre høyskolene i Nordland. Disse er listet opp i vedlegget, punkt 9.3.5.2.

3.5.2 Råd for høgre utdanning i Nord-Norge (RHU)

De høyere utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge har siden slutten av 70-tallet samarbeidet i Råd for høgre utdanning i Nord-Norge. Forskning og internasjonalisering er felles samarbeidsområder. RHU har møter to til fire ganger per år. Nordlysalliansen er RHUs samarbeidsavtale.

3.5.2.1 Nordlysalliansen

19. april 2007 ble det undertegnet en samarbeidsavtale mellom de høyere utdannings- og forskningsinstitusjonene i Nord-Norge, Nordlysalliansen. Alliansen *"har som formål å utvikle velfungerende samarbeidsløsninger på utvalgte områder mellom alle institusjonene, samt legge rammene for samarbeid mellom flere institusjoner der dette er hensiktsmessig."*¹²

I følge avtalen skal det samarbeides på følgende områder:

- Forskerutdanningsnettverket skal sikre tilgang på førstestillingskompetanse.
- "Nordflanken" skal sikre rekruttering av studenter fra utlandet og utenfor regionen.
- Nordområdene, spesielt Russland skal videreutvikle etablerte samarbeidsrelasjoner.
- Norsk-Pomor Universitetssenter ved Pomoruniversitetet i Arkhangelsk
- Årskonferanse med årlig møteplass.

I tillegg skal Nordlysalliansen bidra til å styrke samarbeidstiltak mellom enkeltinstitusjonene.

3.5.3 Partnerskapsavtaler i Nordland

Det er i 2009 inngått en partnerskapsavtale mellom høyskolene i Nordland (HiNe, HiBo, HiNa) og Partnerskap Nordland som består av Nordland Fylkeskommune, Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Nordland, Fiskeridirektoratet, NAV Nordland, LO Nordland, NHO Nordland og Norges Forskningsråd, regionkontakt. Avtalen som første gang ble inngått i 2005 er evaluert og besluttet videreført med justeringer i forhold til mål og resultatområder beskrevet i fylkesplan for 2008-2011. I avtalens punkt 5.4 om samarbeid mellom høyskolene i Nordland fremgår det at høyskolene skal:

1. Bidra i etablering og utvikling av regionale partnerskap. Legge til rette for økt samarbeid om felles utfordringer og felles løsninger både i og utenfor regionale sentra for å skape levende samfunn.
2. Bidra til å sikre bosetting, verdiskaping og levedyktige lokalsamfunn og at ungdom kan bosette seg i Nordland etter endt utdanning.
3. Ivareta og forsterke Nordlands posisjon i nordområdene.

¹² Jamfør samarbeidsavtalen, datert 19. april 2007, punkt 2.

Ifølge avtalen vil den enkelte høyskole ”i tillegg til beskrevne strategier, være involvert i andre nedfelte strategier knyttet til resultatområdene ovenfor. Dette vil fremgå av handlingsplanen for den enkelte høyskole.”¹³

Videre ligger også behovet for økt samarbeid mellom høyskolene til grunn for avtalen. Ved fylkestingets behandling av Stjernø-utvalgets innstilling ble blant annet følgende vedtatt:

”Fylkestinget mener det er behov for økt arbeidsdeling og større grad av spesialisering i utdanningstilbud og forskning både nasjonalt, i Nord Norge og i Nordland. Det bør etableres strukturer for samarbeid og arbeidsdeling i form av nettverk. Avklaringer og føringer mht. studietilbud og kapasitet må skje i et samarbeid mellom regionale og nasjonale myndigheter. I Nordland bør det arbeides mot et formalisert samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene i form av en egen ”Nordlandsmodell”. En mer samlet enhet kan gi positive muligheter både for institusjonene og for utviklingen av Nordlandssamfunnet.”¹⁴

3.5.4 Nordområdesatsingen

”Nye byggesteiner i nord” ble lagt frem i mars 2009, og er neste trinn i regjeringens nordområdestrategi. Strategien kan sammenfattes i syv hovedmål. Regjeringen vil:

1. Utvikle kunnskap om klima og miljø i nordområdene.
2. Styrke overvåking, beredskap og sjøsikkerhet i de nordlige havområder.
3. Stimulere til bærekraftig utnyttelse av petroleumsressursene og fornybare ressurser til havs.
4. Fremme landbasert næringsutvikling i nord.
5. Videreutvikle infrastrukturen i nord.
6. Opprettholde en fast suverenitetshevdelse og styrke samarbeidet over grensene i nord.
7. Sikre urfolks kultur og livsgrunnlag.

En stor del av satsingen på forskning og infrastruktur kommer i Tromsø og på Svalbard eller andre steder i landet. Det er så langt lite som er lokalisert til Nordland. Blant annet skal et nytt senter for klima og miljø etableres i Tromsø. Et arktisk jordobservasjons-senter skal etableres på Svalbard (SIOS). Neste generasjons radar i nordområdene (EISCAT 3-D) etableres i Tromsø eller eventuelt på Andøya. Et nytt isgående forskningsfartøy får hjemmehavn i Tromsø.

For å styrke sjøsikkerheten og oljevernberedskapen i nord, vil regjeringen styrke Kystverket, særlig i Finnmark, og trafikksentralen i Vardø. I regjeringens maritime strategi ”Stø kurs” utpekes sentrale maritime forsknings- og innovasjonsområder, blant annet krevende miljøvennlige maritime operasjoner i nordområdene og i kaldt klima. I statsbudsjettet er det gitt tilsagn til et forprosjekt for neste generasjons forsknings- og laboratoriumsenter (Den tredje Bølgen) ved SINTEF og NTNU (MarinTek).

¹³ Jf. Nordland fylkeskommunes hjemmeside, <http://www.nfk.no>

¹⁴ Jf. Nordland fylkeskommunes høringsuttalelse.

Strategien sier også at satsingen på kunnskapsmiljø og utdanninger innen sjøfartsfag og luft sikkerhet som er under oppbygging ved fagmiljøene ved UiTø og høyskolene, skal vektlegges. MAREANO-programmet, med kartlegging av havbunnens fysiske, biologiske og kjemiske miljø, skal videreføres og dekke det sørlige Barentshavet inkludert Lofoten og Vesterålen innen utgangen av 2010.

Regjeringen vil styrke landbasert næringsutvikling i nord, der fiskeforedling, reiseliv, mineraler, miljøteknologi og bioteknologi er omtalt som sentrale områder for fremtidens kunnskapsbaserte økonomi. Strategien legger til grunn at ressursene i havet også i fremtiden vil være viktige for næringsutvikling og sysselsetting i nord. Dette gjelder både petroleum, fisk og nye marine næringer.

”Forskningsløft i Nord” er en 5-årig satsing på til sammen 175 mill. kroner for å styrke kompetansebasert næringsutvikling innen arktisk teknologi og reiseliv i Nord-Norge. Satsingen er en del av regjeringens oppfølging av Nordområdestrategien. Norges forskningsråd fikk inn 14 søknader og har fordelt midlene på 5 ulike prosjekter. Høyskolene i Bodø og Narvik er inne i henholdsvis to og tre av disse prosjektene.

Høgskolen i Bodø er ansvarlig for prosjektet Verdiskaping for turister, reiselivsnæringen og destinasjoner (35 mill. kr), og samarbeider med UiTø og Norut Tromsø om prosjektet Undervannsteknologi (33 mill. kr).

Høgskolen i Narvik er med i konsortiet som står bak prosjektet Kaldt klima-teknologi (48 mill. kr) under ledelse av Norut Narvik. Skolen er med i samarbeidsgrupperingen som står bak prosjektet Teknologi – avfallshåndtering i arktisk miljø (47 mill. kr) under ledelse av UiTø. HiNa er en av forskningspartnerne i prosjektet Jordobservasjon (40 mill. kr) som blir ledet av Norut Tromsø.

Innenfor petroleum arbeider regjeringen for at det skal finnes utbyggingsløsninger som gir lokale og regionale ringvirkninger. Norges strategigruppe for olje- og gassforskning (OG 21), har utformet en egen teknologistrategi for Arktis. HiNa har et potensial for å spille en viktig rolle i dette arbeidet, med sin satsing på teknologi for kaldt klima.

EnergiCampus Nord er et godt eksempel på hvordan læresteder, forskningsmiljøer og næringsliv kan samarbeide for å utvikle utdanningstilbud som det lokale næringslivet etterspør, samtidig som en bygger på de fagmiljøene som finnes i stedet for å spre kompetansemiljøene for mye. I dette prosjektet har universitetene i Stavanger, Trondheim og Tromsø og høyskolene i Finnmark og Narvik gått sammen med Statoil, Finnmark fylkeskommune og Hammerfest kommune om å etablere en energirelatert, skreddersydd høyere utdanning på master- og ph.d.-nivå, samt etter- og videreutdanningstilbud i forbindelse med Snøhvitutbyggingen på Melkøya.

Innenfor marin forskning er det bygd opp sterke miljøer i Tromsø med tilhørende forskningsinfrastruktur blant annet for oppdrett av torsk. Høgskolen i Bodø har også et

forskningsmiljø innen akvakultur. Dette miljøet ble våren 2009 akkreditert for å tildele doktorgrad og vil ha et potensial for å bli en viktig aktør innen marin forskning.

3.6 Fleksibel tilgjengelig høyere utdanning

3.6.1 eCampus Norge: Forslaget fra UNINETT

Den teknologiske utviklingen gjør at utdanning og læringsressurser blir stadig mer tilgjengelige. Teknologien fører med seg at ulike undervisningsformer konvergerer. Ordinær campusbasert utdanning, desentralisert utdanning og fjernundervisning overlapper.

Tilgjengeliggjøring av forelesninger og læringsressurser over nettet er en sterkt voksende internasjonal trend. Noen norske institusjoner bruker allerede nettet for å tilby desentraliserte studietilbud og gi forelesninger til flere studiesteder samtidig. Høgskolen i Hedmark gir for eksempel et stort antall forelesninger over nett.

UNINETT har foreslått å tilgjengeliggjøre eksisterende utdanningstilbud og læringsressurser på en slik måte at tilgjengeliggjøringen blir en ordinær del av hvordan institusjonene tilbyr undervisning i fremtiden (UNINETT 2009). Målet er også å gi etter- og videreutdanningsstudenter tilgang til ordinære studietilbud.

I følge UNINETT er norsk teknologi moden, og den grunnleggende infrastrukturen ligger godt til rette for å kunne tilgjengeliggjøre eksisterende utdanningstilbud i stor skala. UNINETT foreslår at det etableres et program for utbygging av ny og moderne infrastruktur i UH-sektoren, kalt eCampus Norge. Programmet innebærer en felles overordnet arkitektur med standardiserte løsninger og felles grensesnitt.

3.6.2 Fleksible tilbud ved høyskolene i Nordland

Alle de tre høyskolene i Nordland satser på fleksibel læring.

HiBo tilbyr en rekke halv- og helårsstudium som samlingsbaserte tilbud. I tillegg tilbys blant annet samlingsbaserte utdanninger i master i havbruk, bachelor og master i sosialt arbeid, allmennlærerutdanning, førskolelærerutdanning, master i praktisk kunnskap og Master of Business Administration.

Høgskolen i Narvik tok høsten 2009 opp 29 studenter i tre nettbaserte bachelorprogrammer i ingeniørfag, i bygg og industri, i datateknikk og i prosessteknologi. Studiene innebefatter samlinger i Narvik. Disse er i varierende grad obligatoriske og frivillige. I første semester var det tre samlinger over to og en halv dag. To av dagene var obligatoriske.¹⁵

¹⁵ Kilde: HiNas Internettsider:

<http://www.hin.no/index.php?ID=4840&lang=nor&displayitem=687&module=news>

Høgskolen i Nesna tilbyr en rekke studier som fleksible løp, både bachelorgrader, mastergrader og kortere programmer. De fleksible utdanningene er basert på samlinger, praksis og klasserom på nett. De mest populære fleksible utdanningene ved HiNe er allmennlærerutdanningen og førskolelærerutdanningen, hvor det møtte 24 studenter til hvert program høsten 2009. Allmennlærerutdanning går over fem år, der samlingene utgjør fra 8 til 10 uker per år. Førskolelærerutdanningen går over fire år, med samlinger fra 8 til 10 uker per år. I tillegg kommer praksis.

3.6.2.1 Desentraliserte undervisningstilbud

Tabell 6 viser en oversikt over desentraliserte studietilbud i Nordland. Oversikten er ikke nødvendigvis fullstendig.

Tabell 6. Desentraliserte gradsutdanninger i Nordland

	Arran	Brønnøysund	Kabelvåg	Leknes	Mo i Rana	Mosjøen	Sandnessjøen	Stokmarknes
Allmennlærerutdanning								●
Bachelor i elektro							●	
Bachelor i informasjonssystemer					○			
Bachelor i informasjonsteknologi					●			
Bachelor i informatikk		●			○			
Bachelor i kunstfilmproduksjon			□					
Bachelor i sosialt arbeid					●			●
Bachelor i økonomi og ledelse					●			●
Førskolelærerutdanning		●		□				●
Ingeniør - bygg og konstruksjon				●				
Ingeniørutdanning - nettbasert								●
MBA – strategi og ledelse					■	■	■	
Sykepleierutdanning					●		●	●
Vernepleie				●				
Diverse	●			●	●	●		●
Antall studenter (ca.)	-	-	-	Ca. 17	Ca. 520	Ca. 15	Over 109	Nær 500

Kilder: Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Nesna, Studiesenteret.no og DBH.

Merknader: ● = tilbys 2009, ikke planlagt nedlagt. ○ = tilbys 2009 men utgår. □ = planlagt tilbud i 2010. ■ = samlinger på flere steder. Se tabell V-24 for nærmere detaljer.

Begrepene campus, studiested, og studiesenter er flittig brukt i akademia, men i litteraturen er det ingen entydige definisjoner på disse begrepene. Det er heller ingen entydig definisjon av disse begrepene i Stjernø-utvalgets utredning.

Stuedsted

I denne rapporten brukes begrepet "stuedsted" som et fysisk sted der det tilbys høyere utdanning, hvor faglige ansatte er tilknyttet på permanent basis. Et eksempel på et stuedsted er Mo i Rana, hvor det er tilknyttet faglig personale på permanent basis både fra Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna.

Campus

Begrepet "campus" betyr i følge Kunnskapsforlagets Bokmålsordboka¹⁶ et universitetsområde. En campus er et stuedsted, men det er også et administrativt senter. I denne rapporten brukes begrepet om stuedstedene i Bodø, Narvik og Nesna.

Studiesenter

I denne rapporten brukes begrepet "udiesenter" om et sted der det tilbys høyere utdanning, men hvor det normalt ikke er tilknyttet faglig ansatte på permanent basis. Et eksempel på et studiesenter er Leknes i Lofoten.

Et kart over stuedsteder og studiesentra finnes i kapittel 6.3 (figur 10). Oversikten over desentraliserte tilbud i Nordland viser at man utdanner seg via tradisjonelle studieformer på en lang rekke steder i fylket. Man kan for eksempel bo i Vesterålen og studere til å bli førskolelærer, allmennlærer, sykepleier eller ta en bachelorutdanning i økonomi og ledelse. Man kan bo i Lofoten og bli førskolelærer eller byggingeniør.

Helgeland, med sin langstrakthet, har også en rekke stuedsteder utenom campus i Nesna. På Mo i Rana kan man studere for å bli sykepleier eller for å ta en bachelorgrad enten i økonomisk ledelse, sosialt arbeid eller informasjonsteknologi. I Sandnessjøen kan man bli sykepleier eller elektroingeniør. I Brønnøysund kan man ta bachelorgraden i informatikk eller bli førskolelærer.

Selv om oversikten viser mange eksempler på desentralisert utdanning i Nordland, viser oversikten også at noen sentrale studier i liten grad tilbys som desentralisert utdanning. Det tilbys i liten grad ingeniørutdanning i Nordland andre steder enn i Narvik. Høgskolen i Gjøvik tilbyr ingeniørutdanning i elektro i Sandnessjøen og i bygg og konstruksjon i Leknes i Lofoten.

¹⁶Jamfør www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html

4. Utvalgets vurderinger

4.1 Dagens situasjon sett i forhold til statlige mål for høyere utdanning

4.1.1 Faglig robusthet

Faglig robusthet er et begrep som blir stadig mer brukt i forbindelse med diskusjoner omkring kvalitetsutvikling innen høyere utdanning og FOU. Begrepet faglig robusthet kan omfatte alt fra god kompetanse innen det enkelte fagfeltet til størrelse både med hensyn til institusjonsstørrelse eller størrelse innen det enkelte fagområde (antall studenter og antall vitenskapelig personale). Faglig robusthet dreier seg mye om evnen til å organisere høyere utdanning og FOU slik at institusjonene skal kunne møte fremtidens utfordringer. For å sikre den faglige robustheten må institusjonene samarbeide. Regjeringens satsing på SAK (samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon) er et virkemiddel for å oppnå faglig robusthet.

Problemstillingen omkring faglig robusthet var helt sentral i Stjernø-utvalgets utredning. Likeledes er den det i dette utvalgets mandat. Utvalget er bedt om å vurdere hva nasjonale rammebetingelser betyr for høyskolene i Nordland og deres robusthet. I Nordland fylkeskommunes rapport *"Høgskolene i Nordland – viktige aktører i den regionale utviklingen"*, som ligger til grunn for oppnevningen av utvalget, står det:

"Nordland fylkeskommune ønsker en gjennomgang av hva som skal til for å sikre robuste kompetanse- og forskningsmiljøer i Nordland i fremtiden."

Stjernø-utvalget så en klar sammenheng mellom størrelse og faglig robusthet. Utvalget mente at hvis rekrutteringsproblemene forsterkes etter 2015 som følge av forventet nedgang i årskullene, vil utsatte institusjoner og miljøer (i særdeleshet små miljøer) bli stilt overfor sterkere krav om omstilling. Disse institusjonene vil neppe ha robusthet nok til å møte kravene. Dersom de unge fortsatt foretrekker å studere i storbyene, vil studentrekrutteringsproblemene forsterkes ytterligere for de små høyskolene og studiestedene i distriktene.

For å skape robuste institusjoner foreslo Stjernø-utvalget blant annet å samle all statlig høyere utdanning i Norge i 8–10 flercampusuniversiteter, med tyngdepunkt i ulike deler av landet.

Stjernø-utvalgets syn på hva som er nødvendig for å skape robuste institusjoner ble møtt med motforestillinger. Utvalgsrapporten ble sendt på høring. I høringen uttalte UHR at

"UHR mener det ikke er noen automatisk sammenheng mellom studiestedets størrelse og kvaliteten på den undervisning og forskning som gjøres. UHR mener

man må <...> søke å bedre kvalitet og robusthet gjennom mer forpliktende avtaler mellom store og små studiesteder.”¹⁷

Etter utvalgets oppfatning er UHRs syn på linje med regjeringens SAK-tankegang. Nordlandsutvalgets oppdrag er nettopp å utrede spørsmål knyttet til fremtidig samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon innen høyere utdanning i Nordland.

Kunnskapsdepartementet knytter faglig robusthet til den kompetanse og størrelse (kapasitet) som skal til for å løse høyskolenes oppgaver innenfor utdanning og FoU. Dette kommer særlig tydelig frem i arbeidet med den nye lærerutdanningen, hvor forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland knytter faglig robusthet til størrelse, standardene som NOKUT forvalter og studiepoengproduksjonen. Faglig robusthet knyttes også opp mot et krav om tydelig ansvarsfordeling.¹⁸

I lærerutdanningsmeldingen pekte Kunnskapsdepartementet på at enkelte av fagmiljøene i dag kan være for små og sårbare til at de alene vil klare å gjennomføre fornyingen av lærerutdanningene. I et brev fra departementet til institusjonene med lærerutdanning, datert 2. september 2009, om regionalt samarbeid om utvikling av lærerutdanningene, står det:

”Kunnskapsdepartementet mener det er avgjørende at vi får til et godt regionalt samarbeid med en hensiktsmessig arbeidsdeling for å lykkes med de nye lærerutdanningene. Dette har bakgrunn i behovet for robuste fagmiljøer med kompetanse og størrelse til å gi forskning og utdanning av høy kvalitet, samt muligheten for å utvikle et stimulerende studiemiljø. Departementet har i lærerutdanningsmeldingen pekt på at enkelte av fagmiljøene i dag kan være for små og sårbare til at de alene vil klare å gjennomføre fornyingen av lærerutdanningene.”¹⁹

Kunnskapsdepartementet satte i rundskriv F-13-09, datert 20. november 2009, en nedre grense for planlagt opptak av 20 studenter for hver av de to grunnskolelærerutdanningene. Det er varslet at departementet vil ha en tett oppfølging av de reelle opptakstallene våren 2010. For HiNe er det i brevet gjort klart at tillatelsen til å tilby begge studieprogram (1-7 og 5-10) bygger på en forutsetning om at opptaket blir på minimum 20 studenter i hvert program, at institusjonsprofilen blir tydelig, at HiNe prioriterer utvikling av noen fag og at tilbudene er gode når det gjelder progresjon og sammenheng. I tillegg knyttes robusthet sammen med et krav om at fagmiljøene må samarbeide med et større fagmiljø ved en annen institusjon og at studentene også gis mulighet til å ta del i et slikt større miljø ut gjennom studiet.

Stjernø-utvalget foreslo som nevnt over at man skulle samle statlige utdanningsinstitusjoner i 8-10 flercampusuniversiteter fordelt på landsdeler. Utvalget anbefalte også at

¹⁷ UHR 2008

¹⁸ Jf. http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/taler_artikler/forsknings-og-hoyere-utdanningsminister/tora_aasland/2009/en-larerutdanning-for-framtiden.html

¹⁹ Jf. brev fra KD til alle lærerutdanningsinstitusjonene datert 2. september 2009 i sak 200805469.

departementet skulle vurdere eksistensen av en rekke studiesteder, deriblant Høgskolen i Nesna. Utvalget skrev:

”Høgskolen tilbyr et bredt spekter av studier, både innenfor desentraliserte profesjonsstudier, enkeltkurs og etter- og videreutdanning. Dette skjer med basis i hovedcampus i Nesna og ved ulike lokaliteter rundt omkring i fylket. En relativt liten andel av studentene er imidlertid heltidsstudenter i Nesna. Det tilsier at høyskolens fremtid som permanent studiested i dette tilfellet bør vurderes, <...> men det er samtidig viktig at det fleksible og desentraliserte tilbudet opprettholdes og videreutvikles.”²⁰

Det er vanskelig å si hvor en grense går for hva som er faglig robust nok til å møte fremtidens utfordringer. Det som synes å være sikkert er at høyere utdanningssektor går inn i en fase med store strukturendringer. I sin rapport drøftet Stjernø-utvalget utfordringene ved de små høyskolene og studiestedene og mente at disse vil bli presset fra mange kanter i fremtiden:

- ”Demografiske endringer fører til endringer i studentrekrutteringen. Fra 2015 er det forventet en nedgang i årskullene som oftest søker høyere utdanning, unntatt i Oslo og Akershus.
- De unges preferanser for storbyene forsterker rekrutteringsproblemene for mange små høyskoler og studiesteder i distriktene.
- De økte kravene til forskning og forskerkompetanse for personalet betyr økte rekrutteringsproblemer – en utvikling som antas å forsterkes når den store pensjoneringsbølgen når universitetene og høyskolene om noen år. Små faglige miljøer i distriktene vil sannsynligvis være mindre attraktive for personer med doktorgradsutdanning.
- De økende forventningene til høyskolene om å bidra til utviklingen av regionalt og lokalt næringsliv og offentlig sektor vil være vanskelige å imøtekomme uten høyere faglig kompetanse enn mange små miljøer har i dag.
- De stadig større kravene til internasjonalisering, forskningsstrategi, infrastruktur i IKT og bibliotek, økonomistyring og studieadministrative systemer blir mer kostnads- og kompetansekrevene og vanskeligere å imøtekomme for små høyskoler og studiesteder.”

Hvis bare noen av Stjernø-utvalgets liste over utfordringer for små høyskoler er reelle, innebærer det at små høyskoler som i dag har store problemer med å tiltrekke seg nok studenter, neppe vil kunne fortsette i sin nåværende form.

Departementets grense på 20 studenter i lærerutdanningen vil ikke bare være utfordrende for de små høyskolene. Høgskolen i Bodø tok opp 54 nye studenter til allmennlærerutdanningene høsten 2009 og 46 i 2008. Studentene er fordelt på program gjennomført på campus og fleksible studietilbud. Høgskolen er derfor ikke langt over Kunnskapsdepartementets nedre grense. Høsten 2009 tok Høgskolen i Nesna opp 8 nye studenter i allmennlærer fulltid og 24 på deltid. Størrelsesmessig er allerede HiNe under departementets grense for å kunne tilby begge løp.

²⁰ Stjernø, s. 119.

Presset på en mer effektiv utnyttelse av institusjonenes økonomiske ressurser har økt, samtidig som konkurransen om studenter og faglig produksjon gjør det vanskeligere for en del små studiesteder i distriktene å oppnå de samme stordriftsfordelene som ved større institusjoner. Samtidig øker kravene til både dokumentasjon og IKT-løsninger både innenfor det faglige og administrative område. Departementet peker på at flere av de små høyskolene har problemer på det administrative området både i forhold til personalmessige og økonomiske ressurser ved for eksempel innføring av IKT-systemer. Dette fører igjen til at høyskolene sakker akterut med hensyn til anskaffelse og bruk av ny teknologi. Både Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Nesna har måttet søke departementet om utsatt frist for å ta i bruk pålagt støttesystem for anskaffelser. Dette på grunn av institusjonens størrelse og derav ressursmangel til både å drifte og bruke slike systemer.

4.1.2 Høyskolenes bidrag til innovasjon i næringsliv og forvaltning

Nordland fylke har en næringsstruktur som i stor grad er råvarebasert. Norsk forsknings- og innovasjonspolitikken tar utgangspunkt i at både en videreutvikling av eksisterende næringsliv og nye næringer vil kreve høyere kompetanse i fremtiden. Næringslivet må i større grad være forskningsbasert for å kunne konkurrere. Dette vil også gjelde Nordland. Høyskolene i Nordland kan ikke dimensjoneres ut fra at de alene skal dekke næringslivets behov for forskning og forskerkompetanse. Næringslivet vil alltid gå dit de finner den beste kompetansen som dekker deres behov, enten dette er i egen region, ellers i Norge eller i utlandet. Utvalget mener at høyskolene i Nordland må videreutvikle og styrke de forskningsområdene der de allerede har kompetanse, der de har særskilte fordeler eller der næringslivet eller andre aktører er villige til å investere i oppbygging av ny kunnskap.

I Nordland er det særlig Handelshøgskolen i Bodø, Fakultet for biovitenskap og akvakultur (HiBo) og de teknologiske fagmiljøene i Narvik som har gode forskningsmiljøer i tett samarbeid med næringslivet i dag. Ved alle de tre høyskolene er det i tillegg flere fagmiljøer som har relevant kompetanse for etablering innen nye næringer, for eksempel innen turisme og reiseliv og innen kulturbasert næringsutvikling.

Tjenesteyting og offentlig virksomhet vil også kreve økt forskning og forskerutdanning, for å kunne tilby riktige tjenester av høy kvalitet til riktig pris. Alle de tre høyskolene har fagmiljøer og utdanningstilbud som er viktige for regionens velferdstilbud og -tjenester. I disse sektorene er det viktig å ha regionale utdannings- og kompetansemiljøer både for å dekke fylkets behov for arbeidskraft og for å kunne bidra til fornying og videreutvikling av velferdssamfunnet. Det er et sentralt mål å dimensjonere og distribuere utdanningstilbudene på en slik måte at etterspørselen etter arbeidskraft innen utdannings- og helsesektoren kan dekkes i alle regioner.

Det er imidlertid viktig at fagmiljøene ikke utvikler en negativ konkurranse om oppdragsmidler, studenter og ansatte, men at ressursene samles og styres slik at Nordland får robuste fagmiljøer som blir viktige motorer i nærings- og samfunnsutviklingen i fylket og i andre regioner der det er naturlig. Fagmiljøene må fortsatt samarbeide

nært med nærings- og arbeidslivet i fylket og med andre FoU-miljøer for å være i forskningsfronten på sine områder. Dette vil kreve mer arbeidsdeling og faglig konsentrasjon enn i dag.

4.2 Dagens situasjon sett i forhold til Nordland fylkes behov

4.2.1 Nordland fylkeskommunes analyse omkring utviklingstrekk

I forbindelse med fylkesplanarbeid har Nordland fylkeskommune flere ganger gjennomført analyser knyttet til høyere utdanning og forskning. Disse kan i korte trekk oppsummeres slik.

- Blant den voksne delen av befolkningen er det lav andel med lang utdanning. Om man deler dette opp på samfunnssektorer, finner man at det særlig i privat sektor er få ingeniører, sivilingeniører, økonomer eller andre med utdanning på hovedfag-/masternivå. I offentlig sektor er ikke avvikene fra landsgjennomsnittet like store, men likevel markerte.
- Innen forskning ligger Nordland lavt på alle tabeller over FoU-aktivitet målt i forhold til landsgjennomsnittet. Særlig gjelder dette i privat sektor.
- Over tid finner en også klare tendenser til at ungdom fra fylket reiser ut og tar utdanning, med den følge at de ikke kommer tilbake. Arbeidsmarkedet klarer i liten grad å rekruttere personer med høyere utdanning. Dette til tross for at fylket har et næringsliv som, sett i forhold til nasjonale arbeidsmarkedstall, trenger et stort innslag av høyt utdannet arbeidskraft. Konsekvensen av dette er et lite omstillingsdyktig næringsliv, med stort produksjonsfokus og lite utviklingsfokus.

4.2.1.1 Fylkeskommunale tiltak rettet mot forskning

Utfordringene nevnt over er bakgrunnen for at Nordland fylkeskommune de siste årene har ført en aktiv forsknings- og utdanningspolitikk. I 2004 vedtok fylkestinget en fylkesdelplan for forskning, der en satte som mål å komme på landsgjennomsnittet innen 2013. For å nå dette målet, ble det iverksatt en rekke tiltak innenfor fylkeskommunens budsjетtrammer:

- Det ble gitt støtte til arbeidet med etablering av doktorgrader i Bodø og Narvik.
- Det er etablert til sammen 10 stipendiatstillinger.
- Det er gitt støtte til fire større næringsrettede prosjekter.
- Det gis støtte til miljøer som satser på deltagelse i Forskningsrådets og EUs forskningsprogrammer
- Det er satset tungt på entreprenørskap i skolen
- VRI-programmet får årlig cirka 4 mill i støtte.

Siden 2006 har fylkeskommunen årlig brukt cirka 25 mill kroner på ulike forskningsstimulerende tiltak. I FoU-statistikken for 2008 ser en at Nordland har hevet seg litt fra jumboplassen.

4.2.1.2 Fylkeskommunale tiltak rettet mot utdanning

Fylkeskommunen har hatt regionen i en partnerskapsavtale der høyskolene er partnere sammen med NHO, LO, Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Partnerskapsavtalen følges med en handlingsplan der det er avtalt en lang rekke tiltak for å målrette utdannings- og forskningsspørsmål i forhold til samfunnets behov. Denne handlingsplanen rulleres hvert år og følges opp med rutinemessige møter. Her finnes det blant annet flere eksempler på undervisningstilbud som er opprettet som følge av spleiselag innenfor partnerskapets rammer. Her er det også avtalt arbeidsdeling mellom høyskolene. Et eksempel på dette er Høgskolen i Narviks forkurs for ingeniør- og maritim utdanning i Bodø. Andre eksempler er tiltak rettet mot rekruttering og mot entreprenørskap i skolen.

4.2.2 Nordlands muligheter som utdanningsfylke

Nordland har studier rettet mot viktige områder innen offentlig sektor som skole, helse, sosialsektoren og offentlig forvaltning. Kapittel 2.2 viser at institusjonene har gode utdanningstilbud rettet mot viktige aktører i privat sektor, som fiskeri og havbruk, matproduksjon fra sjø og land, prosessindustri, elproduksjon og elforsyning, transport, logistikk, reiseliv, IT, bedriftsøkonomi, bygg og anlegg samt sektorer innenfor en voksende olje og gassnæring. Innenfor disse feltene har det vist seg å være mulig å utvikle attraktive studier med relativt god søkning. Et fortrinn som bør utnyttes er god kontakt med det arbeidslivet som en primært utdanner for. Dette kan videreutvikles gjennom praksisordninger, god yrkesretting og utvekslingsordninger mellom ansatte på høyskolene og i vedkommende bransje/sektor.

Utvalget mener dessuten at den høyere utdanningssektoren i Nordland bør ha ambisjoner om å bli verdensledende på områder hvor naturgitte eller faglige forutsetninger ligger til rette for slik satsing. Institusjonene må tiltrekke seg utenlandske studenter. Slike områder kan være teknologiske og samfunnsfaglige studier med nordområdefokus, akvakultur og mat, miljøvennlige energiproduksjonsformer, desentraliserte læringsformer, entreprenørskap i skole og næringsliv, reiseliv og friluftsliv.

Utvalget mener de fremtidige studentene i Nordland kan deles inn i tre hovedgrupper:

1. Voksne studenter som bor hjemme
2. Unge voksne som ønsker å bo i nærheten av en campus
3. Utenlandske studenter som tiltrekkes av Nordland fordi Nordland har unike tilbud.

God kompetanse er en viktig forutsetning for å trekke til seg de to siste gruppene studenter. Campus må være slik utrustet at effektiv læring kan skje i moderne lokaler med tidsmessig utrustning og der gode pedagogiske modeller er tilgjengelig og benyttes. På bygningsfronten står alle de tre høyskolene i Nordland sterkt. De har alle moderne lokaler.

Gode studentsosiale fasiliteter er også av stor betydning. Et godt studentmiljø har stor betydning for attraktivitet. Videre er det viktig at lokalsamfunnet legger til rette for gode løsninger i forhold til studenter og unge familiers behov i form av fritidsaktiviteter, boliger, barnehager, tilrettelagte helsetilbud og muligheter for deltidsarbeid.

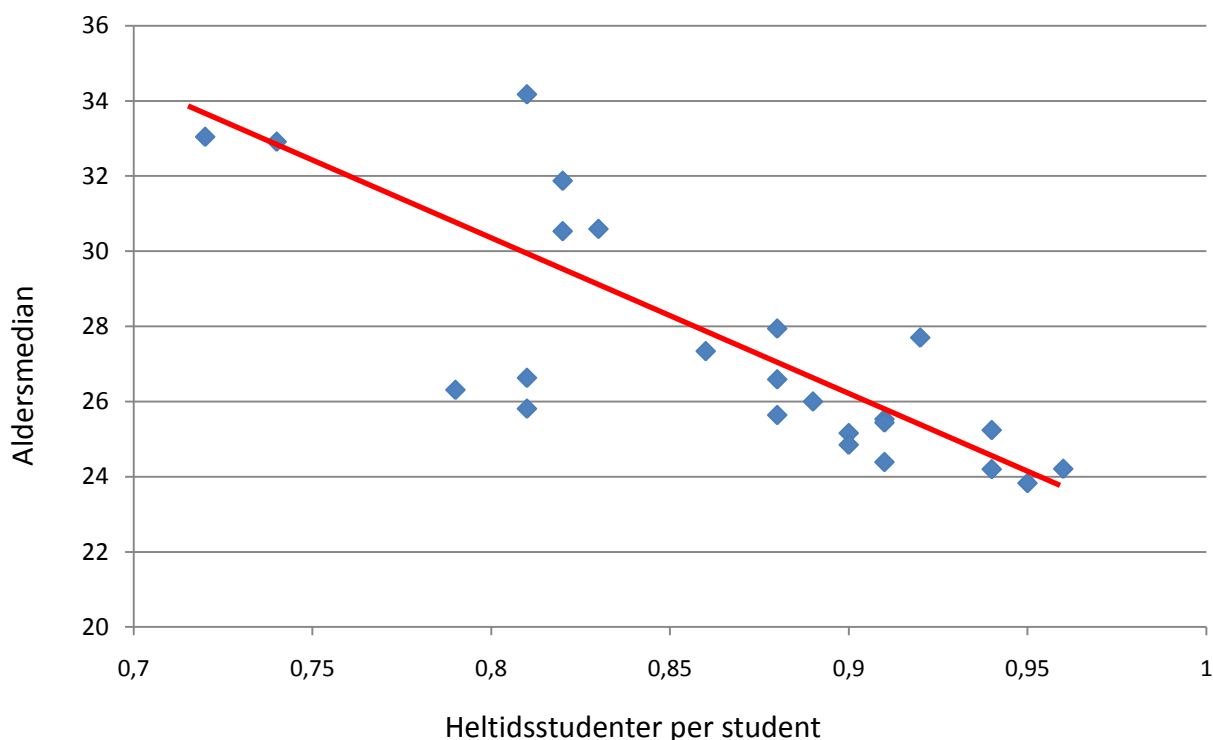
4.3 Fleksible Nordland

4.3.1 Voksne studenter som bor hjemme

I kapittel 2.2 er det vist at Nordlandsinstitusjonene er nødt til å tiltrekke seg studenter som har passert 20-årene, for å kunne heve kompetansen i Nordland.

Figur 7 viser sammenhengen mellom alder og andelen heltidsstudenter ved statlige høyskoler 2008. Tabell V-11 viser tallene for den enkelte høyskole.

Figur 7. Aldersmedian og heltidsstudenter per student, statlige høyskoler 2008

Kilde: DBH og Kunnskapsdepartementet

Tendensen (vist med den røde streken) i figur 7 er helt klar. Dess høyere aldersmedian blant studentene ved en høyskole, dess lavere andel heltidsstudenter. Dette er ikke

overraskende. Det er en naturlig følge av at dess høyere alder, dess større sjanse er det for at man har etablert seg med hjem, familie og jobb.

Personer som har passert 30 år er langt mindre mobile enn personer i 20-årene. For å tiltrekke seg eldre studenter må institusjonene tilby desentraliserte og fleksible utdanninger, gjerne på deltid.

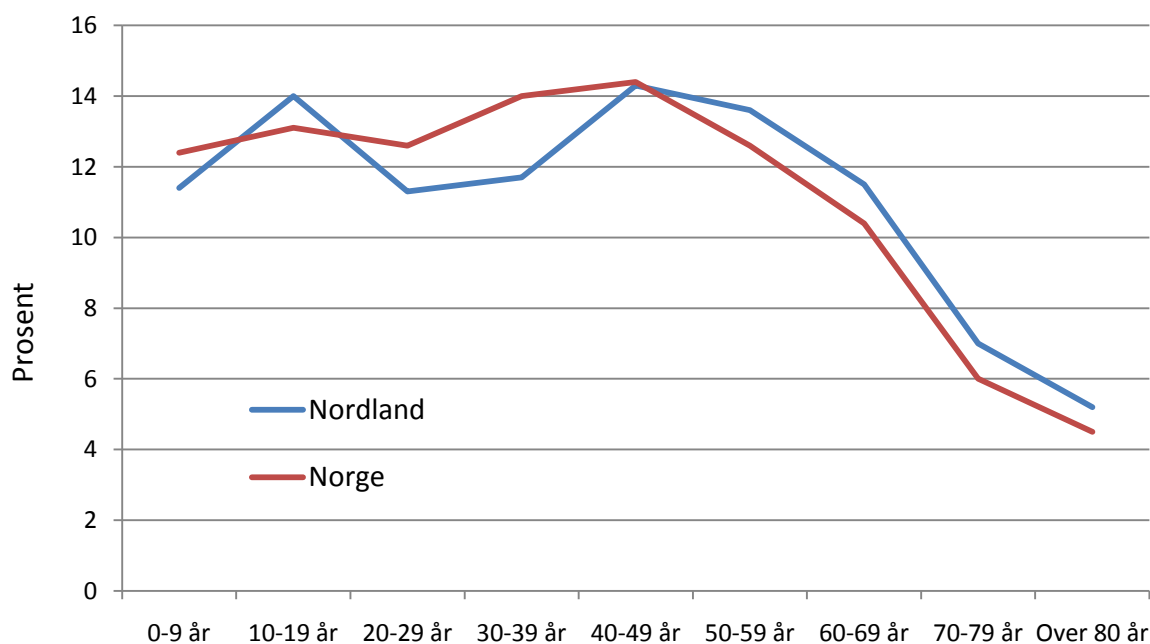
Høyskolene i Bodø og Nesna har en stor andel av deltidsstudenter og en høy alder på studentene. Aldersmedianen for en student tilknyttet HiBo er 30,5 år. For Nesna er tallet 32,9 år. Bodø har 0,82 heltidsstudenter per student. Tallet for Nesna er 0,74. Tilsvarende tall for de statlige høyskolene samlet er 25,7 år og 0,89. Narvik befinner seg i den andre enden av skalaen. Aldersmedianen er 25,5 år. Antall heltidsstudenter per student er 0,91.

Tallene tilsier at det ikke er behov for at høyskolene i Bodø og Nesna satser på en profilendring med hensyn til studentpopulasjonen. Disse høyskolene har allerede en stor grad av voksne studenter. For Høgskolen i Narvik er det annerledes. Høgskolen har en lav andel studenter over 30 år, og en lav andel deltidsstudenter. Hvis HiNa klarer å fange opp flere studenter over 30 år, bør det være et stort potensial for å øke realfagskompetansen i Nordland. HiNa burde ha et spesielt potensial til å kunne nå voksne deltidsstudenter på Helgeland, jamfør punkt 3.6.2.1.

Det vil bli en stor utfordring for Nordland både med hensyn til å få nok personer til å ta utdanning, og til å få nok arbeidskraft. Figur 1 viser at det vil være av stor betydning om Nordland har lav eller høy innvandring. Høy innvandring vil i særlig grad øke andelen personer i aldersgruppen 30-59 år. Høy innvandring vil også føre til en vesentlig større andel i aldersgruppen 20-29 år, en alder hvor de fleste tar sin hovedutdanning. Innvandring vil likevel ikke være nok til å dekke behovet for arbeidskraft i Nordland. Figur 8 nedenfor viser den prosentvise andelen av ulike aldersgrupper i Nordland og Norge i 2010. Figuren viser tydelig at Nordland har en lavere andel i alderen 20-39 år enn befolkningen i Norge som sådan.

Den lave andelen unge voksne innebærer at Nordland, med sitt allerede lave utdanningsnivå, må være spesielt flinke til ikke bare å få yngre, men også godt voksne, til å studere.

Figur 8. Prosentvis fordeling av ulike aldersgrupper i 2010.

Kilde SSB. Se tabell V-3.

Tabell V-10 viser i hvilken grad de ulike høyskolene har deltidsstudenter. Høgskolen i Nesna er helt i toppen når det gjelder andel deltidsstudenter. Høgskolen i Bodø har også en andel deltidsstudenter som er vesentlig høyere enn gjennomsnittet for statlige høyskoler.

4.3.2 Avstander i Nordland

Tabell 7 viser en oversikt over kjøreavstand mellom sentrale steder i Nordland, samt avstanden mellom disse og andre norske byer.

Tabell 7. Avstander i Nordland

	Andenes	Bodø	Brønnøysund	Fauske	Glomfjord	Harstad	Leknes	Lødingen	Mo i Rana	Mosjøen	Narvik	Oslo	Rognan	Sandnessjøen	Sortland	Steinkjer	Stokmarknes	Svolvær	Tromsø	Trondheim
Andenes		377	740	315	479	165	246	155	494	578	299	1463	344	591	101	850	129	177	475	970
Bodø	377		487	62	140	302	309	228	241	326	297	1211	92	338	281	598	309	241	555	718
Brønnøysund	740	487		425	261	664	671	591	248	164	659	863	398	72	644	250	671	604	918	370
Fauske	315	62	425		164	240	247	166	179	263	235	1149	30	276	219	536	247	179	493	656
Glomfjord	479	140	261	164		403	410	330	166	215	399	1100	178	192	383	487	410	343	657	607
Leknes	246	309	671	247	410	213		203	425	509	347	1395	276	522	145	782	117	69	523	902
Lødingen	155	228	591	166	330	80	203		344	429	155	1314	195	442	59	701	86	134	331	821
Mo i Rana	494	241	248	179	166	418	425	344		86	413	971	151	105	398	358	425	357	671	478
Mosjøen	578	326	164	263	215	503	509	429	86		497	887	236	70	482	274	509	442	756	394
Narvik	299	297	659	235	399	128	347	155	413	497		1383	264	510	203	770	231	279	259	889
Rognan	344	92	398	30	178	269	276	195	151	236	264	1122		249	251	508	278	211	525	628
Sandnessjøen	591	338	72	276	192	515	522	442	105	70	510	957	249		495	343	522	455	769	463
Sortland	101	281	644	219	383	69	145	59	398	482	203	1368	251	495		754	28	76	379	874
Stokmarknes	129	309	671	247	410	96	117	86	425	509	231	1396	278	522	28	781		48	406	902
Svolvær	177	241	604	179	343	144	69	134	357	442	279	1328	211	455	76	714	48		454	834

Kilde: http://no.wikipedia.org/wiki/Fil:Avstander_Nordland.png

Merknad: avstandene er oppført i kilometer på veien.

Nesna er ikke oppført i tabellen. I følge gulesider.no²¹ er det 70 km fra Nesna til Mo i Rana. Avstandene til Sandnessjøen og Mosjøen er henholdsvis 35 og 61 km.

Hvis man legger til grunn at et studiested maksimalt kan være 90 minutters kjøretid unna for at det skal være aktuelt for en person å studere daglig på studiestedet, betyr det at studiestedet ikke kan ligge mer enn cirka 100 kilometer unna, gitt at kjøreturen ikke innebefatter en eller flere fergeturer. I følge gulesider.no tar det for eksempel 87 minutter å kjøre de 94 kilometerne fra Bodø til Rognan, mens de 72 kilometerne fra Brønnøysund til Sandnessjøen tar over to timer med kjøring og fergetransporter.

4.3.3 En satsing på fleksible desentraliserte tilbud

Det er lange avstander mellom de høyere utdanningsinstitusjonene. For å sikre kompetanseheving i Nordland, særlig for den del av befolkningen som ønsker høyere utdanning, men som er etablert og bundet til familie eller er i fast arbeid, må derfor desentraliserte tilbud, i stor grad tilbudt som deltidsutdanninger, være en sentral del av løsningen på hvordan høyere utdanning organiseres i fylket.

To studenter som studerer på 50 % koster mer enn én student som studerer 100 %. Det er derfor mer kostbart å tilby deltidsutdanninger enn heltidsutdanninger. Deltidsstudentene bør likevel tas imot med åpne armer. Hvis Nordland skal øke sitt befolkningskompetansenivå, er det nødt til å komme en satsing på utdanning av godt voksne studenter.

4.4 Utvalgets kontakt med høyskolene og Universitetet i Tromsø

Utvalget møtte høyskolene i Nordland 15. september og rektor ved Universitetet i Tromsø, Jarle Aarbakke, 2. november. Det siste møtet resulterte i et brev til utvalget fra UiTø. Dette brevet fikk Nordlandshøyskolene anledning til å kommentere, noe de også gjorde i egne brev. Høyskolene ved rektor og direktør fikk også anledning til å komme med ytterligere refleksjoner rundt utvalgets arbeid. Alle brevene er vedlagt.

4.4.1 Universitetet i Tromsøs brev til utvalget

Universitetet i Tromsø skriver blant annet:

"Universitetet i Tromsø har siden etableringen lagt et sterkt og tydelig landsdelsperspektiv til grunn for sin aktivitet <...>

Alternativet til et <...> samarbeid om lærerutdanning (på tvers av fylkesgrenser) er en duplisering av fagtilbudet flere steder i landsdelen <...>

²¹ www.gulesider.no/kart

Å reise en mur rundt Nordland fylke, og se på høgskolestrukturen kun innenfor dette avgrensede geografiske området, virker hemmende for en god og fullverdig diskusjon om hva slags type samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon som best tjener landsdelen som helhet innen forskning og undervisning. Sett i relasjon til næringsutvikling, rammer også en slik geografisk tvangstrøye samtlige impliserte aktører <...>

<...> mer enn 10 % av primær søkerne fra Nordland [har] hatt lærestedene i Troms som sitt førstevalg <...>. Selv om det kan være utilsiktet fra Kunnskapsdepartementets side frykter vi at en Nordlands-løsning vil kunne få som resultat at man bruker de neste 5-10 årene til å bygge opp dupliserende tilbud ved Universitetet i Bodø. <...> Skulle UoH-sektoren i Nord-Norge bruke krefter på å utkonkurrere hverandre snarere enn å utvikle samarbeid og god arbeidsdeling, vil et slikt tidsspille kunne få dramatiske konsekvenser for vår deltakelse i nordområdesatsingen.

Konklusjon

Kunnskapsdepartementets initiativ er viktig og interessant, men avgrensingen til Nordland fylke er svært uheldig. Med et fortsatt sterkt nordområdefokus blir det viktigere enn noen gang å sikre en god utvikling i UoH-sektoren i hele Nord-Norge. De gode intensjonene blir dessverre langt på vei torpedert av en alt for snever geografisk inndeling.”

4.4.2 Høgskolen i Bodøs brev til utvalget

Høgskolen i Bodø skriver blant annet:

”Den institusjonsstrukturen som har eksistert i landsdelen i lang tid har ikke imøtekommet behovet for kompetanseoppbygging og forskningsinnsats på en god nok måte. Dette gjelder spesielt i Nordland – men også i Nord-Norge for øvrig. Det er en kjensgjerning at en relativt liten andel av søkere fra Nordland har utdanningstilbud i Troms som førsteprioritet, bare i overkant av 10 %, til tross for at Universitetet i Tromsø siden starten i 1968 har hatt en klar ambisjon om å øke det generelle utdanningsnivået i hele landsdelen. Utdanningssøkende i Nordland, som ikke tar sin utdanning i fylket, drar i hovedsak ut av landsdelen. Dette tapper fylket og landsdelen for viktig arbeidskraft og kompetanse.

Landsdelens langstrakte geografi gir mye av forklaringen på at det er svært vanskelig å se Nord-Norge som én samlet utdannings- og forskningsregion.

<...>

Samarbeid og arbeidsdeling mellom sterke og likeverdige institusjoner i landsdelen, uavhengig av fylkesgrenser, vil være en vesentlig forutsetning for å lykkes.”

4.4.3 Høgskolen i Narviks brev til utvalget

Høgskolen i Narvik skriver blant annet:

”Utredningens mandat med en geografisk begrensning til Nordland, er <...> begrensende for HiN. Troms og Finnmark har tilsvarende kompetanse- og utdanningsbehov som Nordland innenfor teknologi og HiN må følgelig også jobbe med desentraliserte utdanningsløsninger i alle tre fylkene.

Klimaet mellom Bodø og Tromsø er anstrengende for HiN. På den ene siden vil HiN være en del av nordlandssamfunnet i samarbeid med de andre utdanningsinstitusjonene, Nordland fylkeskommune og næringslivet. På den andre siden er HiN helt avhengig av å ha et avklart og godt samarbeid med Universitetet i Tromsø. HiN sitt "SAK arbeid" må i hovedsak gå nordover da det er der HiN har flest faglige berøringspunkt og potensialet for faglig samarbeid og evt. konkurranse er størst. <...> HiN frykter følgelig å bli fanget i en polarisert struktur som kan øke konkurransen mellom lærestedene. Dette kan føre til et vanskelig samarbeidsklima og i siste instans dupliserte studietilbud, med de negative konsekvenser dette vil medføre for rekruttering av studenter og faglig personale."

4.4.4 Høgskolen i Nesna

Høgskolen i Nesna skriver blant annet:

"Landsdelen har i dag syv høyere utdanningsinstitusjoner, som alle er forholdsvis små. Samlet sett gir de imidlertid et forholdsvis bredt og dekkende utdanningstilbud, som et godt stykke på veg preges av komplementaritet. Min vurdering er imidlertid at denne over tid er blitt svekket, blant annet som følge av institusjonsspesifikke ønsker om vekst, og konkurranse om til dels de samme studentene. Strukturelle grep som forsterker denne utviklingen vil etter mitt skjønn være uheldig ikke minst i et SAK-perspektiv, men mest fordi aggregat-effektene kan svekke snarere enn styrke landsdelen som arena for utdanning og forskning relativt til andre områder.

<...>

Universitetet i Tromsø er og må være navet i den kunnskapsmessige infrastrukturen i nord. <...>

Det må også være en klar målsetting å øke forskningsinnsatsen i Nord-Norge, ikke minst i Finnmark og Nordland. Men igjen er det slik at det vil være meningsløst å ikke gjøre bruk av Universitetet i Tromsø som et "lokomotiv" i så måte. Ett av de mest vellykkede samarbeidstiltakene i regi av RHU har vært etableringen av et forskerutdanningsnettverk

<...>

Nord-Norge står overfor betydelige utfordringer, blant annet knyttet til demografisk og regional utvikling. Samtidig er ressursene rike, mulighetene mange, og utfordringene betydelige, ikke minst når det gjelder å få til klok forvaltning og bærekraftig ressursutnyttelse. Den kanskje viktigste forutsetningen for dette er at det bygges opp en solid kunnskapsmessig infrastruktur i landsdelen. Et fokus på fylkesgrenser synes i denne sammenhengen nokså perspektivløst. Fokus bør være på potensialet som ligger i de samlede ressursene; hvordan disse best kan videreutvikles, og hvordan en kan unngå intern fragmentering og destruktiv konkurranse. Utfordringen må være å etablere organisasjons- og samarbeidsformer som legger til rette for en slik utvikling."

4.4.5 Utvalgets vurdering av kontakten med institusjonene

Det er utvalgets vurdering at institusjonene i møter og brev uttrykker forståelser av virkeligheten og syn på hvordan denne bør håndteres som ikke er forenelige.

Utvalget er enig i institusjonenes påpekning om at det ikke er heldig å se universitets- og høyskolesektoren ensidig fra et fylkesperspektiv. Tvert i mot må sektoren alltid sees i en større sammenheng. Et langt mer forpliktende samarbeid mellom de høyere utdanningsinstitusjonene i Nordland står ikke nødvendigvis i et motsetningsforhold til et slikt standpunkt. Tvert i mot kan det være hensiktsmessig for kvaliteten i det totale utdannings- og forskningsmiljøet i Nord-Norge dersom høyskolene i Nordland styrker sitt bidrag gjennom en sterkere samordning.

Utvalget har som oppdrag å komme med forslag som skal bedre kompetansenivået i Nordland. I det ligger det også at utdanningsinstitusjonene skal være ledende på enkelte områder, både nasjonalt og internasjonalt.

Det er to faktorer som etter utvalgets syn blir underkommunisert fra flere av institusjonene.

- For det første mener utvalget at det er stor grunn til ikke å være fornøyd med dagens tilstand.
- For det andre er sannsynligheten for at Høgskolen i Bodø blir akkreditert som universitet så stor at det er langt mer fruktbart å ta utgangspunkt i at det blir tilfellet, enn ikke å gjøre det.

Utvalget har problemer med å forstå argumentasjonen til UiTø om at en "Nordlands-løsning" vil føre til dublering av studietilbud og usunn konkurranse mellom institusjonene. Det er selvsagt ikke slik at et universitets geografiske nedslagsfelt er avgrenset til det fylket universitetet er lokalisert i. På samme måte som UiTø har et regionalt ansvar for medisinstudium i Nord-Norge, må det teknologiske fakultetet i Narvik tilknyttet Universitetet i Nordland ha et regionalt ansvar for ingeniør- og sivilingeniørutdanning i landsdelen.

4.5 Utvalgets vurdering av nåsituasjonen

Slik utvalget ser det, er status quo ikke et alternativ for høyskolene i Nordland. Det har vært status quo i UH-sektoren i Nordland siden 1994. Nordland har heller ikke den kompetansen i befolkningen som fylket er tjent med. Det er mange eksempler på dette.

- Utvalget har vist over at befolkningen sør i fylket både har og vil ha behov for flere ingeniører. Det vil i stor grad være behov for at studenter over 30 år tar slik utdanning gjennom fleksible tilbud. Likevel er mulighetene små for denne gruppen.
- Det er flere eksempler på usunn konkurranse mellom høyskolene. Både Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna tilbyr sykepleierutdanning i Helgeland, selv om den ene høyskolen har store problemer med å tiltrekke seg nok studenter.
- Befolkningen nord i fylket har ingen fleksible tilbud om lærerutdanning.
- Utviklingen på Nesna viser at heltidsstudenten, studerende på Nesna, nærmest er på vei ut. Det viser Bjelle-utvalgets rapport. Det viser årets opptak (se tabell 4).

Det viser det vedtatte studieprogrammet for 2010-2011²². Likedan er manglende tilslutning til flerårige studier også kritisk for Høgskolen i Nesna. Det er også grunn til å tro at høyskolen vil komme under ytterligere press hvis Høgskolen i Bodø får universitetsstatus.

Status quo kan i tillegg være svært risikabelt for Høgskolen i Nesna. Utvalget mener det er god grunn til å frykte at Høgskolen i Nesna ikke vil overleve hvis det ikke tas klare valg som innebefatter overordnede organisatoriske endringer. Utvalget mener derfor at det er nødvendig å gjøre endringer som sikrer at Helgeland også i fremtiden skal ha nærhet til utdannings- og forskningsmiljø som er viktige for regionen.

²² Jf. styrevedtak, <http://www.hinesna.no/node/1476>

5. Alternative organisasjonsmodeller

5.1 Nettverksmodeller

5.1.1 Hva menes med samarbeid i nettverk?

Som et utgangspunkt for drøftingen av nettverksmodellen viser utvalget til Stjernø-utvalgets innstilling, hvor denne modellen blir skissert som et mulig alternativ til sammenslåing av institusjoner. Modellen forutsetter at det etableres strukturer for samarbeid og arbeidsdeling i form av nettverk, og at nettverkene som hovedregel har et universitet som sentrum. I innstillingen heter det at nettverkene vil ha ansvar for arbeidsdeling mellom institusjonene når det gjelder studietilbud og studiekapasitet. Arbeidsdeling når det gjelder masterstudier vil være særlig viktig. Videre forutsettes det at det vil være et felles opplegg for doktorgradsutdanning i hvert nettverk. I tillegg kan det tenkes samarbeid om enkelte administrative støttefunksjoner. I innstillingen heter det videre at i nettverksmodellen vil institusjonene beholde sin autonomi innenfor rammen av nasjonale føringer, men kan selv velge å underlegge seg felles beslutninger i nettverkets organer, som normalt vil bestå av ledelsen ved de ulike institusjonene.

Som et eksempel på en slik modell trekker Stjernø-utvalget frem samarbeidet som er under utvikling mellom Universitetet i Bergen og høyskolene i Bergen, Sogn og Fjordane og Stord/Haugesund. UH-nett Vest ble 1. januar 2008 opprettet som formelt nettverkssamarbeid mellom de fire institusjonene. Fra mars 2009 ble samarbeidet utvidet ved at Høgskolen i Volda ble del av nettverket. Det er inngått samarbeidsavtale som gjelder for fem år i gangen. Nettverket skal bidra til å styrke den faglige aktiviteten ved hver av de fem institusjonene som fortsatt skal være egne, selvstendige institusjoner. UH-nett Vest har eget styre som består av de fem rektorene ved institusjonene med direktørene som observatører. Det er et kontaktutvalg med en representant fra hver institusjon og arbeidsgrupper med en representant fra hver institusjon.

Oslofjordalliansen er et utdannings- og forskningssamarbeid mellom fire institusjoner (Universitetet for miljø- og biovitenskap, Høyskolene i Østfold, Vestfold og Buskerud). Oslofjordalliansen er ikke omtalt i Stjernø-utvalget som et eksempel på nettverks-samarbeid.

Oslofjordalliansen legger opp til et faglig samarbeid inn mot ingeniør- og lærerutdanning og vurderer administrativt samarbeid. De tre høyskolene i Oslofjordalliansen, Høyskolene i Østfold, Vestfold og Buskerud er samtidig i en prosess hvor fusjon blir utredet. UMB er ikke med i fusjonsutredningen.

Eksemplene dekker to former for nettverksmodeller:

1. en samarbeidsavtale mellom selvstendige institusjoner på avgrensede områder, og

2. en samarbeidsavtale mellom selvstendige institusjoner, men med en felles styringsmessig overbygning i form av felles styre og sekretariat for å ivareta samarbeidet.

Det første alternativet kan kalles et *konsortium*; det andre alternativet en *føderasjon*. I et konsortium er det styret ved den enkelte institusjon som fortsatt sitter med makt og myndighet. I en føderasjon blir ansvar og autoritet vanligvis delt mellom de enkelte institusjonene og den felles styringsmessige overbygningen.

5.1.2 Generelle erfaringer med samarbeid i nettverk

Det foreligger relativt lite litteratur om effektene på faglig og administrativ virksomhet i institusjoner som samarbeider i nettverk i form av et konsortium eller en føderasjon. Dette skyldes primært at det er få eksempler på slike nettverk som er stabile over tid. I litteraturen refereres det gjerne til erfaringer fra Australia hvor det tidligere ble gjennomført store endringer i institusjonsstrukturen. En oppsummering av disse erfaringene er foretatt av Skodvin (1997) og Prøitz (2001), og senere av Larsen (2006) i rapporten *Universitas Borealis*. De fleste australske institusjonene fusjonerte, mens andre valgte å samarbeide i nettverk. For enkelte av institusjonene ble føderasjonsstrukturen valgt som løsning fordi de enkelte enhetene kunne beholde en viss grad av autonomi under en felles organisasjon. Tre nettverksinstitusjoner ble etablert, men seks år senere var føderasjonsmodellen forlatt. Et av nettverkene var oppløst, og i de to andre hadde institusjonene fusjonert. For øvrig har samarbeid i nettverk ofte utgjort første fase i en planlagt fusjon, men som det har vært lite ønskelig eller vanskelig å gjennomføre på kort sikt. Utvalget viser for øvrig til de tre ovennevnte arbeidene.

I Norge og i Nordland finnes det et erfaringsmateriale fra to typer nettverkssamarbeid, de tidligere regionale høyskolestyrene og Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge. Relevansen av disse to formene for nettverkssamarbeid er likevel begrenset.

Fra 1976 til 1994 var høyskolesektoren organisert med fylkesvise regionale høyskolestyrer. Styrene skulle koordinere all høyere utdanning og være mellomledd mellom høyskolene og departementet. De regionale høyskolestyrene hadde blant annet til oppgave å gi råd om oppretting av nye studier. De regionale høyskolestyrene var ikke resultatet av et frivillig samarbeid mellom institusjoner, og styrenes ansvar og myndighet gikk ikke ut fra institusjonene, men fra departementet.

Det var en statlig initiert regional styringsstruktur for høyskolesektoren, og som ble forsøkt omgått av mange høyskoler gjennom å henvende seg direkte til sektordepartementet. I et frivillig nettverk med en felles styringsoverbygning vil styret hente sin legitimitet, ansvar og myndighet i styrene for de selvstendige institusjonene. I et føderativt nettverk vil overbygningen til enhver tid ha det ansvar og den myndighet som det gis av styrene ved institusjonene, noe som også gjør en føderasjon svært sårbar over tid.

Ordningen ble drøftet i St.meld. nr. 40 (1990-91) Fra visjon til virke, hvor det står:

”De regionale høgskolestyrene opplever å ikke ha de styringsfullmakter og styringsinstrumenter som de mener er nødvendige for å få omsatt sine forslag og prioriteringer i praksis.

<...>

Høgskolene påpeker <...> at organiseringen med et mellomnivå mellom departementet og institusjonene ofte gjør saksbehandlingen tungrodd og tidkrevende.

<...>

Av felles synspunkter gir styrene og høgskolene uttrykk for problemer med de tildels flytende grensene mellom de to nivåenes ansvarsområder på en del felter. Dette fører delvis til uenighet om myndighetsfordeling, delvis til dobbeltarbeid.

<...>

Styret og høgskolene i de ulike regioner oppleves ikke å framstå som en enhet, noe partene selv gir klart uttrykk for. Denne manglende integreringen oppfattes som et hovedproblem ved dagens ordning.²³”

Hvis høyskolene skal samarbeide på en tilfredsstillende måte, må samarbeidsorganet ha videre fullmakter enn de som var tillagt de regionale høyskolestyrene. Et fungerende samarbeidsorgan må kunne gjøre strategiske valg. Vedtak vil således få konsekvenser i faglige spørsmål og prioriteringer og når det gjelder budsjettdisposisjoner.

En slik ordning vil også måtte innebære at den enkelte utdanningsinstitusjon må underlegge sine strategier organets felles strategier. Hvis ikke, vil man kunne risikere at den enkelte institusjon utvikler strategier som er i strid med samarbeidsorganets strategier og prioriteringer. Da vil man komme i en dysfunksjonell situasjon med flytende grenser, uenighet om myndighetsfordeling og dobbeltarbeid.

5.1.3 Konsortium

Rådet for høyere utdanning (RHU) er et samarbeid mellom selvstendige institusjoner i Nord-Norge på avgrensede områder. Til en viss grad er det derfor rimelig å si at det i dag er en form for nettverkssamarbeid i et konsortium blant de høyere utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge, selv om det selvfølgelig er mulig med et konsortium med et mer dyptgripende samarbeid enn det som er tilfellet i dag.

Helge O. Larsen skriver i rapporten ”Universitas Borealis?”:

”Det er neppe heller grunnlag for å si at det finner sted noen særlig bevisst og målrettet koordinering av aktiviteten mellom de nordnorske institusjonene. I den grad slik samordning skjer, foregår det mer gjennom antesipering, og gjensidig autonom tilpasning, men med innslag av sondering. Selv om saker som kan være kontroversielle kan komme opp til diskusjon, opererer RHU under en norm av konsensus og frivillig samarbeid. Langt på veg har rådet karakter av å være et diskusjonsforum for saker av felles interesse.”²⁴

²³ St.meld. nr. 40 (1990-91) Fra visjon til virke, s. 61.

²⁴ Larsen, s. 85f

De regionale høyskolestyrene, som ble avviklet i forbindelse med Høgskolereformen i 1994, hadde fellestrekk med en føderasjon, ved at det var en overbygning i form av styre og sekretariat for ivareta samarbeidet. Høgskolene var imidlertid selvstendige. I bunn og grunn var derfor ordningen med regionale høyskolestyrer en videreutviklet form for konsortium.

Et samlet utvalg har liten tro på at en fremtidig løsning kan skje gjennom et samarbeid i et konsortium. Tvert i mot fortoner det seg svært risikabelt. Det enkelte styre vil fortsatt sitte med all makt og myndighet. Samtalene med styrene i høyskolene, og brevene fra høyskolene, viser tydelig at virkelighetsoppfatningen avviker fra høyskole til høyskole. Utvalget mener derfor at det er liten grunn til å tro at et fremtidig samarbeid gjennom et konsortium vil føre til nødvendig overordnet strategisk satsing og prioriteringer.

Alt samarbeid og all arbeidsdeling/avgivelse av autonomi må avtales gjennom særskilte avtaler som besluttes i de tre institusjonenes styre. Utvikling og oppfølging av avtaler kan skje for eksempel gjennom jevnlig felles møter mellom styrene. Utvalget mener at modellen er ressurskrevende (arbeid og tid) og at det er fare for at mange initiativ vil kunne falle på grunn av at en er avhengig av å få tilslutning fra alle tre styre. Oppslutningen om konsortiet og avtaler som er inngått, vil kunne endres med skiftende styre hvert fjerde år.

Modellen har ikke tilslutning fra noen i utvalget.

5.1.4 Føderasjon

En føderasjon er et forbund mellom selvstendige høyskoler. Man kan tenke seg et samarbeid gjennom en føderasjon, ved at institusjonene blir enige om en arbeidsdeling og etablerer et felles styre (føderasjonsstyre) og sekretariat.

Modellen innebærer at de tre institusjonene, Høgskolene i Bodø, Narvik og Nesna, avgir beslutningsmyndighet på et avtalt nivå til et felles overliggende organ. Organet får ansvar for både strategiutvikling og praktisk gjennomføring innenfor sitt ansvarsområde. Modellen vil kreve at de tre institusjonene er villige til å gi det overbyggende organet relativt omfattende beslutningsmyndighet innenfor definerte områder basert på bindende samarbeidsavtaler.

Det formelle utgangspunktet er at høyskolene i samsvar med UH-loven, i dag har hvert sitt styre som er det øverste organet ved institusjonen, med overordnet ansvar og myndighet og som står ansvarlig overfor departementet. En føderasjonsmodell er komplisert og vil kreve ytterligere avklaringer, så vel formelle som reelle, om den skal kunne realiseres. I utgangspunktet har ikke universitets- og høyskoleloven bestemmelser som eksplisitt åpner for etablering av denne typen styre med overordnet myndighet over selvstendige institusjonsstyrer. I lovens § 9-3 femte ledd er det imidlertid åpnet for at departementet i særlige tilfeller kan fastsette annen styresammensetning eller styreordning. Med denne hjemmelen har departementet blant annet

varslet at det fra 1. mars 2010 etableres et interimsstyre i prosessen med å slå sammen Universitetet for miljø- og biovitenskap og Norges veterinærhøgskole. Dette interimsstyret vil få myndighet til å binde de to institusjonsstyrene i spørsmål som gjelder den fremtidige sammenslåtte institusjonen. Det bør eventuelt avklares med departementet om denne hjemmelen, eller om det på annen måte, finnes juridisk grunnlag for å etablere mer permanente strukturer som det er tale om her. Alternativt kan det vurderes føderasjonsliknende strukturer, men med mer rådgivende overbygninger mellom institusjonene.

5.2 Fusjon

5.2.1 Hva menes med fusjonsmodellen?

Kort sagt innebærer denne modellen at de tre nåværende høyskolene i Nordland slås sammen til én felles institusjon med ett felles styre, felles ledelse og felles administrasjon, men uten at det kreves at studietilbudene samlokaliseres. I praksis er det flere måter å organisere en felles institusjon på. Tre hovedalternativer kan skisseres for den faglige virksomheten:

1. En sammenslåing basert på at virksomheten ved de enkelte studiestedene fortsetter som tidligere og at nåværende avdelinger opprettholdes.
2. En sammenslåing etter faglige kriterier, hvor likeartet faglig virksomhet slås sammen i nye avdelinger på tvers av studiestedene.
3. En sammenslåing basert på en kombinasjon av faglige og geografiske kriterier, og hvor fagtilbudene styrkes og virksomheten effektiviseres gjennom nedleggelser og overflytting av virksomhet.

Dersom sykepleierutdanningen tas som eksempel, vil det første alternativet bety at avdelinger ved de tre nåværende studiestedene fortsatt har et selvstendig ansvar for hver sine utdanningsprogram, det andre alternativet betyr at sykepleierutdanningen i Nordland organiseres innenfor en felles avdeling på tvers av de tre studiestedene, mens det tredje alternativet betyr at denne utdanningen legges ned ved en eller to av høyskolene og at det faglige ansvaret flyttes til et annet studiested eller en avdeling. Den administrative virksomheten kan organiseres i henhold til de samme prinsippene; enten i store trekk som tidligere med lokale kontorer for de ulike administrative funksjonene, sentralisert til et hovedkontor med et relativt lite lokalt støtteapparat, eller samorganisert og fordelt på de enkelte studiestedene som kontor med ansvar for sitt virksomhetsområde på alle campuser (for eksempel legges regnskapskontoret for alle enheter på Nesna).

5.2.2 Generelle erfaringer med fusjoner i høyere utdanning

I forbindelse med evalueringen av høgskolereformen ble det utarbeidet en rapport om internasjonale erfaringer med fusjoner i høyere utdanning (Skodvin 1997). En senere oppdatert versjon av denne problematikken er utarbeidet i forbindelse med en utredning

om grunnlaget for å slå sammen høyskolene i Hedmark og Oppland til en felles institusjon (Prøitz 2001). I rapporten *Universitas Borealis* (Larsen 2006) finnes det en lignende gjennomgang av litteraturen på feltet, gjennomgangen er i det vesentlige basert på de to foregående rapportene. Utvalget viser til disse arbeidene og den sist tilgjengelige sammenfatningen av erfaringene (Harman & Harman 2003), og gir her bare et kort resymé av denne litteraturen, avgrenset til erfaringene med fusjoner av institusjoner som ikke blir samlokalisert, men fortsetter som flercampusinstitusjoner.

Det kan skilles mellom tre ulike forhold som påvirkes av slike fusjoner: (a) styring, ledelse og administrasjon, (b) økonomi, og (c) faglig virksomhet.

5.2.2.1 Styring, ledelse og administrasjon

Generelt sett har fusjoner av utdanningsinstitusjoner ført til en styrking av de styringsmessige, ledelsesmessige og administrative funksjonene. Dette gjelder særlig administrasjonen, som har blitt bedre og mer profesjonell. Geografisk avstand mellom studiestedene fører imidlertid til transaksjonskostnader; det kan være tungvint å samarbeide på tvers av studiesteder, og for mange tilsatte fører slike fusjoner til større fysisk og sosial avstand til beslutningstakere og ledere.

5.2.2.2 Økonomi

Fusjoner krever ofte ekstra ressurser til planlegging, koordinering, omstillingstiltak og infrastruktur. På kort sikt påløper det derfor ofte ekstra kostnader. Det er heller ikke lett å oppnå administrative stordriftsfordeler i flercampusinstitusjoner.

5.2.2.3 Faglig virksomhet

Erfaringene viser at sammenslåinger av små institusjoner har resultert i større institusjoner med større faglig status og bredere utdanningstilbud. Fusjoner skaper imidlertid også ofte interne spenninger og til dels konflikter mellom fagmiljøer med ulike kulturer og tradisjoner. Slike spenninger er relatert til innholdet i utdanningstilbudene, forholdet mellom undervisning og forskning, relasjonene til omgivelsene, faglig kompetanse og autoritet, og så videre. Erfaringer fra andre land tyder på at det kan ta opp til 10 år før situasjonen etter en fusjon normaliseres. Nyrekruttering av personale uten tidligere tilknytning til noen av de tidligere institusjonene har ofte vist seg å virke dempende på konfliktnivået.

I Norge er det først og fremst høyskolereformen i 1994 som har generert et erfaringsmateriale. Evalueringen av denne reformen som ble avsluttet i 1999, pekte på at det var for tidlig å trekke klare konklusjoner om reformens effekter på virksomheten ved de nye høyskolene. Evalueringsrapporten slo likevel fast at de nye statlige høyskolene var blitt langt mer synlige og hadde fått høyere status enn tidligere, både i nasjonal sammenheng og i de enkelte regionene (Norges forskningsråd 1999). Dette gjaldt både for samlokaliserte høyskoler og flercampus høyskoler. Etter det utvalget kjenner til, er

denne tendensen blitt ytterligere forsterket i det tiåret som er gått siden denne evalueringen ble gjennomført. Det synes dessuten å være bred enighet om at høyskolereformen var vellykket, og at den representerte et kompetansemessig løft for profesjonsutdanningene. Generelt sett har det vært lettere å få til styringsmessige, administrative, økonomiske og faglige gevinster i en samlokalisert institusjon. Selv om flercampusinstitusjoner har større utfordringer knyttet til samarbeid og drift, synes de samlede gevinstene også ved disse fusjonene å overgå transaksjonskostnadene.

5.2.3 En mulig fusjonsløsning

I kapittel 5.2.1 er det listet opp ulike modeller for sammenslåinger som er relevante i en fusjonert trecampusmodell. Den første modellen medfører få organisatoriske forandringer. Institusjonen får et felles styre, men ut over dette består strukturen i de opprinnelige høyskolene. Det andre alternativet er en organisering etter faglige kriterier, hvor likeartet faglig virksomhet slås sammen på tvers av de nåværende utdanningsinstitusjonene. Det tredje alternativet er en organisasjonsstruktur basert på en blanding av faglige og geografiske kriterier, hvor deler av eksisterende virksomhet flyttes til andre studiesteder.

I en arbeidsdeling vil det være mest hensiktsmessig at det faglige ansvaret innenfor ett fagområde er lokalisert på ett sted. Utvalget har derfor også vurdert en blanding av modeller. En mulig løsning er for eksempel å ta utgangspunkt i modell 2 og justere den med innslag av den tredje modellen. I tillegg til å få en velfungerende struktur for institusjonen som helhet, er det nødvendig å ta hensyn til eksisterende ressurser og å sikre nødvendig tyngde i virksomheten til at campus kan fungere.

Styrets legitimitet er avgjørende i en fusjon. Styrets sammensetting og arbeidsmåte er viktig i en slik sammenheng. For at et styre i en trecampusmodell skal ha legitimitet i hele fylket, er det avgjørende at de ulike miljøene er godt representert. For eksempel kan det være fornuftig å sette sammen styret på en slik måte at styremedlemmer med bakgrunn i ett miljø (i.e. Bodø) ikke kan overstyre styremedlemmer fra to andre miljøer (i.e. Narvik og Nesna). I en fusjon vil det også være hensiktsmessig at styreleder er en person uten tilknytning til noen av de tre nåværende høyskolene. Det vil også kunne styrke styrets legitimitet om styremøtene går på rundgang mellom de tre campusene.

6. Utvalgets forslag

Utvalget mener det er behov for endringer i måten høyere utdanning i Nordland er organisert og styrt på. I det følgende presenteres endringsforslagene under tre overskrifter:

- Klarere arbeidsdeling og bedre samarbeid mellom høyskolemiljøene
- Bedre distribusjon av utdanningstilbudene
- Organisering av desentraliserte tilbud i form av studiesentra

6.1 Klarere arbeidsdeling og bedre samarbeid mellom høyskolemiljøene

Uansett fremtidig løsning i form av samarbeid i nettverk eller fusjon mener utvalget at det er behov for en tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon mellom de ulike utdanningsmiljøene i Nordland. En felles organisasjon vil gjøre det lettere å satse ut fra en overordnet strategi, bygge opp studietilbud og FoU tilpasset søkergrunnlag, geografi og arbeidsliv og bruke ressursene på en mer effektiv måte. Det er også behov for i større grad å kombinere kompetanser som finnes ved de tre institusjonene.

En tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon innebærer at institusjonene på enkelte områder der man har gode forutsetninger, får et større ansvar. Det betyr også at de nåværende høyskolene på enkelte områder må gi fra seg ansvar.

En tydeligere arbeidsdeling og konsentrasjon dreier seg i første rekke om en endring i den faglige organiseringen og styringen. Utvalget ønsker ikke en løsning som innebærer storstilt sentralisering av utdanninger og der all utdanningsvirksomhet innen et fag flytter til ett sted. Det vil være i mot den desentraliserte satsingen Nordland nettopp har et behov for. Det vil for eksempel fortsatt være behov for å utdanne sykepleiere både i Ofoten, i Salten og på Helgeland. Utvalget mener at det er viktig at det også i fremtiden er sterke akademiske miljøer både nord og sør i fylket. Nærhet til et akademisk miljø er en styrke i seg selv fordi en oppnår positive samspilleffekter mellom høyere utdanning, forskning, næringsliv og offentlig virksomhet som er brukere av den kompetansen som utvikles.

Det er lett å argumentere for at Narvik-miljøet fortsatt skal være den dominerende kraften innen teknologiske fag i et fremtidig samarbeid i Nordland. Narvik har sin faglige portefølje i stor grad innenfor ett fagområde; teknologi, som ikke finnes i noen særlig grad ved de to andre institusjonene. Noen IT-fag ved HiNe utgjør unntaket.

Høyskolene i Bodø og Nesna har større likheter i fagporteføljen når det gjelder lærerutdanning. Høgskolen i Nesna er den eldste av de to lærerutdanningsinstitusjonene. Selv om høyskolen i årenes løp har fått flere ben å stå på, er lærerutdanningen fortsatt den sentrale utdanningen for HiNe. Høgskolen i Bodø har i dag det høyeste antallet studenter i flerårige program innenfor de ulike lærer- og førskolelærerutdanningene. Ut fra prin-

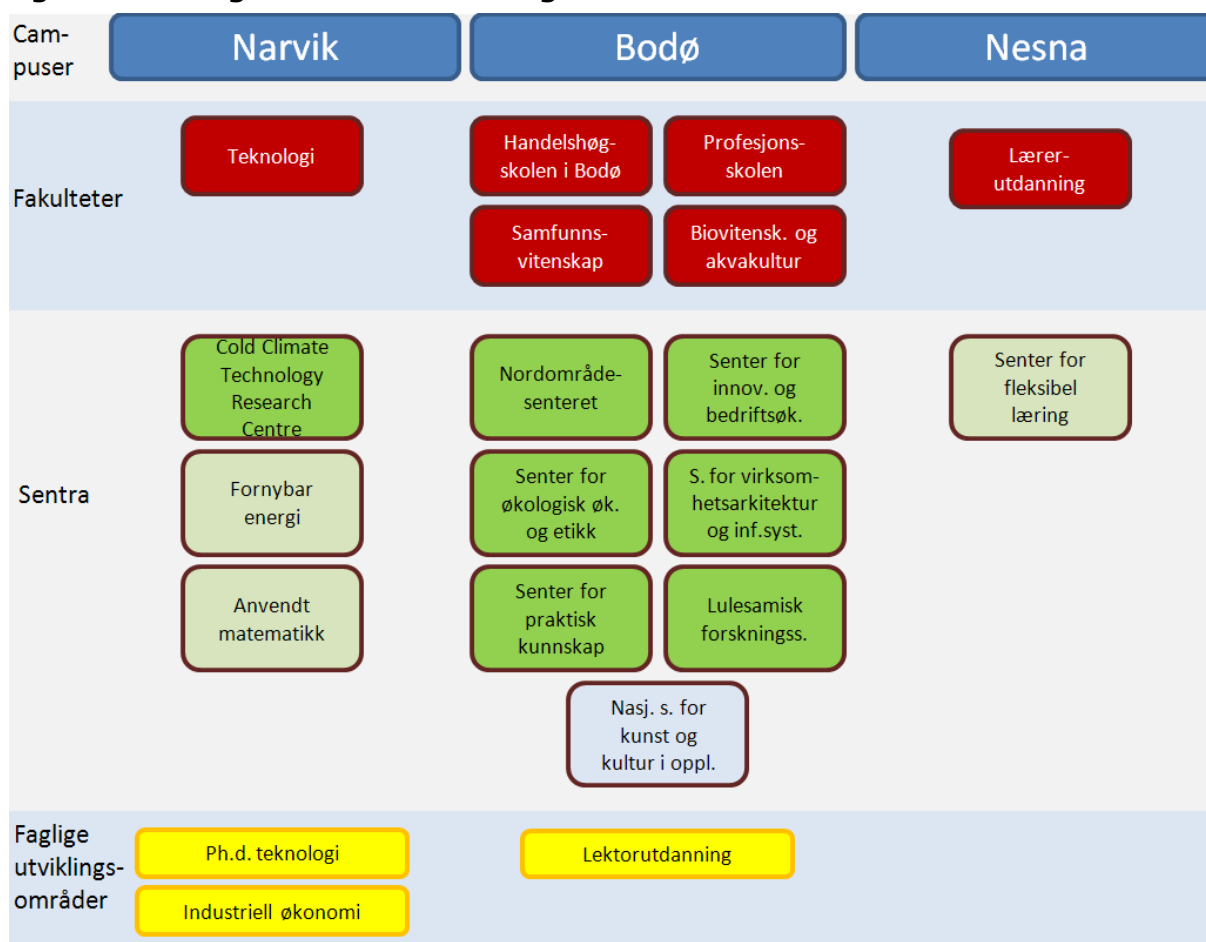
sippet om hensiktsmessig arbeidsdeling og at alle tre hovedcampus bør ha styringsansvar for en del av basisvirksomheten innenfor den nye institusjonen, mener utvalget likevel at det er naturlig at HiNe i fremtiden får et spesielt ansvar for lærerutdanningen.

Når det gjelder helse- og sosialfag finnes overlappende tilbud ved alle tre institusjoner. Selv om Høgskolen i Bodø er den tyngste institusjonen innenfor området, vil det kreve oppmerksomhet i et fremtidig samarbeid å oppnå arbeidsdeling og konsentrasjon innenfor området. Samtidig må en sikre god distribusjon av utdanningstilbudene og samarbeide tett med praksisfeltet for å utnytte de muligheter som finnes for praksisstudier.

Frie fagstudier og økonomisk-administrative fag er i dag i hovedsak Høgskolen i Bodøs domene. Etter utvalgets mening er det en utfordring å utvikle et fleksibelt tilbud innenfor de økonomisk-administrative fag som kan bidra til ytterligere innovasjon innenfor offentlig og privat sektor i nye deler av fylket.

I figur 9 har utvalget skissert hvordan en fremtidig ansvarsfordeling mellom miljøene i Narvik, Bodø og Nesna kan se ut.

Figur 9. Forslag om ansvarsfordeling

Modellen innebærer at ansvaret for styring og ledelse av all lærerutdanning legges til HiNe, mens styring og ledelse av helse- og sosialfag som helhet legges til HiBo, samt at

styring og ledelse for alle teknologiutdanninger legges til HiNa. Øvrige fagtilbud styres som nå fra Bodø.

Modellen skal bidra til at en unngår ressursløsende konkurranse og at det enkelte høyskolemiljø kan konsentrere ressurser og oppmerksomhet til områder med spesielle fortrinn. Ut fra slik tenkning inneholder modellen også tre lysegrønne bokser som angir tre tenkte nye sentra. Høgskolen i Narvik har over tid arbeidet for å opprette sentra innenfor fornybar energi og anvendt matematikk basert på egen kompetanse, naturlige fortrinn i fylket og næringslivsbehov. Senter for fleksibel læring presenteres fra utvalgets side med støtte i Bjelleutvalget. Senteret skal støtte opp under behovet utvalget ser for fleksibel læring og desentralisert utdanning i fylket. Som det fremkommer av figuren over, foreslår utvalget at dette senteret legges til Nesna. Utvalget foreslår Nesna fordi desentraliserte og samlingsbaserte utdanninger er, og vil måtte være, et sentralt element for utdanningsmiljøet på Nesna.

6.2 Bedre distribusjon av utdanningstilbudene

Det er store behov for endringer i den høyere utdanningssektoren i Nordland, ikke bare for å heve kompetansenivået i forhold til dagens nivå, men også for at fylket og dets utdanningsinstitusjoner skal stå godt rustet til fremtidens behov. Spesielt vil Nordland ha behov for fleksible tilbud som treffer den delen av befolkningen som er lite mobil. Det vil si studenter som gjerne er i etablerte familiesituasjoner. Avstandene i Nordland er så store at man er nødt til å tenke nytt for å ta hele Nordland i bruk. Eldre studenter må kunne studere til å bli ingeniører sør i fylket og til å bli lærere nord i fylket.

En bærebjelke i det fremtidige utdanningskartet for Nordland må derfor være fleksible og desentraliserte studietilbud. Tilbudet bør utvides.

Den demografiske analysen (punkt 2.2) viser at Nordland i stor grad er nødt til å satse på studenter over 30 år for å øke kompetansen og møte fremtidens behov. Det krever en satsing på desentraliserte og fleksible studier. HiBo og HiNe har lang erfaring med desentraliserte utdanningstilbud. Også nasjonalt mener utvalget at det i årene som kommer er behov for en større satsning på å utvikle bedre fleksible utdanninger, samtidig som det er gjort for lite forskningsarbeid på hvordan slike utdanninger kan tilbys med høy utdanningskvalitet. Utvalget mener at Nordlands geografi og tradisjonene ved de høyere utdanningsmiljøene i fylket gir disse miljøene potensial til å stå godt rustet til å utvikle seg til en nasjonal drivkraft for å utvikle pedagogikk, teknologi og tilrettelegging som kan komme studenter og institusjoner over hele Norge til gode.

Det er mange ulike initiativ som ligger bak dagens desentraliserte tilbud i Nordland, men mangelen på en overordnet strategi og satsing har etter utvalgets mening ført til et nokså tilfeldig utdanningstilbud. For eksempel er det knapt noen satsing på ingeniørutdanning sør for Hamarøy. Likeledes tilbys det ikke lærerutdanning i Ofoten.

Selv om Tromsø er et universitet med tydelig landsdelsperspektiv, deler utvalget Høgskolen i Bodøs syn om at det ikke er en spesiell høy andel førstegangssøkende studenter fra Nordland til Tromsø. Etableringen av Universitetet i Tromsø i 1968 har heller ikke ført til en sterk kompetanseheving i Nordland. Andelen av befolkningen med høyere utdanning er langt større i Troms enn i Nordland (jf. tabell V-7). UiTø har derfor i første rekke hatt en positiv effekt for Troms.

Universitetet i Nordland er i ferd med å bli en realitet. Utvalget mener at det i denne situasjonen haster å iverksette tiltak som tar utgangspunkt i dette faktum og situasjonen som den er i Nordland. Det er behov for en sterkere styring og samordning av utdanningstilbudene i dette fylket, både på grunn av et manglende overordnet perspektiv på behovene i næringslivet, i offentlig sektor og for den enkelte innbygger, og på grunn av usunn konkurranse mellom høyskolene.

UiTø skriver at det vil være hemmende å reise en mur rundt Nordland, og at det vil kunne få dramatiske konsekvenser hvis institusjonene i Nord-Norge skulle bruke krefter på å utkonkurrere hverandre snarere enn å utvikle samarbeid og god arbeidsdeling. Utvalget mener at dette er noe UiTø utvilsomt har rett i. Utvalget mener også at dette er noe UiTø har et særlig ansvar for å hindre. UiTø og de to institusjonene som er i fusjonssamtaler med UiTø (Høgskolen i Harstad og Høgskolen i Finnmark) er over 50 % større målt i antall studenter enn høyskolene i Nordland samlet. Hvis UiTø ønsker et godt samarbeid og god arbeidsdeling, er det ingen som står i en bedre posisjon enn UiTø til å sørge for at det blir tilfellet.

Et tettere samarbeid mellom Nordlandsinstitusjonene vil kunne være kompletterende i forhold til UiTø, hvis Nordlandssamarbeidet resulterer i økt satsing på utdanningsformer der UiTø ikke er spesielt sterke. En styrking av satsingen på desentralisert utdanning fra Nordlandsinstitusjonenes side vil ikke bare kunne komme befolkningen i Nordland til gode, men også Troms' og Finnmarks befolkning. Kloge strategiske grep innenfor for eksempel det økonomisk-administrative området og teknologiområdet vil også kunne heve kvaliteten på Nordlandsinstitusjonenes bidrag i en nordnorsk sammenheng.

Utvalget erfarer, både gjennom samtaler og gjennom brev, at HiNa føler seg presset, og på mange måter opplever å være i en skvis mellom to store institusjoner, Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Bodø. HiNa skriver også at de må jobbe med desentraliserte utdanningstilbud i alle tre fylkene. Med hensyn til Nordland mener utvalget at HiNa har et uutnyttet potensial. Det er behov for at HiNa trekker utdanningsoppmerksomheten sørover. Det viser både den demografiske analysen og oversikten over desentraliserte utdanningstilbud i Nordland. Nordlandsindustrien, som i all hovedsak er plassert i den sørlige delen av fylket, får i dag for liten del i den teknologiske kompetanseutviklingen i Narvik. HiNa har unge studenter og tilbyr i liten grad desentralisert utdanning. Det er to teknologimiljøer i Nord-Norge, i Tromsø og Narvik. Utvalget deler HiNas syn på at høyskolen bør ha et avklart og godt samarbeid med UiTø. Men utvalget kan ikke se at det vil være ødeleggende for samarbeidsklimaet om HiNa i større grad retter oppmerk-

somheten sørover. Dette er ikke et område UiTø har satset på i form av desentraliserte tilbud.

Selv om avstandene innad i Nordland er store, som vist i kap. 3, er avstandene i Nord-Norge enorme. Brønnøysund ligger for eksempel nærmere Oslo enn Tromsø (se tabell 3). Det er også en realitet at Tromsø i for liten grad har klart å bidra til kompetanseheving i den sørligste delen av Nord-Norge. Fusjonsforhandlinger med Høgskolen i Harstad og Finnmark og nordområdesatsinga som i stor grad retter seg mot Barentsregionen, krever at UiTø fortsatt må bruke vesentlige utviklingsressurser i den nordlige delen av regionen. Det er derfor lite som tyder på at institusjonen kan ta et utvida ansvar sørover med det første.

6.3 Organisering av desentraliserte tilbud i form av studiesentra

I et fremtidig tettere utdanningssamarbeid i Nordland vil det være behov for en større satsing hvor fleksible og desentraliserte utdanninger er et sentralt område. En slik satsing må være basert på god kunnskap om løpende utdanningsbehov og hvordan slik undervisning kan distribueres på en faglig forsvarlig og regningssvarende måte. Det er behov for en grundig analyse av utdanningsbehovene, og det er behov for FoU i forhold til hvordan man best kan kombinere ulike elementer som samlingsbasert læring, e-læring og andre former for desentralisert læring. Både teknologiske løsninger og didaktisk tenkning må videreutvikles og fornyes. Det foreslåtte senteret vil være et miljø som kan være en ressurs for andre utdanningsmiljøer, både i og utenfor Nordland.

Figur 10 nedenfor viser et utkast til hvordan en fremtidig infrastruktur for høyere utdanning i Nordland kan bygges opp. Målet er slik utvalget argumenterer for, å ta hele Nordland i bruk.

Kartet er ikke ment å være fullstendig. Det ville jo også være i strid med argumentet om at en fremtidig satsing på desentralisert utdanning må utvikles etter en grundig analyse.

Nordland har som tidligere nevnt en særegen geografi med store avstander, variert næringsstruktur og spredt befolkning. For å nå ut til befolkningen, og da særlig den voksne delen, er det nødvendig med godt utbygde og velfungerende studiesentra i alle fylkets regioner. Studiesentrene har som oppgave å organisere fleksible desentraliserte studier i samsvar med de behov som finnes i regionene.

Figur 10. Skisse til desentraliserte utdanningstilbud i Nordland

Merknader: H = helse- og sosialutdanninger, I = ingeniørutdanninger, L = lærerutdanninger, inkludert førskolelærerutdanninger og Ø = økonomisk-administrative utdanninger.

Utvalget vil peke på at University of Highlands and Islands i Skottland²⁵, som på mange måter kan sies å ha likhetstrekk med høyskoletilbudet i Nordland, kan være en nyttig referanseinstitusjon i det videre arbeidet med å utvikle høyere utdanning i regionen. Utvalget foreslår at dette eksempelet studeres videre når den praktiske planleggingen skal utformes.

²⁵ Se www.uhi.ac.uk

Árran er et lulesamisk senter på Drag i Tysfjord. Senteret har som formål å sikre og videreutvikle lulesamisk kultur, språk og samfunnsliv. Árran har i dag en samarbeidsavtale med Høgskolen i Bodø om forskning og utdanning. Utvalget har merket seg den spesielle rollen til Árran og HiBo, og foreslår at Árran får en egen plass som et studiesenter i en ny organisering.

Studiesentrene må utrustes med moderne løsninger for toveis lyd/bilde kommunikasjon, møterom og grupperom for studieaktiviteter, samt sikres en minimumsbemanning til administrasjon og drift. Studiesentrene bør søkes samlokalisert med annen offentlig virksomhet som sikrer studentene nærhet og tilgang til bibliotek og kantine, (for eksempel videregående skole/fagskole). Det er ikke nødvendigvis slik at studiesentrene må eies av den som tilbyr utdanningen. Det mest aktive studiesenteret i Nordland, Vesterålen studiesenter, eies av Hadsel kommune, mens høyskolene i Bodø og Narvik tilbyr utdanningen (se tabell V-24).

6.4 Avsluttende drøftinger og anbefalinger

Utvalget har fått i oppdrag å vurdere fremtidige modeller som kan variere i omfang fra samarbeid i nettverk til full integrasjon og sammenslåing. Siden dagens utfordringer har vokst samtidig med at det har vært et løst nettverkssamarbeid, er det logisk å trekke den konklusjon at dagens samarbeidskonstellasjoner ikke er tilstrekkelige. Et sentralt spørsmål er derfor om det vil være mulig å samarbeide i nettverk på en annen måte og som vil gi tilfredsstillende resultat? Det har vært pekt på at nettverksmodellen, enten i form av et konsortium eller en føderasjon, ofte er et mer attraktivt alternativ enn fusjonsmodellen for de aktuelle utdanningsinstitusjonene på grunn av mulighetene for å beholde lokalt selvstyre og bevare lokale tradisjoner og faglig kultur (Harman & Harman 2003). Nettverksmodellen har imidlertid sine begrensninger når det gjelder mulighetene til å få til en helhetlig styring og ledelse av høyere utdanning i en region. I NOU 2008:3 (s. 71) drøfter Stjernø-utvalget de ulike modellene opp mot hverandre.

”Nettverksmodellen <...> vil neppe føre til særlige endringer i arbeidsdelingen mellom institusjonene på lavere grad, og det er lite sannsynlig at institusjonene i nettverket vil være villige til å renonsere på studietilbud på områder der de ser det som mulig å rekruttere nok studenter til at studiene blir bærekraftige økonomisk. Derimot er det noe mer sannsynlig at modellen vil bidra til samarbeid om nye mastergradstilbud <...> og doktorgradsutdanning.

<...>

Flercampusmodellen skaper utvilsomt den tydeligste organisatoriske rammen for samarbeid og arbeidsdeling. Et felles styre for et samlende universitet i landsdelen vil ha interesse av å utvikle et integrert system med en felles plan for master- og doktorgradsstudier, se studietilbudene på ulike studiesteder i sammenheng og utvikle en studiestruktur som integrerer lignende studietilbud.”

6.4.1 Drøfting av alternativene føderasjon og fusjon

I en fusjon vil det være naturlig å plassere en del av sentraladministrasjonen, som personalforvaltning, økonomiforvaltning og overordnet studentforvaltning, i Bodø, som

både er den mest sentralt plasserte institusjonen i Nordland og den største. En rekke andre funksjoner, som sentralbord og overordnede tekniske tjenester, kan godt ligge ved en av de andre campusene.

Store endringer møter alltid motstand. Høgskolereformen i 1994 ble møtt med stor motstand. I etterkant vil likevel de fleste være enige om at uten denne reformen ville Utdannings-Norge vært svært fragmentert. Det er i dag stor enighet om at reformen var nødvendig og i store trekk vellykket. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om den høyskolestrukturen som ble etablert i 1994 i Nordland er tilfredsstillende for å i møtekomme fremtidige behov for høyere utdanning i regionen. Utvalget mener at dette ikke lenger er tilfelle og at strukturelle endringer er påkrevet.

Den nåværende måten å organisere høyere utdanning på i Nordland er hverken tilfredsstillende for å kunne møte kravene til statlige mål om bedre kvalitet i høyere utdanning og forskning, eller for å møte fylkets behov for et sterkere kompetansebasert næringsliv og offentlig sektor.

Utvalget har kommet frem til at status quo i organiseringen av høyere utdanning i Nordland vil få langt større negative konsekvenser enn kostnadene med en sterkere samling. Utdannings-Norge er i endring. Flere og flere institusjoner går inn for en frivillig sammenslåing. Både Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Nesna er i en utsatt situasjon og har hatt rekrutteringsproblemer de siste årene. Dette har også ført til at særlig Høgskolen i Nesna har balansert på en knivsegg økonomisk. Etter utvalgets syn vil en sterkere samling være bra for både Nordland og Nord-Norge. En styrket organisasjon vil også være bra for høyskolemiljøene. Det vil gi miljøene større faglig og administrativ robusthet. En sterkere samling vil i langt større grad enn i dag dessuten kunne sikre Nordlandsbefolkningen utenfor Salten et tilstrekkelig bredt tilbud om høyere utdanning.

Et nettverkssamarbeid gjennom en føderasjon vil kanskje føre til en større grad av frivillighet i prosessen. Det er en fordel. Samtidig vil en fusjon kunne gi fordeler som en føderasjon ikke vil kunne gi. Et sentralt punkt er Høgskolen i Bodøs universitetsambisjoner. Det vil etter utvalgets mening være en fordel for miljøene både i Narvik og i Nesna å bli del av et universitet.

Selv om Universitetet i Nordland, hvor Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Nesna er inkorporert, i stor grad vil ha Nordlands befolkning som nedslagsfelt, vil en universitetsstatus for Narvik kunne bety at det teknologiske miljøet vil kunne samarbeide mer på linje med andre teknologiske miljøer. Høgskolen i Nesnas samlingsbaserte satsing vil få høyere status, og med det kunne trekke til seg flere studenter under en universitetsparaply, enn som en selvstendig høyskole.

6.5 Studenter og ansatte

6.5.1 Studentsamskipnader og studentvelferd

Utvalgets forslag om struktur for høyere utdanning i Nordland må også få virkning for måten studentsamskipnadene er organisert på. Utvalget mener det er naturlig med én studentsamskipnad for Nordland fylke. Utvalget ber om at en slik modell utredes videre i samarbeid med de berørte studentsamskipnader, studentorganisasjonene og høyskolene.

6.5.2 Medvirkning fra studenter og ansatte

I det videre arbeid med å utvikle den nye organisasjonen er det viktig med aktiv medvirkning fra studenter og ansatte. Utvalget vil påpeke at den foreslåtte organiseringen forutsetter at det blir stilt tilstrekkelig med ressurser til disposisjon for aktiv medvirkning fra studenter og ansatte. Dette må utvikles innenfor de avtaler og lover som gjelder i arbeidslivet.

6.6 Forutsetninger for sterkere samling

Det er en forutsetning for en vellykket utvikling, enten det gjelder en føderasjon eller en fusjon, at høyskolene er økonomisk i stand til å kunne håndtere transaksjonskostnadene forbundet med organisatoriske endringer. I en fase vil høyskolene ha behov for omstillingsmidler.

En annen viktig forutsetning for å lykkes med kompetansehevingen i Nordland er satsingen på desentraliserte og fleksible utdanninger. Regjeringen satser i 2010 spesielt på desentralisert og fleksibel utdanning. Det er satt av nesten 40 mill. kroner til formålet. I statsbudsjettet for 2010 skriver Regjeringen blant annet:

”Desentralisert og fleksibel utdanning er viktig både for studenter i høgre utdanning og for dei som tek etter- og vidareutdanning. Regjeringa vil føre vidare arbeidet med å utvikle ein god infrastruktur knytt til fleksibel utdanning og bidra til at institusjonane aukar tilgjenge av desentralisert og fleksibel utdanning.”

Denne satsingen er veldig godt forenelig med utvalgets anbefaling om økt desentralisert satsing i Nordland. Det er derfor utvalgets uttalte anbefaling til Regjeringen at den satser spesielt på Nordlandshøyskolene hvis disse velger å følge utvalgets anbefalinger om et sterkt samarbeid.

Utvalget vil dessuten understreke at det er et misforhold mellom utdanningstilbudene og behovene i Nordland. En tredje forutsetning for en vellykket utvikling er at Nordland over tid får styrket finansiering for å utvikle nye tilbud.

6.7 Utvalgets anbefaling

Et samlet utvalg mener at forslaget innebærer en styrking av utdannings- og forskningssektoren i hele Nord-Norge og er viktig for nordområdesatsingen. Utvalgets forslag vil også styrke grunnlaget for nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Dette er en forutsetning for å styrke kompetansen i Nordland.

6.7.1 Utvalgets flertall

Utvalgets flertall, bestående av åtte av ni utvalgsmedlemmer, anbefaler at høyskolene i Nordland fusjonerer, i tråd med de forutsetningene som er lagt til grunn over. Flertallet mener det gir større sikkerhet for at de nødvendige endringer blir gjort, enn en nettverksløsning basert på en føderasjon.

Flertallet tror at det vil være for ressurskrevende og komplisert å få til en velfungerende føderasjon. I første omgang vil den enkelte høyskole måtte avgi suverenitet på definerte områder. Hvis en føderativ overbygning skal kunne legge strategier som medfører faglige og budsjettmessige prioriteringer, vil det være en fare for at den enkelte høyskole utvikler strategier som ikke er overensstemmende med de strategiene som legges i den føderative overbygningen. En logisk konsekvens av det vil enten være at føderasjonen sprekker, eller at samarbeidet skifter form i retning av en fusjon. Tilgjengelig forskning viser nettopp at en nettverksløsning basert på en føderasjon fort kan være et skritt på veien mot en fusjon (jf. punkt 5.2.2). Flertallet mener at det er bedre å gå rett inn i en fusjonsprosess, enn å ende opp i en fusjon via en usikker føderasjon.

Et annet element som veier for en fusjon er at Høgskolen i Bodøs universitetssøknad er til behandling og at Universitetet i Nordland mest sannsynlig vil se dagens lys i 2010. Gjennom en fusjon vil hele den høyere utdanningssektoren i Nordland være en del av et universitet med de rettigheter og den status dette gir innenfor et bredere faglig felt.

6.7.2 Utvalgets mindretall

Utvalgets mindretall, bestående av Jann-Arne Løvdahl, deler flertallets syn på at det er viktig med en sterkere samling, der en følger utvalgets innstilling med hensyn til arbeidsdeling og fagportefølje. Løvdahl vurderer imidlertid usikkerheten knyttet til en fusjon noe annerledes enn flertallet. Risikoen for en for stor konsentrasjon av beslutningsmakt er stor, og en fusjonsprosess er irreversibel. Etter Løvdahls syn vil det derfor primært være et bedre alternativ at Nordlandshøyskolene samarbeider i nettverk gjennom en føderasjon. Sekundært støtter Løvdahl flertallet.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

I forbindelse med Stjernø-utvalgets utredning foretok Senter for statlig økonomistyring en samfunnsøkonomisk analyse av strukturmodellene som "utvalget skisserte som grunnlag for sine diskusjoner". Resultatet av analysen viste at "de potensielle kostnadene er størst ved flercampusmodellen", men som Stjernø-utvalget påpeker, så er det "vanskelig å tallfeste og verdsette virkningene av modellene i kroner". Nordland fylke har spesielle utfordringer knyttet til stor avstand mellom studiestedene og det må påregnes økte kostnader til reiser mellom campusene.

Mange høyskoler har gjennom flere år vært ressursmessig svakt bemannet på den administrative siden. Stadig økende krav til god økonomistyring, regnskapskvalitet, endringer i regelverk, rapportering, anskaffelse og drifting av nye IT-systemer, gjør at særlig de små institusjonene blir satt under økt press. Bemanningen blir ofte for liten til å ivareta nødvendige utviklingsoppgaver. En sammenslåing til større administrative enheter vil kunne forventes å gi positiv effekt i form av en mer robust administrasjon som vil kunne gi økt kvalitet i arbeidet.

For at en institusjon skal være attraktiv både på utdanningsområdet og for ansatte, er det påkrevende å kunne henge med i den teknologiske utviklingen og oppdateres på nye løsninger. Dette gjelder både tekniske støttesystemer knyttet til administrative oppgaver og IKT-verktøy- og tjenester til undervisning og forskning (jf. UNINETT eCampus Norge). To av institusjonene i Nordland har pekt på at de er for små til å etablere og drifte enkelte IT-systemer som tas i bruk i sektoren. En sammenslåing av de tre utdanningsinstitusjonene vil kunne gi stordriftsfordeler både med hensyn til økonomiske besparelser og kvalitetsforbedringer. Dermed kan ressurser frigjøres til omfordeling til drift av systemene.

Den nye institusjonen vil måtte dekke utdanningstilbud over et stort geografisk område. For å nå frem med et godt utdanningstilbud som dekker hele fylket, ser utvalget det som viktig at den nye institusjonen kan gi et godt tilbud både innen desentralisert utdanning, men også etter- og videreutdanning. På grunnlag av forslaget om at den nye utdanningsinstitusjonen i Nordland skal gi omfattende desentraliserte utdanningstilbud i hele Nordland fylke, tilrår utvalget at institusjonen blir prioritert når midler til studieplasser innen desentralisert utdanning og etter- og videreutdanning tildeles.

De foreslåtte tiltak i forhold til fusjon mellom institusjonene vil medføre et omfattende og tidkrevende arbeid som kan forventes vil pågå over flere år før den nye organisasjonen er fullstendig etablert. Som Stjernø-utvalget skriver i sin rapport vil *"sammenslåing av ulike institusjoner kreve midler til organisasjonsutvikling, ledelsesskolering og tiltak for å utvikle ny institusjonsidentitet"*. Omstillingsarbeidet til en institusjon antas å bli ressurskrevende. For at utvalgets forslag skal være gjennomførbart er det nødvendig at den nye utdanningsinstitusjonen får omstillingsmidler. Utvalget mener at det er helt nødvendig at den nye institusjonen i Nordland gis særlige omstillingsmidler og at den tildeles et vesentlig beløp allerede ved årets disponering av omstillingsmidler til SAK.

8. Litteraturliste

Bedriftsundersøkelsen 2009 Nordland. NAV Nordland 26.mai 2009.

[www.nav.no/ binary?download=true&id=335102](http://www.nav.no/binary?download=true&id=335102)

Bjelle-utvalget (2008): *Anbefaling fra rådgivende gruppe for utvikling av fagporteføljen ved Høgskolen i Nesna*, 31. oktober 2008. (Vedlegg 9.2).

Bjørnstad, Roger, Fredriksen, Dennis, Gjelsvik, Marit L. og Stølen, Nils Martin (2008): *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986-2025*. Statistisk sentralbyrå, www.ssb.no/emner/06/90/rapp_200829/rapp_200829.pdf

Brev fra Høgskolen i Nesna til Kunnskapsdepartementet datert 5. september 2008, *Dokumentasjon og tiltak i forhold til høgskolens økonomiske og administrative forvaltning – analyse av resultatgrad – 2007*.

Harman, Grant & Harman, Kay (2008): Institutional mergers in higher education: Lessons from international experience. *Tertiary Education and Management*, 2008, vol. 9, 29-44.

Indeks Nordland 2009. Økonomi og samfunnsutvikling.
www.indeksnordland.no/Indeks%20Nordland%202009%20lav.pdf

Kunnskapsdepartementet 2009. *Tilstandsrapport for høyere utdanningsinstitusjoner 2009*. media.regjeringen.no/kd/video/Tilstandsrapport_UH_09_1.pdf

Kunnskapsdepartementets rundskriv F-13-09, *Nasjonale rammer for de nye grunnskolelærerutdanningene*, 20.11.09,
www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rundskriv/2009/rundskriv-f-13-09-nasjonale-rammer-for-d.html

Kyvik, Svein (2006): *Endringsprosesser i høyskolesektoren i Vest-Europa*. Arbeidsnotat 7/2006. NIFU STEP.

Larsen Helge O. (2006): *Universitas Borealis?*, Høgskolen i Nesna 2006

Mjøs-utvalget innstilling (2000): *NOU 2000: 14 Frihet med ansvar Om høgre utdanning og forskning i Norge*. www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2000/nou-2000-14.html

Nordland fylkeskommunes høringsuttalelse til - Innstillingen fra Stjernø-utvalget NOU 2008: 3 "Sett under ett", datert 20.06.2008,
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2008/horing--innstillingen-fra-sternjo-utval/horingsuttalelser/horingsinstanser-med-merknader.html>

Prøitz, Tine Sophie (red.) (2001): *“Jo mere vi er sammen” – dynamisk utvikling mot en nettverksinstitusjon I Hedmark og Oppland*. NIFU skriftserie nr. 19/2001.

Samuelssen, Alf Ivar (2001): *Nordland fylkeskommunes perspektiver på næringsutvikling i fylket*. Bodø 2001. www.nfk.no/Filnedlasting.aspx?FilId=110&Mid1=134&Mid2=1629&
Skodvin Ole-Jacob (2002): *Fusjoner i høyere utdanning*. Svein Kyvik (red): *Fra yrkesskole til universitet?*, Oslo 2002

Skodvin, Ole-Jacob (1997): *Internasjonale erfaringer med fusjoner i høyere utdanning*. Arbeidsnotat nr. 6 Evaluering av høyskolereformen. Norges forskningsråd.

Soria Moria 2, Politisk plattform for flertallsregjeringen, utgått av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, 07.10.2009, www.regjeringen.no/upload/SMK/Vedlegg/2009/Ny_politisk_plattform_2009-2013.pdf

St. meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning, www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-30-2008-2009.html

St.meld. nr. 40 (1990-91) Fra visjon til virke

Statsbudsjettet for 2010. *Prop. 1 S (2009–2010) for budsjettåret 2010. Utgiftskapittel: 200–288 og 2410. Inntektskapittel: 3200–3288, 5310 og 5617.* www.regjeringen.no/pages/2251256/PDFS/PRP200920100001_KDDDDPDFS.pdf

Stensaker Bjørn, og Aamodt Per Olaf (2006): *Forskningspolitikk*, nr 2/09.06.2006, nifu.pdc.no/index.php?seks_id=6128

Tekna 2009. *Teknisk-naturvitenskapelig kompetanse – rekruttering og behov Bedriftsundersøkelse 2009*. Dokumentasjonsrapport 03/2009, www.tekna.no/ikbViewer/Content/776264/Rapport.pdf

Tekna 2009. *Teknisk-naturvitenskapelig kompetanse – rekruttering og behov Bedriftsundersøkelse 2009*. Dokumentasjonsrapport 03/2009, www.tekna.no/ikbViewer/Content/776264/Rapport.pdf

UHR: Innstilling fra Stjernø-utvalget - uttalelse fra Universitets- og høyskolerådet, datert 29.05.2008, www.regjeringen.no/upload/KD/Hoeringsdok/2008/200800545/Universitets_og_hoe_gskoleraadet.pdf

UNINETT 2009. *eCampus Norge - en moderne infrastruktur for forskning, undervisning og formidling*, 2009. forskningsnett.uninett.no/publikasjoner

”Universitetet i Nordland” - Søknad om akkreditering, av Høgskolen i Bodø som universitet, datert 11. november 2009. www.nokut.no/no/NOKUTs-Kunnskapsbase/NOKUTs-arkiv1/

8.1 Internettsider

Gule sider: www.gulesider.no/kart

Nordland fylkeskommunes hjemmeside, <http://www.nfk.no>

Skoleporten, <http://skoleporten.utdanningsdirektoratet.no>

SSBs Statistikkbanken, statbank.ssb.no/statistikkbanken

University of Highlands and Islands, www.uhi.ac.uk

9. Vedlegg

9.1 Tabeller

9.1.1 Demografi

Generelle merknader

Helgeland: Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Nesna, Rana, Rødøy, Sømna, Træna, Vefsn, Vega og Vevelstad. Salten: Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold. Ofoten: Ballangen, Evenes, Lødingen, Narvik, Tjeldsund og Tysfjord. Lofoten og Vesterålen: Andøy, Bø, Flakstad, Hadsel, Moskenes, Røst, Sortland, Vestvågøy, Værøy, Vågan og Øksnes.

Kilde: SSBs statistikkbanken, statbank.ssb.no/statistikkbanken, 15.10.09.

Tabell V-1. Fremskrevet folkemengde i Nordland og Norge, etter alder og år, statistikkvariabel "høy nettoinnvandring"

	2010	2015	2020	2025	2030	% øk- ning 2010-15	% øk- ning 2015-20	% øk- ning 2020-25	% øk- ning 2025-30	% øk- ning 2010-30
Nordland										
0-5 år	15603	15703	16246	16812	16854	1	3	3	0	8
6-19 år	44366	41957	40073	40448	41611	-5	-4	1	3	-6
20-24 år	14496	15857	15709	14391	14331	9	-1	-8	0	-1
25-29 år	12194	12877	14153	14103	13260	6	10	0	-6	9
30-49 år	61398	58899	56160	56315	58598	-4	-5	0	4	-5
50-66 år	52706	53802	55719	55610	53995	2	4	0	-3	2
67-79 år	22958	27397	31704	34996	35508	19	16	10	1	55
80+ år	12183	12051	12411	14241	17912	-1	3	15	26	47
Sum	235904	238543	242175	246916	252069	1	2	2	2	7
Norge										
0-5 år	363440	385157	410882	437052	450970	6	7	6	3	24
6-19 år	877635	893345	919901	970912	1025593	2	3	6	6	17
20-24 år	306156	343018	348547	344340	361131	12	2	-1	5	18
25-29 år	307022	341001	374585	380151	375792	11	10	1	-1	22
30-49 år	1380239	1426931	1464579	1527939	1612598	3	3	4	6	17
50-66 år	100284	105248	113186	120100	123681					
	8	5	7	6	9	5	8	6	3	23
67-79 år	404461	499629	592089	661647	693083	24	19	12	5	71
80+ år	219762	216804	221568	258982	335256	-1	2	17	29	53
Sum	4861563	5158370	5464018	5782029	6091242	6	6	6	5	25

Tabell V-2. Fremskrevet folkemengde i Nordland, etter alder og år, statistikkvariabel "lav nettoinnvandring"

	2010	2015	2020	2025	2030	% øk- ning 2010-15	% øk- ning 2015-20	% øk- ning 2020-25	% øk- ning 2025-30	% øk- ning 2010-30
Nordland										
0-5 år	15559	15226	15223	15327	14983	-2	0	1	-2	-4
6-19 år	44245	41091	38352	37635	37540	-7	-7	-2	0	-15
20-29 år	26547	27719	28230	26367	24902	4	2	-7	-6	-6
30-49 år	61236	57405	52943	51240	51766	-6	-8	-3	1	-15
50-66 år	52681	53491	54984	54227	51647	2	3	-1	-5	-2
67-79 år	22953	27366	31590	34765	35092	19	15	10	1	53
80+ år	12183	12051	12411	14230	17871	-1	3	15	26	47
Sum	235404	234349	233733	233791	233801	0	0	0	0	-1

Tabell V-3. Fremskrevet folkemengde i 2010

Alder	Nordland		Norge	
	Antall	%	Antall	%
0-9 år	26825	11,4	602384	12,4
10-19 år	33108	14,0	637793	13,1
20-29 år	26657	11,3	611988	12,6
30-39 år	27537	11,7	678164	14,0
40-49 år	33829	14,3	700885	14,4
50-59 år	31976	13,6	613987	12,6
60-69 år	27213	11,5	503203	10,4
70-79 år	16469	7,0	289904	6,0
Over 80 år	12183	5,2	219762	4,5
Sum	235797	100,0	4858070	100,0

Merknad: Beregningene er basert på SSBs statistikkvariabel middels nasjonal vekst.

Tabell V-4. Fremskrevet folkemengde i Nordland og Norge, etter alder og år

	2010	2015	2020	2025	2030	% øk- ning 2010-15	% øk- ning 2015-20	% øk- ning 2020-25	% øk- ning 2025-30	% øk- ning 2010-30
Helgeland										
0-5 år	4960	4844	4858	4892	4774	-2	0	1	-2	-4
6-19 år	14670	13665	12616	12261	12279	-7	-8	-3	0	-16
20-29 år	8231	8697	8801	8298	7761	6	1	-6	-6	-6
30-49 år	20082	18597	17152	16517	16782	-7	-8	-4	2	-16
50-66 år	17246	17501	18053	18004	17041	1	3	0	-5	-1
67-79 år	7836	9269	10476	11253	11406	18	13	7	1	46
80+ år	3994	4035	4220	4842	6008	1	5	15	24	50
Sum	77019	76608	76176	76067	76051	-1	-1	0	0	-1
Salten										
0-5 år	5459	5678	5904	6093	6073	4	4	3	0	11
6-19 år	14422	13845	13603	13983	14440	-4	-2	3	3	0
20-29 år	9583	10262	10637	10139	9869	7	4	-5	-3	3
30-49 år	20990	20644	19986	20143	20797	-2	-3	1	3	-1
50-66 år	16733	17324	18133	18283	18037	4	5	1	-1	8
67-79 år	6781	8308	9871	11073	11331	23	19	12	2	67
80+ år	3441	3443	3585	4272	5485	0	4	19	28	59
Sum	77409	79504	81719	83986	86032	3	3	3	2	11
Ofoten, Lofoten og Vesterålen										
0-5 år	5176	4991	5016	5108	5039	-4	1	2	-1	-3
6-19 år	15246	14103	13078	12860	12871	-7	-7	-2	0	-16
20-29 år	8704	9215	9521	8889	8452	6	3	-7	-5	-3
30-49 år	20294	19070	17593	17233	17569	-6	-8	-2	2	-13
50-66 år	18721	18846	19213	18689	17801	1	2	-3	-5	-5
67-79 år	8341	9808	11310	12559	12581	18	15	11	0	51
80+ år	4748	4573	4606	5124	6400	-4	1	11	25	35
Sum	81230	80606	80337	80462	80713	-1	0	0	0	-1
Nordland										
0-5 år	15595	15513	15778	16093	15886	-1	2	2	-1	2
6-19 år	44338	41613	39297	39104	39590	-6	-6	0	1	-11
20-29 år	26518	28174	28959	27326	26082	6	3	-6	-5	-2
30-49 år	61366	58311	54731	53893	55148	-5	-6	-2	2	-10
50-66 år	52700	53671	55399	54976	52879	2	3	-1	-4	0
67-79 år	22958	27385	31657	34885	35318	19	16	10	1	54
80+ år	12183	12051	12411	14238	17893	-1	3	15	26	47
Sum	235658	236718	238232	240515	242796	0	1	1	1	3
Norge										
0-5 år	363118	379400	396664	414763	421591	4	5	5	2	16
6-19 år	877059	885531	901413	936959	972141	1	2	4	4	11
20-29 år	611988	670196	699885	693430	696345	10	4	-1	0	14
30-49 år	1379049	1408005	1419011	1451967	1505293	2	1	2	4	9
50-66 år	1002647	1049149	1123014	1183476	1205930	5	7	5	2	20
67-79 år	404447	499288	590911	658966	687951	23	18	12	4	70
80+ år	219762	216804	221568	258890	334820	-1	2	17	29	52
Sum	4858070	5108373	5352466	5598451	5824071	5	5	5	4	20

Merknad: Beregningene er basert på SSBs statistikkvariabel middels nasjonal vekst.

Tabell V-5. Fremskrevet andel av ulike aldersgrupper i Nordland og Norge

	% av totalen 2010	% av totalen 2015	% av totalen 2020	% av totalen 2025	% av totalen 2030
Helgeland					
0-5 år	6	6	6	6	6
6-19 år	19	18	17	16	16
20-24 år	6	6	6	6	5
25-29 år	5	5	5	5	5
30-49 år	26	24	23	22	22
50-66 år	22	23	24	24	22
67-79 år	10	12	14	15	15
80+ år	5	5	6	6	8
Sum	100	100	100	100	100
Salten					
0-5 år	7	7	7	7	7
6-19 år	19	17	17	17	17
20-24 år	6	7	7	6	6
25-29 år	6	6	6	6	6
30-49 år	27	26	24	24	24
50-66 år	22	22	22	22	21
67-79 år	9	10	12	13	13
80+ år	4	4	4	5	6
Sum	100	100	100	100	100
Ofoten					
0-5 år	6	6	6	6	6
6-19 år	18	17	16	16	15
20-24 år	6	7	6	6	6
25-29 år	5	5	6	6	5
30-49 år	24	23	21	21	22
50-66 år	24	24	24	23	22
67-79 år	11	12	14	16	16
80+ år	6	6	6	7	8
Sum	100	100	100	100	100
Lofoten og Vesterålen					
0-5 år	6	6	6	6	6
6-19 år	19	18	17	16	16
20-24 år	6	6	6	6	5
25-29 år	5	5	5	5	5
30-49 år	25	24	22	21	22
50-66 år	23	23	24	23	22
67-79 år	10	12	14	15	15
80+ år	6	5	6	6	8
Sum	100	100	100	100	100
Nordland					
0-5 år	7	7	7	7	7
6-19 år	19	18	16	16	16
20-24 år	6	7	6	6	6
25-29 år	5	5	6	6	5
30-49 år	26	25	23	22	23
50-66 år	22	23	23	23	22
67-79 år	10	12	13	15	15
80+ år	5	5	5	6	7
Sum	100	100	100	100	100
Norge					
0-5 år	7	7	7	7	7
6-19 år	18	17	17	17	17
20-24 år	6	7	6	6	6
25-29 år	6	7	7	6	6
30-49 år	28	28	27	26	26
50-66 år	21	21	21	21	21
67-79 år	8	10	11	12	12
80+ år	5	4	4	5	6
Sum	100	100	100	100	100

Merknad: Beregningene er basert på SSBs statistikkvariabel middels nasjonal vekst.

9.1.2 FoU-tall

Generelle merknader

Ved regionalisering beregnes det nye vektorer for den delen av datamaterialet som trekkes ut som et sannsynlighetsutvalg. I alt-verdiene for de enkelte variablene (beregnet med nasjonale vektorer) vil dermed avvike noe fra summene av fylker og region.

Kilde er SSB/FoU-statistik, sist oppdatert: 26.02.09.

Tabell V-6. FoU-årsverk etter utdanningstype og fylke i 2007

Fylke/økonomisk region	FoU-årsverk utført av personer uten 3-årig UH-utdanning	FoU-årsverk utført av personer med 3-5 årig UH-utdanning	FoU-årsverk utført av personer med doktorgrad	FoU-årsverk totalt
Oslo (4253)	1037	3213	207	4253
Akershus (2229)	469	1762	179	2229
Sør-Trøndelag (1509)	321	1190	201	1509
Buskerud (1282)	425	856	37	1282
Rogaland (1221)	383	837	119	1221
Hordaland (960)	252	708	80	960
Vestfold (781)	334	448	45	781
Møre og Romsdal (535)	264	271	14	535
Østfold (414)	155	258	27	414
Vest-Agder (395)	160	235	38	395
Oppland (378)	190	188	3	378
Telemark (362)	124	238	28	362
Sogn og Fjordane (210)	112	99	6	210
Nordland (195)	64	130	13	195
Troms (179)	51	128	32	179
Nord-Trøndelag (167)	63	104	3	167
Aust-Agder (135)	57	78	1	135
Hedmark (88)	43	45	9	88
Finnmark (1)	1	.	0	1
I alt*	4508	10790	1041	15299

Kilde: SSB/FoU-statistik, sist oppdatert: 26.02.09.

Tabell V-7. Hovedtall for næringslivets FoU-virksomhet etter fylke og økonomisk region i 2007

Fylke/økonomisk region	Totalt egenutført FoU Mill. kr	Innkjøpt FoU Mill. kr	FoU-personell Antall	FoU-årsverk Antall	FoU-årsverk utført av personell med UH-utdanning Antall	Andel av bedrifter med FoU Prosent	FoU per sysselsatt 1000 kr
Buskerud	1725	386	1763	1282	856	15	54,6
Sør-Trøndelag	1938	726	1941	1509	1190	18	51,6
Svalbard	31	21	4	4	2	18	44,0
Akershus	2704	502	3158	2229	1762	16	39,2
Oslo	4162	1277	5533	4253	3213	16	34,3
Vestfold	715	84	1088	781	448	16	26,1
Telemark	479	107	569	362	238	19	25,2
Vest-Agder	520	114	593	395	235	12	22,1
Oppland	397	53	509	378	188	15	21,5
Hordaland	1321	325	1497	960	708	15	18,5
Rogaland	1449	853	1901	1221	837	16	16,3
Møre og Romsdal	564	103	939	535	271	18	14,7
Sogn og Fjordane	206	29	296	210	99	11	14,6
Troms	171	64	416	179	128	16	13,2
Nord-Trøndelag	176	22	297	167	104	12	13,1
Østfold	388	80	685	414	258	13	12,2
Aust-Agder	118	35	233	135	78	15	9,9
Nordland	230	21	341	195	130	11	8,7
Bodø	161	8	157	112	82	12	19,0
Mosjøen	17	5	32	13	4	9	8,2
Mo i Rana	32	3	101	42	25	25	8,2
Brønnøysund	3	0	3	3	3	9	4,3
Lofoten	5	1	9	8	3	5	2,8
Narvik	8	2	18	13	12	9	1,5
Sandnessjøen	2	1	7	1	0	8	1,3
Vesterålen	2	.	14	2	2	3	0,7
Hedmark	82	12	157	88	45	8	4,5
Finnmark	7	0	4	1	.	4	1,3
I alt*	17382	4814	21922	15299	10790	15	25,5

Kilde: SSB/FoU-statistik, sist oppdatert: 26.02.09.

Tabell V-8. Fordeling av Forskningsrådets prosjektmidler etter sektor og fylke, 2008

	Prosjekterte bevilgninger				Andel av prosjekt-bev.	Andel av be-folkn	Per capita	Andel av FoU-årsverk	Befolk-ning	FoU års-verk
	Inst sektor	Nær-ings-livet	UoH-sektor	Sum						
Akershus	482	136	129	748	14 %	11 %	1418	12 %	527625	4142
Aust-Agder	8	12		20	0 %	2 %	189	1 %	107359	212
Buskerud		23	12	35	1 %	5 %	137	4 %	254634	1366
Finnmark	3	2	10	14	0 %	2 %	200	0 %	72492	74
Hedmark	1	7	7	15	0 %	4 %	78	1 %	190071	189
Hordaland	214	81	453	748	14 %	10 %	1592	12 %	469681	3941
Møre og Romsdal	24	36	13	73	1 %	5 %	294	2 %	248727	732
Nordland	13	4	13	30	1 %	5 %	129	1 %	235380	390
N.-Trøndelag	10	23	2	35	1 %	3 %	270	1 %	130708	304
Oppland	17	35	7	59	1 %	4 %	321	2 %	184288	527
Oslo	626	230	813	1670	31 %	12 %	2901	32 %	575475	11044
Østfold	37	17	3	56	1 %	6 %	209	2 %	268584	728
Rogaland	93	56	40	188	3 %	9 %	447	5 %	420574	1751
Sogn og Fjordane	9	9	3	21	0 %	2 %	196	1 %	106457	294
S.-Trøndelag	563	200	409	1171	22 %	6 %	4085	14 %	286729	4832
Svalbard			10	10	0 %	0 %	-	0 %		40
Telemark	11	35	3	49	1 %	3 %	293	1 %	167548	503
Troms	135	32	162	329	6 %	3 %	2116	4 %	155553	1522
Vest-Agder	13	32	14	59	1 %	4 %	349	2 %	168233	586
Vestfold	1	36	15	53	1 %	5 %	231	3 %	229134	929
Totalt	2258	1008	2118	5384	100 %	100 %	1122	100 %	4799252	34106

Kilde: Norges forskningsråd

9.1.3 Utdanningsnivå

Tabell V-9. Prosent¹ personer 16 år og over, etter utdanningsnivå og bostedsfylke 2008

Bostedsfylke	Grunnskoleni vå	Videregående skole-nivå ²	Universitets- og høyskolenivå, kort ³	Universitets- og høyskolenivå, lang ⁴	Universitets- og høyskolenivå, samlet
Oslo	22,7	34,3	28,5	14,5	43,0
Akershus	27,0	41,3	22,7	8,9	31,6
Sør-Trøndelag	27,9	43,7	20,5	8,0	28,5
Hordaland	28,2	44,1	21,0	6,7	27,7
Rogaland	29,3	45,1	19,8	5,8	25,6
Troms	33,7	40,8	19,4	6,1	25,5
Vest-Agder	28,7	47,0	19,8	4,5	24,3
Vestfold	29,8	46,1	19,7	4,5	24,2
Buskerud	31,8	44,7	18,8	4,7	23,5
Aust-Agder	29,6	46,8	19,2	4,3	23,5
Finnmark	38,8	39,1	18,5	3,5	22,0
Sogn og Fjordane	29,2	49,2	18,0	3,6	21,6
Nord-Trøndelag	30,9	47,7	17,8	3,6	21,4
Møre og Romsdal	31,5	47,0	18,1	3,3	21,4
Telemark	32,5	46,5	17,1	3,9	21,0
Østfold	34,9	44,4	17,0	3,7	20,7
Nordland	36,1	43,4	17,3	3,3	20,6
Hedmark	36,9	43,1	16,5	3,5	20,5
Oppland	33,6	46,2	16,7	3,5	20,2
Alle⁵	29,9	43,3	20,3	6,4	26,7

Kilde: SSB, <http://www.ssb.no/utniv/tab-2009-08-25-01.html>

¹ Ikke medregnet personer med uoppgitt eller ingen fullført utdanning.

²Inkludert nivået 'Påbygging til videregående utdanning' som omfatter utdanninger som bygger på videregående skole, men som ikke er godkjent som høyere utdanning.

³Universitets- og høyskolenivå kort, omfatter høyere utdanning t.o.m. 4 år.

⁴Universitets- og høyskolenivå lang, omfatter utdanninger på mer enn 4 år, samt forskerutdanning.

⁵Personer med uoppgitt bostedsfylke er medregnet

9.1.4 Studenter i tall

9.1.4.1 Heltidsstudenter og aldersmedianer

Tabell V-10. Antall studenter i heltidsekvivalenter per registrerte studenter

	2005			2006			2007			2008		
	To- talt	Hel	Hel/ total	To- talt	Hel	Hel/ total	To- talt	Hel	Hel/ total	To- talt	Hel	Hel/ total
Samisk høyskole	108	86	0,80	173	130	0,75	178	120	0,67	103	74	0,72
H. i Nesna	934	710	0,76	942	682	0,72	952	684	0,72	1171	869	0,74
H. i Volda	3117	2649	0,85	2834	2451	0,86	2809	2272	0,81	2925	2320	0,79
H. i Molde	1609	1399	0,87	1726	1469	0,85	1687	1389	0,82	1815	1469	0,81
H. i Sogn og Fjordane	2811	2282	0,81	2625	2126	0,81	2628	2116	0,81	2472	1992	0,81
H. i Akershus	2985	2334	0,78	3093	2474	0,80	2921	2345	0,80	2915	2366	0,81
H. i Finnmark	1838	1600	0,87	2002	1674	0,84	1798	1527	0,85	1783	1464	0,82
H. i Bodø	4026	3590	0,89	3856	3336	0,87	3842	3359	0,87	4681	3857	0,82
H. i Harstad	1325	1145	0,86	1228	1061	0,86	1210	1021	0,84	1170	970	0,83
H. i Nord-Trøndel.	3644	3285	0,90	3805	3327	0,87	3929	3404	0,87	3610	3100	0,86
H. Stord/Hauges.	2254	2085	0,93	2307	2113	0,92	2384	2119	0,89	2610	2305	0,88
H. i Østfold	3702	3381	0,91	3605	3291	0,91	3570	3282	0,92	3728	3286	0,88
H. i Hedmark	4357	3917	0,90	4073	3653	0,90	4198	3738	0,89	4317	3796	0,88
H. i Tromsø	2798	2374	0,85	2585	2198	0,85	2209	1970	0,89	2262	2014	0,89
H. i Gjøvik	1650	1500	0,91	1607	1456	0,91	1665	1539	0,92	1916	1732	0,90
H. i Buskerud	2632	2369	0,90	2631	2441	0,93	2776	2533	0,91	2928	2622	0,90
H. i Narvik	1013	915	0,90	1045	942	0,90	1012	909	0,90	963	876	0,91
H. i Lillehammer	3247	2860	0,88	2921	2640	0,90	3096	2822	0,91	3246	2953	0,91
H. i Telemark	4934	4579	0,93	4872	4443	0,91	5020	4503	0,90	5112	4669	0,91
H. i Vestfold	2950	2680	0,91	3113	2820	0,91	3327	2990	0,90	3389	3106	0,92
H. i Sør-Trøndel.	6219	5986	0,96	6160	5792	0,94	6198	5843	0,94	6380	5985	0,94
H. i Oslo	10585	9880	0,93	11009	10240	0,93	10983	10317	0,94	11108	10409	0,94
H. i Ålesund	1525	1372	0,90	1534	1370	0,89	1498	1422	0,95	1605	1528	0,95
H. i Bergen	5472	5252	0,96	5596	5339	0,95	5536	5362	0,97	5847	5632	0,96
H. i Agder	7683	7357	0,96	7661	7322	0,96	7502	7141	0,95	-	-	-
Samlet	83418	75585	0,91	83002	74788	0,90	82926	74725	0,90	78052	69393	0,89

Kilde: DBH

Merknad: Totalt er tallet for registrerte studenter om høsten. Hel er antall studenter omregnet i heltidsekvivalenter samme tid. Hel/total er forholdet mellom Hel og Total. Hvis alle studentene hadde vært heltidsstudenter hadde dette tallet vært 1.

Tabell V-11. Aldersmedian og heltidsstudenter per registrerte student 2008

	Aldersmedian	Hel/total
Høgskolen i Akershus	34,17	0,81
Samisk høyskole	33,04	0,72
Høgskolen i Nesna	32,91	0,74
Høgskolen i Finnmark	31,87	0,82
Høgskolen i Harstad	30,59	0,83
Høgskolen i Bodø	30,53	0,82
Høgskolen i Hedmark	27,94	0,88
Høgskolen i Vestfold	27,70	0,92
Høgskolen i Nord-Trøndelag	27,34	0,86
Høgskolen i Molde	26,63	0,81
Høgskolen Stord/Haugesund	26,59	0,88
Høgskolen i Volda	26,31	0,79
Høgskolen i Tromsø	26,00	0,89
Høgskolen i Sogn og Fjordane	25,81	0,81
Høgskolen i Østfold	25,64	0,88
Høgskolen i Narvik	25,53	0,91
Høgskolen i Telemark	25,44	0,91
Høgskolen i Oslo	25,24	0,94
Høgskolen i Buskerud	25,16	0,90
Høgskolen i Gjøvik	24,85	0,90
Høgskolen i Lillehammer	24,39	0,91
Høgskolen i Bergen	24,21	0,96
Høgskolen i Sør-Trøndelag	24,20	0,94
Høgskolen i Ålesund	23,83	0,95
Gjennomsnitt	25,66	0,89

Kilde: DBH og Kunnskapsdepartementet 2009.

Merknad: Totalt er tallet for registrerte studenter 1. oktober 2008. Hel er antall studenter omregnet i heltidsekvivalenter samme tid. Hel/total er forholdet mellom Hel og Total. Hvis alle studentene hadde vært heltidsstudenter hadde dette tallet vært 1.

9.1.4.2 Registrerte studenter

Generell merknad: Telletidspunkt er 1. oktober.

Tabell V-12. Registrerte studenter fra 2002 til 2009 ved de statlige høyskolene

									Prosentvis økning		
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2002-09	2005-09	2008-09
Høgskolen i Akershus	2850	2964	3016	2985	3093	2921	2915	2949	3,5	-1,2	1,2
Høgskolen i Bergen	4888	5109	5439	5472	5596	5536	5847	6226	27,4	13,8	6,5
Høgskolen i Bodø	3846	3770	3743	4026	3856	3842	4681	5060	31,6	25,7	8,1
Høgskolen i Buskerud	2335	2579	2638	2632	2631	2776	2928	3087	32,2	17,3	5,4
Høgskolen i Finnmark	1901	1883	1910	1838	2002	1798	1783	1720	-9,5	-6,4	-3,5
Høgskolen i Gjøvik	1534	1516	1604	1650	1607	1665	1916	2351	53,3	42,5	22,7
Høgskolen i Harstad	1281	1405	1352	1325	1228	1210	1170	1383	8,0	4,4	18,2
Høgskolen i Hedmark	3937	4121	4203	4357	4073	4198	4317	4581	16,4	5,1	6,1
Høgskolen i Lillehammer	1994	2074	2634	3247	2921	3096	3246	3632	82,2	11,9	11,9
Høgskolen i Molde	1530	1456	1674	1609	1726	1687	1815	1793	17,2	11,4	-1,2
Høgskolen i Narvik	1120	1138	1079	1013	1045	1012	963	1123	0,3	10,9	16,7
Høgskolen i Nesna	1044	927	1043	934	942	952	1171	907	-13,1	-2,9	-22,5
Høgskolen i Nord-Trøndelag	3440	3535	3630	3644	3805	3929	3610	3746	8,9	2,8	3,8
Høgskolen i Oslo	9022	9874	10187	10585	11009	10983	11108	11609	28,7	9,7	4,5
Høgskolen i Sogn og Fjordane	2778	2674	2732	2811	2625	2628	2472	2768	-0,4	-1,6	12,0
Høgskolen i Sør-Trøndelag	6151	6501	6449	6219	6160	6198	6380	6732	9,5	8,2	5,5
Høgskolen i Telemark	4230	4658	4950	4934	4872	5020	5112	5141	21,5	4,2	0,6
Høgskolen i Vestfold	3033	3291	3115	2950	3113	3327	3389	3871	27,6	31,2	14,2
Høgskolen i Volda	2521	2826	2895	3117	2834	2809	2925	2965	17,6	-4,9	1,4
Høgskolen i Østfold	3984	4149	4115	3702	3605	3570	3728	3871	-2,8	4,6	3,8
Høgskolen i Ålesund	1216	1337	1340	1525	1534	1498	1605	1953	60,6	28,0	21,7
Høgskolen Stord/Haugesund	2128	2253	2258	2254	2307	2384	2610	2901	36,3	28,7	11,1
Samisk høgskole	217	143	157	108	173	178	103	126	-42,2	16,2	22,5
Sum	66980	70180	72163	72938	72756	73215	75791	80495	20,2	10,4	6,2

Kilde: DBH

Merknad: I tabellen er det kun tatt med institusjoner som var statlige høyskoler høsten 2009.

Tabell V-13. Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Bodø 2008-09

	2008			2009		
	Heltids- ekvi- valenter	Regi- strerte	Hel.ekv./ registr.	Heltids- ekvi- valenter	Regi- strerte	Hel.ekv./ registr.
Fakultet for biovitenskap og akvakultur						
Bachelor i akvakultur	2	2	1,00	2	2	1,00
Bachelor i biologi	0	0	-	4	4	1,00
Bachelor i biologi	6	6	1,00	8	8	1,00
Bachelor i eksportmarkedsføring	44	44	1,00	45	45	1,00
Bachelor i fiskeri og akvakultur	2	2	1,00	1	1	1,00
Bachelor i fiskerifag	6	6	1,00	2	2	1,00
Bachelor i fiskerifag	10	10	1,00	6	6	1,00
Bachelor i fiskerøkonomi	3	3	1,00	1	1	1,00
Bachelor i havbruksdrift og ledelse	20	20	1,00	25	25	1,00
Bachelor i havbruksdrift og ledelse, Y-VEI	3	3	1,00	3	3	1,00
Bachelor i marin økonomi og ledelse	2	2	1,00	2	2	1,00
Bachelor in Responsible Fisheries	1	1	1,00	0	0	-
Biovitenskap	0	0	-	4	4	1,00
Deltidsstudier ved Avdeling for fiskeri- og naturfag	1	2	0,50	1	1	0,50
Exchange student in Department of Fisheries and Natural Sciences	1	1	1,00	2	2	1,00
Grunnstudium	0	0	-	20	20	1,00
Master i havbruk	16	16	1,00	19	19	1,00
Master i havbruk - deltid	1	2	0,50	2	4	0,50
Naturfaglig grunnstudium	3	3	1,00	0	0	-
Tre-årig studium i fiskeriteknologi	1	1	1,00	1	1	1,00
Tre-årig studium i fiskerøkonomi	3	3	1,00	1	1	1,00
Utvexlingsstudier - ERASMUS	0	0	-	1	1	1,00
Årsstudium i biologi og kjemi	10	10	1,00	5	5	1,00
Årsstudium i havbruk	8	8	1,00	2	2	1,00
Sum Fakultet for biovitenskap og akvakultur	142	145	0,98	155	159	0,97
Fakultet for samfunnsvitenskap						
Bachelor i barnevern (barnevernspedagog)	95	95	1,00	104	104	1,00
Bachelor i historie	27	27	1,00	28	28	1,00
Bachelor i journalistikk	88	88	1,00	121	121	1,00
Bachelor i kulturkunnskap	1	1	1,00	1	1	1,00
Bachelor i nordområdestudier	148	148	1,00	227	227	1,00
Bachelor i organisasjon og ledelse	47	47	1,00	62	62	1,00
Bachelor i politikk og administrasjon	2	2	1,00	0	0	-
Bachelor i sosialt arbeid (sosionom)	114	114	1,00	122	122	1,00
Bachelor i sosialt arbeid, deltidsstudium	29	38	0,75	41	54	0,75
Bachelor i sosialt arbeid, sosionom/barnevernspedagog, deltidsstudium	24	32	0,75	23	31	0,75
Bachelor i sosiologi	37	37	1,00	40	40	1,00
Bachelor i statsvitenskap	24	24	1,00	31	31	1,00
Boligsosiale emner - nivå 1	2	6	0,33	2	5	0,34
Boligsosiale emner - nivå 2	3	9	0,30	2	5	0,30
Ettårig studium i personalledelse og kompetanseutvikling	89	89	1,00	69	69	1,00
Ettårig studium i personalledelse og kompetanseutvikling (Mo i Rana)	0	0	-	10	10	1,00
Ettårig studium i personalledelse og kompetanseutvikling (Vesterålen)	20	20	1,00	2	2	1,00
Exchange student in Department of Social Sciences	0	2	0,00	4	4	1,00
Master i historie	12	12	1,00	20	20	1,00
Master i personalledelse (HRM) (erfaringsbasert)	0	0	-	24	32	0,75
Master i politikk og samfunnsendring	23	23	1,00	29	29	1,00
Master i rehabilitering	25	37	0,67	20	30	0,67
Master i sosialt arbeid	57	57	1,00	50	50	1,00
Master i sosiologi	20	20	1,00	17	17	1,00
Master in Social Work - with a comparative perspective	0	0	-	13	13	1,00
Multimedial nettjournalistikk	10	20	0,50	10	20	0,50
Nettbasert studium i historie, 60 sp	33	50	0,66	30	46	0,66
Northern Scandinavian Politics and Society	1	1	1,00	2	2	1,00
Norwegian Language and Society	15	15	1,00	24	24	1,00
Personalledelse og kompetanseutvikling (Mo i Rana)	0	0	-	17	25	0,67
Personalledelse og kompetanseutvikling, årsstudium	0	0	-	1	1	0,70
Videreutdanning i barnevern	15	15	1,00	13	13	1,00
Årsstudium - Nordlige studier/ Northern Studies	14	14	1,00	7	7	1,00
Årsstudium i historie	21	21	1,00	41	41	1,00
Årsstudium i sosiologi	25	25	1,00	26	26	1,00
Årsstudium i sosiologi (Vesterålen)	0	0	-	16	16	1,00
Årsstudium i statsvitenskap	23	23	1,00	18	18	1,00
Sum Fakultet for samfunnsvitenskap	1043	1112	0,94	1266	1346	0,94
Handelshøgskolen i Bodø						
Bachelor i Business og IT	35	35	1,00	41	41	1,00
Bachelor i eiendomsmegling	31	31	1,00	48	48	1,00
Bachelor i idrettsadministrasjon	4	4	1,00	1	1	1,00
Bachelor i informasjonsteknologi	3	3	1,00	1	1	1,00
Bachelor i informatikk	20	20	1,00	9	9	1,00
Bachelor i regnskap og revisjon	38	38	1,00	61	61	1,00
Bachelor i revisjonsfag	26	26	1,00	12	12	1,00
Bachelor i økonomi og eksport	4	4	1,00	1	1	1,00
Bachelor i økonomi og ledelse	184	184	1,00	156	156	1,00

Bachelor i økonomi og ledelse, Mo i Rana	61	61	1,00	60	60	1,00
Bachelor i økonomi og ledelse, Vesterålen	26	43	0,60	26	44	0,60
Bachelor i økonomi og personalutvikling	10	10	1,00	7	7	1,00
Bedriftsøkonomi, årsstudium	0	0	-	22	22	1,00
Deltidsstudier ved Handelshøgskolen i Bodø	2	4	0,50	1	1	0,50
Examen Facultatum, fakultetsvariant	0	0	-	1	3	0,33
Examen philosophicum	8	23	0,33	5	15	0,33
Exchange student in Bodø Graduate School of Business, Energy Mgmt	0	0	-	2	2	1,00
Exchange student in Bodø Graduate School of Business, Sustainable Mgmt	0	0	-	1	1	1,00
Master of Business Administration	0	0	-	3	3	1,00
Master of Science in Energy Management	30	30	1,00	26	26	1,00
Master of Science in Management	12	12	1,00	6	6	1,00
Master of Science in Sustainable Management	11	11	1,00	13	13	1,00
MBA Desentralisert	118	118	1,00	86	86	1,00
MBA HHB - Bodø	0	0	-	132	132	1,00
MBA HHB - Harstad	0	0	-	22	36	0,60
MBA HHB - Helgeland	0	0	-	29	49	0,60
MBA HHB - Tromsø	0	0	-	29	49	0,60
MBA HHB 120 sp	8	8	1,00	0	0	-
MBA HHB 90 sp, erfaringsbasert	116	116	1,00	0	0	-
MBA Næringslivsjournalistikk	9	9	1,00	10	10	1,00
Modulbasert undervisning	16	24	0,67	13	20	0,67
Påbyggingsstudium til bachelor i økonomi og ledelse, ett år	7	7	1,00	9	9	1,00
Påbyggingsstudium til Bachelor i regnskap og revisjon	10	10	1,00	8	8	1,00
Serviceledelse	10	38	0,25	0	0	-
Siviløkonom / Master of Science in Business	140	140	1,00	141	141	1,00
Siviløkonom / Master of Science in Business, ett år påbygging	6	6	1,00	4	4	1,00
Siviløkonom / Master of Science in Business, toårig påbygging	109	109	1,00	122	122	1,00
Siviløkonom/Master	5	10	0,50	1	2	0,50
Siviløkonomutdanning, 2. avdeling	2	2	1,00	1	1	1,00
To-årig økonomisk/administrativ høgskoleutdanning	2	2	1,00	1	1	1,00
Utvexlingsstudier - ERASMUS	13	13	1,00	21	21	1,00
Sum Handelshøgskolen i Bodø	1075	1151	0,93	1131	1224	0,92

Profesjonshøgskolen						
Allmennlærer, fireårig samlingsbasert	0	0	-	20	20	1,00
Allmennlærerutdanning, desentralisert fire-årig IKT- og samlingsbasert	78	78	1,00	55	55	1,00
Allmennlærerutdanning, fireårig	150	150	1,00	124	124	1,00
Bachelor - faglærer i kroppøving og idrettsfag	36	36	1,00	52	52	1,00
Bachelor - faglærerutdanning i musikk	10	10	1,00	8	8	1,00
Bachelor - førskolelærerutdanning, deltid, Brønnøysund	0	0	-	13	17	0,75
Bachelor - førskolelærerutdanning, samlings- og IKT-basert	28	28	1,00	50	50	1,00
Bachelor - førskolelærerutdanning, samlings- og IKT-basert	86	86	1,00	87	87	1,00
Bachelor førskolelærerutdanning	84	84	1,00	72	72	1,00
Bachelor i idrett	34	34	1,00	26	26	1,00
Bachelor i språk	4	4	1,00	10	10	1,00
Bachelor i sykepleie	59	79	0,75	63	84	0,75
Bachelor i sykepleie	17	23	0,75	11	14	0,75
Bachelor i sykepleie	61	81	0,75	68	90	0,75
Bachelor i sykepleie	241	241	1,00	270	270	1,00
Bachelor i sykepleie	116	116	1,00	119	119	1,00
Business English	0	0	-	0	1	0,30
Deltidsstudier ved Profesjonshøgskolen	11	21	0,50	1	1	0,50
Demensomsorg og omsorg til eldre med psykiske lidelser	7	13	0,50	0	0	-
Diabetesbehandling og diabetesomsorg	17	33	0,50	11	22	0,50
Diabetesbehandling og diabetesomsorg, årsstudium	15	30	0,50	29	57	0,50
Dokumentasjon og IKT for førskolelærere i barnehagen	9	27	0,33	8	25	0,33
Engelsk 1	6	11	0,50	3	6	0,50
Engelsk 2	1	2	0,50	2	4	0,50
Engelsk årsstudium	10	10	1,00	10	10	1,00
English for Business and Administration	8	24	0,33	0	1	0,30
Fitnessinstruktør	5	10	0,50	7	13	0,50
Folkehelsearbeid	4	7	0,50	1	1	0,50
Fra verdensrommet til landjorda - halvårsenhet	1	1	0,50	20	40	0,50
Friluftsliv 1	4	7	0,50	6	12	0,50
Friluftsliv 2	5	9	0,50	3	6	0,50
Funksjonshemming - Aktivitet og deltakelse	0	0	-	3	6	0,50
Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring, videreutdanning	7	14	0,50	0	0	-
Heimkunnskap - Mat og helse	1	1	0,50	0	0	-
Helse, miljø og sikkerhet, halvårig studium	16	31	0,50	13	25	0,50
Helsepedagogikk for helsepersonell og brukere, nettbasert	8	33	0,25	5	21	0,25
Idrett - mastermodul	3	5	0,50	2	3	0,50
Idrett påbyggingsstudium	5	9	0,50	2	3	0,50
Idrett, årsstudium	37	37	1,00	39	39	1,00
IKT og læring 1	0	0	-	1	1	0,50
IKT og læring 1	5	9	0,50	1	2	0,50
IKT og læring 2	1	1	0,50	0	0	-
Kinesisk språk - innføring	0	0	-	2	3	0,50
Krise- og beredskapsledelse	0	0	-	16	32	0,50
Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap - nettbasert	0	1	0,20	0	0	-
Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap 2	3	6	0,50	0	0	-

Kunst og håndverk, årsstudium	5	5	1,00	14	14	1,00
Lulesamisk 1	0	0	-	9	17	0,50
Master i klinisk sykepleie	0	0	-	17	17	1,00
Master i praktisk kunnskap	30	60	0,50	29	58	0,50
Mastergrad i spesialpedagogikk	16	16	1,00	3	3	1,00
Mastergrad i tilpassa opplæring	57	57	1,00	70	70	1,00
Mat og helse 1	3	5	0,50	2	4	0,50
Matematikk 2	0	0	-	4	7	0,50
Matematikk 3	3	6	0,50	0	0	-
Metode, vitenskapsteori og etikk	8	15	0,50	0	0	-
Musikk 1	3	5	0,50	3	5	0,50
Naturfag 1	1	1	0,50	3	5	0,50
Nettbasert arbeidsmiljøopplæring	6	17	0,33	11	32	0,33
Newton-rom som læringsarena	0	0	-	1	5	0,18
Nordisk litteratur	5	9	0,50	0	0	-
Nordisk språk	0	0	-	6	6	1,00
Norsk 2 med vekt på lese- og skriveopplæring i grunnskolen	2	3	0,50	0	0	-
Pedagogisk entreprenørskap	1	1	0,56	2	3	0,50
Pedagogisk entreprenørskap påbygging	8	15	0,50	0	0	-
Pedagogisk veiledning 1	20	40	0,50	14	27	0,50
Polarforskning i klasserommet	0	1	0,18	0	0	-
Praksisveiledning i sykepleie og helsefag, Mo	0	1	0,30	0	0	-
Praktisk-pedagogisk utdanning for allmennfaglærere	10	19	0,50	3	5	0,50
Praktisk-pedagogisk utdanning for allmennfaglærere - nettbasert	12	23	0,50	23	45	0,50
Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfaglærere	19	37	0,50	8	15	0,50
Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfaglærere - nettbasert	5	9	0,50	19	38	0,50
Religion, livssyn og etikk - nettbasert	0	0	-	0	1	0,20
Religion, livssyn og etikk 2	0	0	-	4	7	0,50
Rusproblematikk og psykiske lidelser	12	23	0,50	13	25	0,50
Samspill og samspillsvansker	0	0	-	16	31	0,50
Skoleledelse nivå 1 - videregående skole	15	61	0,25	13	50	0,25
Skoleledelse nivå 2	4	29	0,13	0	2	0,14
Skoleledelse nivå 2 - Indre Salten	0	1	0,14	0	1	0,14
Spansk påbygging 2	8	15	0,50	0	0	-
Spansk årsstudium	22	22	1,00	20	20	1,00
Spesialpedagogikk 2	29	57	0,50	11	21	0,50
Språk og kommunikasjonsvansker	12	23	0,50	0	0	-
Tilpassa opplæring i skolefag: Matematikk	1	1	0,50	1	1	0,50
Tilpassa opplæring i skolefag: Norsk	2	3	0,50	0	0	-
Trenerutdanning	2	3	0,50	2	4	0,50
Utefag	1	2	0,50	1	1	0,50
Uttevslingsstudier - Norplus	1	1	1,00	4	4	1,00
Videreutdanning i aldring og eldreomsorg	8	15	0,50	9	18	0,50
Videreutdanning i anestesisykepleie	10	10	1,00	12	12	1,00
Videreutdanning i helse, miljø og sikkerhet	10	20	0,50	0	0	-
Videreutdanning i intensivsykepleie	13	13	1,00	26	26	1,00
Videreutdanning i norsk og matematikk for barneskolelærere	0	0	-	5	9	0,50
Videreutdanning i operasjonssykepleie	9	9	1,00	10	10	1,00
Videreutdanning i psykisk helsearbeid	39	77	0,50	33	66	0,50
Yrkesdidaktikk	0	0	-	11	22	0,50
Sum Profesjonshøgskolen	1587	2133	0,74	1648	2139	0,77
Sentraladministrasjonen						
Deltidsstudium	4	130	0,03	6	180	0,03
Innvekslingsstudenter USA, under ISEP-avtale	0	5	0,00	2	2	1,00
North2North utvekslingsstudenter	2	2	1,00	3	3	1,00
Sammensatt Bachelor	1	1	1,00	1	1	1,00
Uttevslingsstudenter	2	2	1,00	6	6	1,00
Sum Sentraladministrasjonen	9	140	0,07	18	192	0,09
Sum Høgskolen i Bodø	3857	4681	0,82	4217	5060	0,83

Kilde: DBH

Tabell V-14. Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Narvik 2008-09

	2008			2009		
	Heltids- ekvi- valenter	Regi- strerte	Hel.ekv./ registr.	Heltids- ekvi- valenter	Regi- strerte	Hel.ekv./ registr.
1. år Bachelor i ingeniørfag - Alta, alle studieretninger	33	33	1,00	23	23	1,00
1. år Bachelor i ingeniørfag - Bodø, alle studieretninger	21	21	1,00	0	0	-
3-årig Ingeniørutdanning - Elkraft	1	1	1,00	0	0	-
3-årig Høgskoleingeniørutdanning - Datateknikk	0	0	-	1	1	1,00
Bachelor - Multimediaprogrammering	4	4	1,00	3	3	1,00
Bachelor i økonomi og administrasjon	61	61	1,00	54	54	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elektronikk Y-VEI	9	9	1,00	4	4	1,00
Bachelor ingeniørfag - Allmenn bygg	64	64	1,00	15	15	1,00
Bachelor ingeniørfag - Bygg og industri	128	128	1,00	190	190	1,00
Bachelor ingeniørfag - Datateknikk	51	51	1,00	49	49	1,00
Bachelor ingeniørfag - Datateknikk Y-vei	12	12	1,00	24	24	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elektro	27	27	1,00	55	55	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elektro Y-vei	12	12	1,00	28	28	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elektro-, Kraft- og Romteknologi	28	28	1,00	27	27	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elektronikk	11	11	1,00	3	3	1,00
Bachelor ingeniørfag - Elkraft	3	3	1,00	2	2	1,00
Bachelor ingeniørfag - Indusiterteknikk	13	13	1,00	1	1	1,00
Bachelor ingeniørfag - Kraftdesign	5	5	1,00	2	2	1,00
Bachelor ingeniørfag - Kraftdesign Y-VEI	13	13	1,00	8	8	1,00
Bachelor ingeniørfag - Prosesssteknologi	14	14	1,00	36	36	1,00
Bachelor ingeniørfag - Romteknologi	11	11	1,00	4	4	1,00
Bachelor lærerutdanning i realfag og teknologi	19	19	1,00	4	4	1,00
Bachelor Sykepleie	139	139	1,00	130	130	1,00
Byggherreadministrasjon	0	0	-	2	10	0,17
Drift og vedlikehold av vegger og gater	1	3	0,17	0	0	-
Logistikk	2	2	1,00	0	0	-
Master i teknologi - Data/IT	15	15	1,00	0	0	-
Master i teknologi - Data/IT	0	0	-	23	23	1,00
Master i teknologi - Elektroteknikk	12	12	1,00	15	15	1,00
Master i teknologi - Industriell teknologi	23	23	1,00	26	26	1,00
Master i teknologi - Ingeniørdesign	20	20	1,00	20	20	1,00
Master i teknologi - Integrert Bygningsteknologi	21	21	1,00	44	44	1,00
Master i teknologi - Romteknologi	1	1	1,00	1	1	1,00
Master i teknologi - Satellitteknologi	2	2	1,00	10	10	1,00
Nettbasert Bachelor ingeniørfag - Bygg og industri	0	0	-	14	14	1,00
Nettbasert Bachelor ingeniørfag - Datateknikk	0	0	-	5	5	1,00
Nettbasert Bachelor ingeniørfag - Prosesssteknologi	0	0	-	15	15	1,00
Norsk språk og samf.kunnskap for utenlandske studenter (60 stp)	32	32	1,00	49	49	1,00
Pedagogisk entrepenørskap	0	1	0,60	0	0	-
Praktisk pedagogisk utdanning	25	50	0,50	29	58	0,50
Praktisk økonomi og ledelse - PØL	12	12	1,00	11	11	1,00
Saksbehandling for vegvesenet	0	0	-	1	8	0,17
Semesterstudium for arbeid i skolen	0	0	-	1	1	1,00
Semesterstudium i data og multimedia	2	2	1,00	0	0	-
Tverrfaglig videreutdanning i veiledning	4	12	0,33	0	0	-
Tverrfaglig videreutdanning i veiledning - Modul 1	0	0	-	9	17	0,50
Videregående VA-teknikk	0	0	-	0	2	0,20
Videreutdanning i Datateknikk	3	3	1,00	2	2	1,00
Videreutdanning i forebyggende og helsefremmende arbeid med barn/unge	0	0	-	7	13	0,50
Videreutdanning i planlegging og iverksetting av rusarbeid i kommuner	0	0	-	1	8	0,15
Videreutdanning i rus og psykiatri	0	0	-	18	35	0,50
Videreutdanning i rusforebyggende arbeid	2	3	0,50	0	0	-
Videreutdanning i rusrelatert arbeid	10	19	0,50	0	0	-
Videreutdanning i vold i nære relasjoner og aggresjonsproblematikk	0	0	-	24	48	0,50
Videreutdanning i vold og aggresjonsproblematikk	9	35	0,25	0	0	-
Videreutdanningskurs - helse- og sosial	0	1	0,20	1	4	0,15
Videreutdanningskurs - naturvitensk. fag	2	15	0,15	3	22	0,15
Sum	875	962	0,91	993	1123	0,88

Kilde: DBH

Tabell V-15. Registrerte studenter per program ved Høgskolen i Nesna 2006-08

Studieprogram	2006	2007	2008
2-årig kandidatstudium i informatikk	3	3	0
4-årig allmennlærerutdanning	83	84	44
Arbeidsledelse i utførelse- og vekstbedrifter - oppgaver og utford	9,1	0	0
Bachelor - Førskolelærerutdanning	17	16	0
Bachelorgradsstudium i drama	2	0	1
Bachelorgradsstudium i idrett	17	13	5
Bachelorgradsstudium i informasjonssystemer	7	7	12
Bachelorgradsstudium i informatikk	23	22	10
Bachelorgradsstudium i musikkvitenskap	15	10	10
Bachelorgradsstudium i spesialpedagogikk	49	43	61
Deltids allmennlærerutdanning	0	0	98
Deltids førskolelærerutdanning	48	50	99
Desentralisert allmennlærerutdanning	151	147	0
Desentralisert allmennlærerutdanning 2000 H, Narvik	0	1	0
Desentralisert førskolelærerutdanning, Oppdal	11	25	22
Drama 1	1	0	0
Drama 2	0	1	0
Drama og teaterpedagogikk	0	0	1
Drama, årsstudium	2	2	4
Eldreomsorg	0	0	11
Engelsk	12	12	25
Engelsk 3	4	6	0
Engelsk begyneropplæring	11	7	0
Examen philosophicum/examen facultatum, 20 stp	3	0	2
Exphil/exfac, musikk, kultur, kontekst, Brasil	0	0	14
Exphil/exfac, musikk, kultur og kontekst, Bali	0	0	102
Faglærerutdanning for praktisk estetiske fag	22	0	0
Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag	0	22	8
Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag	0	0	11
Faglærerutdanning/Bachelorgrad for tospråklige lærere	7	6	0
Filosofi i skolen	3	4	0
Flerkulturell forståelse	2,7	2	0
Friluftsliv	4	3	9
Friluftsliv 2	2	3	0
Førskolelærerutdanning med vekt på estetiske fag	0	0	9
Førskolelærerutdanning med vekt på friluftsliv	14	13	17
Førstehjelp i arbeidslivet	0	1,5	0
Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring for førskolelærere	12	11	0
Gården som pedagogisk ressurs	0	0	0,2
Helgelandsvertskap	0	13,1	0
Idrett årsstudium	10	8	3
IKT og læring 1	33	28	56
IKT og læring 2	26	16	31
IKT og læring i barnehagen	0	0	11
Informasjonssystemer årsstudium	10	7	16
Ingeniørutdanning, bygg og maskin	0	0	13
Karriereveiledning	7,2	7,5	0
Karriereveiledning 2008	0	0	22
Karriereveiledning, påbyggingsmodul	0	0	33
Kreativt musikkarbeid 1	4	4	9
Kroppsøving 1	0	0	9
Kroppsøving 2	4	2	0
Kunst og håndverk 1	9	7	10
Kunst og håndverk 2	0	0	3
Kunst og håndverk med vekt på bildebehandling og IKT	9	6	0
Kunst og håndverk, årsstudium	0	0	4
Mastergrad i musikkvitenskap	0	0	13
Mastergradsstudium i Profesjonsretta Naturfag, 2.året	0	0	1
Masterutdanning i profesjonsretta naturfag	0	0	16
Matematikk 2	1	4	6
Matematikk 3	2	3	7
Matematikk 3, Mosjøen	4	4	0
Matkultur	0	7,7	0
Montessori-pedagogikk	5,8	30	19
Musikk, kultur og kontekst	0	0	2
Musikkvitenskap 2 (mellomfagstillegg)	1	1	0
Musikkvitenskap årsenhet	3	4	5
Naturfag 1	3	3	3
Naturfag 2	5	4	7
Naturfag årsstudium	0	0	1
Naturfagsdidaktikk	0	8	0
Norsk 2	2	5	4
Organisasjon og ledele i barnehage og skole 1	7	4	0
Pedagogisk entreprenørskap	0	6,7	0
Pedagogisk veiledning	25	37	0

PPU for allmenne fag	15	15	0
PPU for yrkesfag	16	12	0
Praktisk engelsk i klasserommet 1.-7. klasse	14	0	0
Realfag, årsstudium	6	6	0
Russisk som morsmål	0	0	7
Samfunn og miljø 1	7	5	0
Samfunnsfag 1	1	1	8
Samfunnsfag 2	0	0	5
Samfunnsfag, årsstudium	3	3	8
Småbarnspedagogikk	6	6	0
Sosial- og spesialpedagogikk	0	0	72
Sosialpedagogikk 1	19	17	0
Sosialpedagogikk 2	13	10	9
Spesialpedagogikk 1	8	2	0
Spesialpedagogikk 2	15	12	14
Spesialpedagogikk 2, Mosjøen	6	5	0
Spesialpedagogikk 3, lese-, skrive- og språkvansker	12	12	16
Spesialpedagogikk 3, samspill og samspillsvansker	22	19	11
Sykepleierutdanning, desentralisert	59	59	101
Teaterproduksjon, regi og dramaturgi	0	0	3
Teknologi og design 1	1	1	0
Undring i Naturfag	0	11	20
Utvekslingsprogram	0	2	0
Videreutdanning i veiledning for sykepleie	13	18	16
Økonomistyring	0	1	0
Årsenhet i informatikk	0	0	2
Sum	941,8	951,6	1171,2

Kilde: DBH

Tabell V-16. Registrerte studenter per studieprogram, medianer og gjennomsnitt

		2006			2007			2008		
	Antall program- mer	Median, studen- ter per program	Gj.snitt studen- ter per program		Antall program- mer	Median, studen- ter per program	Gj.snitt studen- ter per program	Antall program- mer	Median, studen- ter per program	Gj.snitt studen- ter per program
HiBo	130	12	30		141	12	27	167	14	28
HiNa	32	21	32		38	21	27	43	13	22
HiNe	65	8	14		70	7	14	62	10	19

Kilde: DBH

Tabell V-17. Foreløpige opptakstall ved Høgskolen i Nesna, høsten 2009

Studiested Nesna	Bud- sjett- mål	Møtt	JA- svar	1. pri SO	Totalt SO
Profesjonsrettet naturfag	10	7	6		
Musikkvitenskap	10	5	8		
AU 2009	35	8	6	6	15
PELU 2009		10	10	5	21
DALU 2009	25	24	24	23	34
DEFU 2009	25	24	26	17	49
Bachelor i spesialpedagogikk		17	20	18	34
Grunnstudium sos/spes-ped.	50	27	29		
Grunnstudium sos/spes-ped. (via Studiesenteret.no)		43	47		
Spesialpedagogikk 2	30	40	74		
Spesialpedagogikk 3	30	50	49		
Engelsk basisstudium			9	3	20
Engelsk didaktikk	30	20	17		
Engelsk grammatikk og fonetikk	30	24	24		
Amerikansk kulturkunnskap	30	29	15		
Britisk kulturkunnskap	30	28	17		
Britisk litteratur - Vår 2010	30		12		
Språklære - Vår 2010	30		14		
Amerikansk litteratur - Vår 2010	30		14		
Metodikk - Vår 2010	30		13		
Samfunnsfag årsstudium			3	3	11
Samfunnsfag 1	20	24	19		
Samfunnsfag 2	20	11	10		
Kreativt musikkarbeid			4	3	6
Kreativt musikkarbeid for de minste	20	18	21		
Kreativt musikkarbeid med verdensmusikk	20	9	9		
Kreativt musikkarbeid og tverrfaglighet - Vår 2010	20		20		
Kreativt musikkarbeid som musikkteater - Vår 2010	20		8		
Kreativt musikkarbeid med ungdom - Vår 2010	20		13		
Kroppsøving årsstudium			6	4	15
Kroppsøving 1	15	19	22		
Kroppsøving 2	15	9	13		
Naturfag årsstudium			2	2	4
Naturfag 1	20	16	15		
Naturfag 2	20	15	14		
Kunst og håndverk			6	3	9
Bilde - tegning, farge, rom, komposisjon/arkitektur, foto, IKT	20	19	10		
Tale, lese skrive på estetisk grunn og kunsthistorie, kunst og formkultur	20	25	9		
Bruksform i materialene tre og lær - knivlaging	20	19	8		
Bruksform i tekstil - stofftrykk, symaskin, gjenbruk ull	20	18	7		
Kunsthistorie med fokus på renessanse og barokk - Artist Book, studietur til Roma - Vår 2010	20		8		
FoU - forsknings og utviklingsoppgave - selvvalgt emne og materiale - Vår 2010	20		7		
Drama-/teaterpedagogikk			4	4	7
Innføring i drama/teater og forståelse av spill	15	7	20		
Kreative læringsformer og dramapedagogikk	15	8	9		
Levende teater og genreforståelse - Vår 2010	15		9		
Teaterproduksjon - Vår 2010	15		7		
Norsk 2	25	14	13		
Matematikk 3	25	29	34		
Friluftsliv 2 - Friluftsliv fra hav til fjell	20	12	18		
Dans 1	15	14	10		
Musikkteknologi og studioarbeid	15	9	7		
Prestasjonsutvikling					
24-timersutøveren	15		9		
Trenerkompetanse	15		13		
Utholdenhet med tanke på toppprestasjoner	15		9		
Muskelstyrke i morgendagens toppidrett - Vår 2010	15		9		
Idrettsutøver vs akrobat - Vår 2010	15		9		
Idrettsanalyse - Vår 2010	15		13		
Studiested Sandnessjøen	Bud- sjett- mål	Møtt	JA- svar	1. pri SO	Totalt SO
Sykepleie - 2009	30	17	21	19	37

Studiested Mo i Rana	Bud- sjett- mål	Møtt	JA- svar	1. pri SO	Totalt SO
Informatikk, bachelor - 2009		3	4	2	4
Informasjonssystemer, bachelor - 2009		12	11	7	19
Informatikk, årsstudium - 2009	30	3	2	1	3
Informasjonssystemer, årsstudier - 2009		4	3	4	9
IKT og læring 1, Nettbasert	45	86	82		
IKT og læring 2, Nettbasert	40	30	27		
IKT og læring i barnehagen Nettbasert	25	6	7		
Idrett årsstudium, Mo i Rana	30	16	16		
Forkurs	25		26		

Desentraliserte studietilbud	Bud- sjett- mål	Møtt	JA- svar	1. pri SO	Totalt SO
Pedagogisk ledelse i barnehagen, Oppdal	20	16	16		
Ex.phil, Ex.fac og Musikk, kultur og kontekst - Indonesia		122	113		
Ex.phil, Ex.fac og Musikk, kultur og kontekst - Brasil	110	18	18		
Ex.phil, Ex.fac og Musikk, kultur og kontekst - Mexico		11	11		

Kilde: HiNe i e-post datert 11. september 2009.

Merknad: Studieprogram uten oppføring under "Møtt", men med oppføring under "Ja-svar" er programmer som ikke har startet opp på telletidspunktet (1. september). Studiene starter innen uke 38 i 2009 hvis programmet ikke er merket med "Våren 2010".

9.1.4.3 Søkere i hoved- og suppleringsopptak 2008-2009

Generelle merknader

Hovedopptak offentliggjøres rundt 20. juli. Suppleringsopptak offentliggjøres rundt 30. juli. Planlagte studieplasser er studieplasser med opptak gjennom SO. Plasser som er holdt av til søkere utenom SO-systemet telles ikke. Dette er plasser der lærestedet styrer opptaket lokalt, for eksempel utvekslingsstudenter. Kvalifiserte søkere er søkere som er behandlet og funnet kvalifisert.

Kilde: <http://www.samordnaopptak.no/tall/2008-2009/supplering/lsted>, 11.08.09.

Tabell V-18. Søkere til Høgskolen i Bodø

Tid	Planlagte studieplasser	Søkere førstevalg kvalifisert	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i tall	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i prosent	Søknader tilbud	% førstevalg kvalifisert av søknader tilbudt
2008-hoved	1061	826			1079	76,6
2008-supplering	1061	839			1356	61,9
2009-hoved	1126	951	+ 125	+ 13,1	1278	74,4
2009-supplering	1126	965	+ 126	+ 15,0	1768	54,6

Tabell V-19. Søkere til Høgskolen i Narvik

Tid	Planlagte studieplasser	Søkere førstevalg kvalifisert	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i tall	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i prosent	Søknader tilbud	% førstevalg kvalifisert av søknader tilbudt
2008-hoved	465	142			156	91,0
2008-supplering	465	139			194	71,6
2009-hoved	425	119	-23	-19,3	143	83,2
2009-supplering	425	121	-18	-12,9	184	65,8

Merknad: HiNa tar opp over halvparten av studiekullene lokalt for ingeniørutdanning (pga. ulike kvalifiseringsordninger som tretermin og Y-vei)

Tabell V-20. Søkere til Høgskolen i Nesna

Tid	Planlagte studieplasser	Søkere førstevalg kvalifisert	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i tall	Endring 1. valg kval. 2008-2009 i prosent	Søknader tilbud	% førstevalg kvalifisert av søknader tilbudt
2008-hoved	685	175			180	97,2
2008-supplering	685	177			226	78,3
2009-hoved	280	139	-36	-25,9	163	85,3
2009-supplering	280	141	-36	-20,3	281	50,2

9.1.5 Utveksling

Generell merknader

Uttekslingsstudenter er både utenlandske studenter som studerer ved institusjonen og norske studenter tilknyttet institusjonen som studerer i utlandet på grunnlag av utvekslingsavtaler/kvoteprogram med utdanningsinstitusjoner i andre land. Minstekravet for enhver rapportering gjelder at det må være en form for avtale med en ekstern institusjon. Varigheten på avtalen må være minst tre måneder. Utvekslingsstudenter på phd-nivå er inkludert.

Tabell V-21. Utveksling av studenter

	2006	2007	2008	Uttekslings- faktor (2008)	% innreisende av utvekslings- studenter
Høgskolen i Akershus	34	39	38	1,3	57,9
Høgskolen i Bergen	232	204	261	4,5	16,1
Høgskolen i Bodø	120	117	142	3,0	50,0
Høgskolen i Buskerud	37	45	74	2,5	37,8
Høgskolen i Finnmark	52	40	52	2,9	69,2
Høgskolen i Gjøvik	39	61	58	3,0	44,8
Høgskolen i Harstad	56	74	65	5,6	32,3
Høgskolen i Hedmark	85	142	83	1,9	57,8
Høgskolen i Lillehammer	89	128	135	4,2	31,9
Høgskolen i Molde	82	72	72	4,0	84,7
Høgskolen i Narvik	83	37	44	4,6	95,5
Høgskolen i Nesna	3	4	7	0,6	85,7
Høgskolen i Nord-Trøndelag	22	30	18	0,5	33,3
Høgskolen i Oslo	390	406	483	4,3	43,9
Høgskolen i Sogn og Fjordane	57	74	70	2,8	54,3
Høgskolen i Sør-Trøndelag	128	148	131	2,1	52,7
Høgskolen i Telemark	106	153	144	2,8	78,5
Høgskolen i Tromsø	64	66	66	2,9	39,4
Høgskolen i Vestfold	58	29	52	1,5	48,1
Høgskolen i Volda	197	212	171	5,8	39,8
Høgskolen i Østfold	100	117	126	3,4	44,4
Høgskolen i Ålesund	50	28	66	4,1	31,8
Høgskolen Stord/Haugesund	55	86	99	3,8	45,5
Samisk høgskole	1	2	0	0,0	-
Totalt statlige høyskoler	2140	2314	2457	3,1	45,8
Totalt off. sektor	7627	7721	8266	4,9	53,0

Kilde: DBH/Kunnskapsdepartementet 2009.

Merknad: Utvekslingsfaktor er antall utvekslingsstudenter delt på antall registrerte studenter om høsten samme år.

Tabell V-22. Andel utenlandske statsborgere av registrerte studenter

	2006			2007			2008		
	Utenl. pers.	Reg. stud	% U av R	Utenl. pers.	Reg. stud	% U av R	Utenl. pers.	Reg. stud	% U av R
Høgskolen i Akershus	91	3092,7	2,9	90	2920,7	3,1	100	2915	3,4
Høgskolen i Bergen	144	5596	2,6	157	5536	2,8	179	5847	3,1
Høgskolen i Bodø	224	3856,1	5,8	206	3841,7	5,4	228	4680,7	4,9
Høgskolen i Buskerud	143	2630,9	5,4	171	2775,5	6,2	155	2928	5,3
Høgskolen i Finnmark	67	2001,9	3,3	110	1798	6,1	118	1783	6,6
Høgskolen i Gjøvik	31	1607,3	1,9	63	1664,7	3,8	64	1916,2	3,3
Høgskolen i Harstad	66	1228	5,4	49	1210	4,0	65	1170	5,6
Høgskolen i Hedmark	77	4073	1,9	103	4198	2,5	128	4317	3,0
H. i Lillehammer	50	2921	1,7	39	3096	1,3	44	3246	1,4
Høgskolen i Molde	122	1726	7,1	147	1687	8,7	143	1815	7,9
Høgskolen i Narvik	198	1044,5	19,0	171	1011,6	16,9	161	962,5	16,7
Høgskolen i Nesna	16	941,8	1,7	7	951,6	0,7	14	1225,2	1,1
H. i Nord-Trøndelag	93	3805,1	2,4	96	3929,2	2,4	88	3609,5	2,4
Høgskolen i Oslo	868	11008,6	7,9	982	10983,2	8,9	1035	11107,7	9,3
H. i Sogn og Fjordane	26	2625	1,0	47	2627,6	1,8	57	2471,7	2,3
H. i Sør-Trøndelag	197	6160,1	3,2	180	6197,6	2,9	174	6379,5	2,7
Høgskolen i Telemark	196	4872,2	4,0	197	5019,9	3,9	280	5111,9	5,5
Høgskolen i Tromsø	100	2585	3,9	80	2208,7	3,6	100	2261,8	4,4
Høgskolen i Vestfold	114	3113	3,7	104	3327	3,1	107	3389	3,2
Høgskolen i Volda	97	2833,5	3,4	99	2808,9	3,5	111	2924,6	3,8
Høgskolen i Østfold	139	3605	3,9	176	3570	4,9	206	3728	5,5
Høgskolen i Ålesund	65	1534,3	4,2	54	1498,2	3,6	64	1604,6	4,0
H. Stord/Haugesund	69	2307	3,0	69	2384	2,9	86	2610	3,3
Samisk høgskole	31	173,1	17,9	18	178,4	10,1	35	102,5	34,1
Totalt statlige hsk.	3224	75341	4,3	3415	75423,3	4,5	3742	78106,3	4,8
Totalt	12026	169276,2	7,1	12405	165696,7	7,5	13401	168396,2	8,0

Kilde: DBH/Kunnskapsdepartementet 2009

Merknad: Utenlandske studenter er personer som studerer ved universiteter og høyskoler i Norge, og som har utenlandsk statsborgerskap. En student skal telle med kun på ett program. Talletidspunkt er om høsten.

Tabell V-23. Utveksling ansatte

	Innreisende			Utreisende			Sum institusjonen			Inn ut ratio		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Høgskolen i Akershus	25	29	23	33	12	80	58	41	103	0,8	2,4	0,3
Høgskolen i Bergen	-	-	23	31	-	66	31	-	89	-	-	0,3
Høgskolen i Bodø	30	42	43	68	55	83	98	97	126	0,4	0,8	0,5
Høgskolen i Buskerud	1	2	-	3	5	3	4	7	3	0,3	0,4	-
Høgskolen i Finnmark	3	3	4	19	19	10	22	22	14	0,2	0,2	0,4
Høgskolen i Gjøvik	-	-	-	-	5	7	-	5	7	-	-	-
Høgskolen i Harstad	9	12	10	14	12	15	23	24	25	0,6	1	0,7
Høgskolen i Hedmark	60	14	26	62	72	63	122	86	89	1,0	0,2	0,4
H. i Lillehammer	-	-	-	-	5	2	-	5	2	-	-	-
Høgskolen i Molde	-	17	8	-	34	19	-	51	27	-	0,5	0,4
Høgskolen i Narvik	12	16	9	35	38	28	47	54	37	0,3	0,4	0,3
Høgskolen i Nesna	7	-	20	9	-	12	16	-	32	0,8	-	1,7
Høgskolen i Nord-Tr.	5	42	17	49	42	26	54	84	43	0,1	1	0,7
Høgskolen i Oslo	72	91	93	158	171	150	230	262	243	0,5	0,5	0,6
Høgskolen i Sogn og Fj.	12	12	10	35	52	30	47	64	40	0,3	0,2	0,3
Høgskolen i Sør-Tr.	8	5	15	43	32	53	51	37	68	0,2	0,2	0,3
Høgskolen i Telemark	17	27	39	22	39	75	39	66	114	0,8	0,7	0,5
Høgskolen i Tromsø	26	15	25	68	45	43	94	60	68	0,4	0,3	0,6
Høgskolen i Vestfold	11	6	4	26	20	37	37	26	41	0,4	0,3	0,1
Høgskolen i Volda	12	16	1	39	60	37	51	76	38	0,3	0,3	0,0
Høgskolen i Østfold	18	32	34	32	39	37	50	71	71	0,6	0,8	0,9
Høgskolen i Ålesund	-	2	3	8	3	2	8	5	5	-	0,7	1,5
H. Stord/Haugesund	9	22	-	18	14	-	27	36	-	0,5	1,6	-
Samisk høgskole	2	1	2	3	1	5	5	2	7	0,7	1	0,4
Sum statl. hsk.	339	406	409	775	775	883	1 114	1 181	1 292	0,4	0,5	0,5
Gj.snitt statl. hsk.	14,1	16,9	17,0	32,3	32,3	36,8	46,4	49,2	53,8	0,4	0,5	0,5

Kilde: DBH/Kunnskapsdepartementet 2009

9.1.6 Desentraliserte utdanningstilbud

Tabell V-24. Desentraliserte utdanningstilbud i Nordland

Studier 2009	
Studier i regi av Høgskolen i Bodø	
Fag	Antall studenter
Vesterålen studiesenter, lokalisert: Stokmarknes, eier: Hadsel kommune	
- Førskolelærerutdanning, 180 stp - Bachelor i sykepleie, 180 stp - Allmennlærerutdanning, 240 stp (4 årig løp) - Bachelor i økonomi og ledelse, 180 stp - Bachelor i sosialt arbeid, 180 stp - Årsstudium i sosiologi, 60 stp - Praktisk pedagogisk utdanning, 60 stp - Dokumentasjon og IKT for førskolelærere, 30 stp - Videreutdanning for lærere, 30 – 60 stp (varierende)	Nær 500
Studiested Mo i Rana	
- Bachelor i sykepleie/deltid – nettbasert, 180 stp - Bachelor i sykepleie heltid, 180 stp - Bachelor økonomisk ledelse, 180 stp - Bachelor sosialt arbeid, 180 stp - Personalledelse og kompetanseutvikling, 60 stp	Ca 350
Studiested Helgeland, Brønnøysund, Sandnessjøen, Mosjøen og Mo i Rana	
- Førskolelærerutdanning i Brønnøysund – deltid, 180 stp - Modulbasert informatikkutdanning i Brønnøysund 5 moduler på til sammen 180 stp (studenter som gjennomfører alle 5 modulene tilfredsstiller kravet for graden Bachelor i informatikk) - modulene gjennomføres med samlinger i Brønnøysund (Torgar næringsshage) samt fjernundervisning fra Bodø - MBA - Helgeland - erfæringsbasert masterstudium med fokus på strategi og ledelse - gjennomføres samlingsbasert med samlinger i Sandnessjøen, Mosjøen og Mo i Rana - totalt 90 stp over 2 ½ år (5 semester) oppstart høsten 2009	Ca 90
Utenfor Campus, øvrige desentraliserte programmer som HiBo gir	
- Miljøterapi - Samlingsbasert i (Bodø og Tromsø "annen hver gang") 60 stp, Masternivå - Terrorisme og internasjonal politikk, Samlingsbasert, 10 stp Bachelornivå – Bodø Hovedflystasjon - Ped. Veil nye lærere / mentorutd. (Salten og Vesterålen), 10 + 20 stp - Skoleledelse i indre Salten, 7,5 stp / av 30 stp totalt - Lederutvikling skoleledere i Hadsel kommune, 7,5 stp /av 30 stp totalt - Lederutvikling skoleledere i Vest-Lofoten, 7,5 stp / av 30 stp totalt - Skolen som organisasjon i Mo i Rana, 7,5 stp / av 30 stp totalt - Lulesamisk 1 og 2 (høsten 2010) Arran, 30 stp pr studie - Engelsk i Vest-Lofoten, 10 stp	Ca 100
Studier i regi av Høgskolen i Narvik	
Fag	Antall studenter
Vesterålen studiesenter, lokalisert: Stokmarknes, eier: Hadsel kommune og Høgskolen i Bodø	
- Nettbasert ingeniørutdanning (studiet er nettbasert men har lokal oppfølging i form av "studieverksted"). - Allmenn Bygg - Industrieteknikk - Prosessteknologi - Datateknikk	

Studier i regi av Høgskolen i Nesna	
Fag	Antall studenter
Studiested Mo i Rana	
- Bachelor i informasjonssystemer (utgåår) - Bachelor i informatikk (utgåår) - Bachelor i informasjonsteknologi - Årsstudium idrett 09-10 (eksternt finansiert 32 %) - Engelsk i arbeidslivet, 6 stp, V09, BOA - Forkurs ingeniør, eksternt finansiert. - IKT og læring 1 og 2 og for barnehagen, 3 x 30 stp (nettbasert, driftet faglig fra studiested Mo)	171, inkl. 95 på IKT og læring
Studiested Sandnessjøen	
- Sykepleierutdanning - Videreutdanning i organisasjons og ledelse for ledere innenfor helse- og sosialsektoren, 60 stp	109 (84+25)
Studiested Vefsn	
- Ledelsesutvikling i barnehagen 30 stp, BOA - Engelsk i arbeidslivet, 6 stp, H09, BOA	15
Utenfor Campus, øvrige desentraliserte programmer som HiNe gir	
Innføring i engelsk, Videreutd. for lærere i grunnskolen, 15 stp, lokalisering: Rana/Vefsn	8

Studier gjennom Studiesenteret.no		
Fag	Antall studenter	Akk. institusjon
Alstahaug studiesenter, lokalisert i Sandnessjøen		
Ingeniør - elektro 180 stp	2	Høgskolen i Gjøvik
Lofoten Studie- og Høgskolesenter. Lokalisering: Leknes i Vestvågøy, eiere: Eiere: Nordland fylkeskommune samt kommunene Flakstad, Moskenes, Vestvågøy og Vågan.		
- Emnegruppe i økonomi og administrasjon 39 stp - Organisasjon og ledelse 60 stp - Ingeniør - bygg og konstruksjon 180 stp - Jus og avtaleverk 10 stp - Vernepleie 180 stp	17	H. i Hedmark Høgskolen i Gjøvik H. i Sør-Trøndelag Diakonhjemmets Høgskole, Rogaland

Planlagte tilbud 2010	
Høgskolen i Bodø	
- Internasjonale relasjoner og konflikter, 10-40 stp, samarbeid med Bodø hovedflystasjon - Boligsosiale emner, 30 stp, Bachelornivå, Mosjøen og Stokmarknes - Lederutvikling Ofoten/Narvik, 30 stp - Bachelor i kunstfilmproduksjon Kabelvåg, 180 stp (forutsetter kategori A) - Videreutdanning i helse og omsorgsarbeid(Geriatri)i kommunehelsetjenesten Vesterålen, 60 stp - Videreutdanning i Palliativ omsorg deltid, 15 stp, Mo - Veiledning (for BUFETAT), 10 stp	
Høgskolen i Nesna	
- Mat og matkultur 30 stp (Betalingsstudie), lokalisering: Diverse. Oppstart V-2010 - Førskolelærerutdanning, Lokalisering Leknes. Oppstart H-2010	

Kilder: Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Nesna, Studiesenteret.no og DBH.

**Anbefaling fra rådgivende gruppe for
utvikling av fagporteføljen ved
Høgskolen i Nesna**

31. oktober 2008

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Innhold

1.	Innledning.....	3
1.1	Bakgrunn og mandat.....	3
1.2	Tolkning av mandatet.....	4
1.3	Arbeidsgruppens arbeid.....	5
2.	Situasjonsbeskrivelse.....	5
2.1	Bakgrunn.....	5
2.2	Generelt om rekruttering og markedssituasjonen.....	6
3.	Vurdering av dagens studietilbud.....	7
3.1	Profesjonsutdanningene.....	7
3.1.1	Allmennlærerutdanning.....	7
3.1.2	Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag (PELU).....	8
3.1.3	Førskolelærerutdanning.....	8
3.1.4	Sykepleieutdanning.....	9
3.2	Flerårige fagutdanninger på bachelornivå.....	10
3.2.1	Bachelor i drama.....	10
3.2.2	Bachelor i idrett.....	10
3.2.3	Bachelor i informatikk og bachelor i informasjonssystemer.....	11
3.2.4	Bachelor i ingeniør.....	11
3.2.5	Bachelor i musikkvitenskap.....	12
3.2.6	Bachelor i spesialpedagogikk.....	12
3.3	Mastertilbudene.....	12
3.4	Etter- og videreutdanning.....	13
3.5	Studietilbud utenfor Helgeland.....	13
4.	Profil og strategi.....	13
4.1	Retninger høyskolen potensielt kan utvikle seg i.....	13
4.1.1	Flere ben å stå på.....	13
4.1.2	Regionens høyskole.....	14
4.1.3	Samarbeid med andre institusjoner.....	15
4.1.4	Økte eksterne inntekter.....	15
4.1.5	Internasjonale studenter.....	15
4.2	Profil.....	15
4.2.1	Fleksibel utdanning.....	16
4.2.2	Desentralisert førskolelærerstudium i Brønnøysund.....	16
4.2.3	Etter- og videreutdanning.....	17
5.	Økonomi og administrasjon.....	17
5.1	Rammevilkår.....	17
5.2	Resultatbasert ressursfordelingssystem og behov for prioriteringer.....	18
6.	Anbefaling.....	18
	Vedlegg:.....	20

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet nedsatte juli 2008 en rådgivende gruppe for utvikling av fagporteføljen ved Høgskolen i Nesna (arbeidsgruppen).

Gruppen har bestått av:

- studiedirektør Terje Bjelle, Høgskulen i Sogn og Fjordane (leder)
- høgskolelektor Torunn Klemp, Høgskolen i Sør-Trøndelag
- fungerende direktør Olav Refsdal, Høgskolen i Vestfold
- høgskolelektor (tidligere dekan) Signe A. Hansen og
- studiesjef Øyvind Steinslett, begge Høgskolen i Nesna.

Sekretariatet har bestått av

- rådgiver Gard Realf Sandaker-Nielsen og
- seniorrådgiver Bjørn R. Stensby, begge Kunnskapsdepartementet.

1.1 Bakgrunn og mandat

Bakgrunnen og mandat for arbeidsgruppen er beskrevet i brev til gruppens medlemmer, datert 25. juli 2008:

"Bakgrunn

I perioden 2004-2006 hadde Høgskolen i Nesna 0,5 primærsøkere pr. studieplass i Samordna opptak. I 2007 var tallet 0,4, og i 2008 har høyskolen 0,43 primærsøkere pr. studieplass. Korrigert for et nytt desentralisert førskolelærerstudium i Askim er det 0,35 primærsøkere pr. studieplass ved høyskolen i 2008.

Høgskolen i Nesna definerer seg som en høyskole for Helgelandsregionen og driver desentralisert utdanning i alle de fire regionsentrene i tillegg til enkelte andre steder. Av studietilbudene som gis på Nesna, er flere av de største samlingsbaserte. Til sammen betyr dette at det er få heltidsstudenter på Nesna. Høyskolen har et relativt høyt antall studietilbud i forhold til størrelsen. Faglig ligger tyngdepunktet innenfor lærerutdanning, men høyskolen blir med jevne mellomrom presentert for ønsker fra regionen om studietilbud på nye områder. Mange av tilbudene har få studenter.

Høyskolen er pr. i dag i en vanskelig økonomisk situasjon. Delvis skyldes det for mye utbetalt statstilskudd som følge av feilrapportering av studiepoeng, som må tilbakebetales. Men bortsett fra dette kan det se ut som det er manglende samsvar mellom inntekter og utgifter. Høyskolen har vedtatt sparetiltak for å få inntekter og utgifter i balanse, samtidig som det vil bli iverksatt støttetiltak fra Kunnskapsdepartementets side. Det er imidlertid også nødvendig å se på utviklingen av høyskolens fagportefølje videre framover, siden det er en nær sammenheng mellom fagportefølje, inntektsgrunnlag og utgifter.

Rådgivende gruppe

Det settes nå ned en arbeidsgruppe for å gi råd om den videre utviklingen av fagporteføljen ved Høgskolen i Nesna. Målet for arbeidet er å finne fram til en

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

sammensetning av studietilbud som kan være bærekraftig innenfor gjeldende økonomiske rammer, samtidig som høyskolen ivaretar sin regionale rolle som en høyskole for Helgeland. Gruppen skal:

- *gi råd om hvordan høyskolens studietilbud kan bli mer bærekraftig over tid, herunder*
 - *vurdere omfanget av studietilbudet i lys av søknningen*
 - *vurdere studietilbudet i forhold til høyskolens samlede faglige kompetanse*
 - *vurdere forholdet mellom faglig konsentrasjon og spredning*

Arbeidsgruppens konklusjoner vil være rådgivende for høyskolen og departementet. Gruppen bes legge fram sin rapport innen 1. november 2008.”

1.2 Tolkning av mandatet

Arbeidsgruppen har valgt å ta utgangspunkt i situasjonen slik den er ved høyskolen i dag, med hovedcampus på Nesna og studiesteder i Sandnessjøen og på Mo. Det er dermed sentralt hvordan man best kan utnytte de faglige ressursene som er til rådighet ved Høgskolen i Nesna (HiNe) i dag. Samtidig har arbeidsgruppen lagt vekt på hvordan den tenker at studietilbudet på Nesna bør være dimensjonert og organisert, med utgangspunkt i studienes rekrutteringsgrunnlag. Med dette som utgangspunkt har arbeidsgruppen sett på hva slags utdanninger den mener det kan være et marked for. Arbeidsgruppen vil komme med en vurdering av hva slags utdanninger den mener har livets rett.

Arbeidsgruppen mener at det er helt sentralt i mandatet at fagprofilen skal være bærekraftig. Det betyr at høyskolen må ha kompetanse innen utdanninger som tilbys og at det er et marked for utdanningene. Høyskolen kan kun drive innenfor gjeldende økonomiske rammer hvis fagprofilen er tilpasset etterspørselen i markedet.

HiNe har sin legitimitet som tilbyder av utdanning og bidragsyter innenfor FoU og formidling nært knyttet til at de skal fylle en regional rolle. Arbeidsgruppen har således lagt stor vekt på å vurdere fagporteføljen i forhold til at HiNe skal oppfylle denne delen av samfunnsmandatet. Bærekraft vil for HiNe, som for andre statlige høyskoler, innebære at faglig virksomhet rettet mot det regionale kompetansebehovet utgjør den vesentligste delen av virksomheten.

I tillegg er det både legalt og legitimt for Høgskolen i Nesna, som for andre høyskoler, å ha ambisjoner ut over den nære regionen og fylket. Det kan være gode argumenter for en høyskole å utvikle særskilte profiler med utgangspunkt i særskilt kompetanse som treffer nasjonale behov. Det er også legitimt å sikre drift ved å spe på med inntekter fra utdanningstilbud utenfor regionen.

Det som er avgjørende for at høyskolens virksomhet skal kunne kalles bærekraftig er at den helhetlige fagporteføljen og aktiviteten tilpasses høyskolens økonomi. Dagens delvis resultatbaserte finansieringsmodell er et sterkt insentiv for å markedstilpasse studieporteføljen. Markedstilpasning kan komme i konflikt både med kvalitetskrav og behov for konsentrasjon omkring høyskolens regionale rolle. Arbeidsgruppen har i sin anbefaling lagt vekt på å finne frem til en balanse mellom marked og samfunnsmandat.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

1.3 Arbeidsgruppens arbeid

Arbeidsgruppen har hatt fire møter, hvorav ett heldagsmøte ble lagt til Høgskolen i Nesna. På Nesna møtte arbeidsgruppen rektor og høgskoledirektør.

2. Situasjonsbeskrivelse

2.1 Bakgrunn

På lik linje med mange andre høyskoler vokste HiNe på 1990-tallet da det var god tilgang på studenter i forhold til den nasjonale kapasiteten. Det var også lett å få finansiering for økning i studenttall og nye studietilbud. Det ga mulighet for nye fagmiljøer til å etablere seg og til å vokse. Det startet med at det ble etablert 30-studiepoengsenheter i nye fag, som etter hvert fikk utvide seg ytterligere. Denne veksten ble vanskelig å bremse og reversere. Høgskolen hadde på slutten av 1990-tallet bygd seg opp til et måltall opp mot 1 000 heltidsekvivalenter. Studenttallet var rimelig i samsvar med dette. Nesna var i løpet av 20 år blitt en helt annen høyskole enn den gamle lærerhøgskolen med omkring 200 heltidsekvivalenter på midten av 1980-tallet.

Da forholdet mellom etterspørsel og kapasitet på landsbasis jevnet seg ut rundt årtusenskiftet, meldte problemene seg i form av sviktende rekruttering. Spesielt fikk høyskolen store problemer med rekruttering til heltidsstudiene i Nesna og på Mo. I løpet av 2000-tallet har høyskolen fått redusert "måltall" og basisbevilgning.

Høgskolens svar på rekrutteringsproblemene var, etter det arbeidsgruppen forstår, ikke å skjære ned på tilbudet eller på andre måter å redusere aktiviteten. Høgskolestyret har bevisst valgt en strategi med å "kaste garnet bredt ut" for å fange opp etterspørselen i et bredt faglig marked, og deretter ta stilling til hvilke studier som skulle igangsettes. Dette for å holde studenttallet oppe. Til en viss grad har høyskolen lyktes. Forholdet mellom måltall og tallet på heltidsekvivalenter er ikke dramatisk dårligere i 2007 enn det var i år 2000. Studiepoengsproduksjonen per heltidsekvivalent er holdt oppe på et godt nivå. Derimot viser det seg at kandidatproduksjonen er vesentlig redusert. Dette reflekterer rekrutteringssvikten i de flerårige utdanningene og økning i aktiviteten innenfor kortere utdanninger. Dessuten har strategien "å kaste garnet bredt" ført til at for mange studier er blitt kjørt med for få studenter og at høyskolen har fått en noe mer uklar faglig profil.

Tabell 1 Nøkkeltall 2001 og 2007

	2001	2007
KDs "måltall"	915	760
Tallet på heltidsekvivalenter ¹	896	684
Studiepoengsproduksjon. 60-poengsenheter	742	583
Studiepoeng per heltidsekvivalent	49,7	51,2
Kandidatproduksjon	183	102
Heltidsekvivalenter per produsert kandidat	4,9	6,7

Kilde: DBH

Et av høyskolens problemer er at et minkende studenttall har blitt smurt stadig tynnere ut over et ekspanderende studieprogram. I en situasjon med redusert basisbevilgning vil dette på et

¹ Egenfinansierte, høstsemester

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

eller annet tidspunkt føre til økonomiske problemer. Arbeidsgruppen oppfatter det slik at disse problemene en tid har blitt utsatt gjennom bruk av tidligere avsetninger.

Strategien ”å kaste garnet bredt” kommer blant annet til uttrykk gjennom måltallene høyskolen oppgir til Samordna opptak (SO). I SO-opptaket 2008 opererer HiNe med et mål om å rekruttere 685 nye studenter fordelt på 26 studier. Resultatet var 188 nye studenter.

Høgskolen i Nesna opplyser imidlertid at de internt ikke har operert med et mål om å rekruttere 685 nye studenter gjennom SO. Høgskolens budsjetterte mål for SO-opptaket 2008 ligger på 380 nye studenter. De innrapporterte tallene til SO har delvis vært et langsiktig mål for de enkelte studietilbud. Delvis gir de uttrykk for en maksimumsgrense for opptak til enkeltstudier. Gjennom SO-tallene fremstår HiNe dermed langt mindre vellykket enn de faktisk er i forhold til sin interne planlegging. Dette er imidlertid en nokså ”mager trøst” så lenge realiteten uansett er at HiNe ved denne opptakspraksisen har et for lavt antall studenter i et for høyt antall studier.

Det er arbeidsgruppas mening at høyskolen i fremtiden bør legge inn reelle budsjetterte måltall for det enkelte opptak i SO.

I 2008 er situasjonen at

- Høgskolen rekrutterer dramatisk dårlig til heltidsstudiene. Heltidsstudentene utgjør mindre enn 10 % av det samlede studenttallet.
- Mange av studentene (ca. 24 %) er ikke tilknyttet hovedcampus.
- Flertallet av studiene har studenttall som er lavere enn det som er økonomisk forsvarlig. Dette gjelder også om en slår sammen grupper av studium.
- Høgskolen tilbyr et studieprogram som er vesentlig dyrere enn høyskolen har råd til.
- Høgskolen har ikke hatt et system for ressurstildeling som gjenspeiler reelle økonomiske muligheter, eller som plasserer ansvar for måloppnåelse nedover i organisasjonen. (Høgskolen opplyser at dette vil være på plass til 1. januar 2009.)

2.2 Generelt om rekruttering og markedssituasjonen

HiNe holder til i et tynt befolket område. Høgskolen henter 80 % av studentene sine fra Helgeland, hvor det bor 70-80 000 mennesker. Dette gir et rekrutteringsgrunnlag som normalt kun vil være tilstrekkelig til de største velferdsutdanningene. Erfaringsmessig er området for tynt befolket til for eksempel å kunne rekruttere til en ingeniørutdanning, uavhengig av regionens kompetansebehov. Nesna er et lite sted, som i dagens situasjon sliter med å tiltrekke seg unge heltidsstudenter i vesentlig omfang. Høgskolen er god på samlingsbaserte studier og har lang erfaring på dette.

HiNe har tøff konkurranse om grunnutdanningsstudentene i sitt primærområde, Helgeland. For ungdom på Helgeland er Trondheim det desidert mest attraktive studiestedet for ungdom på Helgeland. Deretter fulgt av Bodø og så Nesna².

Hovedproblemet til Høgskolen i Nesna er ikke hvorvidt studentene får jobb, men at skolen ikke får studenter. Likevel er det også et moment i vurderingen at det er et uklart arbeidsmarked for noen av utdanningene høyskolen tilbyr, for eksempel drama, idrett og

² Jamfør ”Høyere utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge: Struktur, samarbeid, studentsøkning, scenarier”, <http://www.hinesna.no/system/files/skriftserie/67.pdf>

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

musikkvitenskap. Faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag (PELU) er profesjonsrettet. Grunnskolens forståelse av denne utdanningen gjør at en del av studentene etter endt PELU-utdanning sliter med å få jobb. Uklar sammenheng mellom utdanning og arbeidsmarked er en utfordring når det er her høyskolen har bygd opp en viktig del av fagporteføljen, både sett i forhold til fremtidig rekruttering og sett i forhold til HiNes legitimitet, som regionens høyskole.

HiNe har et markert problem når det gjelder siste del av bachelorgradene. Den store fagbredden binder svært mye midler til et lite antall studenter. I første del av bachelorgraden er det mer bruk av fellesundervisning for flere studieløp, for eksempel undervises ofte lærerstudenter, etter- og videreutdanningsstudenter og bachelorstudenter i samme klasse.

Høyskolen har i tillegg til hovedcampus på Nesna også campus i Mo i Rana og i Sandnessjøen. Høyskolen har fått lovnader om tilskudd fra Kunnskapsdepartementet til å dekke merkostnader ved å leie nye lokaler i et planlagt kunnskaps-/kultursenter i Rana. Arbeidsgruppen merker seg at det ikke er gitt noe tilsvarende tilskudd til husleie i Sandnessjøen, der den store andelen praksis gjør det naturlig å lokalisere sykepleierstudiet. For å betjene regionen trenger høyskolen strengt tatt ikke være på Mo, der høyskolen i Bodø tilbyr blant annet sykepleierutdanning. Tilstedeværelse kan likevel være viktig i forhold til høyskolens legitimitet i regionen.

Høyskolen har sterk uttalt politisk støtte i regionen. HiNe har, så langt arbeidsgruppen kan vurdere, likevel ingen sterk regional støtte i det daglige som gir seg utslag i økonomisk medvirkning til infrastruktur eller i samarbeid om utvikling av fagportefølje, utviklingsarbeid og kompetanseportefølje. Dette gjelder både i forhold til offentlig forvaltning og næringsliv, med unntak for at det stilles forventninger om at høyskolen skal levere mange og kostnadsfrie utdanningstilbud. Her ligger det opplagte utfordringer for høyskolen, og dette blir forsterket av at Nordland fylke har tre selvstendige høyskoler. Høyskolen i Bodø er i tillegg lokalisert på samme sted som fylkesadministrasjonen, og har derfor lettere tilgang til regionale myndigheter.

3. Vurdering av dagens studietilbud

Vedleggstabellene 1 og 2 gir en oversikt over studieplasser og studenter som møtte høsten 2008.

3.1 Profesjonsutdanningene

HiNe sliter med å få tilstrekkelig med studenter på heltids allmennlærerutdanning på Nesna. Deltids allmennlærerutdanning og deltids førskolelærer på Nesna, og særlig deltids sykepleierutdanning i Sandnessjøen, har et bedre rekrutteringsgrunnlag. Desentraliserte profesjonsutdanninger blir kommentert senere.

3.1.1 Allmennlærerutdanning

HiNe er tradisjonelt en lærerhøyskole, med nitti års fartstid. Fortsatt er lærerutdanningen selve grunnfjellet i skolens fagportefølje. Høyskolen har bra faglig kompetanse blant de tilsatte, men med variasjoner mellom de ulike fagene. Høyskolen har de siste årene ikke prioritert å utvikle toppkompetanse innenfor de pedagogiske fagene eller andre av de obligatoriske lærerutdanningsfagene.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Videre utvikling av norsk lærerutdanning

Kunnskapsdepartementet arbeider for tiden med en stortingsmelding om lærerutdanningene. Det er for tidlig å forskuttere hva som blir konsekvensene av denne meldingen. Enkelte signaler har imidlertid statsråd Aasland gitt. I en tale til Forskerforbundet 9. september 2008 sa statsråden at *"Det vurderes ... en spesialisering som retter seg mot 1. – 7. trinn eller mot 5. – 10. trinn"*.

Det er ikke gitt noen tydelige signaler på om fremtidig lærerutdanning bør være på fire eller fem år, men statsråden sa i samme tale at *"Det er ønskelig at flere lærere har en mastergrad"*.

Arbeidsgruppen ønsker å gi et råd som best mulig er tilpasset den fremtidige lærerutdanningen. Gruppen tar derfor for gitt at utdanningen endres til en spesialisering for 1. til 7. trinn og en spesialisering for 5. til 10. trinn.

1. til 7. versus 5. til 10.

Det vil i fremtiden bli vanskeligere for en liten høyskole å opprettholde et bredt lærerutdanningstilbud med alle spesialiseringer. Særlig vil dette være krevende dersom lærerutdanningen også om få år utvides til masternivå. HiNes størrelse peker i retning av at skolen allerede nå bør gjøre et valg som innebærer større faglig konsentrasjon.

Sett fra regionens behov, kan det argumenteres for at HiNe i første omgang satser på lærerutdanning for 1. til 7.trinn. Her er antallet grunnskoler størst og mest spredt. Det er dessuten flere institusjoner som kan bidra til rekruttering av lærere til mellomtrinn og ungdomstrinn, i og med at universitetets lærerutdanning også utdanner for arbeid innenfor disse trinnene. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at høyskolen i sin strategi i første omgang konsentrerer seg om 1. til 7. trinn. Skolen bør i første omgang kun engasjere seg i 5. til 10. trinn hvis det viser seg at rekrutteringsgrunnlaget skulle være godt nok, og hvis det er tilstrekkelig med faglig personale på plass eller lett tilgjengelig. Det vil være naturlig å avgrense et slikt tilbud til fagområder der HiNe allerede har toppkompetanse. Avhengig av forslagene i stortingsmeldingen, kan det også være et alternativ å samarbeide med andre lærerutdanningsinstitusjoner om å tilby deler av utdanningen som retter seg inn mot 5. til 10.trinn (der den andre institusjonen ivaretar fordypingsfagene).

3.1.2 Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag (PELU)

Kunnskapsdepartementet har uttrykt ønske om at faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag opprettholdes. Dette er utfordrende og ressurskrevende for høyskolen. Markedet er dårlig, men høyskolens kompetanse er god. Høyskolen gir tilbakemelding om at studentene på studiet har problemer med å få jobb. Arbeidsgruppen anbefaler med bakgrunn i dårlige søkertall og det uklare arbeidsmarkedet at PELU legges ned. Behov for utdanning av lærere med fordyping i praktiske og estetiske fag må vurderes innenfor nye lærerutdanningstilbud rettet mot 1.-7.trinn og eventuelt 5.-10.trinn.

3.1.3 Førskolelærerutdanning

For HiNe er det avgjørende at høyskolen har tilfredsstillende faglig kompetanse innenfor de områdene som skal videreføres. Per dato er det usikkert om høyskolen tilfredsstiller NOKUTs

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

kompetansekrav i førskoleutdanningen. Dette må høyskolen sørge for. Førskolelærerutdanningen har delvis felles fagmiljø med allmennlærerutdanningen, og de to utdanningene har derfor en naturlig sameksistens.

Det er ikke mangel på førskolelærere i distriktet, noe som kan gi rekrutteringsutfordringer.

Arbeidsgruppen har merket seg at høyskolen ikke lenger vil tilby førskolelærerutdanning med flere ulike profiler (vekt på natur og friluftsliv og førskolelærerutdanning med vekt på estetiske fag), på grunn av manglende rekruttering. Profileringsgjør det vanskeligere å samorganisere undervisning for ulike studentgrupper (heltids- og deltids). Arbeidsgruppen anbefaler at de profilerte tilbudene ikke tas opp igjen, så sant ikke rekrutteringsgrunnlaget endrer seg vesentlig.

Arbeidsgruppen anbefaler at høyskolen ser på muligheten for alternative innganger til førskoleutdanningene. For eksempel kan høyskolen vurdere å søke om unntak fra krav om generell studiekompetanse (for eksempel Y-vei). Dette behøver ikke å komme i konflikt med høyskolens ønske om å opprettholde kvaliteten og krav til akademisk nivå. Arbeidsgruppen mener også at det kan være et marked for deltidsutdanninger.

3.1.4 Sykepleierutdanning

Sykepleierutdanningen i Sandnessjøen har brukbar søkning, jamfør vedleggstabellene 3 og 4. Det er vel dokumentert at behovet for godt utdannet helsepersonell kommer til å øke i årene fremover. I omsorgsmeldingen fra 2006 skrev Helse- og omsorgsdepartementet:

”Tilstrekkelig tilgang av helse- og sosialpersonell og en økning i andelen personell med høyskoleutdanning i årene fremover, vil kreve at utdanningskapasiteten på høyskolenivå fortsatt holdes høy. Dette gjelder spesielt utdanning av sykepleiere og vernepleiere.”³

Med brukbar rekruttering til studiet og gode jobbmuligheter for studentene etter fullførte studier, mener arbeidsgruppen at det bør være rom for å opprettholde den desentraliserte sykepleierutdanningen i Sandnessjøen.

Det vil imidlertid være utfordrende for høyskolen å opprettholde dette tilbudet. Fagmiljøet er relativt lite, og det er få studenter det er snakk om. 32 deltidsstudenter møtte til utdanningen i høst. I et brev fra høyskolen til Kunnskapsdepartementet, datert 5. september 2008, er sykepleierstudiene ved Sandnessjøen opplistet som en av høyskolens dyreste utdanninger.

Sykepleierutdanningen ved høyskolen har et kompetanseproblem sett i forhold til akkrediteringskravene (fordi studiet var organisert som et desentralisert studium under Høyskolen i Narvik, ble studiet ikke reakkreditert sammen med de øvrige sykepleierutdanningene). Det er utlyst en stipendiatstilling. Tre tilsatte er i mastergradsløp. Høyskolen har ikke et eget førstelektorprogram. Høyskolen har etter arbeidsgruppens mening flere alternativer:

- Enten må høyskolen avsette midler til nødvendig rekruttering/ kompetanseutvikling
- Eventuelt kan høyskolen tilby utdanningen sammen med andre høyskoler som har den påkrevde kompetanse.

³ St.meld. nr. 25 (2005-2006) *Mestring, muligheter og mening – Framtidas omsorgsutfordringer*, kap. 8.2.3.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Ut fra den økonomiske situasjonen er det tvilsomt at HiNe selv har tilstrekkelig midler til nødvendig kompetanseutvikling. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at departementet tilfører høyskolen øremerkede midler, slik at HiNe sikres sykepleierutdanning som et andre ben å stå på.

Studiet bør i tillegg ha noe flere studenter for å være bærekraftig. Høyskolen har bygget opp søkergrunnlaget sitt over noe tid og bør kunne rekruttere 40 studenter i året. Høyskolen bør selv vurdere eventuell overgang til heltidsstudium (tilbudet er nå treårig studium over fire år). Sykepleierutdanningen ble opprinnelig opprettet ved omdisponering av studieplasser, blant annet fra allmennlærerutdanningen. Dette er studieplasser departementet senere har trukket inn. Arbeidsgruppen anbefaler at HiNe tilføres studieplasser til sykepleierutdanningen for å sikre at høyskolen kan øke og forsvare et årlig opptak på 40. Samtidig må det gjøres et arbeid lokalt for å sikre tilstrekkelig praksisplasser.

Arbeidsgruppen anbefaler at det ikke bygges opp spesialistutdanninger (ABIOK) ved høyskolen, men at det satses på relevante videreutdanninger, som eldreomsorg, IT og veiledningspedagogikk, der HiNe kan bygge på eksisterende kompetanse.

Høyskolen bør samordne tilbud i veiledningspedagogikk innen sykepleier- og lærerutdanning.

3.2 Flerårige fagutdanninger på bachelornivå

HiNe sliter med å tiltrekke seg studenter i alle bachelorutdanningene. Vedleggstabell 1 gir en oversikt over hvor mange nye studenter som møtte til de ulike bachelorutdanningene i høst. Tabellen gir et noe forkjært bilde når det står at det er fra en til tre studenter som har møtt til de fem bachelorutdanningene med 20 plasser, og 16 til den med 50 plasser. En rekke av høyskolens 30- og 60-studiepoengskurs har fellesemner med bachelorutdanningene, og studenter som er registrert på disse kortere utdanningene kommer derfor i tillegg til bachelorstudentene (se vedleggstabell 2).

3.2.1 Bachelor i drama

Kun én student møtte til bachelor i drama i høst. Kun åtte studenter møtte i høst til 30 stp-kurset i drama og teaterpedagogikk. Ti studenter møtte i 30 stp-kurset i teaterproduksjon. To av disse kom fra en bachelorutdanning. Faget er mulig å velge som del av førskoleutdanningen og som del av PELU. Høyskolen har satset på infrastruktur, som er av en meget god standard. Drama 3 er i realiteten lagt ned. Det er meget god kompetanse i fagmiljøet.

For arbeidsgruppen synes det klart at rekrutteringsgrunnlaget for bacheloren er for tynt. Bildet blir mer nyansert når man ser dette i sammenheng med studenter som tar årskurs og videreutdanning. Det rokker imidlertid ikke ved konklusjonen. Det er ikke ressursmessig grunnlag til å tilby denne bacheloren ved HiNe. Arbeidsgruppen mener derfor at tilbudet må bygges ned og tilpasses behovet i lærerutdanningene.

3.2.2 Bachelor i idrett

Bachelor i idrett har vokst ut av lærerutdanningen og startet som kroppsøving. De to siste årene har det vært problem med søkningen til studiet. I høst møtte tre studenter til bachelor i idrett. I årsstudiet i idrett møtte syv studenter. Studiet har et nært samarbeid med Høgskolen i

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Nord-Trøndelag. HiNe har satset stort på å bygge opp en moderne infrastruktur, blant annet med eget testsenter. Fagmiljøet har ikke tilfredsstillende kompetanse.

For arbeidsgruppen synes det klart at rekrutteringsgrunnlaget for bachelorutdanningen er for tynt. Bildet blir mer nyansert når man ser dette i sammenheng med studenter som tar årskurs og videreutdanning. Det rokker imidlertid ikke ved konklusjonen. Det er ikke ressursmessig grunnlag til å tilby denne bacheloren ved Høgskolen i Nesna. Arbeidsgruppen mener derfor at tilbudet må bygges ned og tilpasses behovet i lærerutdanningene.

3.2.3 Bachelor i informatikk og bachelor i informasjonssystemer

To studenter møtte i høst til henholdsvis bachelor i informatikk og bachelor i informasjonssystemer. Til årsstudiet i informasjonssystemer møtte 21 studenter. Fire av disse var bachelorstudenter. IKT & læring 1 og 2 er en del av lærerutdanningene. Kompetansen i fagmiljøet er ikke tilfredsstillende.

For arbeidsgruppen synes det klart at rekrutteringsgrunnlaget for bacheloren i informatikk er for tynt. Det er ikke ressursmessig grunnlag til å tilby dette ved HiNe. Studiet bør derfor legges ned. Arbeidsgruppen mener generelt at HiNe, med dagens rekrutteringssituasjon, bør unngå å tilby studier som forutsetter spesiell studiekompetanse innen realfag.

Arbeidsgruppen anbefaler at høyskolen i første omgang fortsetter å tilby bacheloren i informasjonssystemer på Mo. Det er viktig for HiNe å være tilstede på Mo, og det bør være et marked i regionen for et tilbud innen dette fagområdet. Høyskolen må sørge for å øke kompetansen på fagmiljøet til et tilfredsstillende nivå og å tilpasse tilbudet til behovet i regionen. Høyskolen bør vurdere tilbudet på nytt etter et par års tid, og legge ned studiet om det ikke er bærekraftig.

3.2.4 Bachelor i ingeniør

Bachelor i ingeniør er et samarbeid mellom HiNe og Høgskolen i Sør-Trøndelag. Fra høsten 2008 ble samarbeidet utvidet til også å omfatte Høgskolen i Narvik. Studentene går forkurs og første studieår av bachelorprogrammet på Mo. Studiet ble opprettet som tilsvarende på etterspørsel fra regionen. Næringslivet på Mo har gått inn i et samarbeid med HiNe om tiltak som kan bedre rekrutteringen til studiene, for eksempel tilbud om praksisplasser og sommerjobber samt markedsføringstiltak. HiNe delfinansierer i dag forkurstilbudet. Etter flere års samarbeid er rekrutteringen til ingeniørstudiet ikke tilfredsstillende, mens forkurset har brukbar rekruttering. HiNe har ikke kompetanse på området ut over allmennfagdelen.

Arbeidsgruppen mener at bachelorutdanningen i ingeniør bør legges ned. Det er ikke økonomisk bærekraftig for HiNe å tilby og drive dette studiet. Derimot mener arbeidsgruppen at det kan forsvares både faglig og ut fra høyskolens samfunnsansvar å videreføre et forkurstilbud. Regionen har behov for økt rekruttering til teknologiske utdanninger. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at departementet vurderer å finansiere en forkursklasse. Dersom tilbudet ikke fullfinansieres av staten eller regionale myndigheter/næringsliv, anbefaler arbeidsgruppen nedleggelse også av forkurstilbudet.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

3.2.5 Bachelor i musikkvitenskap

Kun én student møtte til bachelor i musikkvitenskap i høst. Studenten finnes også igjen i 10-stp-kurset musikk, kultur og kontekst.

For arbeidsgruppen synes det klart at rekrutteringsgrunnlaget for studiet er for tynt. Det er ikke ressursmessig grunnlag til å tilby denne bachelorgraden ved HiNe. Arbeidsgruppen mener derfor at tilbudet i stor grad må bygges ned og tilpasses behovet i lærerutdanningene.

3.2.6 Bachelor i spesialpedagogikk

16 studenter møtte i høst til 50 plasser i bachelor i spesialpedagogikk. Hvis tilbudet om bachelorgrad skal opprettholdes, bør tilbudet om spesialpedagogiske emner reduseres fra 120 til 90 studiepoeng. Dette bør gjøres ved at tilbudene på nivå 3 alternerer annet hvert år.

Bacheloren i spesialpedagogikk sliter også med rekrutteringen. Bildet er imidlertid ikke helsvart. Isolert sett har studiet for få studenter til å kunne opprettholdes. Arbeidsgruppen mener likevel at studiet kan ha en plass i høyskolens studieportefølje. Det er gode muligheter for å kombinere tilbudet med allmennlærer- og førskolelærerutdanningen. Høgskolen i Nesna er også den eneste høyskolen som tilbyr utdanning i spesialpedagogikk grunnnivå. Andre høyskoler har kun tilbud som bygger på lærerutdanning eller tilsvarende.

Kompetansen i dagens fagmiljø er god.

3.3 Mastertilbudene

Høgskolen har forsøkt å videreutvikle tydelige masterprofiler innenfor områder der de har spisskompetanse i dag, i musikkvitenskap og profesjonsrettet naturfag. Det møtte i høst henholdsvis ni og åtte studenter til disse utdanningene. Det er ikke et spesielt lavt antall sett i forhold til mastergradstilbud av denne typen ellers i landet. Arbeidsgruppen har likevel problemer med å se hvordan denne satsingen kan være økonomisk bærekraftig. Masterutdanninger er generelt dyre. Selv om høyskolen får den produksjonsbaserte delen av budsjettbevilgningen på masternivå, har HiNe måttet gjøre om billige bachelorstudieplasser til dyre masterstudieplasser (basisbevilgningen).

Det er viktig at høyskolen stiller seg spørsmål om hvorfor den skal tilby masterutdanning. Mastertilbud krever solide fagmiljøer. Det er vanskelig for en liten høyskole å opprettholde et mastertilbud uten at det ligger et solid fundamentert tilbud på lavere nivå til grunn. Det er problematisk å opprettholde mastertilbud som hverken har god begrunnelse i profilen på en samlet studieportefølje eller er økonomisk bærekraftig.

Det er ikke et rekrutteringsmessig grunnlag til å opprettholde bacheloren i musikkvitenskap slik det er i dag. Det vil derfor være utfordrende for høyskolen å opprettholde masteren i musikkvitenskap, selv om høyskolen har meget høy kompetanse på området. Arbeidsgruppen tviler på at det er mulig å forsette å tilby masteren i musikkvitenskap, men fordi studiet er nytt anbefaler arbeidsgruppen at høyskolen lar tilbudet få noe tid til eventuelt å bevise sin eksistensberettigelse. Uansett hvor godt studiet måtte være, må masteren være viktig ut over sin egeneksistens for å kunne forsvare sin plass i høyskolens studieportefølje.

Rekrutteringsgrunnlaget til naturfagene på lavere nivå er ikke nok til i seg selv å forsvare opprettholdelsen av en mastergrad i profesjonsrettet naturfag. Mastergraden bygger på den

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

obligatoriske delen av allmennlærerutdanningen (120 studiepoeng). Det kan derfor være rom for at HiNe opprettholder mastergraden hvis den øvrige studieporteføljen gjør at man har tilstrekkelig med faglige ressurser, men utdanningen må vurderes i forhold til det totale tilbudet av fordypingsfag innenfor allmennlærerutdanningen. Dette er spesielt aktuelt dersom allmennlærerutdanningen legges på masternivå, med større spesialisering.

Arbeidsgruppen har mest tro på fremtiden til mastergraden i profesjonsrettet naturfag. Det ser ut til at den er lettest å forsvare i lys av arbeidsgruppens anbefaling vedrørende fagprofil og øvrig anbefalt fagportefølje.

Arbeidsgruppen tror videre at det, gitt en sterkere lærerutdanningsprofil, på sikt kan være rom for en master i pedagogikk ved høyskolen.

3.4 Etter- og videreutdanning

En fortsatt satsing på profesjonsutdanningene vil medføre at høyskolen må ha en viss sammensetning av faglig personale. Dette for å dekke opp kravene til obligatorisk undervisning og for å gi studentene et visst antall fordypingsfag å velge mellom.

Det vil være naturlig at høyskolen kan tilby etter- og videreutdanning for å utnytte de faglige ressursene som er tilstede. Ut over dette bør HiNe være forsiktig med å tilby etter- og videreutdanning hvis tilbudene ikke blir fullfinansiert via eksterne midler.

3.5 Studietilbud utenfor Helgeland

HiNe tilbyr førskolelærerutdanning i Askim og på Oppdal, samt ex.phil/ex.fac på Bali, i Brasil og i Mexico.

Alle disse utdanningene foregår utenfor høyskolens geografiske primærområde. Høyskolen bør ikke engasjere seg i slike tilbud hvis aktiviteten ikke fører til en klar økonomisk gevinst. Det er viktig at høyskolen i sine beregninger tar med alle kostnader, slik som administrasjon, reising, fravær av mulighet til å benytte fagpersonell til andre oppgaver, infrastruktur osv.

Hvis slike engasjementer gir et økonomisk tilskudd til driften, bør høyskolen kunne engasjere seg i dem.

4. Profil og strategi

4.1 Retninger høyskolen potensielt kan utvikle seg i

Arbeidsgruppen har vurdert ulike strategiske retninger HiNe kan gå i for å utvikle en mer bærekraftig profil.

4.1.1 Flere ben å stå på

Høyskolen i Nesna hadde frem til høyskolereformen i 1994 en nokså rendyrket profil som lærerutdanningsinstitusjon. Selv om lærerutdanning tradisjonelt har vært et nokså sikkert virksomhetsområde, har det i de senere årene vist seg at en slik enbent strategi kan være risikabelt rekrutteringsmessig. Høyskolen har derfor også hatt som strategi i de senere årene å

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

utvikle flere ben å stå på. Utvidelsen med IT-fag, senere sykepleierutdanning, ikke-yrkesrettete bachelorprogram og universitetsfag kan tolkes innenfor en slik ramme. På den andre side har dette vært kostbart og vanskelig i en region hvor det er flere tilbydere av utdanning, samt et tynt befolkningsgrunnlag. Høgskolen i Nesna har vel også vært relativt uheldig i og med sammenfallet i tid mellom krakket innenfor IT-fagene og økte opptakskrav til lærerutdanningen. Selv om sykepleierutdanningen ser ut til å rekruttere godt, er høyskolen ikke i mål med den kostbare kompetanseoppbyggingen.

Arbeidsgruppen kan ikke se at det er udekkede behov av noen størrelse innenfor nye utdanningsområder som det er realistisk å klare å rekruttere studenter til, og som kan gi Høgskolen i Nesna ytterligere ben å stå på.

4.1.2 Regionens høyskole

En kan tenke seg at Høgskolen i Nesna kunne rendyrke sin profil som regionens høyskole. Her ligger også mye av høyskolens legitimitet, sett i forhold til at det finnes ytterligere to høyskoler i fylket. I sær har det vært fremholdt at skolene i regionen er helt avhengig av Høgskolen i Nesna for å kunne rekruttere kvalifiserte lærere.

Hvis høyskolen skal betjene regionen, er hovedspørsmålet hva slags kompetanse regionen har behov for og etterspør. Da er det også relevant å spørre seg hva slags kompetanse høyskolen besitter i dag, versus hva regionen etterspør, og om regionen er avhengig av HiNe for å få dekket dette utdanningsbehovet. I tillegg er det nødvendig å vurdere hvor realistisk det er at høyskolen skal kunne rekruttere et tilstrekkelig antall studenter. Det er også relevant å finne ut om det finnes andre måter å organisere utdanningsaktiviteten på, og fremdeles ivareta regionens behov for kompetanse.

Når det gjelder nye studietilbud, er det arbeidsgruppens inntrykk at regionen i første rekke etterspør mer næringsrettede studier. I tillegg til teknologisk utdanning har studier knyttet til opplevelsesnæringer og turisme vært nevnt. Arbeidsgruppen kan ikke se at HiNe hverken har kompetanse eller rekrutteringsgrunnlag som gjør det realistisk å oppfylle regionens ønsker på disse områdene ut over temporære, avgrensede kurstilbud. Når det gjelder opplevelsesnæringer, turisme og lignende næringer, kan det settes spørsmålsteget ved i hvor stor grad disse faktisk etterspør høyskoleutdannede kandidater. Arbeidsgruppen mener også det er grunn til å anta at utdanningsbehovet innenfor slike næringer ligger tett opp til Høgskolen i Bodøs bachelor i økonomi og ledelse på Mo.

HiNe har vært og er viktig for rekruttering av lærere på Helgeland. Men dersom rekrutteringssvikten til lærerutdanningen fortsetter, kan det også være relevant å spørre om skolen på Helgeland faktisk er avhengig av HiNe på dette området, selv om det er god grunn til å regne med behov for nyrekruttering av lærere også i denne regionen.

På slutten av 1990 tallet var det store offentlige omstillinger på Helgeland, kombinert med et generasjonsskifte i skolene på Helgeland. En konsekvens av dette var at høyskolen opplevde en stor søkning til sine lærerutdanninger. Skolene på Helgeland står nå overfor et nytt generasjonsskifte, noe som i kombinasjon med økt arbeidsledighet, kan medføre raske endringer i etterspørselen etter lærerutdanning på Helgeland. Undersøkelser viser en tendens til at personer slår seg ned i det geografiske området de tar sin utdanning. Dette er en generell effekt det er grunn til å anta også gjelder for lærerutdanningene.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Ut fra dette kan det være grunn til å anta at skolene på Helgeland også i fremtiden vil være avhengig av HiNe for å få tilsatt kvalifiserte lærere. Økt satsning på videreutdanning av lærere vil kunne være med på å forsterke denne avhengigheten, da denne målgruppen gjerne er mindre mobile enn grunnutdanningsstudenter.

4.1.3 Samarbeid med andre institusjoner

Høgskolen kan satse på større samarbeid og arbeidsdeling med andre institusjoner. Deler av tilbud kan tas på Høgskolen i Nesna, mens resten av gradene tas på andre institusjoner. Det går da an å tenke seg samarbeid også utenfor Nordland.

4.1.4 Økte eksterne inntekter

Satsing på eksternfinansiert virksomhet er også en vei å gå. Det er en vanskelig satsing som krever stor innsats fra høgskolen. Det er krevende å bygge opp og beholde kompetanse som er anbudsutsatt. I tillegg er det kompliserte reiseveier til høgskolen for de som ikke allerede kommer fra regionen. Sett i lys av høgskolens tradisjon for eksternfinansiert virksomhet, er det lite trolig at dette er en farbar vei.

4.1.5 Internasjonale studenter

På sikt mener arbeidsgruppen at det kan finnes et marked for studietilbud for internasjonale studenter ved Høgskolen i Nesna. Andre høyskoler har lyktes med et slikt tilbud, og på Nesna bør forholdene ligge spesielt godt til rette i sommerhalvåret. For å etablere et slikt tilbud, må det legges ned et strategisk arbeid over flere år. Arbeidsgruppen mener at høgskolen i dagens situasjon først og fremst trenger å konsolidere seg og satse på noen fagområder. Derimot kan internasjonale tilbud vurderes når høgskolens nye fagportefølje har fått satt seg.

4.2 Profil

Hvis HiNe skal overleve som høyskole, må høgskolen ha tilfredsstillende kompetanse og kvalitet, og tilby en studieportefølje som til sammen er økonomisk bærekraftig. Høgskolen må satse på utdanningsprofiler som støtter opp om hverandre. Totalt sett må sammensetningen av studieporteføljen endres slik at den står i forhold til inntektene. Fagporteføljen bør korrigeres og i noen grad spisses, slik at den tilpasses rekrutteringsgrunnlaget.

Ved å spisse skolens faglige profil, vil skolen lettere kunne markedsføre sine fag. Skolen bør kun drive med etter- og videreutdanning der dette går i økonomisk balanse, eller der det er naturlig på grunn av skolens profil. Høgskolen vil da lettere kunne bygge opp sitt omdømme og stille krav til eksterne samarbeidspartnere.

Arbeidsgruppen mener høgskolen best vil kunne klare seg fremover hvis den rendyrker tilbudene innen profesjonsutdanningene, særlig lærerutdanningen. Det er innen lærerutdanningen skolen har tradisjoner. Det er innenfor profesjonsutdanningene den har et rekrutteringsgrunnlag, sin tydeligste regionale legitimitet og sitt største potensial nasjonalt.

Selv med ytterligere spissing av tilbudene i retning av å være en profesjonshøyskole, vil høgskolen ha mange utfordringer fremover.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

4.2.1 Fleksibel utdanning

Det er særlig vanskelig for høyskolen å tiltrekke seg heltidsstudenter. Skolen har erfart at den over lengre tid har hatt lettest for å rekruttere studenter til deltidsutdanningene. Disse er samlingsbaserte. Den samlingsbaserte undervisningen har en form som ikke nødvendigvis kun vil tiltrekke seg studenter fra Helgeland. Det kommer an på hvordan utdanningene organiseres og markedsføres. Deltidsstudentene av i dag er gjerne voksne personer i alderen 25-40 år, som har arbeid ved siden av studiene.

Arbeidsgruppen tror at det vil gagne høyskolen hvis konseptet rundt fleksibel undervisning utvikles ytterligere, slik at man gjennom studieåret kan utnyttet det faglige personalet til fulle. Arbeidsgruppen tror dette er fornuftig, i erkjennelsen av at det kan vise seg vanskelig å opprettholde lærerutdanningen på heltid (se punkt 5.2).

En vei høyskolen kan gå, er å forsøke å nå nye grupper i sin samlingsbaserte undervisning. Arbeidsgruppen tenker spesielt på at HiNe kan forsøke med en egen praksisorientert lærerutdanning. Høyskolen bør søke om tillatelse til å sette i gang forsøk med en lærerutdanning for studenter som jobber som lærerassistenter til daglig, der studentene møttes i samlinger på Nesna.

Et slikt utdanningstilbud kan være interessant for studenter utenfor Helgelandsregionen. I tillegg kan en slik utdanning kombineres med den eksisterende samlingsbaserte lærerutdanningen som er godt tilpasset voksne, etablerte søkere. Slik kan fagressursene utnyttes godt i et felles undervisningstilbud.

En lignende praksisorientert utdanning kan være mulig å få til innen førskolelærerutdanningen.

Studentsamskipnaden i Nesna har gode fasiliteter for å tilby korttidsleie av bolig og barnehage for samlingsbaserte studenter. Arbeidsgruppen mener at høyskolen kan finne en nisje, hvis den klarer å utvikle konseptet med samlingsbasert undervisning. Arbeidsgruppen mener derfor at strategien til høyskolen bør være å

- satse på profesjonsutdanningene, og
- videreutvikle konseptet rundt fleksible studier.

4.2.2 Desentralisert førskolelærerstudium i Brønnøysund

Arbeidsgruppen har sent i utredningsarbeidet fått informasjon om at HiNe vurderer å starte opp et desentralisert førskolelærerstudium i Brønnøysund høsten 2009. Den direkte årsaken til at dette kommer nå er etterspørsel i regionen. Høgskolen i Bodø arbeider også med å etablere et desentralisert tilbud i Brønnøysund med oppstart allerede våren 2009.

Brønnøysund ligger geografisk innenfor HiNes kjerneområde. Førskolelærerutdanning og fleksibel utdanning sammenfaller også med den profilen arbeidsgruppen anbefaler at HiNe skal styrke. Arbeidsgruppen stiller seg imidlertid noe spørrende til om det er i HiNes interesse å fortsette å legge samlingene i slike studier utenfor Nesna. Dersom en ikke klarer å oppnå en avtale med regionen om å dekke alle merkostnader dette gir med hensyn til infrastruktur, reise- og oppholdskostnader for lærere og annet, vil økonomien på HiNe kunne svekkes ytterligere. Legges samlingene til Nesna vil en kunne kutte slike ekstrakostnader. I tillegg ville en kunne styrke økonomien ytterligere ved at en kan samkjøre samlingene i ulike tilbud for desentraliserte førskolelærerstudenter med undervisningen av heltidsstudenter. Brønnøysundstudenter og andre desentraliserte studenter vil også kunne bidra til å

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

opprettholde et levende studiemiljø på Nesna, og en vil lettere kunne utnytte de samlede faglige ressursene i HiNe på en god måte.

HiNe bør gå i en aktiv dialog med kommunene i regionen om hvordan en kan sikre at studietilbud gjøres tilgjengelig for søkere som har behov for fleksible studiemodeller, samtidig som en ivaretar HiNes behov for en bærekraftig økonomi og unngår uthuling av det faglige miljøet i institusjonen. Utviklingsarbeid i andre regioner har vist at det lar seg gjøre å komme frem til modeller der en for eksempel kombinerer sentraliserte samlinger med oppbygging av desentraliserte studiemiljø, basert på undervisning og veiledning på nett. Infrastrukturkostnader i slike tilbud er i mange tilfeller dekket av arbeidsgivere og kommuner.

Det er ofte krevende å rekruttere et tilstrekkelig antall studenter i desentraliserte studier der samlingene legges ut i distriktet. Et tilbud i Brønnøysund vil bare være fleksibelt for studenter som bor ganske nært. I IKT-støttede desentraliserte studier med færre samlinger er ikke studentene så avhengige av hvor samlingene plasseres. Slike studietilbud kan også bli mer bærekraftige ved at tilbudet gjøres tilgjengelig og fleksibelt for søkere fra større deler av regionen.

4.2.3 Etter- og videreutdanning

Hvis høyskolen får til en omlegging av profilen i retning av hovedsakelig å satse på allmennlærer-, førskolelærer- og sykepleierutdanning, bør den i etterkant utvikle en EVU-plan i tråd med prinsippene om å utnytte de faglige ressursene som er tilstede og at tilbudene blir fullfinansiert med eksterne midler jmfør punkt 3.4.

HiNe må videreutvikle samarbeidet med regionale myndigheter, skoler, barnehager og helseinstitusjoner i forhold til videreutdanningstilbud og prosjektutvikling.

5. Økonomi og administrasjon

5.1 Rammevilkår

En omlegging av studieporteføljen vil få konsekvenser for høyskolen de nærmeste årene. Når et fagmiljø skal bygges ned, blir ansatte til overs. I tillegg må det skje en kompetanseheving innen sykepleie og lærerutdanningene hvis arbeidsgruppens råd om profilendring følges. Tilfredsstillende kompetanse og kvalitet i tilbudene er avgjørende for at HiNe skal lykkes fremover. Arbeidsgruppen anbefaler at høyskolen blir tildelt omstillingsmidler, slik at høyskolen kan få mulighet til å endre profil og fagportefølje og å styrke kompetansen i tråd med arbeidsgruppens anbefalinger. I tillegg anbefaler arbeidsgruppen at høyskolen får tilført nye studieplasser innen sykepleierutdanningen, slik at studenttallet blir 40.

Departementet har gitt høyskolen husleiemidler tilknyttet studiestedet på Mo. Arbeidsgruppen ser satsingen på Mo som problematisk. Flere av tilbudene som HiNe tilbyr der er direkte ulønnsomme. Slike midler kan fort låse høyskolen til Mo, med utdanninger skolen ikke har økonomi eller kompetanse til å opprettholde. Arbeidsgruppen anbefaler at høyskolen stilles friere med hensyn til hvordan disse midlene skal kunne benyttes. Det kan godt være at disse midlene hadde vært bedre anvendt i Sandnessjøen.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

5.2 Resultatbasert ressursfordelingssystem og behov for prioriteringer

Høyskolen må få en langt bedre oversikt over hvilke utdanninger som bærer seg økonomisk og hvilke som ikke gjør det. Det er påkrevet at skolen får på plass et resultatbasert ressursfordelingssystem som synliggjør behovet for å gjøre nødvendige prioriteringer.

I et flyktig arbeidsmarked er det mulig å tenke seg at HiNe hovedsakelig tilbyr fleksible utdanningstilbud. Allerede i dag har høyskolen satset mye på slike tilbud. Høyskolen og studentsamskipnaden har gode fasiliteter og en naturskjønn beliggenhet. Ved å satse samlingsbasert, er det mulig høyskolen også kan dekke et nasjonalt behov. Arbeidsgruppen har mest tro på at HiNe kan oppnå tilfredsstillende rekruttering til samlingsbaserte deltidstilbud. Samtidig forstår arbeidsgruppen at høyskolen har vanskelig for å gi opp kampen om heltidsstudenten, med de konsekvensene det vil ha i forhold til målsettinger om et levende student- og læringsmiljø på campus.

HiNe står foran vanskelige prioriteringer i tiden som kommer. Det er utelukket at høyskolen kan fortsette med et like bredt studieprogram som i dag. Som gjennomgangen foran viser, er det etter arbeidsgruppens vurderinger slik at et flertall av dagens heltidsutdanninger ikke bør videreføres. Heltids allmennlærerutdanning er også i en situasjon der rekrutteringen isolert sett er for svak til at utdanningstilbudet kan karakteriseres som økonomisk bærekraftig. Bærekraften kan styrkes dersom HiNe lykkes med å bygge opp et heltidstilbud der den vesentligste delen av undervisningen på campus kan kombineres med den samlingsbaserte deltidsutdanningen. I en heltids lærerutdanning der en større del av utdanningen foregår ute i praksis vil dette kunne være mulig. Utfordringene knyttet til en slik utdanning er store for eksempel når det gjelder å bygge opp et godt veilederkorps ute i skolene, å skaffe relevante praksisarbeidsplasser og å sikre gode støttende læringsprosesser på nettet. Det vil som allerede nevnt også være en utfordring å sikre god studentmedvirkning i styrende organer og kontinuitet i driften av studentsosiale tilbud på campus. Utsikten til å kunne rekruttere nye grupper av studenter regionalt og nasjonalt som ønsker et annerledes og mer praksisnært lærerutdanningsstudium, bør imidlertid ikke stå uprøvd.

Høyskolen må i sine planer og strategier avveie nøye om enkelte tilbud, som isolert sett er ulønnsomme, er viktige å opprettholde av andre årsaker.

Det høyskolen ikke kan gjøre, er å la være å foreta disse prioriteringene, basert på beregninger over hva de ulike enkeltelementer koster. For selv om det kan forsvares, av strategiske grunner, å opprettholde enkelte ulønnsomme studier, kan sluttsummen over tid ikke vise røde tall. Da er det samlede tilbudet nettopp ikke økonomisk bærekraftig.

6. Anbefaling

Arbeidsgruppen forutsetter i sin anbefaling at høyskolen får på plass et resultatbasert ressursfordelingssystem.

Arbeidsgruppen anbefaler:

- Profilendring. Høyskolen endrer profil, til å bli tydelig rettet mot lærer- og førskolelærerutdanningene og sykepleierutdanning. I tillegg bør høyskolen utvikle videre profilen med fleksible studieordninger (samlingsbasert) og en mer praksisnær studiemodell innenfor lærerutdanningen.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

- Hvis lærerutdanningen endres, med spesialiseringer mot 1. til 7. trinn og mot 5. til 10. trinn, bør høyskolen i første omgang konsentrere seg om 1. til 7 trinn.
- Høyskolen bør utvikle og søke forsøk med praksisorientert lærer- og førskolelærerutdanninger, med samlinger på Nesna.
- Førskolelærerutdanning med vekt på natur og friluftsliv og førskolelærerutdanning med vekt på estetiske fag legges ned.
- PELU legges ned.
- Bachelortilbudet i spesialpedagogikk effektiviseres og reduseres fra 120 stp. til 90 stp.
- Omfanget av valgfrie tilbud innenfor lærerutdanningene må reduseres og tilpasses krav om økonomisk bærekraft.
- Sykepleierutdanningen ved Sandnessjøen videreutvikles. Høyskolen tilføres nye studieplasser slik at årlig opptak kan økes til 40 studenter. I tillegg tilføres høyskolen kompetansehevingsmidler for å gjøre utdanningen bærekraftig.
- Bachelortilbudene i drama, idrett, informatikk og musikkvitenskap legges ned. Tilbudet tilpasses behovene i lærerutdanningene.
- Bachelor i informasjonssystemer videreføres forutsatt tilstrekkelig rekruttering og finansiering.
- Tilbudet om ingeniørutdanning på Mo legges ned. Ettårig forkurs for ingeniør opprettholdes under forutsetning av finansiering fra KD eller eksterne aktører.
- Høyskolen får tilført omstillingsmidler til arbeidet med endring av profil og fagportefølje.
- Husleiemidlene til Mo i Rana fristilles fra det konkrete lokaliseringssprosjektet i Rana, slik at høyskolen kan benytte midlene til å dekke husleiekostnader andre steder på Helgeland der dette måtte støtte opp under andre mer bærekraftige studier.
- Masternivå. Høyskolen endrer sine mastergradstilbud i tråd med endret profil.
 - Master i musikkvitenskap og master i profesjonsrettet naturfag opprettholdes kun hvis det er rom for det etter at høyskolen har endret profil.
 - Arbeidet med utvikling av master i pedagogikk videreføres.
- Etter- og videreutdanning. Tilbudene skal være økonomisk bærekraftige.
 - Alle EVU-tilbud må tilbys som følge av at de enten:
 - utnytter de lærerressursene som er tilgjengelige etter endret profil (overgangsperiode), eller
 - fordi de er fullfinansiert.
 - Høyskolen utvikler en EVU-plan, som tydeliggjør overfor eksterne samarbeidspartnere hva som kan forventes på området.
- Perifere tilbud. Høyskolens legitimitet er knyttet til aktivitet i Helgelandsregionen. Ut over det må HiNe ha samme muligheter som andre UH-institusjoner til å drive aktivitet der de finner det faglig forsvarlig og økonomisk bærekraftig.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Vedlegg:

Vedleggstabell 1 Nye studenter til førstegangsstudium 2008

	Plas- ser	Møtt	Merknad
Profesjonsutdanninger			
Allmennlærer, heltid	30	12	
Allmennlærer, deltid	45	21	
Førskolelærer - friluftsliv, heltid	30	8	Vil bli kansellert
Førskolelærer, deltid Nesna	40	25	
Førskolelærer, deltid Mysen	45	40	
Sykepleierutdanning	25	32	Deltid, 4 år
Flerårige fagutdanninger			
Bachelor Drama	20	1	90 stp.
Bachelor Idrett	20	3	90 stp., heltid. Sammen med 7 i årsstudium
Bachelor Informatikk	20	2	heltid, Mo
Bachelor Informasjonssystemer	20	2	heltid, Mo
Bachelor Musikkvitenskap	20	1	deltid
Bachelor Spesialpedagogikk	50	16	90 stp., deltid

Kilde: HiNe og Samordna opptak

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Vedleggstabell 2 Studenter ved oppstart 2008

	Stp	Møtt	AU	PEL U	FU	2-spr	BA	Års	VU
Drama og teaterpedagogikk	30	8	2				1	4	1
Engelsk Basis	60	27	9				3	15	
Ex.Phil./Ex.Fac.	20	10*	1				6		117
Friluftsliv i Barnehage og skole	30	13	1						12
Grunnstudium i sos.- og spes.ped	30	87					16		71
IKT og læring 1	30	47	6		1		3		37
IKT og læring 2	30	40	3						37
IKT og læring i barnehagen	30	22			7		4		11
1. studieår Informatikk/inf.sys	60	21							
- informatikk		4					2	2	
- Informasjonssystemer		17					2	15	
Ingeniør	60	13							
Karriereveil, påbygg	10	31							31
Karriereveil. 30stp	30	23							31
Kreativt musikkarbeid	30	14	1		3				10
Kroppspøving 1	30	15	4	1					10
Kunst og håndverk 1	30	18	8			1		3	6
Kunst og håndverk 2	30								
Master i musikkvitenskap		9							
Master i profesjonsretta naturfag		8							
Matematikk 2	30	8	3						5
Matematikk 3	30	20	5						15
Musikk, kultur, kontekst	10	116		1			1		114
Naturfag 1	30	11	5					1	5
Naturfag 2	30	31	12					1	18
Norsk 2	30	13	7						6
Russisk som morsmål	30	9				9			
Samfunnsfag 1	30	25	9				1	8	7
Samfunnsfag 2	30	16	1				3	7	5
Sosialpedagogikk 2	30	20	2				8		10
Spes.ped. 2	30	36	4	1			18		13
Spes.ped. 3 - lese-, skrive- og språkvansker	30	21					3		18
Spes.ped. 3 - Samspill og samspillsvansker	30	41	3	1			16		21
Teaterproduksjon, regi og dramaturgi	30	10	1				2	4	3
Årsstudium idrett	60	7					3	4	

Kilde: HiNe

Merknader: AU = Allmennlærerutdanning
PELU = Praktisk-estetisk lærerutdanning

FU = Førskolelærerutdanning

2-spr = Bachelor for tospråklige lærere

BA = Ulike fagbachelor

Års = Årsstudier

VU = Videreutdanning. Omfatter førskolelærere og lærere, studenter som tar ekstrasfag, samt feilsøkere fra andre ulike bachelorprogram.

Obligatoriske fag i allmenn- og førskolelærerutdanningen er ikke regnet med.

De fleste halvårsheter er samlingsbasert.

* 10 studenter møtte på Nesna. 114 på Bali, Brasil og Mexico.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

Flere tabeller:

Vedleggstabell 3 viser en oversikt over Søkertall og tilbud til alle studier ved Høgskolen i Nesna i Samordna opptak etter varaopptaket 2008 og varaopptaket 2007. Tabellen gir ikke et fullstendig bilde av rekrutteringspotensialet til høyskolen. Høyskolen rekrutterer mange av sine studenter i lokalt opptak. For å få et bredere bilde må man derfor også se på studenter ved oppstart i de ulike studiene. I tillegg vil flere studier kunne ha felles undervisning i en rekke fag, slik at den faktiske klasseromsstørrelsen kan være høyere enn det opptaket til det enkelte studie kan gi inntrykk av.

Vedleggstabell 3 Søkertall og tilbud til alle studier ved Høgskolen i Nesna i Samordna opptak etter varaopptaket 2008 og varaopptaket 2007

Studienavn	2007 V					2008 V					Øking søkere 2007 - 2008 (%)	Øking 1 pri 2007 - 2008 (%)
	Studie- plasser	Søkere	Søkere 1pri	Tilbud	1 pri per studiepl.	Studie- plasser	Søkere	Søkere 1pri	Tilbud	1 pri per studiepl.		
Sykepleierutdanning, deltid						25	101	35	26	1,4		
Ingeniørutdanning, bygg og maskin, Mo i Rana						30	19	4	6	0,1		
Allmennlærerutdanning	45	96	11	13	0,2	30	71	14	10	0,5	-26,0	27,3
Allmennlærerutdanning, deltid, samlingsbasert	45	76	29	16	0,6	45	66	20	18	0,4	-13,2	-31,0
Allmennlærerutdanning, deltid, Mo i Rana	45	39	17	0	0,4	0	46	14	0		17,9	-17,6
Førskolelærerutdanning, deltid, samlingsbasert	50	84	34	28	0,7	40	84	26	29	0,7	0,0	-23,5
Førskolelærerutdanning, deltid, Askim						45	132	82	34	1,8		
Førskolelærerutdanning med natur og friluftsliv	30	50	16	14	0,5	30	58	12	11	0,4	16,0	-25,0
Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag	30	43	9	11	0,3	0	38	6	0		-11,6	-33,3
Idrett, årsstudium	20	55	9	16	0,5	20	43	10	4	0,5	-21,8	11,1
Informatikk, årstst., samlings- og nettbasert						30	8	3	3	0,1		
Informasjonssystemer, årsstudium, Mo i Rana						20	14	2	3	0,1		
Kulturforståelse og reiseliv	20	24	5	0	0,3						-100,0	-100,0
Informasjonssystemer, Mo i Rana	20	34	8	8	0,4	20	21	5	7	0,3	-38,2	-37,5
Informatikk, Mo i Rana	20	12	1	0	0,1	20	12	4	3	0,2	0,0	300,0
Informasjonssyst, samlings- og nettbasert, Års.						30	21	11	8	0,4		
Informatikk, samlings- og nettbasert						30	8	1	0	0,0		
Musikkvitenskap, samlingsbasert	20	37	4	6	0,2	20	20	2	1	0,1	-45,9	-50,0
Drama, samlingsbasert	20	29	2	2	0,1	20	14	1	1	0,1	-51,7	-50,0
Idrett	20	34	3	4	0,2	20	30	2	4	0,1	-11,8	-33,3
Informasjonssystemer, samlings- og nettbasert						30	9	2	3	0,1		
Kunst og håndverk, samlingsbasert						10	35	8	6	0,8		
Informatikk, årsstudium, Mo i Rana	20	9	1	1	0,1	20	6	1	0	0,1	-33,3	0,0
Engelsk basisstudium med enkeltmoduler	40	25	10	5	0,3	20	27	10	6	0,5	8,0	0,0
Naturfag årsstudium, samlingsbasert	35	10	5	4	0,1	20	12	2	0	0,1	20,0	-60,0
Musikkvitenskap, samlingsbasert	20	28	4	5	0,2	20	22	11	8	0,6	-21,4	175,0
Samfunnsfag, årsstudium, samlingsbasert	35	29	5	6	0,1	20	30	7	8	0,4	3,4	40,0
Kulturforståelse og reiseliv, årsstudium	20	42	1	0	0,1						-100,0	-100,0
Drama, årsstudium, samlingsbasert	35	26	4	4	0,1	20	30	7	6	0,4	15,4	75,0
Spesialpedagogikk, samlingsbasert	40	102	36	34	0,9	50	70	19	21	0,4	-31,4	-47,2
Informasjonssystemer, årsstudium, Mo i Rana	25	24	9	4	0,4						-100,0	-100,0
I alt	655	692	223	176	0,3	685	818	321	218	0,5	18,2	43,9

Kilde: Samordna opptak: http://info.samordnaopptak.no/soekertall/soekertall_2008

Merknad: NB! Ikke alle studier hadde opptak både i 2007 og 2008. Blanke felter betyr at studiet ikke hadde opptak dette året. Økning i søkere og 1 prisøkere (de som har studiet som førsteprioritet) fra 2007 til 2008 blir da ikke relevant.

9.2 Bjelle-utvalgets rapport, datert 31. oktober 2008

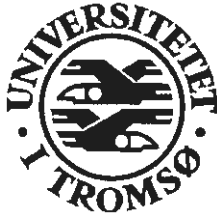
I vedleggstabell 4 er sentrale data fra vedleggstabell 3 systematisert, slik at de ulike studiene er rangert etter antall førsteprioritetssøkere per studieplass etter varaopptaket 2008. Studier med opptak annet hvert år, med opptak i 2007, er tatt med i kursiv.

Vedleggstabell 4 Førsteprioritetssøkere per studieplass varaopptaket 2008 (2007)

Studienavn	2008 V (2007 V i kursiv)				
	Studie- plasser	Søkere	Søkere 1 pri	Tilbud	1 pri per studiepl.
Førskolelærerutdanning, deltid, Askim	45	132	82	34	1,8
Sykepleierutdanning, deltid	25	101	35	26	1,4
Kunst og håndverk, samlingsbasert	10	35	8	6	0,8
Førskolelærerutdanning, deltid, samlingsbasert	40	84	26	29	0,7
Musikkvitenskap, samlingsbasert	20	22	11	8	0,6
Allmennlærerutdanning	30	71	14	10	0,5
Idrett, årsstudium	20	43	10	4	0,5
Engelsk basisstudium med enkeltmoduler	20	27	10	6	0,5
Allmennlærerutdanning, deltid, samlingsbasert	45	66	20	18	0,4
Førskolelærerutdanning med natur og friluftsliv	30	58	12	11	0,4
Informasjonssyst, samlings- og nettbasert, Års.	30	21	11	8	0,4
Samfunnsfag, årsstudium, samlingsbasert	20	30	7	8	0,4
Drama, årsstudium, samlingsbasert	20	30	7	6	0,4
Spesialpedagogikk, samlingsbasert	50	70	19	21	0,4
Informasjonssystemer, årsstudium, Mo i Rana	25	24	9	4	0,4
Kulturforståelse og reiseliv	20	24	5	0	0,3
Informasjonssystemer, Mo i Rana	20	21	5	7	0,3
Informatikk, Mo i Rana	20	12	4	3	0,2
Ingeniørutdanning-bygg og maskin, Mo i Rana	30	19	4	6	0,1
Informatikk, årst., samlings- og nettbasert	30	8	3	3	0,1
Informasjonssystemer, årsstudium, Mo i Rana	20	14	2	3	0,1
Musikkvitenskap, samlingsbasert	20	20	2	1	0,1
Drama, samlingsbasert	20	14	1	1	0,1
Idrett	20	30	2	4	0,1
Informasjonssystemer, samlings- og nettbasert	30	9	2	3	0,1
Informatikk, årsstudium, Mo i Rana	20	6	1	0	0,1
Naturfag årsstudium, samlingsbasert	20	12	2	0	0,1
Kulturforståelse og reiseliv, årsstudium	20	42	1	0	0,1
Informatikk, samlings- og nettbasert	30	8	1	0	0,0
Allmennlærerutdanning, deltid, Mo i Rana	0	46	14	0	-
Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag	0	38	6	0	-

9.3 Brev fra institusjonene

9.3.1 Brev fra Universitetet i Tromsø datert 30. oktober 2010

Østensjø-utvalget

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/7601 GGO000/

Dato: 30.10.2009

INNSPILL FRA UNIVERSITETET I TROMSØ TIL UTVALG SOM SKAL UTREDE SAMARBEID, ARBEIDSDELING OG KONSENTRASJON I HØYSKOLESEKTOREN I NORDLAND (ØSTENSJØ-UTVALGET).

Innledning

Da regjeringen Stoltenberg II forsterket det nasjonale fokus på nordområdene var kunnskap og kompetanse pekt på som navet i utviklingen. Vektleggingen av kunnskap har siden vært gjentatt en rekke ganger – bl.a. i *Nye byggesteiner i nord*¹. Som regjeringen sier, så er *nærvær av nasjonalt og internasjonalt konkurransedyktige kunnskapsinstitusjoner i nord sentralt for å skape varige ringvirkninger for bosetting og næringsutvikling i nord*. Vi slutter oss helt og holdent til denne argumentasjonen. Gitt landsdelens demografiske utvikling og hensynet til behovet for kritisk masse i flere forsknings- og undervisningsmiljø, er det bare én måte å skape konkurransedyktige aktører i nord, og det er gjennom samarbeid og arbeidsdeling – uavhengig av fylkesgrenser.

Kunnskapsdepartementet nedsatte i slutten av juni et utvalg som fikk i oppdrag å utrede samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyskolesektoren i Nordland (*Nordlands-utvalget*).² Utvalget har frist til årsskiftet med å ferdigstille sin rapport.

I [mandatet](#) heter det bl.a. at:

Det overordnede målet med utredningen er å utrede hvordan struktur, samhandling og arbeidsdeling i høyskolesektoren i Nordland best kan sikre at regionen har et attraktivt høyskoletilbud preget av effektiv ressursutnyttelse og høy faglig kvalitet.

I dette skal det fokuseres på forhold som sikrer fortsatt vekstkraft og positiv utvikling i Nordland fylke:

- *Høyne utdanningsnivået i Nordland, og sikre at unge bosetter seg i fylket*
- *Gjøre Nordland mer attraktivt både for studenter og ansatte*
- *Være et konkurransedyktig utdanningsfylke*
- *Sikre tilgang på internasjonalt, nasjonalt og regionalt forankret forskning*

Kommentarer fra Universitetet i Tromsø

Diskusjonen av struktur, samhandling og arbeidsdeling i universitets- og høyskolesektoren er ikke ny. En grundig gjennomgang av situasjonen i Nord-Norge ble for

¹ http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Nordområdene/byggesteiner_nord.pdf

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/pressesenter/pressemeldinger/2009/utredning-om-hoysskolesektoren-i-nordland.html?id=570422>

eksempel presentert i *Universitas Borealis*³ - en utredning gjennomført i 2006 på oppdrag fra Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge. Spørsmålet har også blitt grundig behandlet i forbindelse med den gjennomførte fusjonen av Høgskolen i Tromsø og Universitetet i Tromsø, og det er et viktig element i diskusjonene rundt fusjon/integrasjon mellom UiT og høgskolene i Harstad og Finnmark.

I forhold til den pågående prosessen rundt utviklingen i Nordland er det særlig to punkt Universitetet i Tromsø har kommentarer til: (1) Fylkesinndeling som utgangspunkt for organisering i universitets- og høgskolesektoren, og (2) Demografi og rekruttering.

Fylkesinndeling som utgangspunkt for organisering i universitets- og høgskolesektoren
Universitetet i Tromsø har siden etableringen lagt et sterkt og tydelig landsdelsperspektiv til grunn for sin aktivitet, og i samarbeid med høgskolene i Nord-Norge har det vært et mål å gjøre landsdelen selvforsynt med kompetanse innenfor de fleste områder. Med begrenset ressurstilgang har arbeids- og ansvarsdeling mellom institusjonene vært et sentralt element i samarbeidet. Løsningen med et breddeuniversitet i Tromsø, i samarbeid med høgskoler som har hatt en klar faglig profil, har gjort det mulig å bygge opp levedyktige fagmiljø og nettverk i landsdelen.

Når disse samarbeidskonstellasjonen har blitt bygd opp, har fylkesgrenser vært helt irrelevante. Eksempelvis har Universitetet i Tromsø og vårt anvendte forskningsinstitutt Norut utviklet et omfattende samarbeid med fagmiljø i Narvik og på Andøya innen rom/jord. I forhold til olje/gass er det bygd infrastruktur og forskningssamarbeid med deltagelse fra Stavanger, Trondheim, Narvik, Tromsø, Alta og Hammerfest, og innen fornybar energi utvikles for tiden et samarbeid som inkluderer næringslivsaktører, Høgskolen i Narvik, Norut Narvik, Norut Tromsø og Universitetet i Tromsø. Andre samarbeidskonstellasjoner har deltagelse fra Mo i Rana og Tromsø, mens atter andre involverer Tromsø og Kirkenes – altså igjen på tvers av fylkesgrenser. I flere av samarbeidsprosjektene inngår også partnere fra privat og offentlig sektor i andre deler av landet.

Det overordnede bildet innenfor forskning og høyere utdanning i nord – som overalt ellers – er at samarbeid etableres der det er konkret grunnlag for det, og uten at geografi tillegges vekt. Når offentlige etater og næringslivsaktører i Mo i Rana ser et behov for etter- og videreutdanning innen jus, dokumentasjonsvitenskap eller informatikk, så er det helt naturlig for dem å søke samarbeid med fagmiljø ved landsdelsuniversitetet fordi UiT har gode fagmiljø på disse områdene – fagmiljø det ikke finnes tilsvarende av i Nordland.

Profesjonsutdanninger er et annet felt hvor et bredt regionalt samarbeid er helt avgjørende for å lykkes. Per i dag er ikke Nordland selvforsynt med 4- og 5-årige lærerutdanninger som krever faglig fordyping. Gjennom *Pilot i Nord* – et program der man tilbyr 5-årig lærerutdanning for alle trinn i grunnskolen – har blitt utviklet ved Universitetet i Tromsø. Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Finnmark har tatt en aktiv rolle i forhold til *Pilot i Nord*, og vil tilby 5-årige lærerutdanninger i samarbeid med UiT. Høgskolen i Bodø har ikke villet gå inn i *Pilot i nord*. Alternativet til et slikt samarbeid om lærerutdanning (på tvers av fylkesgrenser) er en duplisering av fagtilbud flere steder i landsdelen – en løsning det er svært vanskelig å forsvare ut fra de store kostnadene den vil medføre.

Universitetet har gjennom sin fagprofil et landsdelsansvar innenfor en rekke utdanninger – fra helsefag og medisin til jus og kunsthøgskole – og det forutsettes at vi skal levere kompetanse og arbeidskraft til hele landsdelen. I tillegg er UiT det eneste klassiske breddeuniversitetet nord for Trondheim. Dette forplikter universitetet til å ta et samfunnsansvar som strekker seg langt ut over fylkesgrensene.

³ <http://www.hinesna.no/system/files/skriftserie/67.pdf>

9.3.1 Brev fra Universitetet i Tromsø datert 30. oktober 2010

Å reise en mur rundt Nordland fylke, og se på høgskolestrukturen kun innenfor dette avgrensede geografiske området, virker hemmende for en god og fullverdig diskusjon om hva slags type samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon som best tjener landsdelen som helhet innen forskning og undervisning. Sett i relasjon til næringsutvikling, rammer også en slik geografisk tvangstrøye samtlige impliserte aktører, så vel næringsliv som UoH-sektoren og deres ønske om å bidra aktivt i utviklingen av spennende klynger (for eksempel innen rom/jord og fornybar energi) som går på tvers av fylkesgrensene. Dette forholdet har næringslivet selv påpekt som en hemsko for regional utvikling. Sist skjedde det i forbindelse med regionreformen der samtlige næringsforeninger i Midtre Hålogaland (Ofoten, Vesterålen, Sør-Troms og Lofoten) gikk inn for å fjerne fylkesgrensen mellom Troms og Nordland eller flytte den til sør for Tysfjord.

Gitt elementene som er anført over, er det uheldig at Kunnskapsdepartementet nå synes å la fylkesgrenser få avgjørende betydning for hvilke samarbeidskonstellasjoner som bør etableres i UoH-sektoren i landsdelen. Det synes også å vitne om mangel på statlig samordning ettersom både Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet er opptatt av klyngedannelser og koblinger mellom næringsliv og FoU-miljø, helt uavhengig av fylkesgrenser. I virkemiddelapparatet (Innovasjon Norge, SIVA og NFR) understrekes det likeledes at det ikke må legges hindringer i veien for næringsaktører som søker FoU-bistand eller utvikler klynger på tvers av fylkesgrenser (eller for den del nasjonale grenser).

Demografi og rekruttering

Det at man har lyktes med å bygge opp Universitetet i Tromsø som et breddeuniversitet for hele landsdelen, skyldes mange forhold. En av de viktigste suksessfaktorene har vært effektiv rekruttering av gode faglige ansatte og dyktige studenter – regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Da Universitetet i Tromsø ble etablert var rekrutteringspotensialet i Nord-Norge betydelig – både i form av store og økende ungdomskull, og ved at man forventet en økning i andelen unge som tok høyere utdanning. Situasjonen i dag er en helt annen; ungdomskullene blir mindre i årene som kommer, og det er lite å hente gjennom en økning i andelen unge som tar høyere utdanning. Det stiller oss overfor nye utfordringer når vi skal tiltrekke oss studenter.

Selv om det er en nasjonal tendens til at ungdom søker seg til lærested som ligger nær hjemstedet, så har hele Nord-Norge vært en viktig rekrutteringsarena for UiT (og den tidligere Høgskolen i Tromsø). Eksempelvis har mer enn 10 % av primærsøkerne fra Nordland hatt lærestedene i Tromsø som sitt førstevalg⁴. Dersom mandatet for *Østensjø-utvalget* skal tas på alvor, og man skal arbeide for en god utvikling i Nordland og "kunder", vil samarbeidsklimaet i Nord-Norge settes under sterkt press. I så fall vil det lett ramme både UoH-sektoren og næringslivet i store deler av landsdelen. Med satsingen på nordområdene og med den demografiske utviklingen i landsdelen, trenger Nord-Norge fortsatt, og kanskje mer enn noen gang, et sterkt breddeuniversitet som tar sitt landsdelsansvar på alvor, og som støttes av faglige og politiske miljø i landsdelen og i Kunnskapsdepartementet. Selv om det kan være utilsiktet fra Kunnskapsdepartementets side frykter vi at en Nordlands-løsning vil kunne få som resultat at man bruker de neste 5-10 årene til å bygge opp dupliserende tilbud ved et Universitet i Bodø. Nettopp i denne perioden vil mye av rammeverket for det generasjonsprosjektet som nordområdesatsinger er, bygges. Skulle UoH-sektoren i Nord-Norge bruke krefter på å utkonkurrere hverandre snarere enn å utvikle samarbeid og god arbeidsdeling, vil et slikt tidsspille kunne få dramatiske konsekvenser for vår deltagelse i nordområdesatsingen.

⁴ *Universitas Borealis* (<http://www.hinesna.no/system/files/skriftserie/67.pdf>)

Konklusjon

Kunnskapsdepartementets initiativ er viktig og interessant, men avgrensningen til Nordland fylke er svært uheldig. Med et fortsatt sterkt nordområdefokus blir det viktigere enn noen gang å sikre en god utvikling i UoH-sektoren i hele Nord-Norge. De gode intensjonene blir dessverre langt på vei torpedert av en alt for snever geografisk avgrensning.

Jarle Aarbakke
Rektor

Lasse Lønnum
Universitetsdirektør

9.3.2 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 7. desember 2009

”Nordlandsutredningen”

v/ Inger Østensjø og Bjørn Ragnar Stensby

Dato: 7.12.09.

Universitetet i Nordland som regional aktør.

Innledning.

Høgskolen i Bodø har hatt en langsiktig strategi for å bli universitet. Utgangspunktet for denne satsningen er å dekke det store behovet for høyere utdanning og forskning i regionen. Universitetsstrategien bygger også på en erkjennelse av at den eksisterende forsknings- og utdanningsstrukturen i Nord-Norge ikke har løst kompetanseutfordringene i Nordland. Oppbyggingen av et sterkt utdannings- og forskningsmiljø i Nordland vil være en styrke for hele Nord-Norge, og bygger på en forståelse av at kompetanseutvikling ikke skal være tuftet på en idé om teigdeling, men ta utgangspunkt i faglig styrke. Kunnskapsutvikling, kompetanseoppbygging og forskningsaktivitet kan ikke forstås som elementer i et nullsumspill – det er snarere slik at kunnskap avler kunnskap og tilfører merverdi. Den faglige oppbyggingen i Nordland vil være til gagn for hele den nasjonale kunnskapsallmenningen.

Universitetsetableringen er nå inne i en avgjørende fase. De konklusjoner som Nordlandsutvalget trekker vil være av betydning for hvordan Universitetet i Nordland skal organiseres når det gjelder faglig innhold, og virke.

De regionale utfordringene i Nordland og Nord-Norge.

Nord-Norge består av flere adskilte regioner med ulike utfordringer. Innenfor den nordlige landsdelen kan en se på Nordland som én region, eller som en storregion med flere regioner; Helgeland, Salten, Ofoten/Lofoten/Vesterålen. Når det gjelder befolkning og næringsliv, er Nordland tyngdepunktet i Nord-Norge. Drøyt halvparten av Nord-Norges befolkning bor i Nordland (ca. 235 000 innbyggere) og omsetningen i næringslivet i Nordland ligger på nærmere 60 % av omsetningen totalt i Nord-Norge. Det er skapt 3400 nye jobber i Nordland de siste to årene, og det ventes at behovet for arbeidskraft vil tredobles innen fem år. Behovet for kompetent arbeidskraft vil være en stor utfordring for arbeids- og næringslivet i Nordland i årene framover.

Samtidig med denne positive utviklingen i næringslivet i Nordland, har regionen tydelige utfordringer knyttet til utdanningsnivå, tilgang til studieplasser og forskningsinnsats. Utdanningsnivået i befolkningen er i seg selv en viktig premiss for å sikre at stadig flere tar høyere utdanning (selvforsterkende effekt). Andelen sysselsatte i fylket med høyere utdanning har økt de siste årene, men den er fremdeles rundt 5 % lavere enn i Norge som helhet. For å komme på et nasjonalt nivå burde Nordland ha hatt rundt 5500 flere sysselsatte med høyere utdanning. Statistikk viser at Nordland er et av de fylkene i landet som eksporterer flest ungdom til studiesteder utenfor fylket. Tall fra 2001 til 2006 viser at mellom 4270 og 5450 personer som bodde i Nordland som 16-åringer årlig dro ut av fylket for å studere. En god del av disse må antas ikke å vende tilbake når de går ut i arbeidslivet. Mange drar ut av landsdelen. Ifølge Universitetet i Tromsø har ”mer enn 10 % av primær søkerne fra Nordland

9.3.2 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 7. desember 2009

hatt lærestedene i Tromsø som sitt førstevalg”. Dette viser at Universitetet i Tromsø i begrenset grad fungerer som landsdelsuniversitet for hele Nord-Norge. Nærhet til utdanningstilbud er av stor betydning for utviklingen av kompetansenivået i regionene. Det er derfor viktig å utvikle gode og relevante utdanningstilbud og styrke forskningsinnsatsen ved læresteder i fylket. I et langstrakt fylke som Nordland er det også viktig med desentraliserte og IKT-støttede fleksible studietilbud, for å utfylle tilbudet ved de faste lærestedene.

Høgskolen i Bodø ga i sin høringsuttalelse til Stjernø-utvalget uttrykk for at en løsning med kun ett universitetet i Nord-Norge ikke vil være tjenlig for utfordringene i nordnorsk og norsk høyere utdanning. For Nordland, som har en større verdiskaping og et høyere folketall enn Finnmark og Troms til sammen, er ikke en slik løsning tilfredsstillende. Det er allerede omfattende samarbeid i landsdelen innenfor utdanning og forskning, bl.a. gjennom Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge. Vi ønsker å bidra til videreutvikling av samarbeid og arbeidsdeling mellom lærestedene i regionen og i landsdelen, noe som bør skje gjennom gjensidig forpliktende avtaler.

Utviklingen av Høgskolen i Bodø til Universitetet i Nordland inngår i en strategi for å styrke kompetansenivået i Nordland, noe som også støtter også opp under Nordland fylkeskommunes overordnede mål i *Fylkesplan for Nordland 2008-2011*. Denne planen ønsker å legge til rette for et kunnskapsbasert næringsliv samt utviklingen av ny kunnskap om nordområdene, som et avgjørende bidrag i den nasjonale nordområdepolitikken. Høgskolen i Bodø har satset målrettet på å beholde lokale talenter og samtidig rekruttere kompetanse utenfra. Eksempelvis har det ved Fakultet for biovitenskap og akvakultur ved Høgskolen i Bodø blitt etablert et internasjonalt miljø med tilsatte og studenter fra ulike deler av verden.

Utviklingen av universitetet i Nordland.

Høgskolen i Bodø har hatt klare målsettinger som grunnlag for universitetssatsningen:

Komplementaritet og faglig styrke.

Universitetssatsningen ved Høgskolen i Bodø har hatt som målsetting å utvikle sterke fagområder som er komplementære i forhold til de øvrige høyere utdanningsinstitusjonene i landsdelen. PhD-utdanningene ved institusjonen er til dels også komplementære i en nasjonal og internasjonal kontekst. Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge, som er et samarbeidsorgan mellom alle høyere utdanningsinstitusjoner i landsdelen, har gitt sin tilslutning til denne satsningen. Det har blitt uttrykt enighet om at den faglige oppbyggingen ved institusjonen ville styrke forsknings- og utdanningsaktiviteten i landsdelen.

Doktorgradsutdanningene ved Høgskolen i Bodø vil bidra til å øke doktorgradsproduksjonen i landsdelen med 20-25 prosent, noe som representerer en betydelig styrkning av forskningskompetansen. Samtidig vil i særlig grad doktorgraden i akvakultur og i bedriftsøkonomi direkte og indirekte ha betydningen for den regionale verdiskapingen.

Rekruttering i og utenfor regionen.

Høgskolens sterke faglige miljøer, med et godt nasjonalt og internasjonalt omdømme, skaper grunnlag for rekruttering både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Rekrutteringen av både fagpersonale og studenter har økt betydelig de siste årene. Høgskolen har satset på utvikling av fellesgrader for å gi studentene mulighet til å få en del av studietida utenfor landets grenser. Dette bidrar også til å videreutvikle fagmiljøene og sikre høy faglig kvalitet. Et eksempel på et slikt nytt tilbud er samarbeidet med Kosice som gir mulighet for å starte en

9.3.2 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 7. desember 2009

veterinærutdanning i Nord-Norge, med sikret overgang til en godkjent veterinærutdanning i Slovakia.

Internasjonalt samarbeid og regional forankring.

Høgskolen vurderer kontinuerlig strategiske allianser, forskerskoler, og øvrige faglige samarbeidstiltak med andre institusjoner nasjonalt og internasjonalt. På de ulike fagområdene er det av stor betydning å kunne inngå i ulike typer tverrinstitusjonelt samarbeid av ulike karakter basert på faglig relevans og ikke geografi. Handelshøgskolen i Bodø vil eksempelvis ha størst interesse av å inngå i samarbeid om forskerutdanning med læresteder som Norges handelshøgskole i Bergen og Handelshøyskolen BI i Oslo. I arbeidet med å utvikle kompetansen i landsdelen, er det viktig å bygge på kunnskapsallianser der de er å finne. En teigdeling av høyere utdanning og forskning, uavhengig av om teigen er stor eller liten, er ikke en formålstjenlig strategi. Det er verken mulig eller ønskelig at Nord-Norge skal være "sjølforsynt" med høyere utdanning og forskning. Tvert imot er landsdelen som helhet avhengig av å gjøre bruk av hele den nasjonale og internasjonale kunnskapsallmenningen for å sikre en god framtidig utvikling

Ansaret for kompetanseutbygging i nord.

Høgskolen i Bodø ønsker å være med på å utvikle både Nordland og Nord-Norge til å bli en sterkere kompetanseregion, og institusjonen har aktivt søkt å legge til rette for en god arbeidsdeling i landsdelen. Dette vil vi fortsette med. I dag finnes det eksempelvis flere større samarbeidsprosjekter mellom Høgskolen i Bodø og Universitetet i Tromsø, og andre institusjoner i Nord-Norge.

Så snart den fremtidige institusjonsstrukturen er avklart, vil dette danne det nødvendige grunnlaget for gode samarbeidsløsninger og en klarere arbeidsdeling internt i landsdelen. Et viktig utgangspunkt for dette arbeidet er erkjennelsen av at Nordland ennå befinner seg helt i ytterkanten av kunnskapssamfunnet, jfr andelen som har høyere utdanning i fylket. Fremveksten av gode forsknings- og fagmiljø i Bodø og Narvik vil styrke rekrutteringen til høyere utdanning og tjene landsdelen som helhet.

Gode utdanningstilbud krever sterke lokale fagmiljø. Det er derfor et mål å ha fagmiljøer knyttet til de fleste av de stedene hvor institusjonen tilbyr desentralisert utdanning. Dette er en viktig forutsetning for å kunne tilby forskningsbasert undervisning. Eksempelvis har Høgskolen i Bodø etablert en forskningsgruppe innen industriell økonomi på Helgeland, både for å kunne samarbeide med næringslivet og for å sikre den lokale utdanningskvaliteten. Høgskolen i Bodø har i dag lang erfaring med å organisere fleksible tilbud, både i etablerte studiesteder og utenfor disse. Ca 25 % av studentene er i dag tilknyttet slike tilbud.

Universitetet i Tromsø har utviklet prosjektet "Pilot i Nord" – et program som tar sikte på å tilby 5-årig lærerutdanning for begge trinn i grunnskolen. Høgskolen i Bodø har i denne prosessen gitt uttrykk for at det er viktig å sikre et lærerutdanningsløp som også gir studentene muligheter til å oppnå formalkompetanse etter 4 år, noe som er i tråd med Stortingets vedtak. I denne forbindelse er det viktig å sikre gode overgangsmuligheter mellom det 4-årige og det 5-årig løpet (begge veier). Dette synet deles også av vårt eierdepartement og er stadfestet gjennom brev fra Kunnskapsdepartementet til alle institusjoner med lærerutdanning i region nord, datert 20.11.09.

9.3.2 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 7. desember 2009

Avslutning

Den institusjonsstrukturen som har eksistert i landsdelen i lang tid har ikke imøtekommet behovet for kompetanseoppbygging og forskningsinnsats på en god nok måte. Dette gjelder spesielt i Nordland – men også i Nord-Norge for øvrig. Det er en kjensgjerning at en relativt liten andel av søkere fra Nordland har utdanningstilbud i Troms som førsteprioritet, bare i overkant av 10 %, til tross for at Universitetet i Tromsø siden starten i 1968 har hatt en klar ambisjon om å øke det generelle utdanningsnivået i hele landsdelen. Utdanningssøkende i Nordland, som ikke tar sin utdanning i fylket, drar i hovedsak ut av landsdelen. Dette tapper fylket og landsdelen for viktig arbeidskraft og kompetanse.

Landsdelens langstrakte geografi gir mye av forklaringen på at det er svært vanskelig å se Nord-Norge som en samlet utdannings- og forskningsregion. En samorganisering av alle høyere utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge vil bli svært krevende å ivareta på en tilfredsstillende måte, nettopp på grunn av store geografiske avstander og kommunikasjonsmessige forhold som krever mye tidsbruk. En mulig administrativ rasjonaliseringseffekt ved å samordne alle høyere utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge, vil ventelig gå med til å koordinere en vidstrakt virksomhet – og neppe komme den faglige satsningen til gode.

Nord-Norge som helhet er ikke tjent med at forskning, kunnskap og kompetanseoppbygging i hovedsak kun skjer på ett sted, mens øvrige utdanningsinstitusjoner i landsdelen tildeles vertskapsoppgaver. Særlig for Nordland, som har en større verdiskapning og et høyere folketall enn Troms og Finnmark til sammen, er ikke dette tilfredsstillende. Nord-Norge som helhet er best tjent med at det finnes gode muligheter for utdanning og forskning på universitetsnivå også i Nordland. Samtidig er det viktig å videreutvikle faglig komplementaritet og samarbeid mellom lærestedene i landsdelen. Nord-Norge vil ikke kunne bli selvforsynt med kompetanse på alle områder, og vi ser heller ikke det som en ønskelig utvikling. Det må derfor etableres gode relasjoner også til nasjonale og internasjonale fagmiljø. På denne måten kan landsdelen tilføres en merverdi ut over den innsatsen som institusjonene selv kan bidra med. Samarbeid og arbeidsdeling mellom sterke og likeverdige institusjoner i landsdelen, uavhengig av fylkesgrenser, vil være en vesentlig forutsetning for å lykkes.

Det trengs nye grep som sikrer en positiv kompetanseutvikling i Nordland, og som kan utvikle mulighetsrommet til regionen og dermed også landsdelen som helhet. Universitetet i Nordland vil være en berikelse for hele landsdelen, og gi nye muligheter i den samme regionen. Det vil også sikre en dynamikk i landsdelen som garanti for framtidig faglig videreutvikling, og behovstilpasning mellom arbeids- og næringsliv, og akademia..

Vi ønsker utvalget lykke til i slutføringen av arbeidet.

Vennlig hilsen

Pål A. Pedersen
Rektor

Stig Fossum
Høgskoledirektør

Deres ref.:

Vår ref.:

Narvik,

2009/264/KKV

07.12.2009

Vedr. brev til Østensjø-utvalget fra Årbakke og Lønnum

Høgskolen i Narvik (HiN) anerkjenner betydningen av utdannings- og kompetanseutfordringene i Nordland som utvalgets mandat er tuftet på. HiN ønsker sterkt å være en del av løsningene for å heve utdannings- og kompetansenivået i fylket innen de fagområdene som HiN har et særskilt ansvar for - teknologi og helse.

HiN definerer seg imidlertid som en landsdelsinstitusjon og anser sitt særskilte mandat til å omhandle alle de tre nordligste fylkene. HiN er den eneste utdanningsinstitusjonen med en bred faglig portefølje innen teknologi nord for Trondheim. Det er følgelig naturlig at HiN har ansvaret for disse fagområdene og utvikler sine studietilbud og forskningsvirksomhet med hele landsdelen som utgangspunkt.

Utredningens mandat med en geografisk begrensning til Nordland, er følgelig begrensende for HiN. Troms og Finnmark har tilsvarende kompetanse- og utdanningsbehov som Nordland innenfor teknologi og HiN må følgelig også jobbe med desentraliserte utdanningsløsninger i alle tre fylkene.

Klimaet mellom Bodø og Tromsø er anstrengende for HiN. På den ene siden vil HiN være en del av nordlandssamfunnet i samarbeid med de andre utdanningsinstitusjonene, Nordland fylkeskommune og næringslivet. På den andre siden er HiN helt avhengig av å ha et avklart og godt samarbeid med Universitetet i Tromsø. HiN sitt "SAK arbeid" må i hovedsak gå nordover da det er der HiN har flest faglige berøringspunkt og potensialet for faglig samarbeid og evt. konkurranse er størst. Det bør også pekes på det etablerte samarbeidet mellom helsefagutdanningene og UNN som har lokalsykehus i Narvik. HiN frykter følgelig å bli fanget i en polarisert struktur som kan øke konkurransen mellom lærestedene. Dette kan føre til et vanskelig samarbeidsklima og i siste instans dupliserte studietilbud, med de negative konsekvenser dette vil medføre for rekruttering av studenter og faglig personale.

HiN driver en vesentlig faglig virksomhet innefor sine fagområder med god faglig utvikling. HiN kan vanskelig kan leve med en strukturendring som representerer en polarisering mellom de større utdanningsinstitusjonene i landsdelen.

Med hilsen

9.3.3 **Brev fra Høgskolen i Narvik datert 7. desember 2009**

Arne Erik Holdø
Rektor

Kjetil Kvalsvik
Administrasjonsdirektør

9.3.4 Brev fra Høgskolen i Nesna datert 1. desember 2009

Høgskolen i Nesna
Rektor

SAMARBEID, ARBEIDSDELING OG KONSENTRASJON I HØYSKOLESEKTOREN I NORDLAND (Nordlandsutvalget).

Kommentar til innspill fra Universitetet i Tromsø til utvalget.

Høgskolen i Nesna har fått tilsendt innspill fra Universitetet i Tromsø til arbeidet i ovennevnte utvalg, med forespørsel om eventuelle kommentarer. Saken har vært drøftet flere ganger i høgskolens styre. Innspillet fra UiT har ikke vært forelagt institusjonens styre, men rektor vil i den forbindelse avgi følgende kommentar:

Ledelsen ved Høgskolen i Nesna vil i all hovedsak gi sin støtte til de synspunkt som fremkommer i brevet fra Universitetet i Tromsø. Etter mitt skjønn er det for mange formål gode grunner til å se Nord-Norge som én region når det gjelder høyere utdanning og forskning. Jeg skal kort gi noen begrunnelser for dette, og viser i liket med UiT til utredningen *Universitas Borealis?* for utfyllende analyser og ytterligere moment.

Landsdelen har i dag syv høyere utdanningsinstitusjoner, som alle er forholdsvis små. Samlet sett gir de imidlertid et forholdsvis bredt og dekkende utdanningstilbud, som et godt stykke på veg preges av komplementaritet. Min vurdering er imidlertid at denne over tid er blitt svekket, blant annet som følge av institusjonsspesifikke ønsker om vekst, og konkurranse om til dels de samme studentene. Strukturelle grep som forsterker denne utviklingen vil etter mitt skjønn være uheldig ikke minst i et SAK-perspektiv, men mest fordi aggregateffektene kan svekke snarere enn styrke landsdelen som arena for utdanning og forskning relativt til andre områder. Jeg viser i denne forbindelsen til regjeringens nordområdesatsing, som etter et meget godt tiltak. Her er nettopp satsing på kunnskap og kompetanse en hjørnestein.

Universitetet i Tromsø er og må være navet i den kunnskapsmessige infrastrukturen i nord. I Råd for høyere utdanning i Nord-Norge (RHU) har det vært full enighet om at UiT må styrkes som landsdelens eneste breddeuniversitet, samtidig som en har gått inn for at Høgskolen i Bodø må få universitetsstatus så snart betingelsene er oppfylt. Disse to vil sammen med de øvrige institusjonene kunne tilby et noenlunde dekkende utdanningstilbud på høyere nivå, og slik bidra til det kompetanseløft som landsdelen trenger.

Det må også være en klar målsetting å øke forskningsinnsatsen i Nord-Norge, ikke minst i Finnmark og Nordland. Men igjen er det slik at det vil være meningsløst å ikke gjøre bruk av Universitetet i Tromsø som et "lokomotiv" i så måte. Ett av de mest vellykkede samarbeidstiltakene i regi av RHU har vært etableringen av et forskerutdanningsnettverk, som har vært ledet av professor Willy Guneriussen ved UiT. Det er både rimelig og nødvendig at UiT, supplert av HiBo, har en proaktiv rolle i forhold til de ulike fagmiljøene i landsdelen når det gjelder å generere forskningsaktivitet og å drive kompetansebygging. Det er derfor svært positivt at UiT i sitt innspill så klart gir uttrykk for sin forpliktelse når det gjelder å være universitetet for *hele* landsdelen.

Nord-Norge står overfor betydelige utfordringer, blant annet knyttet til demografisk og regional utvikling. Samtidig er ressursene rike, mulighetene mange, og utfordringene

9.3.4 Brev fra Høgskolen i Nesna datert 1. desember 2009

betydelige, ikke minst når det gjelder å få til klok forvaltning og bærekraftig ressursutnyttelse. Den kanskje viktigste forutsetningen for dette er at det bygges opp en solid kunnskapsmessig infrastruktur i landsdelen. Et fokus på fylkesgrenser synes i denne sammenhengen nokså perspektivløst. Fokus bør være på potensialet som ligger i de samlede ressursene; hvordan disse best kan videreutvikles, og hvordan en kan unngå intern fragmentering og destruktiv konkurranse. Utfordringen må være å etablere organisasjons- og samarbeidsformer som legger til rette for en slik utvikling. Selv er jeg overbevist om at landsdelen har ikke bare utviklingsmuligheter, men også et betydelig rekrutteringspotensial både nasjonale og internasjonalt når det gjelder studenter og forskere.

Nord-Norge danner en av landets helseregioner, bestående av flere lokale foretak. Det etableres regionale forskningsfond, og igjen utgjør denne landsdelen én enhet. I det aller siste har Kunnskapsdepartementet delt inn landet i seks regioner når det gjelder ny lærerutdanning for grunnskolen, og Nord-Norge er en av disse. Jeg synes de nordnorske institusjonene og Råd for høyere utdanning i Nord-Norge har møtt denne utfordringen på en god måte, som også har bidratt til en intensivering av kontakt og samarbeid – og i noen grad også arbeidsdeling og konsentrasjon. Dette samarbeidet bør stimuleres og intensiveres snarere enn reduseres, og et slikt perspektiv bør også ligge til grunn for arbeidet i Nordlandsutvalget.

Høgskolen i Nesna, 1.desember 2009

Helge O. Larsen
Rektor

9.3.5 Samarbeid mellom Nordlandshøyskolene

9.3.5.1 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 16. desember 2009

Til "Nordlandsutredningen"

v/ Seiniorrådgiver Sissel Djupvik

Seksjon for eierskap og styring

Universitets- og høyskoleavdelingen

Kunnskapsdepartementet.

Dato: 16.12.09

Samarbeid mellom høyskolene i Nordland.

Viser til e-post av 11.12.09, hvor vi blir bedt om å redegjøre for samarbeid mellom høyskolene i fylket, både faglig og administrativt innenfor områdene utdanning, FOU og internasjonalt.

Høgskolen i Bodø har følgende samarbeidsrelasjoner med de øvrige høyskolene i Nordland, ut over samarbeidet som skjer gjennom Råd for høyere utdanning i Nord-Norge samt gjennom Nordlysalliansen:

Samarbeid mellom alle tre institusjonene (Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Nesna):

- Partnerskap Nordland. Dette er et partnerskap hvor høyskolene i Bodø, Narvik og Nesna deltar sammen med bl.a. Nordland fylkeskommune, NHO Nordland, Norges forskningsråd Nordland, LO Nordland, KS Nordland. Formålet med dette samarbeidet er å fremme kompetanseformidling og kompetanseutvikling i fylket. Det avholdes halvårige møter mellom lederne ved institusjonene for å diskutere, koordinere og initiere kompetansefremmende innsats.
- Felles innsats for å markere de nasjonale forskningsdagene, bl.a. gjennom samarbeid om utgivelse av felles "avis" som distribueres til fylkes innbyggere, felles kronikkserie i lokalaviser under forskningsdagene, fellesarrangement i Narvik, Bodø og i Mo i Rana.
- Satsing på Pedagogisk entreprenørskap. Et felles stipendiatprogram hvor alle institusjonene har minst en doktorgradsstipendiat som i sitt forskningsarbeid fokuserer på entreprenørskap i opplæring for å stryke koplingen mellom skole, næringsliv og kreativ, nyskapende aktivitet.
- HBO har tatt initiativ og fått positiv respons fra Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Narvik for å jobbe sammen om å utvikle felles IKT-strategi for fleksible læringsplattformer i høyere utdanning i Nordland. Arbeidet vil starte opp våren 2010.

Samarbeid mellom Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Narvik.

- I samarbeid med næringslivet i Bodø har HBO støttet opp under Høgskolen i Narvik's etablering av forkurs og ingeniørutdanning i Bodø. Opplæringen foregår på campus ved HBO. Tilsvarende har HBO støttet Narviks oppstart av ingeniørutdanning

9.3.5.1 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 16. desember 2009

i Vesterålen, som er samlokalisert med HBOs undervisningsaktivitet på Stokmarknes. Tilsvarende gjelder også planlagt oppstart av ingeniørutdanning i Mo i Rana høsten 2010, i regi av Høgskolen i Narvik. Høgskolen i Narvik leier i dag lokaler hos Høgskolen i Bodø for gjennomføring av tilbudet i Bodø.

- Samarbeid om felles bruk av undervisningskrefter blant ansatte i Bodø og Narvik i forbindelse med gjennomføring av Informatikkstudiet ved HBO og datateknologistudiet i Narvik. Høgskolen i Bodø tilbyr også informatikk i Brønnøysund, med hjelp av undervisningsressurser fra Narvik.
- Samarbeid om utvikling av en erfaringsbasert masterutdanning i innovativ teknologiledelse. Planlagt oppstart er høsten 2010. Det er også en intensjon at partnerne på legre sikt skal vurdere ”markedspotensialet” og eventuelt utvikle et Sciencebasert studium på masternivå i teknologiledelse.
- Samarbeid innenfor ”Forskningsløft Nord”, finansiert av Norges forskningsråd, om forskning innenfor innovasjonsledelse. Her samarbeider Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Narvik, sammen med flere miljø ved Universitetet i Tromsø, om et 5-årig FoU-arbeid. Dette samarbeidet har mulighet for å bli utvidet til 8 år.
- Samarbeid mellom økonomer i Bodø og teknologer i Narvik om å se på miljøvennlige transportløsninger. Prosjektet, som er finansiert av Norges forskningsråd, skal i første fase se på innføring og bruk av el-biler i næringslivet.
- Innføring av nytt studieadministrativt system, FS, der Høgskolen i Narvik deltar (sammen med flere andre institusjoner i Nord-Norge) i dette prosjektet, som ledes fra Høgskolen i Bodø.
- Det har vært ført innledende samtaler mellom det teknologiske miljøet i Narvik og det biologiske miljøet i Bodø om samarbeid i fag som anvendt matematikk og bioteknologi. I løpet av våren 2010 vil dette bli videre drøftet, og eventuelt konkretisere et samarbeid om undervisning og forskning.
- En doktorgradsstipendiat tilsatt og finansiert fra Narvik, som skal arbeide med rusproblemer og rusforebygging, er tatt opp på doktorgradsprogrammet i sosiologi ved Høgskolen i Bodø. Stipendiaten får sin veiledning ved Høgskolen i Bodø.
- På initiativ fra luftfartsmiljøet i fylket har Bodø og Narvik jobbet sammen for å se på mulighetene for å tilby relevant høyere utdanning i luftfartsfag.
- Det har blitt innledet en drøfting mellom Narvik og Bodø for å se på mulighetene for å kunne tilby desentraliserte grunnskolelærerutdanninger i Ofoten fra høsten 2010.
- Det er et godt faglig samarbeid mellom sykepleieutdanningen i Narvik og i Bodø. Sykepleieutdanningen i Narvik ble i sin tid etablert av Nordland sykepleiehøgskole, som i dag er en del av HBO.

Samarbeid mellom Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna.

- Det har funnet sted et langvarig og godt samarbeid mellom Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna innenfor allmenn- og førskolelærerutdanning. Nå samarbeides det tett om studieplanlegging og koordinert lærersamarbeid for å kunne utvikle gode

9.3.5.1 Brev fra Høgskolen i Bodø datert 16. desember 2009

kvalitetstilbud i forhold til de nye grunnskolelærerutdanningene, som skal starte høsten 2010. Dette innbefatter også utvikling av digitaliserte og fleksible tilbud.

- Det er et samarbeid mellom fagmiljøene ved Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Bodø innenfor IKT-området, samt i forhold HBOs fagmiljø innenfor økonomi og ledelse i Mo i Rana, relatert til Høgskolen i Nesna's IKT-utdanninger i Mo i Rana. Dette samarbeidet dreier seg først og fremst om å oppnå bedre samlet ressursutnyttelse samt å kunne tilby et breiere kurs-/emnetilbud overfor studentene i Mo i Rana
- Faglig samarbeid mellom sykepleieutdanningene i Mo i Rana og i Bodø, i regi av Høgskolen i Bodø, og sykepleieutdanningen i Sandnessjøen, i regi av Høgskolen i Nesna.
- Samarbeid om skrivekurs med fokus på akademisk og vitenskapelig tekstproduksjon. Kurset tar særlig sikte på å øke publisering fra fagansatte i profesjonsutdanningene. Kurset skal holdes våren 2010.
- Det utredes løsninger for felles fremtidig samlokalisering av virksomheten til Høgskolen i Bodø og Høgskolen på Nesna på Mo. Dette arbeidet har pågått siden 2007, og er dialogen rundt dette er videreført selv etter at opprinnelig prosjekt rundt KultiRana ble nedstemt at Rana kommunestyre juni 2009.

Vi håper at denne gjennomgangen og utdypingen av samarbeidet mellom Høgskolen i Bodø og de to andre høgskolene i fylket, vil være til nytte for utvalgets videre arbeid.

Vennlig hilsen

Pål A. Pedersen
Rektor

Stig Fossum
Høgskoledirektør

9.3.5.2 Bilateralt samarbeid mellom Nordlandshøgskolene

Samarbeid mellom Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna

- Samarbeide om "Rekruttering av førskolelærere".
- Samarbeid om "Veiledning av nyutdannede lærere"
- Samarbeid om "Mentorutdanning for veiledere".
- Samarbeid om "Karriereveiledning".
- Samarbeid om forkurs ingeniør på Mo i Rana.
- Samarbeid om innpassing av 2. år i Narvik.
- kvalitetstilbud i forhold til de nye grunnskolelærerutdanningene, som skal starte høsten 2010. Dette innbefatter også utvikling av digitaliserte og fleksible tilbud.
- Det er et samarbeid mellom fagmiljøene ved Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Bodø innenfor IKT-området, samt i forhold HBOs fagmiljø innenfor økonomi og ledelse i Mo i Rana, relatert til Høgskolen i Nesnas IKT-utdanninger i Mo i Rana. Dette samarbeidet dreier seg først og fremst om å oppnå bedre samlet ressursutnyttelse samt å kunne tilby et breiere kurs-/emnetilbud overfor studentene i Mo i Rana
- Faglig samarbeid mellom sykepleieutdanningene i Mo i Rana og i Bodø, i regi av Høgskolen i Bodø, og sykepleieutdanningen i Sandnessjøen, i regi av Høgskolen i Nesna.
- Samarbeid om skrivekurs med fokus på akademisk og vitenskapelig tekstproduksjon. Kurset tar særlig sikte på å øke publisering fra fagansatte i profesjonsutdanningene. Kurset skal holdes våren 2010.
- Det utredes løsninger for felles fremtidig samlokalisering av virksomheten til Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna på Mo. Dette arbeidet har pågått siden 2007, og er dialogen rundt dette er videreført selv etter at opprinnelig prosjekt rundt KultiRana ble nedstemt at Rana kommunestyre juni 2009.
- Det foreligger også planer om samarbeid om nettbasert grunnskolelærerutdanning fra 01. august 2010 og om utvikling av nettbasert kamp- og spilleranalyse fra 01. januar 2010

Samarbeid mellom Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Narvik

- Høgskolene planlegger fremtidig nettbasert ingeniørutdanning på Helgeland.
- Utveksling av faglærere og sensorer innen flere fagområder.
- Tidligere samarbeidsavtaler: Høgskolen i Nesna har tidligere gitt lærerutdanning ved Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Narvik var faglig ansvarlig de første år ved Høgskolen i Nesna sin sykepleierutdanning i Sandnessjøen.

Samarbeid mellom Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Bodø

- Intensjonsavtale om samarbeid som nå er under oppfølging gjennom planlegging av MBA innen teknologiledelse.
- Avtale om samarbeid om materstudiet i sosialt arbeid.
- Avtale om gjennomføring av fleksibel ingeniørutdanning.

- I samarbeid med næringslivet i Bodø har HBO støttet opp under Høgskolen i Narvik's etablering av forkurs og ingeniørutdanning i Bodø. Opplæringen foregår på campus ved HBO. Tilsvarende har HBO støttet Narviks oppstart av ingeniørutdanning i Vesterålen, som er samlokalisert med HBOs undervisningsaktivitet på Stokmarknes.
- Tilsvarende gjelder også planlagt oppstart av ingeniørutdanning i Mo i Rana høsten 2010, i regi av Høgskolen i Narvik. Høgskolen i Narvik leier i dag lokaler hos Høgskolen i Bodø for gjennomføring av tilbudet i Bodø.
- Samarbeid om felles bruk av undervisningskrefter blant ansatte i Bodø og Narvik i forbindelse med gjennomføring av Informatikkstudiet ved HBO og datateknologistudiet i Narvik. Høgskolen i Bodø tilbyr også informatikk i Brønnøysund, med hjelp av undervisningsressurser fra Narvik.
- Samarbeid om utvikling av en erfaringsbasert masterutdanning i innovativ teknologiledelse. Planlagt oppstart er høsten 2010. Det er også en intensjon at partnerne på legre sikt skal vurdere "markedsintensjonen" og eventuelt utvikle et Sciencebasert studium på masternivå i teknologiledelse.
- Samarbeid innenfor "Forskningsløft Nord", finansiert av Norges forskningsråd, om forskning innenfor innovasjonsledelse. Her samarbeider Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Narvik, sammen med flere miljø ved Universitetet i Tromsø, om et 5-årig FoU-arbeid. Dette samarbeidet har mulighet for å bli utvidet til 8 år.
- Samarbeid mellom økonomer i Bodø og teknologer i Narvik om å se på miljøvennlige transportløsninger. Prosjektet, som er finansiert av Norges forskningsråd, skal i første fase se på innføring og bruk av el-biler i næringslivet.
- Innføring av nytt studieadministrativt system, FS, der Høgskolen i Narvik deltar (sammen med flere andre institusjoner i Nord-Norge) i dette prosjektet, som ledes fra Høgskolen i Bodø.
- Det har vært ført innledende samtaler mellom det teknologiske miljøet i Narvik og det biologiske miljøet i Bodø om samarbeid i fag som anvendt matematikk og bioteknologi. I løpet av våren 2010 vil dette bli videre drøftet, og eventuelt konkretisere et samarbeid om undervisning og forskning.
- En doktorgradsstipendiat tilsatt og finansiert fra Narvik, som skal arbeide med rusproblemer og rusforebygging, er tatt opp på doktorgradsprogrammet i sosiologi ved Høgskolen i Bodø. Stipendiaten får sin veiledning ved Høgskolen i Bodø.
- På initiativ fra luftfartsmiljøet i fylket har Bodø og Narvik jobbet sammen for å se på mulighetene for å tilby relevant høyere utdanning i luftfartsfag.
- Det har blitt innledet en drøfting mellom Narvik og Bodø for å se på mulighetene for å kunne tilby desentraliserte grunnskolelærerutdanninger i Ofoten fra høsten 2010.
- Det er et godt faglig samarbeid mellom sykepleieutdanningen i Narvik og i Bodø. Sykepleieutdanningen i Narvik ble i sin tid etablert av Nordland sykepleiehøgskole, som i dag er en del av HBO.